

CRIZA INTELECTULUI MUSULMAN

Note explicative la hadise și epilog:
candidatul în științe filosofice E.R. Kuliev

'Abd al-Hamid Abu Sulayman

CRIZA INTELECTULUI MUSULMAN

Note explicative la hadise și epilog:
candidatul în științe filosofice E.R. Kuliev

'Abd al-Hamid Abu Sulayman

Institutul Internațional de Gândire Islamică

Chișinău, 2023

Criza intelectului musulman (Romanian)

'Abd al-Hamid Abu Sulayman

© Institutul Internațional de Gândire Islamică

1445 Hijri / 2023 CE

Paperback ISBN: 978-9975-3617-9-8

Crisis in the Muslim Mind (Romanian)

AbdulHamid AbuSulayman

© The International Institute of Islamic Thought (IIIT)

1414AH / 1993CE

Paperback ISBN: 978-1-56564-138-9

IIIT

P.O. Box 669

Herndon, VA 20172, USA

www.iiit.org

Această carte este protejată prin drepturi de autor. Fiind sub incidența unei excepții statutare și la dispozițiile acordurilor colective de licențiere relevante, nici o reproducere a oricărei părți nu poate avea loc fără permisiunea scrisă a editorilor.

Opiniile și viziunile exprimate în această carte sunt a autorului și nu neapărat ale editorului.

Toate drepturile rezervate.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

Abu Sulayman, ,Abd al-Hamid.

Criza intelectului musulman / ,Abd al-Hamid Abu Sulayman ; traducere din arabă, note explicative la hadise și epilog: E. R. Kuliev ; Institutul Internațional de Gândire Islamică. – Chișinău : [S. n.], 2023 (Poliviz-Design). – 206 p. – (Seria „Gândirea islamică modernă”, ISBN 978-9975-3516-5-2).

Referințe bibliogr.: p. 203-204. – [100] ex.

ISBN 978-9975-3617-9-8.

28

A 14

Poliviz-Design SRL

MD-2068, Chisinau, bd.Moscova, 21

Tel./fax: 022 45-06-52

© Institutul Internațional de Gândire Islamică, 2023

PREFAȚĂ

Pentru nimeni nu este secret faptul că, comunitatea musulmană trece prin vremuri grele. Aceasta este împărțită și se află în declin. Ea și-a pierdut identitatea, instituțiile sale sunt distruse, și nu este în măsură să iasă din această stare dezastruoasă. Este evident, că schimbările din comunitatea musulmană sunt inevitabile, mai ales după ce musulmanii s-au confruntat cu despotismul și cu pătrunderea violentă a experienței străine, timp de mai mult de două secole, și au înțeles că contactul cu civilizația occidentală din centrele culturale majore, înainte de toate în Turcia și Egipt, le creează probleme.

Pe parcursul unei perioade lungi a istoriei, musulmanii au preluat orbește experiența altora în materie de politică și de guvern, cultură și management, norme de conduită și relații sociale, știință și artă. În ciuda acestui fapt, ei așa și nu și-au atins scopul dorit. În cel mai bun caz, ei au bătut pasul pe loc, dar, în realitate, ruptura dintre ei și concurenții lor crește rapid. Iar motivul acestui lucru, este faptul că liderii musulmani nu au reușit să determine în mod corect, de unde trebuie de început schimbarea și să se miște spre țintele corecte.

După multe reflecții la această temă, după analiza diferitor opinii și studierea încercărilor anterioare a musulmanilor de a depăși criza, precum și după o evaluare corectă și obiectivă a acestei experiențe, am ajuns la concluzia, că procesul de transformare a comunității musulmane trebuie să înceapă cu idea. Ideile întotdeauna preced în mod natural acțiunile, atât a celor corecte, cât și a celor greșite. În consecință, doar ideea corectă poate constitui baza pentru o adevărată renaștere și să scoată comunitatea musulmană din criza sufocantă. Și, din moment ce gândirea musulmană este influențată de religia noastră, pentru că Islamul este întruchiparea spiritului comunității noastre musulmane, definește lumea ei interioară, îi trezește conștiința și aprinde în ea capacitatea de formare, creativitate, luptă și cooperare, numai ideea islamică răspunde intereselor ei. Cu alte cuvinte, schimbările multasteptate din comunitatea musulmană trebuie să înceapă cu reformarea gândirii islamice, să se bazeze pe Islam ca religie, pe doctrina, valori, norme, principii și surse etice.

Conceptul de «gândire islamică» are un sens general, iar interpretarea acestuia variază foarte mult. De aceea, considerăm că este necesar să i se clarifice sensul și aparatul conceptual-categoric. Acest lucru ne va ajuta să ajungem la un numitor comun și să ne aducem imaginațiile la o părere generală. Iar această carte este o contribuție importantă la clarificarea problemei și o modalitate de rezolvare a acesteia.

Cartea începe cu o examinare critică și o evaluare a gândirii islamice tradiționale. După care, se descriu principiile și sursele metodologiei islamice, se explică universalitatea acestei metodologii, domeniile sale de aplicare și mijloacele sale, se identifică asemănările și diferențele dintre ea și metodologia științifică. După aceasta, autorul trece la revizuirea fundamentelor științelor sociale și umaniste, în lumina conceptului de islamizare a științelor, și se finalizează activitatea dată cu discuția a două aspecte: viitorul Islamului și viitorul omenirii. În concluzie, autorul își exprimă convingerea că respectarea principiilor Islamului, este cea mai importantă provocare cu care se confruntă comunitatea musulmană. Aceasta este viitorul și destinul său, scopul și mijloacele necesare pentru a depăși criza, pentru a construi o nouă civilizație și o nouă renaștere.

Fără îndoială, corecția metodologiei gândirii islamice, reîntoarcerea la origini, trecerea de la părți la un tot întreg, de la partea exterioară a problemei la esența ei, eliminarea principiilor și a normelor generale, în conformitate cu învățăturile islamice – este o garanție a succesului și a corectitudinii procesului de transformare a gândirii islamice, ceea ce va permite comunității musulmane să se întoarcă pe calea cea dreaptă. Faptul dat – este principalul scop pentru a scrie această carte.

Probabil unii cititori vor considera, că mult stimatul autor oferă acestei întrebări o importanță mai mare decât merită aceasta. Cu toate acestea, nu există nici o îndoială că problema gândirii islamice poartă un caracter fundamental și are o importanță primordială. Cu acest fapt sunt de acord toți gânditorii musulmani. Plasând această întrebare pe prim-plan, noi nu refuzăm să luăm în considerare alte probleme, obținând o adevărată creștere, prin tratarea tuturor problemelor curente, prin prisma Islamului.

Problemelor de criză a gândirii, restructurarea mentalității musulmane și a metodologiilor, le sunt destinate multe studii, cu toate acestea, lucrarea dată ocupă un loc aparte între ele și se caracterizează printr-o orientare specială. Analizând criza comunității musulmane, dimensiunea sa ideologică și metodologică, contextul istoric, autorul oferă o vedere specială și foarte vizionară asupra problemei, care este greu de găsit în alte lucrări, scrise la acest subiect. El observă legătura dintre particularități, pe care alți autori le menționează superficial sau unilateral, extrage din aceste lecții utile și face concluzii coerente. Acestea sunt doar câteva dintre avantajele unei abordări holistice și cuprinzătoare, fapt cunoscut autorului acestei lucrări. El nu se distrage la problemele secundare, nu intră în dezbateri academice sau scolastice și nu-și permite să ocupe atenția cititorului cu acestea. Din contra, îl ia pe cititor de mână și-l conduce direct spre concluzia utilă sau spre lecția instructivă. Având în vedere stilul acestui autor, poate părea la prima vedere ceva greu de înțeles. Totodată, la recitirea textului în lumina obiectivelor și a ideile de bază ale autorului, cititorul va prinde cu ușurință modul lui de gândire.

Scufundându-te în lectura acestei cărți, este ușor de observat că aceasta nu este o simplă povestire sau o compunere artistică, umplută cu întoarceri retorice și cu tehnici stilistice. Cititorul găsește în fața sa un depozit de gânduri, care-i ta-

chinează mintea și-l iau de suflet, convingându-l de corectitudinea sa. Autorul cărții este un luptător persistent, care întreaga sa viață a suferit dificultăți la provocările islamice, greutăți și poveri în luptă. Suferința musulmanilor, pentru el, nu este un subiect obișnuit de discuție și nici un obiect artistic. Acestea sunt propriile sale suferințe și retrări. Este strigătul sufletului său. Dacă ar fi fost poet, atunci în mod evident bibliotecile ar fi fost pline cu colecțiile sale de poezii minunate. Dacă ar fi fost un scriitor profesionist, atunci bibliografia operelor sale n-ar fi încăput pe câteva foi. Fiecare gând al său, în mâinile unui scriitor iscusit, se poate transforma într-o carte întreagă, sau chiar în ceva mai mult. Este un gânditor neobișnuit. El este condus de aspirațiile comunității musulmane și de sensul existenței sale. Uneori, în cuvintele lui se simte o vulgaritate de războinic și o duritate de comandant. El vorbește direct, fără abateri de la scop, fără ocolișuri, fără a se împleti în jurul cititorului în speranța de a găsi o cale spre inima și mintea lui. El nu așteaptă momentul potrivit, dar literalmente zdruncină cititorul cu cuvintele sale, atrăgându-i atenția asupra scopului principal, pentru ca adevărul să fie clarificat, atâta timp cât nu este târziu.

Din momentul finisării acestei lucrări până la prima sa publicare, a trecut destul timp. Timp de mai mulți ani, autorul a așteptat momentul potrivit, când ideologii musulmani și personalitățile publice, în sfârșit, vor fi obiectiv pregătiți să privească adânc și cuprinzător la situația comunității musulmane, fără a se da în emoții, fără a căuta scuze, fără a-și proteja propriile lor interese și fără a se conduce de scopuri politice. Evenimentele epocale din ultimii ani au marcat importanța publicării acestei cărți, precum și cercetarea, studierea și discutarea publică a preocupărilor expuse în ea. Sperăm că această lucrare și întrebările importante atinse în ea, vor stimula un interes nefals în rândul savanților, intelectualilor și tineretului musulman.

Rugăm pe Allah ca această carte să devină utilă și să satisfacă așteptările noastre. Cu adevărat, El este Atotputernic! Slavă lui Allah – Dumnezeuul lumii!

Herndon, Virginia
Taha Jabir al-Ulvani
Rabi' I, 1412. / Septembrie 1991

PREFAȚA AUTORULUI

Slavă lui Allah, Stăpânul lumilor! Pace și binecuvântare profetului nostru Muhammad, familiei și tuturor companionilor lui!

Drag cititor,

Ai în față o carte neobișnuită. Aceasta nu este o colecție de zicale și opere de artă. Aceasta este un studiu, o reflecție și o analiză, care mi-a ocupat mintea de-a lungul întregii vieți. Subiectul acestei cercetări este problema comunității musulmane, sau chiar însăși comunitatea musulmană. Din momentul când am învățat să citesc, să vorbesc și să gândesc, mintea și sufletul meu erau deschise pentru suferința și retrăirile musulmanilor, exprimate de scriitori și poeți. Am crescut în Mecca, unde a început revelația Coranului și ascensiunea profetului Islamului. În sala de clasă, printre multele cărți, în fața ochilor mei s-au deschis paginile pline de bucurie și amar ale istoriei noastre. În imaginația mea au înviat personalitățile proeminente musulmane. Din când în când, inima mea se umplea de durere și regret, iar odata cu observarea profunzimii crizei actuale, aveam hotărârea de a schimba situația.

Pe parcursul vieții mele am acumulat experiență și cunoștințe, dar niciodată n-am încetat să mă gândesc la situația sărăcăcioasă a comunității musulmane. Întotdeauna m-am întrebat despre motivele eșecului, înfrângerii și declinului acesteia. Fiind direct, mintea mea nu se putea resemna cu răspunsurile nesatisfăcătoare și incorecte. Datorită studiilor și experienței de viață, am reușit să studiez atât patrimoniul islamic, cât și științele moderne. Acest lucru mi-a permis să examinez îndeaproape situația comunității musulmane, să-i analizez cauzele crizei actuale și să caut în mod insistent răspunsuri la întrebările mele. N-am vrut să plâng, să mă vaiet, să mă înfurii și să mă las pradă emoțiilor. Poziția comunității musulmane îmi părea o problemă confuză, care avea nevoie de înțelegere, de un studiu și o analiză profundă. Iar pentru soluționarea ei, mi-am mobilizat toate resursele interne, mi-am folosit toate abilitățile practice, toată experiența mea de cercetare. Zi și noapte am studiat istoria Islamului, eveniment cu eveniment, încercând să-i urmăresc și să-i înțeleag cursul. Singurul meu obiectiv a fost de a stabili adevărul și de a găsi o soluție. Eram gata să sacrific totul, orice, pentru a elibera comunitatea musulmană și pentru a o izbăvi de suferință.

Drag cititor,

Am lucrat la această carte, luând problemele comunității musulmane aproape de inimă. Bolile ei erau bolile mele, iar suferința ei - suferința mea. Evenimentele istorice și memoria trecutului mă ating până în adâncul inimii. Nu mă părăsesc retrăirile pentru starea actuală a comunității musulmane și preocupările pentru viitorul ei. Este puțin probabil ca cineva să mai fie capabil să-i experimenteze durerea și să-i simtă suferința, mai mult decât persoana care studiază boala comunității musulmane și concretizează modalitățile de vindecare a ei. Fiecare nenorocire, dezastru și înfrângere a musulmanilor, eu o iau ca pe a mea însumi. De aceea, cele scrise de mine, nu trebuie să fie privite ca fiind grosolane, ca o critică sau insultă la adresa musulmanilor, ca un atentat la drepturile lor. Mai degrabă, aceasta este o descriere a punctului meu de vedere, o conversație sinceră, care poate înțepa cu onestitatea sa și ofensa cu directitudinea sa.

Drag cititor,

În ciuda tonului acestei cărți, eu nu uit absolut deloc de bunătatea care se află în comunitatea musulmană, de meritele și abilitățile sale, de calitățile minunate ale musulmanilor, pietatea, generozitatea și sinceritatea lor. Cu toate acestea, eu nu am de gând să laud comunitatea noastră musulmană, să caut o scuză pentru ea sau să o consolez. Toate acestea fapte sunt bune, dar cu toată inima mea, doresc să umplu golul format și să eliberez musulmanii de înapoiere, umilință și suferință. Iar dacă atunci când evaluăm contribuția comunității musulmane la civilizația mondială nu am acordat suficientă atenție și n-am evidențiat lauda fiilor săi remarcabili, oamenilor de știință, lideri, tineri și mujahedini, este pentru că în vremurile actuale dificile, am încercat să identific boala și să găsec o cale de vindecare.

La fel ca toate raționamentele mele, nu insist ca tot ceea ce este scris în această carte să fie folosite în calitate de ghid, și nu mă tem că unele dintre ele vor fi eronate. Singurul meu obiectiv este să atrag cititorii la considerații și discuții referitoare la viziunile mele asupra cauzelor care au condus comunitatea noastră musulmană la situația ei actuală. Voi fi fericit dacă această lucrare va fi o ocazie pentru dezbateri, discuții și schimb de opinii, care va ajuta să înțelegem esența problemei, să depășim obstacolele cu care se confruntă musulmanii, și să le risipim durerea și tristețea. Nu contează dacă soluția găsită va coincide sau nu cu concluziile și propunerile autorului. În situația noastră, nu este nimic mai bun decât cuvântul adevărului, care se pronunță cu intenții corecte, atinge esența problemei și este direcționat spre soluționarea sa.

Scopul nostru este ca această carte să fie o contribuție valoroasă la formarea unei imagini puternice și viabile asupra comunității musulmane, care să nu fie divizată, slabă și să nu fie împărțită în indivizi, comunități și instituții bolnave. Această carte trebuie să ilustreze adevărul, calea cea dreaptă și puterea comunității musulmane, posibilitățile, realizările, idealurile, situațiile, scopurile și mijloacele cu care se vor compara altele.

În ciuda volumului modest al acestei lucrări, citirea ei nu va fi una ușoară, pentru că subiectul acestui studiu este destul de complex și multilateral. El atinge istoria de veacuri a vastei comunități musulmane, istoria multor națiuni, generații și secole. Pentru a lega împreună fragmente separate și pentru a înțelege corect aluziile, tezele și concluziile autorului, este necesar un anumit bagaj de cunoștințe în domeniul istoriei și legilor de dezvoltare al grupurilor etnice și civilizațiilor.

Sper că cititorul va găsi timp și va avea răbdare, pentru a înțelege corect problemele inițiate în această carte, la studiul cărora, autorul a consumat mai mulți ani. În mod evident, răsfoirea rapidă a cărții va permite cititorului să înțeleagă doar câteva lucruri mărunte și detalii superficiale. Înțelegând cuvintele și semnificațiile lor, el nu va sta să gândească și să reflecteze asupra lor, iar o astfel de abordare îi va acoperi calea cu și mai mult întuneric. Motivul acestui fapt este că, din cauza complexității acestui subiectului dat, eu n-am intrat în detalii, nu mi-am ilustrat concluziile prin revelații și dovezi, n-am controversat alte puncte de vedere, în măsura în care am acordat atenție la problemele primare și cele cheie.

Sper că cercurile academice și culturale, politicienii și personalitățile publice din țările musulmane, se vor atârna cu o atenție cuvenită față de această carte, față de ideile și opiniile prezentate în ea, legate de criza gândirii musulmane, pierderea integrității, viziunea metodologică a lumii și căile de ieșire din această situație. Am vrea să credem, că ea va fi începutul unui dialog serios și sincer, care ne va împinge la noi cercetări și reflecții. Noi nu mai avem frică și timiditate. A sosit timpul să înțelegem esența crizei, a cărei jertvă a devenit mintea musulmană, găsindu-i căile eficiente și mijloacele de a o depăși.

În lucrarea mea n-am intenționat să diminuez valoarea unui anumit curs din Islam sau a unuia dintre învățații islamici. Îmi sunt bine-cunoscute credința, sinceritatea, sacrificiul de sine și pregătirea de jihad, care trăiesc în inimile fiilor comunității noastre musulmane și a oamenilor săi de știință, care se deosebesc de predecesorii noștri. Această carte este o încercare de a înțelege obiectiv istoria comunității musulmane și evenimentelor, care au împins unii oameni și întregi națiuni pe o cale cețoasă, cărora le este dificil să meargă mai departe, fiindu-le greu să găsească o alternativă. Sensul nu este în dezaprobare sau învinuire, nici în consolare sau justificare. Aceasta este doar o încercare de a urmări și de a înțelege, de a studia și analiza. Și sper că această lucrare va apropia împlinirea dorințelor fiecărui musulman sincer, ajutându-i la depășirea obstacolelor din calea comunității noastre musulmane, chiar dacă acestea se ascund în adâncul inimilor noastre și în mintea noastră.

Aș vrea să cred că gânditorii musulmani și intelectualii, liderii și tinerii noștri își vor prelua misiunea, se vor lua de ea în cel mai hotărât mod, iar prin acțiunile lor să răspundă la provocările modernității. Pentru acest lucru nu este nevoie să se renunțe la individualitatea și identitatea proprie, să se caute mijloace suplimentare sau să se înfăptuiască noi sacrificii, să se solicite respectarea valorilor și principiilor, să se citească mai multe învățături și să se dea frâu liber emoțiilor goale. Realizarea acestui fapt este posibil numai odată cu schimbarea modului de gândire! Acest fapt, la rândul său, va face posibilă schimbarea metodelor de

educație și restructurarea relațiilor sociale și a instituțiilor. Doar astfel, musulmanii se pot schimba din interior și să dobândească noi cunoștințe, abilități și îndeletniciri.

Astfel, tema acestei cărți și a discuției noastre este identificarea bolii comunității musulmane, găsirea modalității și metodelor de îmbunătățire și vindecare. Această problemă interesează pe orice musulman cu gândire, pe orice intelectual care caută cu sinceritate adevărul, indiferent de care parte se află acesta. Doar datorită intenției curate și a criticii obiective se poate dezvolta o abordare matură, în care opiniile noastre se vor completa reciproc, iar mijloacele noastre vor fi combinate pentru a atinge scopul comun.

La peretele distrus

În această carte sunt colectate prelegeri și articole care, după cum s-a menționat anterior, am început să le scriu încă de pe băncile studentești. Unele dintre ele conțin la baza lor detalii și explicații care n-au avut loc în această lucrare voluminoasă. Am început să unesc aceste articole și discursuri sub formă de proiect în anul 1984, când am început să-mi îndeplinesc funcția în calitate de director general al Institutului Internațional al gândirii islamice, în Statele Unite ale Americii. Din cauza că eram foarte ocupat, am lucrat asupra cărții timp de doi ani. Pe parcursul acestei perioade, a trebuit să citesc prelegeri la această temă, în diferite țări și în multe universități. Acest lucru mi-a dat doar încredere în corectitudinea și importanța acelor ipoteze, pe care le-am făcut în cartea mea. Mai mult decât atât, mulți autori au început să coopereze cu institutul nostru, cercetând și studiind în profunzime diferite aspecte ale problemei date. De aceea, eu nu m-am grăbit cu publicarea acestei cărți, dorind s-o testez în timpul cursurilor și a lecțiilor, să o eliberez de acele părți care mă interesează personal, și să distrag de la problemele de bază.

În prezent, sunt hotărât să public o carte, aducând problemele ridicate în ea spre discuția intelectualilor musulmani, pentru a lărgi perspectivele de cercetare și pentru a pune în practică rezultatele sale, să o completez cu noi probleme teoretice și practice. În acest sens, consider că este necesar să se explice importanța acestei cărți, în lumina ultimelor evenimente petrecute în lume.

Merge vorba nu despre neînțelegerile, războaiele și tragediile din lumea arabomusulmană. Toate acestea se deosebesc un pic de evenimentele tragice din ultimile secole, cum ar fi distrugerea musulmanilor din Andaluzia sau suferința musulmanilor din Al-Qods (Ierusalim) și, în general, de pe teritoriul palestinian. Am în vedere căderea imperiului marxist din Europa de Est și prăbușirea sistemului politic și economic sovietic. În prisma metodologiei propuse în cartea dată, aceste evenimente devin pentru musulmani nu doar o valoare politică, asociată cu căderea imperiului, pe care unele state, fără un anumit folos au căutat protecție din partea Occidentului. Mai degrabă, ele au o valoare ideologică și civilizată.

Nu trebuie să uităm că Marxismul, în esență, este o doctrină reformistă occidentală. Karl Marx a fost unul dintre cei mai mari filosofi occidentali, reprezentant

proeminent al gândirii occidentale moderne și unul dintre liderii mișcării de reformă. Sensul nu va fi schimbat nici chiar de războiul informațional dintre Occident, pe de o parte, și între Rusia, țările est-europene și partidele marxiste din Italia, în Franța, în Grecia și în alte țări din Europa de Vest, pe de altă parte. Din cauza acestui conflict, mulți cred că mișcarea marxistă este străină și ostilă pentru gândirea occidentală. În realitate, scopul marxismului a fost să curețe și să aducă la perfecțiune principiile de bază ale civilizației occidentale și gândirea.

Cert este că, la o anumită etapă, civilizația occidentală a experimentat pe sine însăși o influență puternică a lumii islamice. Europeanii au înțeles devreme că creștinismul în formele sale medievale este plin de aberații, vicii și prejudecăți, în care nu există nici un conținut ideologic adevărat, necesar pentru corectare și recuperare. De aceea, ei și-au numit mințea - autoritate, iar succesul material - scopul lor. Religia au păstrat-o la nivel de ritualuri și tradiții în biserică, nepermițându-i să intervină în viața publică. Bazându-se pe rațiune, civilizația occidentală a progresat în diferite sfere ale vieții materiale. În același timp, energia sa spirituală și morală, a cărei sursă erau bisericile reformatoare, treptat se epuiza.

Cu timpul, pustietatea spirituală și viciile sociale, apărute în urma unei astfel de mitificări, au devenit vizibile, iar gânditorii europeni au început să caute o cale de ieșire din această situație. Personalitățile revoluției franceze chiar au încercat să deifice gândirea și să construiască temple pentru propagarea ei. Una dintre cele mai populare și vibrante mișcări în eliberarea de mituri și realizarea principiilor de bază ale civilizației occidentale, în forma sa pură, a fost marxismul. Cei ce-l urmau au recunoscut doar formele materiale ale vieții, și omul s-a oferit sie însuși. S-au declarat în mod public necredința, ateismul și respingerea religiei. În ideologia reformistă a lui Marx nu era loc pentru suflet, nici pentru revelațiile, care ar fi direcționat omul spre idealurile spirituale și morale.

Aceste principii au stat la baza experimentului marxisto-bolșevic, care timp de câteva decenii s-au realizat pe diferite continente. La scurt timp după războiul imoral și criminal din Afganistan, acest experiment a eșuat, terminându-se cu o criză social-politică, morală și economică accentuată. În pofida scopurilor, pe care și le-au pus în față marxiștii, totul s-a încheiat exact invers. Mass-mediile occidentale au trâmbițat acest fapt, anunțând despre victoria asupra marxismului, neascunzându-și bucuria răutăcioasă. Ei încă mai continuă să vorbească despre beneficiile obținute, ca urmare a prăbușirii sistemului marxist, sub influența capitalismului occidental. Și mulți oameni admiră acest punct de vedere și cred în această propagandă.

Pentru ca să nu ne trezim după mai multe decenii cu mâinile goale și vise spulberate, trebuie să avem o imagine clară asupra civilizației moderne. Trebuie să știm că nu numai sistemul marxist s-a confruntat cu prăbușirea și criza social-economică și spirituală. Societățile occidentale, de asemenea, suportă o criză social-economică și morală profundă care le amenință existența, și, de aceea, retrăirile și sentimentul unei lipse de garanții social-economice, nu-i lasă în pace pe oamenii din Occident. Având în vedere slăbiciunea miezului spiritual și lipsa de orientare divină, omul occidental este oferit pe deplin sie însuși și gândirii

sale limitate, iar aceasta este cauza principală a viciilor societății occidentale moderne. Și, cu cât mai repede rămășițele spiritualității, mesajului divin și crezului în el se vor dizolva în raționalism și materialism al civilizației occidentale, cu atât mai grea va deveni starea, criza simțindu-se din ce în ce mai acută. Prăbușirea experimentului marxist vicios și dezastruos a agravat criza și a adus și mai multă ambiguitate în viitorul Occidentului, punându-l în fața necesității de a porni de la zero.

Noi trebuie să facem deosebire între marxism ca ideologie reformistă occidentală, care n-a putut face față sarcinilor sale, și între planificarea de stat a economiei. Statul nu trebuie să intervină în toate aspectele economiei, dar nici să lase fără control sectorul privat și să permită întreprinzătorilor să-și planifice activitățile, conducându-se de legea cererii și ofertei, la fel nu este corect. Statele din Asia și Africa, care au devenit dependente de Occident, au urmat această cale timp de câteva secole, dar acest fapt n-a făcut decât să le înrăutățească situația. Iar în relațiile industriale și tehnologice, acestea cedează semnificativ Rusiei și țărilor care erau în sfera influenței Uniunii Sovietice.

Din acestea nu poate fi dedusă decât o singură concluzie: numai realizarea unui echilibru între rolul personalității și comunitate, la care apelează Islamul în toate sferele vieții, deschide posibilități de manifestare a inițiativei și angajamentului și, în același timp, obligă colectivul să aibă grijă de cei slabi, să protejeze drepturile persoanelor defavorizate, încurajând spiritul de fraternitate și solidaritate în societate.

Datorită intervenției statului în economia rusă, a depășit cu succes înapoierea industrială, care a avut loc în secolul XIX. Ea a perceput cerințele dezvoltării industriale și tehnologice într-o înțelegere excesivă colectivistă și a plătit scump pentru asta. Rusia mult timp n-a reușit să scape de spiritul colectivismului și să miște oamenii spre manifestarea unei inițiative personale în muncă, până când, în cele din urmă, sistemul socialist nu s-a distrus din cauza tiraniei și birocrăției care domina în el.

Morala reală a acestor evenimente, constă în criza civilizației moderne care continuă să se aprofundeze și să ia proporții din ce în ce mai amenințătoare, și că necesitatea de a lua măsuri de salvare, astăzi se simte mult mai mult. De aceea, suntem obligați, conducându-ne de principiul monoteist și de conducere, să facem tot posibilul pentru a clarifica esența Islamului, coerența și armonia lui. Trebuie să aducem știința modernă în conformitate cu revelația, rațiunea și natura umană, și să menținem armonia între componentele spirituale, morale și materiale, care ne formează existența între rolul personalității și al societății. Numai în acest fel ne vom îndeplini datoria religioasă, vom elibera musulmanii, vom ajuta omenirea și vom consolida fundamentul civilizației mondiale.

Baza unei astfel de inițiative este ideea capabilă și sănătoasă, combinată liber cu o viziune corectă asupra lumii și cu principiile moral-spirituale. Orice civilizație din istoria omenirii s-a ridicat și s-a reformat numai datorită viziunii eficiente

asupra lumii, care se bazează pe principii raționale, pe o idee genială și pe o metodologie echilibrată.

O, Allah, arată-ne adevărul prin adevăr și dă-ne posibilitatea de a-l urma și arată-ne minciuna prin minciună și dă-ne capacitatea de a o evita! Ne rugăm Domnului Suprem și Preacurat pentru o conducere corectă, discretă, colaborare, ajutor și directitate. Într-adevăr, El este – cel care aude și oferă atenție rugăciunilor noastre!

◁Abd al-Hamid Abu Ahmad Sulayman
Kuala Lumpur, Malaezia a. 1991/1412.

CRIZA INTELECTULUI MUSULMAN

CAPITOLUL I

ASALA CONTEMPORANĂ ISLAMICĂ: SINGURA SOLUȚIE

1.1. Trei abordări pentru rezolvarea problemei

Toți cei care analizează starea actuală a comunității musulmane, observă cu ușurință înapoierea sa culturală, impotența politică și problemele umanitare, în ciuda faptului că are resurse umane și materiale uriașe, și posedă valori ridicate și fundații. În aceasta constă esența însăși a crizei, care afectează lumea musulmană prin toate colțurile sale. O astfel de existență înapoiată și fără scop, nu poate să nu perturbeze gândirea musulmanilor, care a fost întotdeauna constructivă și perseverentă cu Umma. Și este destul de firesc faptul că ei sunt setoși de renaștere, reforme, reînnoire și trezire.

Pentru a elimina deficiențele sistemului din lumea musulmană și pentru a crea condițiile necesare pentru tratarea acestora cu succes, este nevoie înțelegerea cauzelor acestor neajunsuri, de asemenea, cauzele înapoierii și slăbiciunii care, pentru prima dată în toată istoria, au pus în pericol existența comunității noastre musulmane. S-a întâmplat acest lucru din cauza provocării civilizaționale, făcută de către Occident față de imaginea vieții musulmane, gândirii lor și instituțiilor. Pentru a înțelege cauzele defectelor noastre și originile crizei civilizației moderne din lumea islamică, avem nevoie de o analiză profundă a tuturor laturilor funcțiilor vitale ale comunității musulmane și motivele, din cauza cărora ea a căzut și continuă să se scufunde într-o beznă adâncă.

Timp de mai multe secole, lumea islamică bate pasul pe loc și este în declin. Aproape toate regiunile sale, cu excepția, poate, a unor zone infertile, inaccesibile și îndepărtate, au fost colonizate de către țările europene. Mai mult regret și amărăciune provoacă faptul că lumea islamică rămâne și astăzi o piață pentru mărfuri străine și o sursă de materii prime ieftine, forță de muncă necalificată. Puterile mondiale concurează între ele pentru influență în lumea musulmană, care sunt complet incapabile de a se hrăni și au nevoie de cunoștințe științifice, tehnologii, puteri de producere, specialiști calificați, instituții moderne și toate condițiile unui stat suveran puternic.

Motivele pentru slăbiciunea și decadența comunității musulmane, își au originea în istoria sa, dar care n-au început să apară imediat. În faza timpurie de declin, multe state au mari bogății și continuă să se bucure de rodirile dezvoltării și progresului din trecut. Așa a fost și situația lumii islamice. Luxul, bogăția, populația numeroasă și structurile arhitecturale, încă mai aminteau de măreția sa, dar deja se putea de observat semnele unui apus de soare ce vine. Avuțiile musulmanilor nu se estindeau, peste tot s-a răspândit necinstea și corupția, politica ofensivă a fost înlocuită cu una dușmănoasă, rivalii au invadat cu succes țara musulmanilor, fiind devastat Bagdadul, Al-Qudsul, Cordoba și alte orașe.

Pentru a înțelege cauzele slăbiciunii și decadenței noastre, trebuie să facem diferență între însuși motivele și factorii care le întăresc. De exemplu, apariția diferitelor secte, mișcări și grupuri rătăcite, nu este ceva nou. În trecut, ereziile erau revelașite la început de către sabaiți, apoi - carmați, ismailiți, nusairiți, druzi și mulți alții. În prezent, există bahaiți, ahmadiți, cadianiți, naționaliști, atei. Apariția acestor mișcări a fost rezultatul unor "ulcere², care au apărut și au început să se răspândească pe "corpul" comunității musulmane, atunci aceasta, din cauza amenințărilor din partea imperiilor persane și bizantine, a fost nevoită să predea conducerea armatei califatului, comandanților din triburile beduine, care au apelat recent la Islam. Mentalitatea lor tribală nu a fost complet transformată sub influența Islamului, și foarte curând ei au provocat "marea confuzie" și răsturnarea celui de al treilea calif neprihănit 'Uthman ibn 'Affan (Allah să fie mulțumit de el!). Ei au pus capăt califatului neprihănit din Medina Strălucitoare, capitala statului profetului nostru. Ca urmare, acest lucru a dus la apariția a câteva state, în care erau dezlănțuite conflicte intertribale și interetnice, iar principiile islamice au fost amestecate cu tradițiile erei pre-islamice. Aceste state nu pot fi nicidecum comparate cu califatul neprihănit, în ciuda faptului că o perioadă relativ recentă a existenței sale au avut loc bârfe care, de altfel, erau foarte nesigure și greu de confirmat printr-o examinare științifică minuțioasă.

Dacă vom putea înțelege întreaga profunzime a abisului în care a căzut Comunitatea noastră musulmană, atunci ne vom da seama de gravitatea situației noastre și de gravitatea efortului, care trebuie depus în prezent, pentru a scăpa de acele probleme și necazuri, care una după alta, cuprind țările și popoarele noastre. Iar dacă astăzi declinul, neputința și suferința musulmanilor este un fapt obiectiv, recunoscut de către toți oamenii cinstiți și rezonabili, atunci relativ nu există căi de depășire a acestei crize, cu aceeași claritate și cu un oarecare acord.

Criza și boala comunității musulmane se agravează din cauza răspândirii disidenței moderne în interiorul ei, a grupărilor etnocentrice, naționaliste, ateiste și anarhiste, care aproape peste tot sufocă însăși vocile musulmanilor. Vedem, cum îi ajută presupușii reformatori, apelând la o cale greșită. Ei își răspândesc părerile prin orice mijloace, recurgând la șmecherii și constrângeri, plasând lanțuri și capcane. Ei își reprezintă apariția ca un semn de însănătoșire a societății și ca o cale de dezvoltare progresivă, cu toate că, în realitate, consecințele acestor ideologii asupra comunității musulmane sunt teribile. Aceștea îi adâncesc răniile, înmulțesc motivele durererii și slăbiciunii ei, permit bolilor și dușmanilor să o învingă cu ușurință.

De aceea, astăzi ne chinuie o întrebare: cu ce se începe calea corectă pentru a ieși din această criză? Vom încerca să răspundem la această întrebare, dar trebuie mai întâi să identificăm posibilele căi de dezvoltare a comunității noastre musulmane. La etapa dată, în fața noastră avem trei moduri posibile:

1. **o cale străină**, sau pur și simplu o soluție străină. Ea se bazează pe experiența modernă occidentală, în toate formele și manifestările sale (individualismul, totalitarismul, secularismul, ateismul, capitalismul, marxismul);

2. **un mod tradiționalist**, sau o soluție istorică islamică. Aceasta se bazează pe o experiență istorică a musulmanilor, fără a ține cont de contextul spațial și temporal, și semnificația acestuia;
3. ***asala*** islamică modernă sau o soluție islamică contemporană. Aceasta prezintă în sine un răspuns la provocările modernității, bazându-se pe principiile islamice.

Dacă comunitatea musulmană și liderii săi doresc să-și recapete puterea și prosperitatea, atunci ei trebuie să rezolve în mod consecutiv patru probleme:

- să determine un mod corect pentru a ieși din criză;
- să obțină o încredere deplină în corectitudinea ei;
- să se miște cu pași siguri spre atingerea scopurilor propuse;
- să asigure musulmanii cu mijloacele necesare pentru atingerea succesului și să-i învețe cum să le folosească.

Oamenii de știință, filosofii și politicienii, căutând această problemă, de multe ori trec imediat la o explicație a acelei decizii, pe care ei o consideră corectă. Pentru a-i convinge pe alții de dreptatea lor, ei își descriu abordarea în toate detaliile, fără a acorda atenție soluțiilor alternative, chiar dacă sunt incorecte sau mai puțin eficiente. Ei nu-și explică falsitatea și nu le expun spre critici. Din cauza aceasta, musulmanilor le este foarte dificil să ofere o evaluare obiectivă a abordărilor existente, să le compare și să găsească soluția potrivită. Ca o consecință, o parte semnificativă a comunității musulmane continuă să creadă în propagandă și să urmeze căi greșite.

În opinia noastră, cea mai eficientă și preferată metodă de rezolvare a acestei probleme – este de a descrie soluțiile alternative și de a explica principalele motive pentru falsitatea și inutilitatea lor, iar apoi precăutarea în detalii a soluției corecte și a argumentelor în favoarea ei. În această carte, am decis să folosim anume această metodă, pentru că o considerăm ca fiind cea mai potrivită pentru comunitatea musulmană, supusă unei infiltrări ideologice și culturale accentuate. Musulmanii sunt confuzi, dezorientați și au mare nevoie de cunoștințe în ceea ce privește soluțiile și modalitățile de depășire a crizei care sunt greșite și inutile. Și numai după aceasta ei vor putea cu încredere să meargă pe drumul cel bun, deplasându-se cu succes pe el, dacă va fi voia lui Allah.

1 Termenul teoretic ***asala*** „identitate”, „autenticitate”, nu necesită explicații suplimentare, pentru că aceasta sugerează o legătură cu baza și o atitudine pozitivă față de realitate. Cu toate acestea, din cauza distorsionării și dualității culturii islamice, aceasta este interpretată în moduri diferite. Tradiționaliștii înțeleg că au sub acest fapt, întoarcerea în trecutul istoric și enciclară pe aspectele și evenimentele din secolele trecute. Cu toate acestea, modernitatea din înțelegerea lor - nu este studierea și rezolvarea problemelor actuale, ci occidentalizarea și renunțarea la valorile și principiile islamice. Purtătorii de valori laice și occidentale, dimpotrivă, sub cuvântul *asala* implicau înapoierea, iar sub modernitate - modul de viață occidental. Pentru ca sensul, pe care-l investim în aceste cuvinte să fie clar, am decis să combinăm cei doi termeni. Și aceasta, înseamnă că este vorba despre rezolvarea problemelor din prezent, bazate pe valorile și principiile Islamului.

1.1.1. Soluția externă

Această abordare posedă mintea celor care sunt de partea reformelor și reconstrucției sociale a lumii musulmane, timp de mai mult de două secole, din moment ce Imperiul Otoman sub atacul puterilor europene de Vest și-a dat seama de superioritatea militară, de înapoirea propriei sale armate și a sistemului de stat, la fel de incapacitatea acesteia de a răspunde la provocările și realizările Vestului. De aceea, în secolul XVIII, în perioada domniei sultanului Selim al III-a, turcii au început cu tărie să împrumute din experiența europeană. Ei considerau că acest tip de imitație este singura cale spre putere și renaștere. Dar, fixându-se pe imitația experienței străine și pe împrumutul realizărilor științifice și tehnologice, au pierdut propria lor viziune asupra lumii.

Pentru pregătirea trupele militare după modelul occidental al statului otoman, a fost fondat primul colegiu de inginerie și prima academie militară de tip modern. Hotărârea sultanilor otomani de a pune în aplicare acest plan și de a-și recâștiga puterea pierdută a fost atât de mare, încât unități întregi ale armatei tradiționale otomane, formată din ieniceri, au fost distruse și arse în cazarmele lor, pentru că s-au opus modernizării armatei și formării unităților militare după modelul european.

Tendența conducătorilor otomani de a imita europenii a crescut, începând să trimită tinerii să studieze în Europa. La întoarcerea în patrie, acești oameni învățați, care au adoptat cultura europeană, au inițiat un nou val de occidentalizare. Reformele politice și sociale, înfăptuite după modelul european, au fost considerate drept condiția pentru apariția mediului social și cultural, necesar pentru schimbările din sferele academice, administrative și militare, conducătorii otomani sperând la renașterea cu succes a imperiului. O astfel de gândire a dus la numeroase schimbări liberale în politică și în viața publică care, în a doua jumătate a secolului XIX a condus la adoptarea așa-numitei «Constituția lui Midhat Pașa».

Din păcate, acest plan a fost la fel de nereușit ca și încercările anterioare de reformare al aparatului de stat otoman. Nu mai puțin indicatoare și tristă, este experiența de modernizare din Egipt, care a început în secolul XVIII, în anii invaziei franceze, s-a realizat în timpul domniei lui Muhammad «Ali și în timpul ocupației engleze și continuă până astăzi, precum și experiența altor țări arabe și musulmane, din Asia și Africa. În pofida încercărilor continue de a imita Occidentul, întreaga lume musulmană rămâne bolnavă, ruptă în bucăți și este într-o stare depresivă, iar prăpastia civilizațională, care ne separă de țările dezvoltate, continuă să se adâncească și să se extindă în defavoarea noastră.

Motivele obiective ale acestor eșecuri, dacă se dorește, nu sunt greu de înțeles. Popoarele sunt asemenea unui organism viu, dar sunt aranjate cu mult mai complicat decât un individ în parte. Ele sunt mai greu de pus în mișcare și să fie mobilizate în procesul de creație și în depășirea obstacolele ascunse. Fiecare națiune își are valori proprii, credințe, idei și stimulente, psihologia și istoria sa. Ele formează nu doar lumea interioară a individului în parte, dar și întreaga

națiune. Și dacă nu există o înțelegere corectă a acestor elemente, care formează națiunea și forțele sale mișcătoare, atunci este foarte greu de mobilizat resursele ei interne pentru combatere și pentru activități creative.

Factorii care-l motivează pe un singur om, pot să nu aibă nici un efect asupra unei altei persoane. Acest lucru este valabil și pentru națiuni. Ceea ce motivează o națiune, absolut poate să nu influențe asupra alteia. Fiecare națiune își are propriile sale stimulente și priorități. De aceea, la stabilirea planului de acțiune și reforme, nu trebuie de imitat orbește experiența altora, fără a avea o idee clară despre caracteristicile națiunilor și despre diferențele existente între ele. În caz contrar, soarta comunității musulmane, pe viitor nu va fi una mai bună decât soarta, care i-a revenit timp de sute de ani de simulare și pătrundere în experiența străină.

Exemple din istoria recentă

O confirmare simplă și convingătoare a ceea ce am spus, este influența sistemului bancar, împrumutat din Occident de către musulmani. Originară din lumea occidentală, această instituție îndeplinește în totalitate interesele economice și comerciale. Când sistemul bancar a fost importat în țările musulmane, în forma în care exista în Occident, influența acestuia asupra mediului nou și asupra fundațiilor societății musulmane – sub formă de diferențe dintre credințe și valori - a fost dezastruoasă. Apariția băncilor a dus la separarea musulmanilor, la rivalitatea dintre ei și au avut loc urmări foarte negative. Băncile n-au contribuit la o creștere și la o dezvoltare economică, ci dimpotrivă, au lipsit popoarele musulmane de putere, motivație, entuziasm, și a facilitat stabilirea dominației străine asupra averii lor.

Motivul pentru care sistemul bancar occidental nu a adus beneficii societăților musulmane, în pofida dezvoltării sale de succes în Occident, unde acesta este unul dintre instrumentele sistemului capitalist existent, în mod evident, constă în faptul că principiile de punere în aplicare și funcționare a sa sunt un sistem economic islamic străin. Apariția băncilor a pus musulmanii și comunitatea islamică în fața unei alegeri dificile: să împrumute experiență străină (adică, să accepte principiile și valorile non-islamice și să înceapă relațiile cămătărești cu băncile) în speranța unei prosperități și unei puteri economice din lume, și, astfel, se condamnă singuri la nefericire veșnică și la chin în viața de apoi, sau să fie de acord cu sărăcia și umilința din această lume, păstrând fidelitate valorilor și legilor islamice, refuzându-se de cooperarea cu structurile bancare, în speranța prosperității și a succesului în viața de apoi.

Conștiința religioasă musulmană îi motivează să-și organizeze viața în această lume și, în același timp, tinde spre succes și fericire, în viața de apoi. Aceasta este lipsită de dualitate și nu vede contradicții între ceea ce este bun și benefic în această lume, și între ceea ce este bun și benefic după moarte. Apariția băncilor islamice în timpul nostru - este o încercare parțială de a rezolva problema și de a găsi o soluție alternativă islamică. Ele permit speranța de a satisface necesi-

tățile comunității islamice moderne, inclusiv furnizarea de servicii financiare și economice credincioșilor, într-o formă care se combină cu personalitatea și mentalitatea musulmană.

Comunitatea musulmană și soluția străină

Imitația experienței străine poate fi comparată cu o reprezentare teatrală, în care comunitatea musulmană evoluează în calitate de spectator. Musulmanii nu participă la ceea ce se întâmplă pe scenă, dar însăși prezentarea nu reflectă ceea ce se întâmplă în realitate în lumea musulmană. Tot ce pot face musulmanii – este să-și exprime nemulțumirea prin strigăte și să plângă ori de câte ori necesită scenariul. Cu toate acestea, ei n-au primit un rol în această dramă – actorii din ea sunt politicieni și figuri publice. De aceea, de câte ori o acțiune teatrală se termină, când careva dintre liderii politici sunt lipsiți de putere și părăsesc scena, musulmanii pur și simplu se scutură de el, revenind la viața lor anterioară, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Și începe o nouă acțiune, o nouă prezentare cu participarea altor actori, apare o altă rundă de imitație a experienței istorice sau străine.

Diferența dintre gândirea popoarelor progresiste, conducerea lor politică și instituțiilor existente în mediul său natal și între gândirea popoarelor înapoiate, liderii și instituțiile lor este că, în primul caz, ele sunt legate organic cu substanța, psihologia, valorile și nevoile acestor popoare. Datorită acestor idei și instalației de putere, poporul acționează ca o echipă creativă, pentru a-și atinge obiectivele care stau în fața lor.

O astfel de abordare fundamentală a problemei ne permite să dăm o evaluare corectă a «comediei politice», care se joacă în țările din «lumea a treia», în particular în lumea musulmană. Ea explică diferențele dintre natura puterii, politică și conducerea din țările dezvoltate și înapoiate. Aceasta, de asemenea, explică cum aceste diferențe afectează dependența dintre acțiune și interacțiune, care provine din realitate, legată inseparabil de ea, influențează asupra ei și în același timp, suportă influența acesteia.

Pentru a nu mai cheltui timpul pentru imitația experienței străine și a nu spori durerea și suferința comunității musulmane, trebuie să înțelegem dimensiunea ideologică și culturală a soluțiilor împrumutate. Comunitatea noastră musulmană nu merită ca ideologii și politicienii noștri, fie naționaliști, marxiști și alți seculariști occidentali, după mai multe secole de eșecuri repetate, să continue să urmeze calea «cercul vrăjit», care duce spre nicăieri. După toate aceste necazuri și eșecuri, după dezamăgirile fără precedent și înfrângerii, ideile lor pot fi caracterizate prin cuvintele poetului: «Medicamentul lui a fost însuși boala». Ideile naționaliștilor, marxiștilor și altor susținători ai secularismului occidental, se bazează pe detalii și nu au un argument coerent. De aceea, ei nu sunt în stare să rupă cercul vicios în care se găsesc, orientându-se după partenerii lor occidentali și bazându-se pe sursele acestora.

Intellectualii musulmani maturi și conducătorii sunt obligați să urmeze singura cale corectă care este deschisă în fața lor, oricât de dificilă ar părea la început.

Ei trebuie să capete încredere în faptul că sursa soluției dorite nu poate fi decât religia, pământul și istoria lor. Ei trebuie să-și găsească propriul răspuns la provocările timpului, și nu experiența amară, suferită de națiunile musulmane în ultimele secole, care le pot părea incomparabil cu noile probleme. Desigur, liderii musulmani și intelectualii, indiferent de înclinațiile și preferințele lor – împreună cu ei și națiunile musulmane – pot construi iluzii despre mântuire, progres și putere. Dar, dacă ei nu se vor dezice de mijloacele actuale, de metodele și formele de gândire, nu-și vor pune în față scopuri clare, atunci rodurile strânse vor fi mai amare decât cele strânse de musulmani. Intelectualii musulmani și liderii pur și simplu, sunt obligați să-și găsească propria soluție. Ei trebuie să-și formuleze obiectivele, sursele și criteriile corecte, să încerce să le extragă din adâncurile gândirii islamice, cultură și istorie.

1.1.2. *Soluția istorică islamică*

Soluția tradiționalistă, a fost încercată de către musulmani, cu multe secole în urmă. Aceasta constă în faptul că, la determinarea sarcinilor cu care se confruntă comunitatea musulmană și căile de dezvoltare ulterioare contextului spațiu-timp, nu sunt luate în considerare. În ultimele secole, o astfel de abordare a forțat musulmanii să se retragă în fața provocărilor contemporaneității și în fața puterilor dușmănoase, în raport cu gândirea și rațiunea musulmană. Calea tradiționalistă nu a dat rezultatul dorit și nu i-a scos pe musulmani din criză. În caz contrar, situația lor nu s-ar fi agravat, dușmanii n-ar fi fost în măsură să-i depășească, iar comunitatea musulmană nu s-ar fi confruntat cu atât de multe nenorociri. Oricum, circumstanțele n-ar fi împiedicat tradiționaliștii să obțină rezultatul dorit, ele nu le servesc drept o scuză satisfăcătoare, pentru că orice soluție adecvată trebuie să ia în considerare potențialele dificultăți și să includă în sine modalități de a le depăși. Că doar aceste dificultăți, de fapt, sunt o parte integrantă a problemei, care trebuie rezolvată.

Tradiționaliștii simplifică peste măsură problemele, încercând să demonstreze corectitudinea propriilor lor principii și falsitatea a tot ce nu corespunde, nu vor sau nu pot să corespundă lor. Noi considerăm inacceptabilă orice soluție care implică cooperarea cu oponentii, pentru eliminarea obstacolelor din calea noastră. O astfel de decizie – este doar o parte a problemei, cu care urmează să ne clarificăm și de care trebuie de scăpat.

Abordarea tradiționalistă, care pentru o perioadă considerabilă de timp a deținut mintea musulmanilor, constă în încercările persistente de a întoarce poporul musulman în «epoca de aur» a Islamului, fără a lua în considerare contextul istoric și cultural. Acest fapt explică de ce tradiționaliștii n-au reușit să scoată comunitatea musulmană din criză și să preia controlul asupra proceselor care au loc în ea, în ciuda faptului, că popoarele musulmane revelașesc Islamul, iar tradițiile sale sunt înrădăcinate adânc în istorie. Acest lucru, la fel, explică de ce în diferite părți ale lumii musulmane, cunosătorii de legi, care urmează un anumit *maḥab* (școală juridică în islam), s-au depărtat de problemele politicii și guvernării, de rezolvarea problemelor reale și s-au ciclat pe ritualurile de cult și pe aspectele personale.

Cred că falsitatea acestei abordări este evidentă din declarația reprezentantului remarcabil al reformismului islamic modern, Jamal ad-Din al-Afgani despre faptul că comunitatea musulmană poate fi corectată doar de un «autocrat corect». El a ajuns la această concluzie greșită, care a obținut o mare popularitate, datorită interpretării greșite a relației dintre sistemele sociale și politice, în epoca califilor neprihăniți. Între timp, este bine cunoscut faptul că puterea nelimitată contrazice principiile dreptății. Despre aceasta se vorbește într-unul dintre cele mai vechi fragmente ale Coranului:

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ ﴿٦﴾ أَنْ رَأَاهُ اسْتَعْجَلَهُ ﴿٧﴾

«Dar nu! Omul trece [limitele permise], ❀ când îi pare că nu are nevoie de nimic» (Sura 96 «AL-ALAQ», versetele 6-7).

De asemenea, în Coran se spune:

وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ

«... și consultă-te cu ei atunci, când luați decizii» (Sura 3 «AL-IMRAN», versetul 159);

وَأْمُرْهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ

«... iau decizii, consultându-se» (Sura 42 «AŞ-ŞURA», versetul 38).

Pentru a putea înțelege fenomenul tradiționalismului islamic, trebuie, în primul rând, de urmărit istoria originii și dezvoltării sale. Originile acestei abordări se întorc la perioada sciziunii dintre învățații islamici și conducerea politică a comunității musulmane, care a apărut după neliniștea prin care a trecut lumea islamică, încă din timpul califilor neprihăniți. Această neliniște a apărut ca rezultat al luptei dintre musulmanii ortodocși și grupurile de beduini «lipiți» de spiritul tribal. Aceste grupuri conduceau mișcarea apostaziei și rebeliunea politică. Ca urmare, această luptă a crescut într-o confruntare deschisă între dinastia de guvernământ și oamenii de stat, care au trăit în Medina și au rămas devotați idealurilor Islamului. Printre acestea se numără Al-Husayn ibn «Abdallah ibn az-Zubayr, Zayd ibn «Ali, ș.a.m.d. Treptat, în rândul musulmanilor s-a răspândit 'asabyya și tribalismul, iar confruntarea descrisă mai sus s-a terminat cu învingerea inteligenței musulmane, în fața învățaților islamici și a liderilor religioși, care au renunțat la politică și au intrat în opoziție. Cu timpul, izolarea lor s-a intensificat și timp de mai multe secole, și-a lăsat amprentele asupra gândirii islamice, asupra modului de gândire și interesele învățaților islamici. Au apărut școli bazate pe imitația oarbă a predecesorilor și simularea experienței lor. Învățații islamici au nimerit în captivitatea unui orizont limitat și au studiat textele sacre sub un aspect pur lingvistic.

Evident, conservatorismul și tendința de a imita au fost parțial cauzate de temerile că șariatul va fi distorsionat de persoane incompetente și lipsite de

scrupule. Și este destul de firesc ca în secolele următoare gândirea islamică să nu se miște mai departe, dar să-și păstreze forma sa istorică și să se piardă printre amintirile despre trecut și preamăriri patetice. Resursele intelectuale ale conducerii publice și politice a comunității musulmane au fost epuizate, liderii musulmani erau ideologic neajutorați și politic analfabeți. În astfel de condiții, musulmanii, inevitabil, trebuiau să se afle la puterea imitației oarbe și a gândirii stagnante, impuse de învățării islamici, lipsite de posibilitatea de a participa la viața socială și politică. Pe de altă parte, comunitatea musulmană a nimerit în ghearele tiraniei și represiunii și a fost condamnată la prăbușirea social-politică, pentru că liderii musulmani nu aveau nici o bază ideologică, pe care s-ar putea sprijini și schița o cale alternativă de dezvoltare.

Astfel, comunitatea musulmană a fost afectată de o imitație oarbă și de o stagnare ideologică, pe de o parte, și de despotism și autocrație, pe de altă parte. Acest lucru, explică tot ceea ce s-a întâmplat cu lumea islamică în ultimele secole și explică de ce musulmanii, după cucerirea mongolă și cruciade, a căzut în ghearele colonizatorilor vestici și se află sub jugul străin până în ziua de azi. Trebuie de înțeles și faptul că apusul comunității musulmane, sărăcia instituțiilor sale și limitarea gândirii sale la niște imagini tradiționaliste, generează o amenințare și mai mare: musulmanii și liderii lor politici încep să caute o ieșire în împrumutarea de experiență străină. Unii procedează astfel benevol, admirând civilizația extraterestră, iar alții - împotriva voinței lor, resemnându-se în fața realităților vieții. O astfel de imitație va slăbi și mai mult musulmanii și va atrage după sine o scădere și mai mare. Cercetătorii numesc acest fenomen, o prăpastie civilizațională în creștere (economică, tehnologică) dintre nord și sud, adică între țările industrial dezvoltate și țările subdezvoltate din «lumea a treia», între numeroșii și cei mai de seamă reprezentanți ai țărilor musulmane.

Una dintre cele mai importante lecții pe care ar trebui să o învățăm din izolare și auto-izolare, constă în sărăcia școlii tradiționaliste. A trăi cu visul la recutul istoric este nenatural și incompatibil cu legile vieții, după care se schimbă vremurile, societățile, ideile și posibilitățile. Iar cel care insistă asupra acestei metode de gândire și la căile tradiționaliste de dezvoltare, trebuie să fie conștient de consecințele unei astfel de căi, de înapoiere, slăbiciune, declin și retragere în fața expansiunii ideologice străine.

Comunitatea musulmană trebuie să găsească o altă cale. Liderii musulmani și intelectualii trebuie să facă o nouă încercare serioasă de a depăși criza, evitând căile fără ieșire și metodele fără rezultate. Și care este această nouă cale? Care este această nouă abordare? În ce constă natura și caracteristicile sale? Cum putem ști dacă această cale va fi mai bună decât încercările anterioare și ne va ajuta să realizăm ceea ce nu s-a putut de realizat până în prezent?

Pentru a răspunde la aceste întrebări, trebuie să înțelegem, în primul rând, ce se întâmplă cu comunitatea noastră musulmană. Cu ce a început căderea ei? Când și de ce s-a întâmplat acest lucru? Cum s-a întâmplat ca declinul ei să se dezvoltat și să se acutizat într-o asemenea măsură? Pentru a găsi un remediu este necesar să se stabilească boala, să se afle cauzele apariției și simptomele sale, să se ur-

mărească răspândirea sa pe «corpul» cunității musulmane, de-a lungul întregii istorii. Numai în acest fel vom putea determina cum să realizăm reformele necesare, cu ce să începem și de care plan să ne ținem.

1.1.3. *Asala islamică modernă*

După cum ne sugerează și numele, această abordare se bazează pe doctrina islamică, pe scopuri islamice, valori și viziuni. Credințele, valorile și psihologia popoarelor musulmane sunt inseparabil legate de Islam. Ignorând aceste circumstanțe importante, este imposibil de încurajat musulmanii către o dezvoltare și activitate creatoare, prin care să se autoidentifice pe ei înșiși, potențialul lor ascuns și motivația, indiferent cât de desfigurată și deformată n-ar fi comunitatea musulmană.

Cu privire la tema abordată, cred că nu este suficient să fie descrisă ca fiind pur și simplu islamică, pentru că factorul islamic este prezent atât în soluțiile tradiționale, cât și în cele moderne. Prin urmare, este recomandabil să se clarifice acele aspecte ale soluției islamice moderne, care o diferențiază de alte modalități de dezvoltare și îi asigură productivitate și eficiență. În acest scop, subliniem caracterul fundamental și modern al soluțiilor propuse de noi. Aceasta se bazează pe credință și valori islamice, având ca scop rezolvarea problemelor stringente ale comunității musulmane moderne. Mai mult decât atât, la interpretarea moștenirii și experienței primei generații de musulmani, se ia în considerare atât contextul spațial-temporal, cât și sensul schimbărilor cantitativ-calitative în viața oamenilor. Această soluție diferă de soluțiile tradiționale și străine, pentru că aceasta ia în vedere nevoile reale ale musulmanilor, bazându-se pe valori, viziuni și obiective ale religiei lor, fiind răspunsul la aceste provocări. Soluția respectivă subliniază rolul de conducere al comunității noastre musulmane, cu potențialul său enorm, precum și capacitatea sa de a conduce umanitatea spre un viitor mai bun, datorită valorilor și idealurilor înalte ale Islamului.

Asala modernă presupune interacțiunea cu realitățile din viața contemporană, luând în considerare identitățile musulmane. Această abordare se caracterizează, mai întâi de toate, prin completitudine. Aceasta înseamnă o înțelegere completă a teoriei și practicii Islamului timpuriu, luând în considerare contextul spațial-temporal, identificarea obiectivelor șariatului și stabilirea relației dintre ele. Principiile formulate astfel, pot fi aplicate în condiții moderne și în societatea contemporană, permițând musulmanilor să adopte o poziție de frunte printre celelalte civilizații.

Asala modernă necesită competență, abilități practice și o metodologie corectă, de asemenea, o abordare academică și analitică, bazată pe cunoașterea naturii lucrurilor și pe experiență. Se are în vedere experiența primită din realitățile cotidiene, probleme și posibilități, bazându-se pe principiile islamice, obiective și valori. Metodologia caracterizată prin completitudinea științifică și practică va face posibilă o trecere intelectuală și civilizată din societățile patriarhale, bazate pe relații agricole și comerciale primitive, într-o lume a tehnologiilor înalte de comunicare și la o dezvoltare continuă. Acest lucru, la rândul său, va atrage

după sine resurse noi, posibilități, experiență și repere, transformări ale mijloacelor de producție și modalități de îmbogățire, schimbare a nevoilor și responsabilității indivizilor, grupurilor, instituțiilor politice, sociale și economice. Astfel, musulmanii vor putea face față provocărilor, evaluând în mod adecvat oportunitățile lumii contemporane și amenințările cu care se confruntă.

Prin urmare, trebuie să formăm o abordare holistică, cuprinzătoare asupra studiului schimbărilor care au loc în lume și afectează relațiile sociale. Pentru aceasta este vitală o înțelegere și o concentrare completă asupra obiectivelor, principiilor și valorilor șariatului. De aici ar trebui să înceapă procesul de reînnoire a gândirii și de creare a instituțiilor, care conduc și coordonează dezvoltarea lor, elaborând criteriile necesare pentru acest fapt. Numai în așa fel, societățile musulmane își vor păstra dreptatea ce le aparține, colegialitatea, solidaritatea, fraternitatea și alte idealuri înalte, proclamate de Islam. Astfel, ei vor fi capabili să depășească slăbiciunea, neputința, privarea, corupția, nedreptatea și negativismul.

Pentru atingerea obiectivelor moderne islamice ale *asalei*, trebuie prelucrată o nouă metodologie de studiere a științelor șariate, care s-ar sprijini pe experiența și metodele de înțelegere, luând în considerare obiectivele și valorile Islamului, principiile sale sociale și civilizaționale. Asta înseamnă reunificarea aspectelor valoroase și practice ale procesului educațional, la toate nivelurile, precum și luarea în considerare a principiilor și filozofia Islamului în toate domeniile științei, în special în cele sociale și umaniste. În cele din urmă, *asala* islamică modernă va duce la schimbarea priorităților, la reconstrucția metodologiei islamice și a gândirii, vitale pentru un învățământ și o educație islamică adecvată, precum și la restructurarea organizațiilor publice și a instituțiilor politice, necesare pentru o reorganizare completă și succesivă a societății, care este baza valorilor și idealurilor înalte ale Islamului.

Asala modernă trebuie să posede două calități, care numaidecât trebuie să se completeze reciproc, dacă dorim să facem reforme și să atingem o superioritate civilizațională. Acest lucru ne învață istoria multiseculară a dezvoltării civilizațiilor. Este vorba despre impulsul obținut datorită viziunii creative asupra lumii și despre superioritatea intelectuală simțită. Ambele erau prezente în Islamul timpuriu. Datorită credinței pure, spicuite direct din sursele lui și a superiorității intelectuale asupra inamicului, primii musulmani au obținut multe succese. Inițiativele lor includ: închiderea drumurilor pentru caravanele qurayșitilor; eforturile militare și diplomatice din timpul bătăliei tranșelor la încheierea pactului Hudaibiyah și la eliberarea orașului Mecca; o intersecție uimitoare prin deșertul sirian, pentru acordarea unui ajutor armatei musulmane în bătălia decisivă împotriva bizantinilor la Yarmouk; formarea diferitor *divane*; determinarea cursului politic; adoptarea legilor; crearea instituțiilor și construirea moscheielor – un rol important în procesul de învățământ și educațional, și în răspândirea cunoștințelor. Toate acestea confirmă superioritatea intelectuală a primilor musulmani asupra vecinilor săi – asupra societăților civilizate, putregăite și descompuse, cât și asupra triburilor primitive de beduini.

Același lucru se poate de spus și despre creșterea rapidă a Europei în timpurile moderne. Potențialul său creativ a fost strâns în protestantism – mișcarea pentru reformarea bisericii catolice, care a pus bazele unei viziuni creștine efective și practice asupra vieții și rolului uman, înlocuind viziunea creștină medievală, cicatrizată de speculații și prejudecăți. Împreună cu prezentările religioase, gândirea europeană a fost reformată. La început eronată și nedeslușită, aflându-se în captivitatea povestirilor și legendelor inventate, multe dintre care au fost luate din scripturile iudeo-creștinești, gândirea europeană a căpătat raționalitate și formă științifică subtilă. Cu alte cuvinte, Europa a reușit să combine viziunile creative, cu superioritatea intelectuală asupra rivalilor săi, la fel cum au reușit civilizațiile islamice și altele. De aceea, *asala* modernă trebuie să se bazeze pe acești doi piloni: viziunile constructive și superioritatea intelectuală.

Concentrarea asupra aspectului vizionar nu va aduce beneficii mișcării islamice, dacă aceasta nu va avea mecanisme eficiente de realizare a programului său. Seculariștii occidentali de orice culoare, de asemenea, nu vor avea succes, dacă se vor ocupa doar cu problemele ideologice și vor admira realizările gândirii moderne. Pentru înființarea unei conduceri și construirea unei civilizații este nevoie de ambele componente ale succesului.

Combinarea aspectelor filosofice și intelectuale este, de fapt, restabilirea legăturii dintre revelație și rațiune. Rațiunea este folosită pentru a înțelege revelația și întrebările legate de ea și, la rândul său, sunt iluminate de idealurile revelației cuprinzătoare și universale, de valorile vitale și civilizaționale. Combinația acestor două componente în procesul de reformare a societății – este un proces filosofic după formă și conținut. Prin urmare, criza din lumea islamică – este o criză de idei.

În mod firesc, promovarea unei abordări corecte pentru soluționarea acestei crize, explicarea aspectelor sale, definirea priorităților și elaborarea unui plan de acțiune – sunt de datoria oamenilor de știință, politicienilor și personalităților publice. Ei trebuie să explice musulmanilor poziția lucrurilor, să le trezească conștiința și să pregătească terenul pentru ca semințele să încolțească, iar copacii crecuți pe acest teren să rodească.

Traseul planificat poate părea abrupt și șerpuit. Primii pași sunt adesea dificili. Dar oare oamenii aleg un anumit drum în viață, pentru că este ușor de depășit?! Bineînțeles că nu. Ei sunt conduși de dorința de a atinge scopul pentru care s-au pornit la drum.

1.2. Originile istorice ale crizei

1.2.1. Schimbarea sistemului politic: beduinii, revoltele și sfârșitul califatului neprihănit

Pe paginile anterioare, am descris pe scurt eforturile depuse de către musulmani pentru salvarea și reînnoirea comunității musulmane. Aceste eforturi n-au încetat până când civilizația occidentală modernă n-a provocat musulmanii și nu le-a dat să guste din amarul înfrângerii, asupririi și umilirii. Pentru prima dată în istoria sa, comunitatea musulmană s-a confruntat cu cea mai distructivă dintre toate amenințările, și anume: provocarea civilizațională. Suntem convinși că toate încercările anterioare de a depăși actuala criză și de a primi provocarea civilizației occidentale, s-a terminat cu eșec.

Analiza noastră a arătat că doar soluția islamică va ajuta comunitatea musulmană să depășească sciziunea și înapoierea, astfel ieșind din criza care a dus la apusul civilizației islamice. Argumentele noastre și situația actuală a musulmanilor ne conving că *asala* islamică modernă este singurul mod de a rupe cercul vicios, care apasă cu putere asupra comunității musulmane. Noi trebuie să înțelegem natura crizei actuale și să ajungem la sensul ei. Timp de câteva secole, neînțelegerea tipului crizei ne împiedică să ne urmăm propria noastră cale și să mergem mai departe. De aceea, nu putem fi mulțumiți de o examinare superficială a acestui aspect important, fiind obligați să ajungem la originile lui, în ciuda deficiențelor noastre de educație sau de mentalitate, indiferent de tema, tremurul și venerația pe care ne-o provoacă, uneori sinceră, dar de cele mai multe ori – falsă. De-a lungul istoriei existenței comunității noastre musulmane, niciodată n-am experimentat pe sine însuși influența luptelor interetnice, politice și ideologice. Adevărata lor față se expunea mai rar. Cu toate acestea, ele au plantat în noi frică față de ceea ce noi considerăm sfânt, paralizând inimile și mințile noastre. Acest fapt ne împiedică să gândim și să reflectăm, să ascultăm rațiunea și să acționăm în conformitate cu adevărul.

Noi trebuie să examinăm cu atenție fiecare etapă a istoriei noastre, până în prezent. Trebuie s-o examinăm cu atenție și meticulozitate, ca să ajungem la o înțelegere corectă a ceea ce s-a întâmplat, evitând atât respectul fals față de ea, cât și ponegrirea inutilă și rău intenționată.

Prima manifestare a crizei din istoria comunității musulmane a fost „marea revoltă”, fiind urmată de o serie de războaie civile sângeroase. Victimele acestei revolte au fost, mai întâi – al III-lea calif neprihănit, Usman ibn Affan, mai apoi succesorul său – Ali ibn Abu Talib (Allah să fie mulțumit de ei!). Atunci califatul neprihănit a încetat să mai existe, iar odată cu venirea la putere a Omeiazilor, a sosit era tiraniei, domniei și *asabyei*.

Revolta și căderea califatului neprihănit au avut o mare importanță. Aceste evenimente nu pot fi ignorate fără a le înțelege natura, cauzele și consecințele, deoarece acestea afectează în continuare atitudinile și valorile musulmanilor. Este necesar să le înțelegem, pentru a putea urmări cu atenție și gânditor istoria Islamului până la Timpurile Noi, care au adus atât de multă suferință pentru musulmani.

Cauza apariției revoltei și căderea califatului neprihănit au fost schimbările cărora, la momentul respectiv, nu li s-au acordat nici o importanță sau care nu au putut fi prevenite. Schimbările au afectat suporturile sociale al statului islamic. În timpul vieții trimisului lui Dumnezeu, (*pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa*), statul se baza pe companionii săi, care posedau calitățile necesare, aptitudini, pregătire, educație și maturitate. Companionii constituiau coloana vertebrală a armatei musulmane. Aceeași funcție o îndeplineau și în timpul califilor neprihăniți. Cu toate acestea, în vârtoarea evenimentelor (statul islamic fiind amenințat de două imperii majore din acea perioadă – bizantin și persan) beduinii din diferite părți ale deșertului arab, needucați și «uniți» într-un spirit tribal, au obținut posibilitatea de a se alătura armatei de eliberare. Pe când unii companionii atingeau vârsta înaintată, alții mureau pe câmpul de luptă, iar rândurile lor în armata califatului fiind rărite. Datorită acestui fapt, beduinii și-au întărit poziția în armată, aducând cu ei niște moravuri tribale – tocmai acestea fiind eliminate din inimile companionilor, datorită educației, instruirii și pregătirii pe care au făcut-o de-a lungul anilor de învățătură, de dezvoltare și construire a unei societăți musulmane, la început sub conducerea trimisului lui Allah, (*pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa*), iar mai apoi – sub cea a califilor neprihăniți.

Influența dominantă a beduinilor din armata Califatului s-a reflectat puternic asupra suportului social al statului. Noua armată și noua conducere politică nu se mai orienta după valorile, idealurile, scopurile și criteriile, care au apărut din învățăturile pure ale Profetului Muhammad (*pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa*). Revolta și sfârșitul califatului neprihănit erau inevitabile. A sosit era tribalismului, *asabyei*, tiraniei și autocrației. Nu ne mai surprind schimbările suferite de sistemul politic și nici puterea ce era deținută de Omeiazi, nu de <Usman, <Ali, al-Hasan și succesorii lor.

Este destul de firească conducerea unui grup mic de musulmani neprihăniți din Mecca și Medina, care nu a durat mai mult de o sută de ani, iar războaiele civile sângeroase s-au încheiat cu înfrângerea lui al-Husayn ibn <Ali, <Abdallah ibn az-Zubayr, Zayd ibn <Ali. Victoria au avut-o grupurile tribale, care aveau mulți susținători. Cu timpul, când la Islam au apelat perșii, grecii, indienii, turcii și multe alte națiuni, situația doar s-a înrăutățit. Aceste popoare s-au unit sub steagul Islamului, lipsiți de posibilitatea de a primi educație și de a face o pregătire corespunzătoare. Inimile lor nu s-au călit în greutățile Islamului, iar credința lor nu a fost curățată de impuritățile incultului, de *asabya* și păgânismul preislamic.

Astfel, evitarea și îndepărtarea de idealurile originale ale Islamului, de convingerile sale pure și de metodologiile corecte, a început cu beduinii din triburile arabe, care au câștigat putere și influență. Acest lucru a condus la diminuarea sprijinului social de stat, principiile islamice ale politicii și structurii sociale amestecându-se cu elemente pre-islamice.

1.2.2. Separarea autorității religioase de cea politică

Necătând la poziția dominantă a beduinilor din armata musulmană, la sfârșitul califatului neprihănit și domnia Omeiazilor, acestea au fost cauza principală a abaterilor de la calea cea dreaptă, consecințele abia vizibile ale acestor schimbări evidente fiind și mai periculoase și dăunătoare. În relația dintre liderii religioși și conducerea politică a apărut o fisură, care a devenit una dintre principalele motive pentru decăderea ulterioară, sciziunea și răspândirea acelei energii colosale, care fierbea în inimile oamenilor și națiunilor, datorită Islamului.

După ce în comunitatea musulmană s-a răspândit *'asabyya*, lăcomia și tirania, liderii religioși, care trăiau în Hijaz și alte centre culturale ale califatului, refuzau să se resemneze cu pilaștrii schimbați și cu noile idealuri. Conduși de credință și de idei, dar nu de spiritul tribal, ei erau împotriva acestor schimbări. Cu toate acestea, rebeliunile și războaiele civile, care n-au încetat peste o sută de ani, au epuizat susținătorii ideilor islamice. Ei n-au reușit să adune în jurul lor mulți oameni, rațiunea cărora se afla în puterea viziunilor tribale și etnocentrice. Ca urmare, ei au fost nevoiți să se retragă, să se îndepărteze de puterea politică, refuzându-se, astfel, de tactica de confruntare deschisă și de război.

Noua conducere politică a încercat să reducă liderii religioși, să-i subordoneze cu propriile lor interese și să suprimă punctele de reper al rezistenței lor. Marii învățați islamici, inclusiv patru imami-fondatori ai școlilor juridico-religioase, au fost supuși torturii și pedepselor. Imamul Abu Hanifa (d. 150/767) a murit în închisoare, după ce a refuzat să ocupe postul de qadi (*judcător islamic*) sub un conducător nedrept. Imamul Malik (d. 179/790), care a declarat deschis nulitatea divorțului sub constrângere (*această fatwā avea o semnificație politică și putea submina puterea regimului politic care activa atunci*)⁸, a fost bătut atât de dur, încât i-a paralizat mâna. Imamul Ahmad (d. 241/855) a fost supus la numeroase torturi și chinuri, pentru faptul că n-a sprijinit politica autorităților. Imamul ash-Shafi'i (d. 204/820) a fost nevoit să părăsească Bagdadul, unde a fost dus în cătușe din Yemen, pentru că autoritățile se temeau de ideile sale și de activitatea sa politică. În căutarea salvării și liniștii vieții, el s-a refugiat în Egipt, departe de centrul politic al califatului. Ruptura dintre liderii religioși și liderii politici a marcat începutul unui apus al puterii musulmane, ducând la o sciziune în comunitatea musulmană și la o criză sistemică și ideologică. Drumul spre forțele corupte, care ducea comunitatea musulmană spre decădere și degradare, era liber. Factorul motivant al Islamului slăbea treptat, iar după secole de civilizație musulmană, realizările sale au rămas numai particule de energie spirituală și de lumină divină în inimile oamenilor. După mișcarea trupelor devastatoare ale mongolilor, cruciaților și europenilor, popoarele musulmane au rămas complet în urmă cu dezvoltarea, astăzi neavând o alternativă civilizațională, ceea ce expune defectele lor și le pune în pericol existența.

Fisura dintre liderii religioși și conducerea politică, a devenit un teren fertil pentru dezvoltarea unor boli, care, în consecință, au afectat comunitatea musulmană. Cultura musulmană – intelectuală și materială – se asfixiază și este lipsită de puteri, civilizația occidentală modernă amenințându-i existența în plan material și spiritual.

În primul rând, această ruptură chinuitoare a dus la îndepărtarea liderilor religioși de la responsabilitățile lor sociale și de la soluționarea problemelor de importanță practică. Ulterior, acest lucru a dus la atrofierea minții musulmane. Adăpostindu-se între zidurile moscheii, printre tratatele teoretice și istorice, având, de fapt, un caracter descriptiv și bazate pe studiul lingvistic al textelor din Coran și din Sunna, învățații islamici au încercat să împiedice conducătorii și acoliții lor să folosească scripturile, pentru a justifica și legitima propriile lor iluzii. Această confruntare s-a încheiat cu așa-numita «închiderea ușilor *ijihadului*». În realitate, *ijihadul* (interpretare sau efort de raționament personal) nu are uși care pot fi închise și nu poate fi o casă care poate fi distrusă. Această metaforă indică stagnarea ideologică, a cărei cauză a fost nerespectarea legilor șariatului de către liderii politici. Conducătorii au mers pe samovolnicie și au încercat să supună tot ceea ce le-a căzut sub mână, cu interesele sale și ale asociațiilor și susținătorilor acestora. Din acest motiv, învățații islamici s-au refugiat în moschei împreună cu cunoștințele lor, ținându-se cât mai departe de evenimentele și schimbările petrecute.

În al doilea rând, această fisură a determinat ca liderii politici ai musulmanilor să se lipsească de o bază ideologică viabilă, care le-ar fi servit interesele și le-ar fi oferit noi idei, instalații politice și soluții alternative. De aceea, este firesc ca pe parcursul întregii istorii a Islamului, forma de conducere în țările musulmane să fie tirania. Bazată pe asuprire și hărțuire, ea a lipsit foarte mulți oameni de posibilitatea de a participa la conducerea lucrurilor ce aparțin comunității musulmane, direcționând, astfel, energia sa creatoare. Lumea musulmană s-a cufundat complet în criza civilizațională, care i-a atins identitatea, gândurile și instituțiile sale.

Cititorului nu-i va fi greu să-și imagineze lipsa de unitate politică a comunității musulmane după epoca califilor neprihăniți, însă cuceririle musulmane au continuat după aceasta. De aceea, este important să înțelegem diferența dintre acea energie creatoare, care s-a revărsat datorită apariției Islamului, și între bogățiile materiale, acumulate datorită anexării unor noi teritorii. Aceasta din urmă, de altfel, a fost ea însăși rezultatul unei explozii inițiale. Slăbiciunea și starea decadentă a națiunilor vecine au permis comunității musulmane să-și extindă proprietățile, în ciuda faptului că musulmanii deja începuseră să se descompună și să-și piardă din rezistență. Totuși, puterea și slăbiciunea sunt niște concepte relative. În acea perioadă, energia vitală a comunității musulmane, generată de islam, era încă destul de mare. Tocmai de aceea, nu trebuie pierdută din vedere starea, care s-a dovedit a fi o sursă de energie vitală pentru musulmani, ascunsă în spatele surselor de avere și manifestărilor exterioare ale succesului. Această sursă a fost distrusă și stinsă. Cu toate acestea, recunoașterea acestor procese are loc numai cu trecerea timpului, iar când apar consecințele, se prăbușește fațada, se risipesc averile și se descoperă viciile ideologice și sociale evidente. Toate acestea pot fi urmărite în lumea islamică de astăzi.

1.3. *Esența crizei și mecanismele de depășire a acesteia*

1.3.1. *Criza de rațiune, și nu criză de credință*

Necătând la șirul infinit de încercări zadarnice de a găsi o cale de ieșire din această situație, fie experiența istorică sau cea străină, viziunea islamică asupra problemei rămâne incomplet clară. Cauza acestui fapt este lipsa de înțelegere a diferenței dintre crez și gândire. Aceste concepte sunt amestecate astfel, încât ambele să aibă un caracter absolut și să posede o sfințenie veșnică. Aceasta se întâmplă din cauza acelor minciuni, adversarii noștri, dușmanii și cei ce ne invidiază, răspândind invidios printre noi diferite programe culturale și educaționale, folosind mass-media. Ele sunt susținute de comunitățile orientale, servind interesele colonialismului occidental și ocupându-se de studiul sistematic al problemelor Islamului și a lumii musulmane. O altă cauză pentru lipsa de claritate a imaginii contemporane a Islamului – sunt barierele psihologice, care «îmblânzesc» mintea musulmană. Musulmanii nu îndrăznesc să privească critic la patrimoniul lor, pe care-l consideră sacru și intangibil, să exploreze suficient de profund, pentru a-i înțelege esența. Din acest motiv, ei nu pot face o distincție între principiile universale ale religiei și între reglementările temporare și condiționate. Ei nu pot separa ceea ce afectează esența cauzei, de ceea ce privește forma și metodele. Frica, lașitatea și neîncrederea în forțele proprii, stabilitatea în inimile noastre, ne-au lipsit de capacitatea de a examina în mod obiectiv trecutul nostru, găsimu-ne, astfel, neajunsurile. Până în ziua de azi, mintea musulmană rămâne în captivitatea acelor viziuni și percepții, care o leagă de greșelile și rătăcirile trecutului.

Musulmanii nu sunt capabili să înțeleagă ce se întâmplă, să identifice cursul corect și să se apuce de rezolvarea problemelor cu care se confruntă, să pășească cu încredere în viitor, dar nu să stea în cătușe, cu ochii legați, mișcându-se prin praful trecutului îndepărtat. Și până când ei nu vor renunța la vechile moduri de gândire și nu vor găsi o abordare corectă, ei nu vor fi capabili să privească critic și obiectiv problema. Ei vor bate pasul pe loc, alegând soluții inutile, care nu le-a adus succes generațiilor anterioare, și, cel mai probabil, aceste încercări zadarnice doar vor agrava situația comunității musulmane, obosind-o și epuizând-o.

Plus la toate acestea, liderii politici și religioși, disperați să câștige în lupta pentru conducerea autocrată, conștient sau inconștient, terorizează mintea musulmană epuizată. Conducerea politică posedă, în mod individual, mijloacele de intimidare din lumea materială, indiferent de intențiile și scopul pentru care sunt folosite, iar liderii religioși au monopolizat dreptul la mijloacele de intimidare psihologică. Datorită acestui fapt, fiecare parte își menține poziția, lupta continuând să joace un anumit rol în conducerea comunității musulmane. Între timp, mintea musulmană rămâne fără putere și umilă. Ea rămâne sub conducerea acestor lideri, subordonată scopurile lor de viață, planurilor personale și intereselor activității publice și de piață. Și nu contează cu care scopuri și intenții se conduc fiecare dintre părți, cum își înțeleg rolul și cum îl justifică. Politica de intimidare a ajuns la un punct în care, nici conducerea politică, nici liderii religioși, nu se pot păzi de consecințele sale devastatoare. E paradoxal,

dar slăbiciunea fundațiilor politice și civilizaționale ale comunității musulmane a devenit cauza impotenței celor care stau la conducerea ei. Împotriva voinței lor, ei au devenit dependenți de colonizatorii străini, pierzând suveranitatea.

Ca urmare a imaginii cețoase a Islamului și cătușele puse asupra minții musulmane, doar musulmanii își acceptă istoria și trecutul lor, împreună cu toate problemele și rătăcirile, care și-au lăsat amprenta asupra metodologiei musulmane și gândirii, precum și asupra societăților și instituțiilor musulmane. Alții, din contra, și-au refuzat complet moștenirea, istoria și valorile lor, din cauza faptului că în ultimele secole, comunitatea noastră musulmană a decăzut și s-a desfigurat de la boli și vicii. Imaginea cețoasă și sumbră a Islamului împiedică să se facă o distincție între gândire și credință, între scopuri și mijloace, între religie și istorie, între idei și personalități, între valori și fenomene, între învățături și tradițiile.

De fapt, mintea musulmană se rupe în două grupuri, care apelează la acceptarea trecutului în totalitate sau la respingerea lui. Unii nu fac distincție între religie și istorie, între mijloace și scopuri, pe când alții susțin că societățile și popoarele, se confruntă cu o criză spirituală ce le afectează convingerile de bază, credința și valorile, identitatea și motivația acestora. Aceste sloganuri și recursuri au încurcat într-atât musulmanii, încât nicidecum nu înțeleg unde să meargă și unde să caute ieșirea și salvarea.

Musulmanii trebuie să ia în considerare toți factorii, fără excepție, pentru că este vorba despre existența și identitatea lor. Ei nu-și pot permite să ignore vreuna dintre circumstanțe. Religia și valorile noastre – sunt baza. Istoria, tradițiile, personalitățile noastre remarcabile - sunt adevărul. Totul este real și nimic din toate acestea nu pot fi negate sau ignorate. Dacă ne refuzăm de aceste adevăruri, dacă nu le recunoaștem și nu ne vom atășa corect și sincer față de ele, atunci niciodată nu vom putea să adunăm împreună toate componentele identității noastre.

În realitate, problema nu este în ceea ce ar trebuie să acceptăm și ce ar trebui să refuzăm. Întrebarea este, ce loc în inimile noastre și în mintea noastră, ocupă fiecare element al identității noastre. Noi trebuie să acceptăm religia noastră împreună cu convingerile și principiile ei, valorile și ideile, dar acestea nu trebuie să se amestece cu elementele întâmplătoare ale istoriei și tradițiile noastre, cu personalități în parte și iluzii, cu *asabyya* și viziunile pre-islamice, cu tot ceea ce este încadrat în limitele spațio-temporale. Numai în acest fel, musulmanii vor avea o reprezentare clară și corectă a mesajului divin. În ceea ce privește istoria, tradițiile, personalitățile și evenimentele încadrate în limitele spațio-temporale, ele ne servesc drept exemplu instructiv, ajutându-ne să înțelegem mai bine principiile fundamentale. Ele sunt indicatorul pentru aspirațiile noastre și ne arată defectele, greșelile, rătăcirile și viciile care apasă asupra noastră și ne încătușează mâinile și picioarele.

Noi dispunem de resurse materiale uriașe, de rezerve de minerale folositoare. Nici o persoană rezonabilă n-ar nega acest lucru. Întinderile nesfârșite a lumii islamice s-au răspândit pe câteva continente și intersectează mări și oceane. Cu toate acestea, criza care a lovit umma a atins aspectul spiritual și psihologic al

existenței noastre. Nu este deloc ușor să identificăm care anume elemente ale psihologiei și culturii noastre spirituale sunt sursa slăbiciunii noastre. Viziunile pre-islamice și *asabyya*? Sau tradițiile învechite? Sau gândirile mincinoase și poveștile populare? Sau învățăturile filozofice inutile? Sau poate credințele mistice venite la noi din alte culturi? Toate acestea s-au răspândit printre musulmani. Unii dintre ei sunt confuzi și nu cunosc adevărul, alții simt o antipatie față de ea, construindu-și planuri diabolice. Mulți, pur și simplu, o consideră ca fiind o parte a doctrinei islamice și a religiei noastre.

Celor care greșesc cu adevărat și nu au idee despre moștenirile și învățăturile islamice, vreau să le spun că diferența dintre fantezii, pungășie, credințele pre-islamice și între islam, valorile și convingerile sale – este foarte mare. De ce atunci dușmanii noștri exprimă răutate față de religia și convingerile noastre? Oare altceva în afară decât Islamul, a adus vreodată foloase națiunilor musulmane? Oare în inimile musulmanilor a rămas ceva luminos și bun, cu excepția credințelor și valorilor islamice? Care dintre convingerile noastre sunt atât de odioase pentru dușmanii noștri?

Într-adevăr, ei urăsc Islamul, pentru că acesta îndeamnă la monoteism și la credința în Adevăratul și Cinstitul Dumnezeu? Sau pentru aceea, că el a adus pe pământ bunătatea, dreptatea, credința și ordinea? Sau ei urăsc Islamul din cauza pedepsei echitabile a celor drepți și celor răi în lumea eternă? Sau pentru faptul că el învață să luăm decizii împreună și îndeamnă la fraternitate și ajutor reciproc? Sau pentru că el apreciază demnitatea, puritatea, directivitatea și tendința spre dreptate și cunoștințe? Sau pentru că el ordonă să luptăm împotriva răului, necinstei și nedreptății? Sau pentru că el poruncește să spunem adevărul, să păstrăm fidelitatea, să menținem dreptatea, să îndeplinim obligațiile în cel mai bun mod, să facem bine, să fim miloși și să menținem legăturile familiale? Uite, principiile și valorile de bază ale Islamului. În ele este întreaga esență. Iar toate celelalte - sunt ignoranța, lăcomia, impuritatea și ficțiunea. Și cum n-ar fi încercat unii să găsească unele lacune, să denatureze cuvintele și să formeze o impresie greșită despre Islam, chiar și o familiarizare sumară, cu versetele clare din Coran și cu fragmente voluminoase ale trimisului lui Allah (*pacea și binecuvîntarea lui Alla fie asupra sa*), permite să înțelegem cu exactitate valorile și idealurile Islamului.

• **Versetele din Coran, în care sunt menționate valorile islamice fundamentale**

- **Despre monoteism** (*recunoașterea lui Allah ca unic Domn și Dumnezeu, vrednic de închinare*)

إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهُ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وِلْدٌ

«Într-adevăr, Allah – este unicul Dumnezeu. Slavă Lui, și nu I se permite să aibă un fiu» (Sura 4 «AN-NISA», versul 171);

فَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

«Să știi, că nu există dumnezei, în afară de Allah» (Sura 47 «MUHAMMAD», versetul 19);

فَذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ

«Așa este Allah, Adevăratul vostru Domn!» (Sura 10 «YUNUS», versetul 32);

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾

«Nimeni nu este ca El, și El - este Auzitor, Văzător» (Sura 42 «AŞ-ŞURA», versetul 11);

وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ

«Și dacă adevărul ar depinde de dorințele lor, atunci ar fi dispărut cerurile, pământul și cei de pe el» (Sura 23 «AL-MU'MINUN», versetul 71);

إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٦٥﴾

«Într-adevăr, Allah este milostiv și plin de îndurare față de oameni» (Sura 22 «AL-HAJJ», versetul 65);

وَاللَّهُمُّ إِلَهٌُ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾

«Dumnezeul vostru - este Unicul Dumnezeu. Nu există dumnezei, în afară de El, Cel Milostiv, Îndurător» (Sura 2 «AL-BAQARA», vers 163);

ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمُ خَلِيقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

«Așa este Allah - Domnul vostru, Creatorul tuturor lucrurilor. Nu există dumnezei, în afară de El» (Sura 40 «GHAFIR», versetul 62);

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾

«El - este Allah, și nu există Dumnezei în afară de El, Văzătorul de sfițenie și adevăr. El - cel Milostiv, Milos» (Sura 59 «AL-HAŞR», versetul 22);

إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلُّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٨﴾

«Dumnezeul vostru - este Allah, în afara Căruia nu există alt dumnezeu. El cuprinde orice lucru prin cunoaștere» (Sura 20 «TA-HA», versetul 98);

هَلْ مِنْ خَلْقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

«Există în afară de Allah un alt creator, care vă hrănește din cer și de pe pământ? Nu este Dumnezeu afară de El!» (Sura 35 «FATIR», versetul 3);

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذَا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ
بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ مُسَبِّحِينَ اللَّهُ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿١١﴾

«Allah nu și-a numit un fiu și nu există lângă El un alt Dumnezeu. În caz contrar, fiecare Dumnezeu ar lua ceea ce a creat, iar unii dintre ei s-ar fi ridicat deasupra altora. Slavă lui Allah care este mai presus de tot ce i se atribuie Lui!» (Sura 23 «AL-MU'MINUN», versetul 91);

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿٢٢﴾

«Dacă în [cer și pe pământ] ar fi alte divinități alături de Allah, acestea s-ar prăbuși cu siguranță. Slavă lui Allah, Domnul tronului și depărtat de ceea ce i se atribuie Lui» (Sura 21 «AL-'ANBIYA'», versetul 22);

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ

«Am creat cerurile și pământul și ceea ce se află între ele, doar de dragul adevărului» (Sura 15 «AL-HIJR», versetul 85);

ذَٰلِكَ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَخْشَوْا اللَّهَ حَقَّ خَشْيَتِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٦﴾

«Așa [se întâmplă], deoarece Allah - este Adevărul, pentru că El dă viață celor morți și pentru că El este Atotputernic» (Sura 22 «AL-HAJJ», versetul 6).

- Despre unitatea omenirii, sensul existenței sale și responsabilitățile sale

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا

«O oameni! Temeți-vă de Dumnezeul vostru Care v-a creat dintr-un om, a creat din el o pereche și a plasat [pe pământ] o mulțime de bărbați și femei, [proveniți] de la ambii. Temeți-vă de Allah, în numele Căruia vă întrebați reciproc, și temeți-vă [să rupeți] de legăturile familiale. Într-adevăr, Allah este cu ochii pe voi» (Sura 4 «AN-NISA'», versetul 1);

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ
أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ

«O oameni! Într-adevăr, V-am creat din bărbat și femeie și V-am făcut națiuni și triburi, ca să vă cunoașteți unul pe altul, și cel mai venerat dintre voi înaintea lui Allah – este cel mai temător de Dumnezeu» (Sura 49 «AL-HUJURAT», versetul 13);

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا
مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ
إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾ وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا

«Domnul tău le-a spus îngerilor: «Voi stabili pe pământ un conducător». Ei au spus: «Chiar Vei stabili acolo pe cineva, care va răspândi ticăloșie și va vărsa sânge, în timp ce noi Te proslăvim cu laude și să slăvim Perfectiunea Ta?» El a spus: «Cu adevărat, Eu știu ceea ce nu știți voi. Și El l-a învățat pe Adam toate numele posibile» (Sura 2 «AL-BAQARA», versetele 30-31);

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا مِنْ صَلْصَلٍ مِنْ حَمَلٍ مَسْتَوِينَ ﴿٣٨﴾
وَإِذَا سَوَّيْتُهُمْ وَنَفَخْتُ فِيهِمْ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٣٩﴾ فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ
كُلُّهُمْ أجمعِينَ ﴿٤٠﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٤١﴾

«Domnul tău le-a spus îngerilor: «Într-adevăr, Voi crea pe om din lut uscat, obținut din glod amestecat cu apă. Când îi Voi da un aspect proporțional și Voi sufla în el din duhul Meu, să cădeți cu fața la pământ înaintea lui». Îngerii au căzut cu fața la pământ toți până la unul, cu excepția lui Iblis. El a refuzat să se plece împreună cu restul» (Sura 15 «AL-HIJR», versetele 28-31);

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

«Spune: «Oare sunt egali cei care cunosc și cei care nu?» (Sura 39 «AZ-ZUMAR», versul 9);

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١٠﴾

«Ei vor spune: «Dacă am fi ascultat și am fi fost rezonabili, atunci n-am fi ajuns printre locuitorii focului»» (Sura 67 «AL-MULK», versetul 10);

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَجَعَلْنَاهُمْ فِي الدَّرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ
وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿٧٠﴾

«Am slăvit fiii lui Adam și-i purtăm pe uscat și pe mare. Le-am oferit cinste și le-am dăruit o superioritate clară față de mulți dintre cei pe care I-am creat» (Sura 17 «AL-'ISRA'», versetul 70);

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ
فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ

«Allah – este Cel care a creat pământul pentru tine ca un loc de trai, iar cerul – ca acoperiș. El v-a dat formă și v-a făcut-o frumoasă. El v-a înzestrat cu bunătăți» (Sura 40 «GHAFIR», versetul 64);

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِيَسْبُوهُمُ أَنْهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ﴿٧﴾

«Într-adevăr, tot ceea ce este pe pământ, Noi am făcut ca ornament pentru el, pentru a pune la încercare oamenii [și a identifica], a cui fapte vor fi mai bune» (Sura 18 «AL-KAHF», versetul 7);

تَبَرَّكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمَلَكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٧﴾ الَّذِي عَلَّمَ الْقُرْآنَ وَالْحَيَوَاءَ
يَسْأَلُوكُمْ إِن كُنتُمْ عَمَلًا

«Este binecuvântat Cel, în Mâna căruia este puterea, Care este atotputernic, Cine a creat moartea și viața, pentru a ne pune la încercare [și a identifica], a cui fapte vor fi mai bune» (Sura 67 «AL-MULK», versetele 1-2);

بِأَرْوَاحِهِمْ فَالَّذِينَ كَفَرُوا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ

«Nu există nici o constrângere în religie. Calea cea dreaptă s-a deosebit deja de rătăcire» (Sura 2 «AL-BAQARA», versetul 256);

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ

«De ce să nu vă luptați în calea lui Allah pentru bărbați slabi, femei și copii» (Sura 4 «AN-NISA'», versetul 75);

لَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الدِّينِ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِينِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ
وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾ إِنَّمَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الدِّينِ فَلَنُلَاقِيَكُمْ فِي
الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِينِكُمْ وَظَلَّهُمْ وَأَعَلَّ إِخْرَاجَكُمْ أَنْ تَوَلَّوهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَئِكَ
هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾

«Allah nu vă interzice să fiți buni și corecți cu cei care n-au luptat împotriva voastră, din cauza religiei, și nici nu v-au alungat din casele voastre. Într-adevăr, Allah iubește pe cei neînflăcărați. Allah interzice să vă apropiați numai de cei care au luptat împotriva voastră din cauza religiei, v-au alungat din casele voastre și au aportat la expulzarea voastră. Iar cei care se apropie de ei, sunt nedrepti» (Sura 60 «AL-MUMTAHANA», versetele 8-9).

• Despre dreptate și facerea ordinii

وَأَتَّبِعْ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا
وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ

المُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾

«Prin faptul că Allah te-a înzestrat, tinde spre ultimul lăcaș, dar nu uita de partea ta în această lume! Fă bine, la fel cum Allah ți-a făcut ție, și nu împrăștia necinstea pe pământ, că doar Allah nu iubește răspândirea necinstei» (Sura 28 «AL-QASAS», versetul 77);

وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا

يُظْلَمُونَ ﴿٢٨١﴾

«Temeți-vă de ziua când vă veți întoarce la Allah. Atunci, fiecare persoană va primi din plin ceea ce a câștigat, și ei nu vor fi nedreptățiți» (Sura 2 «AL-BAQARA», versetul 281);

الْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾

«Astăzi, fiecare om va primi ceea ce a câștigat! Astăzi nu va fi nedreptate! Într-adevăr, Allah este grabnic la calculare» (Sura 40 «GHAFIR», versetul 17);

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ الْنَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾

«Într-adevăr, Allah nici într-un fel nu arată nedreptate față de oameni, dar oamenii singuri sunt nedrepti față de ei înșiși» (Sura 10 «YUNUS», versetul 44);

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾

«Într-adevăr, Allah poruncește să se respecte dreptatea, să se facă bine și să se facă daruri rudelor. El interzice imoralitatea, comportamentul condamnabil și opresiunea. El vă îndeamnă - poate vă amintiți învățătura» (Sura 16 «AN-NAHL», versetul 90);

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ
الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ

«Mărturisindu-vă în fața lui Allah, susțineți dreptatea, chiar dacă dovezi-le vor fi împotriva voastră, sau împotriva părinților, sau împotriva rudelor apropiate» (Sura 4 «AN-NISA'», versetul 135);

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا
بِالْعَدْلِ

«Într-adevăr, Allah vă poruncește să transmiteți cele încredințate pentru păstrare celor, cărora le revine și, dacă voi judecați oamenii, să judecați cu dreptate» (Sura 4 «AN-NISA», versetul 58);

كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا
تَعْدِلُوا أَعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ

«Fiți tari în fața lui Allah, revelașind neînflăcărat și fie ca ura oamenilor să nu vă împingă la nedreptate. Fiți cinstiți! Acest fapt este mai aproape de evlavie» (Sura 5 «AL-MA'IDA», versetul 8);

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْدُوا إِلَيْكُمْ اللَّهُ لَا يُحِبُّ
الْمُعْتَدِينَ

«Luptați în calea lui Allah cu cei care se luptă împotriva voastră, dar nu încălcați [limitele permise]. Într-adevăr, Allah nu iubește criminalii» (Sura 2 «AL-BAQARA», versetul 190);

وَلَتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

«Să se facă din voi o comunitate care să cheme la tot ceea ce este bun, să poruncească ceea ce este drept [ma'ruf] și să oprească de la ceea ce este nedrept [munkar]! Aceștia sunt cei care izbândesc» (Sura 3 «AL-IMRAN», versetul 104);

وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ

«Răspлата pentru rău – este echivalentă cu rău. Dar dacă cineva va ierta și va stabili pacea, atunci răspлата lui va fi pentru Allah. Într-adevăr, El nu iubește pe cei nedrepti» (Sura 42 «AŞ-ŞURA», versetul 40).

- Despre interzicerea necinstei, nedreptății și irosirii

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتَقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ

«Poate, dacă veți începe să conduceți, atunci s-ar putea să răspândiți necinstea pe pământ și să rupeți legăturile de rudenie» (Sura 47 «MU-HAMMAD», versetul 22);

وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ
 كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨٥﴾

«Și nu răspândiți necinstea pe pământ, după ce s-a făcut ordine pe el. Așa va fi mai bine pentru voi, doar dacă sunteți credincioși» (Sura 7 «AL-»A»RAF», versetul 85);

فَاذْكُرُواْ آيَاتِ اللّهِ وَلَا تَعْثَوْاْ فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٤﴾

«Amintiți-vă de harul lui Allah și nu faceți rău pe pământ, răspândind necinstea» (Sura 7 «AL-'A'RAF», versetul 74);

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَطْلًا ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُواْ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُواْ
 مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾ أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ
 أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ﴿٢٨﴾

«Noi n-am creat în zadar cerurile, pământul și ceea ce se află între ele. Așa cred doar cei care nu sunt credincioși. Suferință de foc celor care nu cred! Oare îi egalăm pe cei care au crezut și au săvârșit fapte bune cu cei care au răspândit necinste pe pământ? Și oare Noi egalăm neprihăniții cu păcătoșii?» (Sura 38 «SAD», versetele 27-28);

قَالَ بَقَرٍ أَعْبُدُواْ اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ
 وَالْمِيزَانَ إِنِّي أُرْسِلُكُمْ بِخَيْرٍ وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ تُحْجِطُونَ ﴿٨٤﴾
 وَيَقَوْمِ أَتَوْا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ
 أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٨٥﴾ يَقِيْتُ اللَّهُ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ
 كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿٨٦﴾

«[Profetul Șu»aib] a spus: „O, poporul meu! Închinați-vă lui Allah, încât nu aveți nici un alt Dumnezeu, afară de El. Nu măsurăți și nu cântăriți sub măsură. Eu văd cum voi prosperați și mă tem, că vă vor ajunge chinurile în ziua care [le] va cuprinde [pe toate]. O, poporul meu! Umpleți măsura și cântarul cu dreptate, nu dețini proprietățile oamenilor și nu faceți rău pe pământ, nu răspândiți necinstea. Pentru voi este mai bine [să vă mulțumiți] de ceea ce Allah v-a lăsat, doar dacă sunteți credincioși, iar eu nu sunt păzitorul vostru» (Sura 11 «HUD», versetele 84-86);

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ
 وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَٰئِكَ هُمُ اللَّعَنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿١٥﴾

«Iar celor care încalcă legământul cu Allah, după ce l-au făcut celor care rup ceea ce Allah a poruncit să menținem, și răspândesc necistea pe pământ, le sunt pregătite blesteme și o mănăstire scârboasă» (Sura 13 «AR-RA'D», versetul 25);

فَأَسْتَفِيمُ كَمَا أَمَرْتَنِي وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾

«Fii sigur pe calea dreaptă cum ți s-a poruncit, împreună cu cei care s-au pocăit alături de tine. Și nu încalcați [limitele permise], pentru că El vede ceea ce faceți voi» (Sura 11 «HUD», versetul 112);

وَإِكِّ لِلطَّغِينِ لَشَرِّ مَتَابٍ ﴿٥٥﴾

«Într-adevăr, pentru cei care au încălcat [limitele permise] le este pregătit un loc de întoarcere scârbos» (Sura 38 «SAD», versetul 55);

وَلَا تَطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٥١﴾ الَّذِينَ يَفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يَصْلِحُونَ ﴿١٥٢﴾

«Și nu vă supuneți voința celor care fac exces, care răspândesc necinstea pe pământ și nu îmbunătățesc nimic» (Sura 26 «AŞ-ŞU'ARA», versetele 151-152);

وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٨٣﴾

«Într-adevăr, Faraon s-a proslăvit pe pământ. Într-adevăr, el a fost unul dintre cei care făcea exces» (Sura 10 «YUNUS», versetul 83);

وَأَنْ مَرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٤٣﴾

«... și că ne rămâne să ne întoarcem la Allah și că cei ce fac exces vor ajunge să fie locuitorii focului» (Sura 40 «GHAFIR», versetul 43);

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمِ إِلِيمٍ ﴿٦٥﴾

«Durere celor care au procedat nedrept, din cauza suferințelor în ziua chinuitoare!» (Sura 43 «AZ-ZUKHRUF», versetul 65);

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ

«Mustrare merită doar cei care procedează nedrept cu oamenii și necinstesc pe pământ, fără nici un drept» (Sura 42 «AŞ-ŞURA», versetul 42);

ثُمَّ نَجِي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا ﴿٧٢﴾

«Apoi Noi vom salva pe cei evlavioși, iar pe nedrepti îi vom lăsa acolo, să stea în genunchi» (Sura 19 «MARYAM», versetul 72);

وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٤﴾

«Celor nedrepti li se va spune: «Gustați ceea ce ați obținut»» (Sura 39 «AZ-ZUMAR», versetul 24);

وَعَنْتِ أَلْوَجْهُهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا ﴿١١١﴾

«Fețele se supun înaintea celui Viului, Cel Atotputernic, dezamăgirea va ajunge pe cei care vor purta [povara] nedreptății» (Sura 20 «TA-HA», versetul 111).

▪ Despre veridicitate, loialitate și virtute

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ
وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَشِيعِينَ وَالْخَشِيعَاتِ
وَالْمُنْتَضِقِينَ وَالْمُنْتَضِقَاتِ وَالصَّامِتِينَ وَالصَّامِتَاتِ وَالْحَافِظِينَ
فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ
اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

«Într-adevar, pentru musulmani și musulmane, pentru bărbații credincioși și femeile credincioase, pentru bărbații ascultători și femeile ascultătoare, pentru bărbații sinceri și femeile sincere, pentru bărbații ce dau de pomană și femeile ce dau de pomană, pentru bărbații ce postesc și femeile ce postesc, pentru bărbații și femeile care-și păstrează castitatea, și pentru bărbații și femeile care-l pomenesc deseori pe Allah, bărbaților și femeilor - Allah le-a pregătit iertare și o mare răsplată» (Sura 33 «AL-AHZAB», versetul 35);

قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمٌ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ

«Allah a spus: «Aceasta e ziua când dreptatea oamenilor cinstiți le va aduce foloase» (Sura 5 «AL-MĀĪDA», versul 119);

لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ

«... pentru ca Allah să răsplătească pe cei cinstiți pentru dreptatea lor» (Sura 33 «AL-AHZAB», versetul 24);

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ
النَّاسِ

«... care fac jertfiri la bine și la rău, își rețin mânia și iartă oamenii» (Sura 3 «AL-IMRAN», versetul 134);

ءَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْفِينَ فِيهِ

«Credeți în Allah și în trimisul Său și cheltuiți din ceea ce v-a dat El la dispoziție» (Sura 57 «AL-HADID», versetul 7);

وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ

فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٤﴾

«Bucură pe cei care strâng aur și argint și nu le cheltuie în calea lui Allah, cu suferințe chinuitoare» (Sura 9 «AT-TAWBA», vers 34);

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿١٩﴾

«Iar partea renumită a proprietății lor era destinată cerșetorilor și săracilor» (Sura 51 «ADH-DHARIYAT», versetul 19);

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣٨﴾

«... care răspund Domnului lor, se roagă, iau decizii, se sfătuie, și cheltuie din ceea ce Noi i-am dăruit» (Sura 42 «AŞ-ŞURA», versetul 38);

إِنَّ الْمَصَدِّقِينَ وَالْمُصَدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يَضْعَفُ لَهُمْ

«Într-adevăr, pentru bărbații și femeile care au jertfit și au dat în datorie lui Allah un împrumut frumos, [recompensa] va fi mărită» (Sura 57 «AL-HADID», versetul 18);

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامِنُوا لَا يُبْطَلُوا صَدَقَتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى

«O, voi cei care credeți! Nu faceți pomenile cu dojeneli și insulte» (Sura 2 «AL-BAQARA», versetul 264);

وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ أَن تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصَلِّحُوا

بَيْنَ النَّاسِ

«Fie ca jurământul în numele lui Allah să nu vă împiedice să faceți bine, să fiți cu frică de Dumnezeu și să împăcați oamenii» (Sura 2 «AL-BAQARA», versetul 224);

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالذِّينِ ﴿١﴾ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ﴿٢﴾
وَلَا يُحِصُّ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿٣﴾

«L-ai văzut pe cel care consideră minciuna recompensă? Acesta este cel, care alungă orfanul și nu încurajează hrănirea săracilor» (Sura 107 «AL-MA'UN», versetele 1-3);

يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ

«Allah distruge dobânda și multiplică jertfirile» (Sura 2 «AL-BAQARA», vers 276);

وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ

«... poruncit unii altora [să ne ținem de] adevăr și să ne poruncim unii altora [să avem] răbdare» (Surah 103 «AL-«ASR», versetul 3);

وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ

«... și ne-am poruncit unii altora [să avem] răbdare și ne-am poruncit unii altora [să avem] îndurare» (Sura 90 «AL-BALAD», versetul 17);

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٣٢﴾

«... care păstrează ceea, ce le-a fost încredințat, și respectă înțelegerea» (Sura 70 «AL MA'ARIJ», versetul 32);

قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبِّيَ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَٰلِكُمْ وَصَنَعْتُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾ وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَيْلِ وَالْمِيرَانَ بِالْقِسْطِ لَا تَكْفُلْ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَٰلِكُمْ وَصَنَعْتُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٢﴾

«Spune: «Veniți, iar eu voi citi ceea ce v-a interzis Domnul vostru». Nu asociați pe nimeni cu El și faceți bine părinților. Și nu vă ucideți copiii, temându-vă de sărăcie, că doar Noi vă vom oferi hrană pentru tine împreună cu ei. Și nu vă apropiați de faptele josnice - nici de cele evidente, nici de cele ascunse. Nu ucideți sufletul, pe care Allah a interzis să-l ucideți, fără dreptul la aceasta. Aceasta a poruncit Allah, - poate veți înțelege. Nu

vă apropiați de proprietatea orfanului, decât cu folos pentru ea, până când el nu va ajunge la maturitate. Umpleți măsura și cântarul cu dreptate. Nu impuneți o persoană peste măsura posibilităților sale. Când vă spuneți cuvântul, fiți cinstiți, chiar dacă este vorba despre ruda [ta]. Fiți loiali înțelegerii cu Allah. Aceasta a poruncit Allah, - poate vă amintiți de învățăturile lui» (Sura 6 «AL-'AN'AM», versetele 151-152);

وإِنْ طَافَيْنَا مِنْ الْمُؤْمِنِينَ أَمْنًا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَت إِحْدَاهُمَا عَلَى
 الْآخَرَى فَقْتَلُوا الَّتِي تَبَغَى حَتَّى تَقَىءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ
 وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿١٠﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ
 أَخَوَيْكُمْ وَأَقْرَبُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ
 عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءِ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا
 أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَرُوا بِاللِّقَابِ بئْسَ الْإِثْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ
 فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّكُ
 الظَّنَّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ
 لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٣﴾

«Dacă două grupuri de credincioși se luptă între ei, atunci împăcați-i. Dacă, totuși, unul dintre ei îl asuprește pe celălalt, atunci luptați împotriva celui care oprimă, până când acesta nu se întoarce la porunca lui Allah. Atunci când se va întoarce, împăcați-i cu dreptate și să fiți neînflăcărați. Într-adevăr, Allah iubește neînflăcărații. Într-adevăr, credincioșii sunt frați. De aceea împăcați frații și temeți-vă de Allah, - poate, veți fi miluiți. O, voi cei care credeți! Fie ca unii oameni [să nu-și bată joc] de alții, că doar aceia pot fi mai buni decât ei. Și fie ca unele femei [să nu-și bată joc] de altele, că doar acelea pot fi mai bune decât ele. Nu vă porecliți și nu vă numiți unii pe alții cu cuvinte jignitoare. Nu este bine să te numești profan după ce ai crezut. Iar cei, care nu se pocăiesc, sunt nedrepti. O, voi cei care credeți! Evitați numeroasele speculații, deoarece unele speculații - sunt păcat. Nu vă urmați unii pe alții și nu calomniați unul în spatele celuiilalt. Oare cuiva i-ar plăcea să mănânce carnea fratelui său mort, dacă simțiți dezgust față de asta? Temeți-vă de Allah! Într-adevăr, Allah - este cel care Acceptă pocăința, Îndurător» (Sura 49 «AL-HUJURAT», versetele 9-12);

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَدِّدْ لَهُم بِآيَاتِي هِيَ أَحْسَنُ

«Invită pe calea Domnului cu înțelepciune și învățatură bună, și dispută cu ei în cel mai bun mod» (Sura 16 «AN-NAHL», versul 125).

- Despre cunoștințe, știință și creativitate

أَفْرَأَىٰ بِأَسْمِيرٍ مَّا يَلِيهِ الَّذِي خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ ﴿١﴾ أَفَرَأَىٰ أُورُوكَ الْآكْرَمِ ﴿٢﴾ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ﴿٣﴾

«Citește în numele Domnului tău, Care a creat - a creat omul dintr-un cheag de sânge. Citește, că doar Domnul tău - este cel mai generos. El ne-a învățat cu ajutorul penei» (Sura 96 «AL-ALAQ», versetele 1-4);

فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ

«Mergeți prin lume și gustați din soarta Lui» (Sura 67 «AL-MULK», versetul 15);

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴿٢٢٢﴾

«Într-adevăr, Allah îi iubește pe cei care se pocăiesc și iubește pe cei se curăță» (Sura 2 «AL-BAQARA», vers 222);

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ

«Spune: «Călătoriți pe pământ și priviți cum El a început creația» (Sura 29 «AL-ANKABUT», versetul 20);

وَسَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ

«El v-a supus ceea ce este în ceruri și ceea ce este pe pământ. Toate acestea sunt [binele] - de la El» (Sura 45 «AL-JATHIYA», versetul 13);

وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمْ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ

«După mila Sa, El a făcut pentru voi noaptea și ziua, pentru ca voi să vă odihniți în timpul ei și să-I căutați mila [ziua]» (Sura 28 «AL-QASAS», versetul 73).

- Despre gânduri și intenții bune

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

«Ajutați-vă unii pe alții în dreptate și evlavie, dar nu vă ajutați unii pe alții în păcat și fărâdelege» (Sura 5 «AL-MA'IDA», versetul 2);

وَقُلْ أَعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ

«Spune: «Munciți din greu, și Allah va vedea faptele voastre, trimisul Său și credincioșii» (Sura 9 «AT-TAWBA», versetul 105);

فَأَسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَمَلٍ مِّنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ بَعْضُكُمْ
مِّنْ بَعْضٍ

«Domnul le-a răspuns: «Eu nu voi distruge faptele a careva din voi, nici bărbaților, nici femeilor. Unii dintre voi au provenit de la alții» (Sura 3 «AL 'IMRAN», vers 195);

إِنَّا لَا نُنْضِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٧٠﴾

«Noi nu pierdem răsplata celor, care fac ordine» (Sura 7 «AL-'A'RAF», versul 170);

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَّحِيمًا

«Dacă cineva va comite o faptă rea sau va fi nedrept față de el însuși, iar după asta va cere iertare lui Allah, atunci îl va găsi pe Allah Iertător și Îndurător» (Sura 4 «AN-NISA», versul 110);

وَأَسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾

«Cereți iertare de la Domnul vostru, și apoi pocăiți-vă în fața Lui. Într-adevăr, Domnul meu - este cel mai Milostiv, Iubitor» (Sura 11 «HUD», versul 90).

B. Sunna ne învață să respectăm Coranul și-l confirmă

Am enumerat cele mai importante prevederi ale Coranului și am explicat înaltele sale scopuri. Toate acestea și-au găsit întruchiparea în exprimările, faptele și soluțiile politice ale profetului Muhammad (*pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa*). Vom demonstra acest lucru ca exemplu de câteva declarații scurte, dar voluminoase după sens, al trimisului lui Allah ﷺ, pentru ca cititorul să se convingă în mod clar că cele mai înalte idealuri ale omenirii sunt prezentate în Coran și Sunna, complet și mai bine decât în orice altă ideologie, religie sau filozofie. Iată câteva cuvinte ale trimisului lui Dumnezeu ﷺ:

- Despre intenția, conștiința, demnitatea și responsabilitatea umană

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى .

«Toate lucrurile se prețuiesc după intenții, și fiecare om va primi doar ceea, ce el a intenționat să obțină»²;

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ .

«Într-adevăr, Allah nu se uită la aspectul și averea voastră, dar se uită la inimile și faptele voastre»³;

لَا فَضْلَ لِعَرَبِيٍّ عَلَى أَعْجَمِيٍّ وَلَا لِعَجَبِيٍّ عَلَى عَرَبِيٍّ وَلَا لِأَحْمَرَ عَلَى أَسْوَدَ وَلَا أَسْوَدَ عَلَى أَحْمَرَ إِلَّا بِالتَّقْوَى .

«Nu există prioritate la arab față de ne-arab, la ne-arab față de arab, la alb față de negru și la negru față de alb, înafară de evlavie»⁴;

وَمَنْ أَبْطَأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ .

«Pe cel care a rămas în urmă din cauza faptelor sale, nu-l ajută originile sale»⁵;

كَرَّمَ الْمَرْءَ دِينُهُ وَمُرُوَّتُهُ عَقْلُهُ وَحَسَبُهُ خُلُقُهُ .

«Noblețea bărbatului – este religia, curajul lui - este inteligența, iar demnitatea – este moralitatea»⁶;

قُلِ الْحَقُّ وَإِنْ كَانَ مُرًّا .

«Spune adevărul, chiar dacă este amar»⁷;

الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ ، وَالْإِيمُ مَا حَاكَ فِي صَدْرِكَ ، وَكَرِهَتْ أَنْ يَطَّلَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ .

2 Bukhari, Muslim, Abu Dawud, Tirmidhi, Nasai și Ibn Majah.

3 Ahmad, Muslim și Ibn Majah.

4 Ahmad.

5 Muslim, Abu Dawud, Nasai, Tirmidhi și Ibn Majah.

6 Hakim în «Mustadrak», Bayhaqi în «Sunan» și în «Shu'ab al-Iman». Al-Albani în «Da'eef al-Jami» (4168) a numit hadisul slab.

7 Abu Nu'aym în «Hilya al-Awliya», Ibn Hibban în «Sahih» și Hakim în «Mustadrak». Al-Albani în «Sahih al-targheeb va-t-tarhib» (2233) a numit hadisul sigur, datorită disponibilității de revelațiilor confirmative.

«Evlavia este un comportament bun, iar păcatul - este ceea ce se mișcă în pieptul tău, iar tu nu vrei ca oamenii să afle despre asta»⁸;

اسْتَفْتِ نَفْسَكَ وَإِنْ أَفْتَاكَ الْمُفْتُونَ .

«Întreabă-te, chiar dacă oamenii v-au dat un sfat»⁹;

إِنِّهَا - أَيْ الْإِمَارَةُ - أَمَانَةٌ ، وَإِنَّهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ حِزْبِي وَنَدَامَةٌ ، إِلَّا مَنْ أَخَذَهَا بِحَبْلِهَا وَأَدَّى
الَّذِي عَلَيْهِ فِيهَا .

«Aceasta (adică, puterea) - este responsabilitate, și în ziua învierii ea va fi o rușine și o dezamăgire pentru toți, cu excepția celor, care au primit-o din drept și și-au îndeplinit datoria»¹⁰;

كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

«Fiecare dintre voi - este un păstor, și fiecare este responsabil de turma sa»¹¹;

أَفْضَلُ الْجِهَادِ كَلِمَةٌ حَقٌّ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ

«Cel mai bun jihad - este cuvântul echitabil, rostit în prezența unui conducător neechitabil»¹²;

مَا نَقَصَ قَوْمٌ الْعَهْدَ قَطُّ إِلَّا كَانَ الْقَتْلُ بَيْنَهُمْ وَلَا ظَهَرَتِ الْفَاحِشَةُ فِي قَوْمٍ قَطُّ إِلَّا سَلَّطَ اللَّهُ
عَلَيْهِمُ الْمَوْتَ وَلَا مَنَعَ قَوْمٌ الزَّكَاةَ إِلَّا حَبَسَ اللَّهُ عَنْهُمْ الْقَطْرَ .

«Dacă oamenii încalcă obligațiile, atunci printre ei, cu siguranță, se vor răspândi crimele; dacă oamenii se desfrânează în mod deschis, atunci Allah cu siguranță le va trimite moartea; și dacă oamenii nu plătesc apusul, atunci Allah cu siguranță îi va lipsi de ploaie»¹³;

8 Bukhari în «al-Adab al-mufrad», Muslim și Tirmidhi.

9 Abu Nu'aym în «Hilya al-awliya». Al-Albani în «Sahih al-Jami'» (948) a numit hadisul bun și a spus, că el a fost adus de al-Bukhari în «Tarija».

10 Muslim.

11 Ahmad, Bukhari, Muslim, Abu Dawud și Tirmidhi.

12 Ahmad, Nasai, Ibn Maja, Tabarani în «al-Mu'djam al-cabir» și Bayhaqi în «Shu'ab al-Iman». Al-Albani în «Sahih al-jami'» (1100) a numit hadisul de încredere.

13 Hakim în «Mustadrak», Bayhaqi în «Sunan» și în «Shu'ab al-Iman» și Bazzar în «Musnad». Al-Hakim a numit hadisul veritabil conform cerințelor lui Muslim, iar Al-Albani în «Sahih at-Targheeb în va-t-tarhib» (2418) l-a numit de încredere, datorită disponibilității de revelațiilor confirmative.

إِنَّ أُمَّتِي لَا تَجْتَمِعُ عَلَى ضَلَالَةٍ ، فَإِذَا رَأَيْتُمْ اخْتِلَافًا فَعَلَيْكُمْ بِالسَّوَادِ الْأَعْظَمِ .

«Cu adevărat, comunitatea mea musulmană nu va cădea toată în confuzie, și dacă vedeți neînțelegeri, atunci rămâneți cu majoritatea predominantă»¹⁴;

مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ .

«Cine va vedea o faptă condamnabilă, să-l oprească cu propria sa mână. Dacă nu va putea, să-l oprească cu limba. Dacă nu va putea, să-l oprească în inimă, și aceasta - este cel mai slab nivel al credinței»¹⁵.

• Despre bunătate, milă, ajutor reciproc și virtute

ادْرَعُوا الْخُدُودَ مَا اسْتَطَعْتُمْ فَإِنْ وَجَدْتُمْ لِلْمُسْلِمِينَ مَخْرَجًا فَخَلُّوا سَبِيلَهُ فَإِنَّ الْإِمَامَ أَنْ يَخْطِي فِي الْعَفْوِ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَخْطِي فِي الْعُقُوبَةِ .

«În măsura posibilităților, nu aplicați măsurile de pedeapsă stabilite în șariat, și eliberați musulmanii, dacă veți găsi un motiv, deoarece pentru imam, mai bine să faci o greșală, iertând criminalul, decât să faci o greșală, pedepsind nevinovatul»¹⁶;

اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُ مَا كُنْتَ ، وَاتَّبِعِ السَّبِيلَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا ، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ .

«Teme-te de Allah oriunde ai fi și fie ca după fiecare faptă rea să urmeze alta bună, care-l va șterge pe cel anterior și atârnă-te bine față de oameni»¹⁷;

14 În așa fel, hadisul l-a citat pe Ibn Majah, totodată transmitătorul său Abu Khalaf Hazim ibn 'Ata nu merită încredere. Ibn Ma'in l-a numit mincinos, iar Ibn Hajar i-a numit hadisul respingătoare (matruc). De aceea, al-Albani în «Zilal al-jannah» (84) a evaluat hadisul ca fiind foarte slab. Între timp, prima propoziție din el este confirmată de numeroase adevăruri. De exemplu, Ibn Abu 'Asim a transmis din cuvintele lui Anas ibn Malik, că Profetul ﷺ a spus: «Cu adevărat, Allah Atotputernicul a protejat comunitatea mea musulmană de căderea în eroare în întregime». Al-Albani în «Sahih al-jami'» (2667) a numit hadis ca fiind bun.

15 Ahmad, Muslim, Abu Dawud, Nasai, Tirmidhi și Ibn Madja.

16 Tirmidhi, Hakim în «Mustadrak», Ibn Abu Shayba în «Musan-nafe» și Bayhaqi în «Sunan». Al-Albani în «Da'eef al-jami'» (259) a numit hadisul slab, dar, după cum observă Al-Bayhaqi în «Sunan» (9/123), la acest subiect există mesaje mult mai sigure din cuvintele companiilor profetului ﷺ.

17 Ahmad, Tirmidhi, Hakim în «Mustadrak» și Bayhaqi în «Shu'ab al-iman». Al-Albani în «Sahih at-targheeb va-t-tarhib» (3160) a numit hadisul ca fiind bun.

مَا كَانَ الرَّفْقُ فِي قَوْمٍ قَطُّ إِلَّا نَفَعَهُمْ ، وَلَا كَانَ الْخُرْقُ فِي قَوْمٍ قَطُّ إِلَّا ضَرَّهُمْ .

«Bunătațea întotdeauna a adus oamenilor beneficii, iar prostia întotdeauna le-a făcut rău»¹⁸;

إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرَّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ .

«Cu adevărat, Allah este bun și iubește bunătațea, în toate acțiunile»¹⁹;

مَنْ يُحْرَمَ الرَّفْقَ يُحْرَمَ الْخَيْرَ كُلَّهُ .

«Cel, care este lipsit de bunătațe, este lipsit de orice lucru bun»²⁰;

يَسِّرُوا وَلَا تَعَسِّرُوا وَبَشِّرُوا وَلَا تُنْفِرُوا .

«Ușurați, nu complicați, bucurați oamenii, dar nu le insuflați dezgust»²¹;

ارْحَمِ مَنْ فِي الْأَرْضِ يَرْحَمَكَ مَنْ فِي السَّمَاءِ .

«Ai milă de cei de pe pământ, și de tine va avea milă Cel Care este în ceruri»²²;

فِي كُلِّ ذَاتٍ كَيْدٍ حَزَى أَجْرٌ .

«Pentru fiecare ființă vie se merită o recompensă»²³;

مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمُ .

«Cel care nu arată milă, nu va fi miluit»²⁴;

الْخَلْقُ كُلُّهُمْ عِيَالُ اللَّهِ ، فَأَحَبُّ الْخَلْقِ إِلَى اللَّهِ أَنْفَعُهُمْ لِعِيَالِهِ .

«Toată creațiile sunt în grija lui Allah, și cea mai mare iubire a lui Allah o merită acel care aduce mai multe foloase creațiilor Lui»²⁵;

18 'Abd ibn Humaid în «Musnad» și 'Abd ar-Razzaq în «Musan-nafe».

19 Ahmad, Bukhari, Muslim, Tirmidhi și Ibn Majah.

20 Ahmad, Muslim, Abu Dawud și Ibn Majah.

21 Bukhari și Muslim. În ultima versiune în loc de «bucurați» se spune: «... calmați».

22 Hakim în «Mustadrak» și Tabarani în «al-Mu'dzham al-kabir». Al-Albani în «Sahih al-jami'» (896) a numit hadisul ca fiind de încredere.

23 Ahmad și Ibn Majah. Al-Albani în «Sahih al-jami'» (4263) a numit hadisul ca fiind de încredere.

24 Ahmad, Bukhari, Muslim, Abu Dawud și Tirmidhi.

25 Abu Ya'la în «Musnad», Bazzar în «Musnad» și Tabarani în «al-Mu'dzham al-kabir». Al-Albani în «Da'eef al-jami'» (2946) a numit hadisul ca fiind foarte slab. În tratatul «Silsila al-ahadis ad-da'eef» (4/372) el a spus, că hadisele, la acest subiect, spun din cuvintele lui Anas

لَيْسَ مِنْ أُمَّتِي مَنْ لَمْ يُجِلِّ كَبِيرَنَا وَيَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيَعْرِفَ لِعَالَمِنَا حَقَّهُ .

«Nu se referă la comunitatea mea musulmană acel care nu cinstește pe cei mai în vârstă printre noi, nu arată milă față de cei mai tineri printre noi și nu dă ceea ce trebuie oamenilor noștri de știință»²⁶;

أَحَبُّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ .

«Dorește oamenilor aceeași ce-ți dorești ție însuși»²⁷;

الْمُؤْمِنُونَ كَرَجُلٍ وَاحِدٍ ، إِذَا اشْتَكَى رَأْسَهُ اشْتَكَى كُلَّهُ ، وَإِنْ اشْتَكَى عَيْنَهُ اشْتَكَى كُلَّهُ .

«Credincioșii sunt ca un singur organism: dacă avem dureri de cap, se simte rău întregul corp, iar dacă ne dor ochii, atunci se simte rău întregul corp»²⁸;

الْمُسْلِمُ أَحُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُسْلِمُهُ ، مَنْ كَانَ فِي حَاجَةٍ أَخِيهِ كَانَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي حَاجَتِهِ ، وَمَنْ فَتَحَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَتَحَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنْهُ مِثْلَ كُرْبَتِهِ مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

«Musulmanul – este fratele musulmanului: el nu-l va prigoni și nu-l va lăsa. Dacă cineva salvează pe fratele său de nevoi, atunci Puternicul și Marele Allah îl va salva de nevoi pe el însuși. Dacă cineva va risipi tristețea unui musulman, atunci Puternicul și Marele Allah va risipi tristețea în ziua învierii. Dacă cineva va acoperi lipsa unui musulman, atunci Allah îl va acoperi în ziua învierii»²⁹;

لَا وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ ، لَا وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ ، لَا وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ . قَالُوا : وَمَنْ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟
قَالَ : جَارٌ لَا يَأْمَنُ جَارَهُ بِوَأْتِقَتِهِ .

ibn Malik, ,Abdullah ibn Mas'ud și Abu Hurayrah, totodată ele sunt într-atât de slabe, încât nu se consolidează reciproc. Cu toate acestea, gândul exprimat în ele își găsește reflectare în Sunna. Al-Daraqutni în «Afrade» și ad-Diyah al-Maqdisi în «Mukhtar» au transmis din cuvintele lui Jah-Bira, că trimisul lui Allah ﷺ a spus: «Credinciosul prietenește cu oamenii, și oamenii prietenesc cu el. Nu există bunătate în cel, care nu prietenește cu oamenii și cu care nu prietenesc oamenii, și cel mai bun dintre oameni este acel, care le aduce mai multe beneficii». Al-Albani în «Sahih al-jami'» (6662) a numit hadisul ca fiind bun.

26 Ahmad și Hakim în «Mustadrak». Al-Albani în «Sahih al-jami'» (5443) a numit hadisul ca fiind bun.

27 Bukhari în «Tarija», Tabarani în «al-Mu'dzham al-kabir», Abu Ya'la în «Musnad», Hakim în «Mustadrak» și Bayhaqi în «Shu'ab al-iman». Al-Albani în «Sahih al-jami'» (180) numit hadisul ca fiind de încredere.

28 Ahmad și Muslim.

29 Ahmad, Bukhari, Muslim și Abu Dawud.

«Nu, jur pe Allah, nu cred! Nu, jur pe Allah, nu cred! Nu, jur pe Allah, nu cred!» Oamenii au întrebat: «Cine nu crede, o, trimisul lui Allah?» El a răspuns: «Cel a cărui vecin nu se află în siguranță din cauza răutății lui»³⁰.

- Despre dreptate, dedicare și stăruință

بِحَسَبِ أَمْرٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْفَرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمِ .

«Pentru a comite o faptă rea, este de ajuns să-ți disprețuiești fratele-musulman»³¹;

الظُّلْمَ ظُلَمَاتُ يَوْمِ الْقِيَامَةِ .

«Nedreptatea – este întunericul din ziua învierii»³²;

مَطَّلُ الْعَنِيِّ ظُلْمٌ .

«Bogatul, care întinde cu plata datoriei, procedează necinstit»³³;

كَبُرَتْ خِيَانَةٌ تُحَدِّثُ أَخَاكَ حَدِيثًا هُوَ لَكَ مُصَدِّقٌ وَأَنْتَ بِهِ كَاذِبٌ .

«Faci o trădare gravă dacă povestești ceva mincinos fratelui tău, iar el crede în tine»³⁴;

فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ حَرَامٌ عَلَيْكُمْ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا إِلَى يَوْمِ تَلْقَوْنَ رَبَّكُمْ تَبَارَكَ وَتَعَالَى .

«Sângele vostru și proprietatea voastră sunt intangibile, la fel ca și sfinții în această zi, în această lună și în acest oraș³⁵, până în ziua în care veți întâlni pe Bunul și Supremul Domn»³⁶;

30 Ahmad și Bukhari.

31 Muslim, Abu Dawud și Tirmidhi.

32 Bukhari, Muslim și Tirmidhi.

33 În așa mod, hadisul a fost transmis lui al-Bukhari, dar ca un fragment mai lung decât hadisul, se găsește în multe volume, inclusiv în a lui Muslim, Abu Dawud, an-Nasai, at-Tirmidhi și Ibn Majah.

34 Ahmad, Abu Dawud, Bukhari în «al-Adab al-mufrad» și Tabarani în «al-Mu'dzham al-kabir». Al-Albani în «Da'eef al-jami'» (4162) a numit hadisul ca fiind slab.

35 În această formă hadisul a fost transmis lui Ahmad și al-Bayhaqi în «Sunan». Acesta este confirmat de numeroasele mesaje, incluse în diferitele seturi de hadise, inclusiv în «Sa-hih» al-Bukhari și Muslim. A se vedea: Albany. Khutbah al-Hajj, pag. 26.

36 Aceste cuvinte au fost rostite de profetul Muhammad ﷺ în timpul pelerinajului de rămas bun de la Mecca, care a avut loc în anul 10 după Hegiră, în sărbătoarea sacrificiului, în fața unei adunări imense de musulmani.

كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يُضَيِّعَ مَنْ يَثُوثُ .

«Bărbatului îi este suficient păcatul dacă el a păgubit pe cineva care se află în grija sa»³⁷;

الْمَعْرُوفُ كُلُّهُ صَدَقَةٌ .

«Orice faptă bună este o milostenie»³⁸;

مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ .

«Jertfirea nu reduce bogăția»³⁹;

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ، لَأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ حَبْلَهُ فَيَحْتَضِبَ عَلَى ظَهْرِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَأْتِيَ رَجُلًا
فَيَسْأَلَهُ أَعْطَاهُ أَوْ مَنَعَهُ .

«Jur Celui, în mâinile căruia este sufletul meu, să iau o frânghie și să aduc un legătură de lemne pe spate pentru oricare dintre voi, va fi mai bine decât să vin la cineva și să cer, fără să știu, dacă-mi va da ceva sau va refuza»⁴⁰;

الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ .

«Mâna care dă este mai bună decât mâna care cere. Începe cu cei care sunt în grija ta»⁴¹;

لَيْسَ الْغَنَى عَنِ كَثْرَةِ الْعَرَضِ وَلَكِنَّ الْغَنَى عَنِ النَّفْسِ .

«Bogat nu-i cel care are multe binecuvântări pământești, dar cel care are spiritul bogat»⁴²;

إِنَّ أَطْيَبَ مَا أَكَلَ الرَّجُلُ مِنْ كَسْبِهِ وَإِنَّ وَلَدَهُ مِنْ كَسْبِهِ .

«Într-adevăr, cea mai bună mâncare – este cea, pe care bărbatul a câștigat-o singur, și copiii - de asemenea, este câștigul său»⁴³;

37 Ahmad, Abu Dawud și Nasai. Al-Albani în «Sahih at-targheeb va-t-tarhib» (1965) a numit hadisul ca fiind bun, datorită disponibilității unor revelații confirmative.

38 Ahmad. Al-Albani în «Silsila al-ahadis as-sahih» (2/296) a numit isnad hadisul veritabil în conformitate cu cerințele lui Muslim.

39 Ahmad, Muslim și Tirmidhi.

40 Malik, Bukhari și Nasai.

41 În așa fel, hadisul a fost transmis lui Ahmad și at-Tabarani în «al-Mu'dzham al-kabir». Al-Albani în «Sahih al-jami'» (8195) a numit hadisul ca fiind de încredere.

42 Ahmad, Bukhari, Muslim, Tirmidhi și Ibn Majah.

43 Abu Dawood, Nasai și Ibn Majah. Al-Albani în «Sahih al-jami'» (2208) a numit hadisul ca fiind de încredere.

لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ فَإِذَا أُصِيبَ دَوَاءُ الدَّاءِ بَرَأَ بِإِذْنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ .

«Pentru fiecare boală există un leac, și dacă medicamentul și boala coincid, atunci cu permisiunea lui Allah Cel Puternic și cel Mare vine vindecarea»⁴⁴;

لَا يُورَدَنَّ مُمْرَضٌ عَلَى مُصِحٍّ .

«Cămilele bolnave nu sunt aduse împreună cu cele sănătoase»⁴⁵;

فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِي عَلَى أَدْنَاكُمْ .

«Superioritatea celor ce posedă cunoștințe, asupra celor care se închină [lui Allah fără cunoștințe], este ca și superioritatea mea asupra celui mai mic dintre voi»⁴⁶;

لَا يُلْدَغُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرٍ وَاحِدٍ مَرَّتَيْنِ .

«Credinciosul nu este înțepat într-o gaură de două ori»⁴⁷;

مَنْ عَشَّ فَلَيْسَ مِنَّا .

«Nu are nici o legătură cu noi cel care face escrocherii»⁴⁸;

أَعْظَمُ النِّسَاءِ بَرَكَهً أَيْسَرُهُنَّ مَثُونَةً .

«Cea mai multă bunătate este în femeia care este mai ușor de întreținut»⁴⁹;

إِذَا أَتَاكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ خُلُقَهُ وَدِينَهُ فَرَوْجُوهُ، إِلَّا تَعْلَمُوا تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ عَرِيضٌ .

«Dacă la voi vine cu pețitul cel de bunătate și evlavia căruia sunteți mulțumit, atunci căsătoriți-l, iar dacă nu veți face acest lucru, atunci va veni revolta și desfrâul»⁵⁰;

44 Ahmad și Muslim.

45 Ahmad, Bukhari, Muslim, Abu Dawud și Nasai.

46 Tirmidhi. Al-Albani în «Sahih at-Targheeb va-t-tarhib» (81) a numit hadisul ca fiind bun, datorită disponibilității unor revelații confirmative.

47 Ahmad, Bukhari, Muslim, Abu Dawud și Ibn Majah.

48 Tirmidhi. Al-Albani în «Sahih al-jami'» (6406) a numit hadisul ca fiind de încredere.

49 Ahmad, Baihaqi în «Shu'ab al-imam» și Hakim în «Mustadrak». Ultimul a numit hadisul ca fiind veritabil, în conformitate cu cerințele lui Muslim, și cu el a fost de acord cu az-Zahabi. Cu toate acestea, al-Albani în «Da'eef al-jami'» (962) a numit hadisul ca fiind slab. Totodată, semnificația sa este confirmată de hadisul lui 'Aish, transmis de Ibn Hibbaan, al-Hakim și alții. În el este anunțat, că profetul ﷺ a spus: «Cu adevărat, bunătate este în acea femeia, care este ușor de pețit, care-i este ușor să plătească zestrea, și care naște ușor». Al-Albani în «Irva' al-galil» (6/350) a numit isnadul hadisului ca fiind bun.

50 Tirmidhi, Ibn Majah și Hakim în «Mustadrak» din cuvintele lui Abu Hurayrah. În alte seturi, același hadis este relatat din cuvintele lui 'Abdal-laha ibn 'Umar, Abu Hatim al-Mu-

إِنَّمَا النِّسَاءُ شَقَائِقُ الرِّجَالِ .

«Într-adevăr, femeile și bărbații – sunt frați și surori»⁵¹;

خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ ، وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي

«Cei mai buni dintre voi - sunt cei, care-și tratează cel mai bine soțiile lor, și eu le voi trata mai bine decât voi pe soțiile voastre»⁵²;

أَبْعَضُ الْحَلَالِ إِلَى اللَّهِ الطَّلَاقُ .

«Fapta cea mai dezgustătoare pentru Dumnezeu, din cele permise – este divorțul»⁵³;

إِنْ قَامَتْ عَلَى أَحَدِكُمُ الْقِيَامَةُ وَفِي يَدِهِ فَيْسِيلَةٌ فَلْيَغْرِسْهَا .

«Dacă învierea îl va găsi pe unul dintre voi fugind, întemnițați-l»⁵⁴;

1.3.2. Diferența dintre idei și mijloace și dintre valori și obiective

Este absolut evident că nu trebuie de obiectat împotriva acestor valori, principii și convingeri, și este puțin probabil că cineva ar sta să le asculte astfel de obiecții. Totodată, adversarii Islamului chiar nu vorbesc despre aceste principii. De obicei, despre ele vorbesc prietenii și le ignoră dușmanii. Cel mai rău lucru este că musulmanii înșiși sunt departe de ele, pentru că nu dispun de metode eficiente de educație în spiritul Islamului și nu învață tinerii să trăiască în conformitate cu principiile sale. De aceea, dușmanii Islamului și oamenii neînvățați cred că Islamul învață fatalism, tiranie și autoritarism, care duce la tulburări mentale și psihologice, aprobă comerțul cu sclavi și înjosesc demnitatea femeilor. Vorbind despre doctrina Islamului, aceștia vorbesc doar despre rătăcirile musulmanilor, despre greșelile lor de-a lungul istoriei, despre obiceiurile și tradițiile populare, despre consecințele lipsei de cunoștințe, superstiții și prejudecăți, despre stagnarea ideologică, deficiențele metodologice și imitația oarbă, spiritul căruia este pătruns de căutarea lor, raționamentelor și acțiunilor.

zani și alții. Al-Albani în «Sahih al-jami'» (270) l-a numit ca fiind de încredere.

51 Ahmad, Abu Dawud, Tirmidhi și Bazzar în «Musnad». Al-Albani în «Sahih al-jami'» (2333) a numit hadisul ca fiind de încredere.

52 Tirmidhi, Ibn Majah și Tabarani în «al-Mu'dzham al-kabir». Al-Albani în «Sahih al-jami'» (3314) a numit hadisul ca fiind de încredere.

53 Abu Dawood, Ibn Majah și Hakim în «Mustadrak». Al-Albani în «Da'eef al-jami'» (44) a numit hadisul ca fiind slab, iar în tratatul «Irva' al-galil» (7/106-108) și-a justificat în detalii opinia.

54 Ahmad. Sheikh Șu'aib al-Arnaut în comentariile la «Musnad» (3/183) a numit isnadul hadisului ca fiind veritabil, în conformitate cu cerințele lui Muslim.

Este corect să spunem că națiunile musulmane, înainte de venirea lor la Islam, erau într-o stare de declin și au obținut succese tocmai datorită Islamului și datorită sistemului de motivare construit de către ei. În consecință, ei au ieșit din cursă și din nou au ajuns în declin. Principala cauză a acestui fapt se află în rămășițele trecutului lor pre-islamic și influența factorilor externi, care erau contrare Islamului, prin scopurile și idealurile sale. Iar dacă nu erau bucațelele de idei islamice, păstrate de către națiunile musulmane, atunci, fără îndoială, destinul multor dintre ei, astăzi, ar fi un mare întuneric, o decădere morală și needucație.

Trebuie să înțelegem că problemele din viața musulmanilor nu sunt legate de valorile și idealurile Islamului, dar de gândirea și conștiința lor. De aceea, discuția despre reformă privește numai mintea musulmană și modul lor de gândire. Este vorba despre faptul că musulmanii trebuie să introducă valorile islamice și idealurile în relațiile sociale și instituții, la fel să se ghideze de ele în situații și circumstanțe diferite. Există o diferență între principiul solidarității și între ideea cu privire la cum și în care ordine el se realizează (sau, dimpotrivă, nu se realizează). Și există o diferență între obiectivele șariatului și între cum acestea sunt realizate, între principiile și valorile religiei și între ce măsuri sunt luate pentru respectarea și păstrarea lor. Valorile, principiile și obiectivele se referă la universal și sunt strâns legate de natura umană. Ele nu depind de timp și de loc. În ceea ce privește modul de acțiune și măsurile practice, dimpotrivă, acestea depind de timp și de loc, iar natura și universalele servesc drept ghid pentru ele.

Diferența dintre convingeri, principii, valori și între idei, interpretări și realizarea lor cu succes sau fără succes, are o mare importanță, iar dacă dorim să identificăm un curs corect, să ne corectăm poziția, să tindem spre scopurile marcate și să punem capăt suferințelor noastre, atunci în acest sens nu ar trebui să existe nici o incertitudine. Cu alte cuvinte, criza actuală a comunității musulmane – este o criză de idei, ci nu de convingeri. Aceasta este o criză de metodologie și nu de conținut. Aceasta este o problemă de alegere a mijloacelor și nu a scopurilor. Cu acest lucru ar trebui să înceapă un studiu serios, care, în cele din urmă, va rupe cercul vicios al încercărilor zadarnice de a găsi mântuirea în sloganuri înflăcărâte, promisiuni iluzorii și tradiții învechite.

1.3.3. Izolarea intelectuală – pricină a stagnării, imitației și înapoierii

Schimbul de generații și apariția unor noi provocări a făcut criza de gândire, rațiune și metodologie tot mai evidentă în lumea musulmană. Decalajul dintre teorie și practică a devenit atât de mare, încât era imposibil să nu-l observi. Idealurile musulmanilor s-au transformat în speranțe iluzorii, iar realizările și puterea lor s-ar fi scufundat în uitare. Incapacitatea societății și a conducerii politice de a schimba situația a devenit lizibilă, atunci când controlul asupra lumii musulmane a trecut în mâinile dușmanilor. Era evidentă și neputința intelectualilor musulmani, care n-au putut să ia inițiativă și să reanimeze potențialul civilizațional al comunității musulmane, pentru a răspunde expansiunii culturale străine. Trebuie să înțelegem ce anume a adus comunitatea musulmană și conducerea ei politică într-o asemenea stare critică.

Orizonturile civilizației pe care comunitatea musulmană a reușit să le atingă în trecut, au fost rezultatul celui mai puternic impuls, câștigat de la prima generație de musulmani. Acesta a fost rezultatul ideilor lor, deciziilor politice și organizatorice. Totuși, scânteia trebuia vreodată să se stingă, iar situația apărută trebuia să înceteze. Timpurile și circumstanțele s-au schimbat, au apărut noi provocări și obstacole. Musulmanii s-au rătăcit și n-au avut puterea de a merge mai departe și de a se reînnoi, motivul acestui fapt fiind fisura formată între liderii lor politici și între liderii religioși. Confruntarea dintre conducători și învățații islamici, înstrăinarea unul față de altul, a dus la literalism, imitație, răspândire a superstițiilor și toleranța pasiunilor. Dezvoltarea comunității musulmane a încetinit, devenea tot mai dificilă depășirea obstacolelor și greu de făcut față provocărilor timpului. În cele din urmă, comunitatea musulmană a rămas complet incapabilă de a genera idei, de a moderniza instituțiile, de a construi planuri de viitor și de a crea mijloacele necesare pentru a atinge noi orizonturi civilizatoare, corespunzătoare noilor circumstanțe, nevoi și posibilități.

Din momentul separării puterii politice și religioase și izolarea intelectualității musulmane, dezvoltarea socială și culturală a musulmanilor s-a bazat pe fundația puternică care a fost pusă de primele generații de musulmani. Totodată, cursul stabilit de ei a intrat în dezacord cu deviațiile politice, ideologice și culturale, răspândite printre musulmani, figurile lor politice și publice. Toate acestea s-au întâmplat pe fondul unor schimbări permanente în societate și apariția unor noi provocări. În final, de la civilizația islamică anterioară au rămas doar urme și monumente, iar judecata poate fi numai după îndurările oamenilor și după modul în care ei respectă ritualurile religioase și reglementările din viața lor personală.

În ceea ce privește elita intelectuală, care a fost izolată și exclusă din viața social-politică a comunității musulmane, ea s-a dedicat studiului textelor religioase, dezvoltării științelor religioase și limbii arabe, protecția lor de pierderi și distorsiuni. Învățații islamici au fost promovați de științele care studiază textele Coranului și ale Sunnei, și patrimoniul literar arab. Legea islamică a fost limitată de problemele legate de practicile individuale, cu privire la ritualurile de închinare și relațiile reciproce dintre oameni. Ea a dobândit caracterul descrierilor și comentariilor referitoare la faptele și practica de zi cu zi a primilor musulmani. În afară de aceasta, ea a fost separată de credința și viziunea islamică integră, astfel convingerile religioase neavând nici o influență asupra vieții sociale și nici un rol conducător față de faptele și inițiativele musulmanilor. Dimpotrivă, știința despre doctrină a preluat un caracter dubios și speculativ. Ea a aruncat musulmanii în abisul celor sfinte, care nu i-a privit, ei nefiind în măsură să cerceteze și să înțeleagă, împiedicându-i, astfel, să atingă scopurile pe care le-au avut și să realizeze conducerea pe pământ.

Chiar și cele mai importante principii ale Islamului, care stau la baza intelectului musulman, care au direcționat rapid și efectiv gândurile și acțiunile musulmanilor timpurii, au fost împărțite în două grupuri: cele care se referă nemijlocit la textele sacre, și anume: păstrarea și interpretarea lor, fiind numite

„bazele religiei”, și cele care se referă la întrebările casnice și sociale, fiind numite „principii secundare”.

Principiile și metodele legate de textele sacre, s-au dezvoltat și s-au transformat într-un complex de științe și discipline religioase, iar principiile și metodele, care au legătură cu situațiile și problemele de viață, dimpotrivă, au fost uitate, precum și întregile domenii ale cunoașterii. În consecință, științele sociale din lumea musulmană nu s-au dezvoltat în sensul deplin al cuvântului și în măsura în care a permis s-o facă metodologia islamică. Nu s-au dezvoltat nici următoarele științe: politologia; pedagogia; economia; educația; managementul. Toate acestea necesită o abordare sistematică coerentă. Pentru studiul lor nu este suficientă o privire întâmplătoare și superficială. Totuși, când vine vorba de întrebările de pregătire a cadrelor, crearea instituțiilor și dezvoltarea unui program de acțiune, musulmanii au acționat întotdeauna pe negândite. Comunitatea musulmană înainta pe dibuite, iar astfel instituțiile sale au decăzut, cadrele pierzându-și calificarea.

Diferența dintre gândirea întâmplătoare și cercetările problemelor sociale este că cercetările științifice se caracterizează prin consistență. Ele încep cu un studiu al realității și al naturii lucrurilor, bazându-se pe anumite principii și valori. Ele sunt în conformitate cu realitatea și sunt axate pe atingerea scopurilor, dar nu se ascund în spatele unei cortine de cuvinte goale, vise, amintiri și provocări – așa cum adesea se întâmplă astăzi.

Criza intelectului musulman – este incapacitatea de a realiza în viață idealurile înalte ale Islamului, valorile și principiile sale. Aceasta este o criză de gândire și al metodologiei științifice, care ne lipsesc în studiile umane. Avem nevoie de metodologii științifice și de dezvoltarea științelor sociale, pentru ca musulmanii să înțeleagă, împreună cu textele sacre și semnificațiile lor, natura lucrurilor și a evenimentelor, care au avut loc la un anumit moment, într-un anumit loc. Numai așa este posibilă dezvoltarea gândirii musulmane, se pot construi instituții și se poate identifica cursul drept pentru atingerea obiectivelor Islamului, pentru realizarea valorilor și principiilor sale în viață.

Vorbind despre științele sociale, avem în vedere studiile sistemice ale problemelor societății, nu neapărat celei vestice, estice sau oricare altele. Nu avem nici o îndoială că musulmanii, posedând surse de cunoștințe mai sofisticate și mai cuprinzătoare, vor putea dezvolta o metodologie proprie, care să îndeplinească interesele lor și să le asigure atingerea obiectivelor lor. Totodată, să vorbim despre probleme concrete ale sociologiei islamice și conceptele științifice, este încă devreme. Cu timpul, scopurile și sarcinile acestei științe vor lua o formă mai concretă. Astăzi, însă, indiferent de metoda folosită, punctul nostru de plecare ar trebui să fie toate realizările omenirii. În același timp, abordarea noastră trebuie să se deosebească prin fundamentalism, maturitate și sinceritate, iar drumul nostru trebuie să fie deplasat de imitație, în captivitatea căreia musulmanii au fost atât de mult timp.

CAPITOLUL II

METODOLOGIA TRADIȚIONALĂ AL INTELLECTULUI ISLAMIC: EVALUAREA ȘI ASPECTUL CRITIC

Din capitolul anterior, am înțeles că imitarea experienței istorice și străine, timp de mai multe secole, n-a adus beneficii lumii islamice, aceste soluții nefiind în conformitate cu abordarea corectă la însănătoșirea comunității musulmane. De asemenea, am înțeles că declinul comunității musulmane nu este legat de posibilitățile și resursele acesteia, dar are un caracter conceptual. Vorbind despre criza conceptuală, avem în vedere nu criza de convingeri, valori și principii, dar criza gândirii și a metodologiei. Cu rădăcinile sale, ea merge adânc în istorie, în acele vremuri când în califat s-a schimbat sistemul politic, liderii religioși renunțând la participarea lor în viața publică. Acest lucru a încetinit dezvoltarea intelectuală, științifică și socială a comunității musulmane și a lipsit-o de posibilitatea de a ține pasul cu timpul, schimbându-se, dezvoltându-se și răspunzând la provocările civilizationale continue și intense.

Am ajuns la concluzia că, pentru a depăși o astfel de criză, trebuie rectificată conștiința musulmanilor, de identificat abordarea corectă a dezvoltării gândirii musulmane și de prelucrat metodologia științifică, care ne va permite să reacționăm în mod adecvat noilor realități, provocări, comunicări și alte fenomene ale vieții sociale. Dacă metodologia va fi corectă, atunci intelectul musulman va da comunității musulmane putere, necesară pentru dezvoltarea și satisfacerea nevoilor sale, pentru construirea, reformarea și îmbunătățirea societăților noastre. De aceea, încercăm să privim cu atenție deosebită metodologia gândirii musulmane, s-o înțelegem mai adânc, să-i identificăm neajunsurile și, în cele din urmă, să fixăm măsurile prioritare pentru reformarea și consolidarea acesteia.

2.1. *Usul*: definiția și explicația

În conformitate cu metodologia istorică a gândirii islamice, ne referim la știința cunoscută sub numele de *usul al-fikh* (fundamentele jurisprudenței). Această știință este cea mai importantă parte a metodologiei, care este utilizată în teologia islamică. Luând în considerare poziția învățaților islamici, care au studiat această știință și subiectele legate de ea, referitoare la sfârșitul perioadei islamice timpurii și perioada *ijtihad-ului*, această metodologie poate fi numită tradiționalistă, pentru că ea se bazează pe imitația autorităților timpurii.

Principiile generale ale acestei metodologii reflectă în baza sa natura gândirii islamice și interrelația sa cu religia și cu mesajul divin. Spiritul creativ al acestei metodologii s-a manifestat mai aprins în gândirea islamică din epoca califilor neprihăniți, în deciziile, directivele și căutările lor. Revelația a servit pentru ei drept sursă corectă de conducere, iar rațiunea și *ijtihad-ul* – drept instrumente necesare pentru înțelegerea și interpretarea corectă a revelației, precum și pen-

tru studierea naturii lucrurilor și fenomenelor. Toate acestea au făcut posibilă găsirea unor soluții, stabilirea regulilor și fixarea unui curs corect.

Apoi a venit perioada *ijtihad-ului*, când între conducerea politică și intelectualii religioși au început primele disensiuni. Încă pe timpurile trimisului lui Allah ﷺ și al califilor neprihăniți, acțiunile lor nu erau uitate, oamenii de știință musulmani conducându-se ferm după metodele lor, inclusiv la alcătuirea tratatelor teologice. Cu toate acestea, izolarea politică a învățaților islamici s-a intensificat, compunerile și cercetările lor limitându-se, treptat, la studiul textelor Sfântului Coran și a Sunnei profetice, precum și la problemele de cult și a relațiilor interpersonale. Ei aproape că nu au acordat atenție problemelor de politică și de conducere, la activitățile instituțiilor publice, la întrebările identităților de grup și sociale. Prin eforturile depuse de învățații islamici, pe parcursul ultimelor secole, această metodologie s-a cristalizat, servind, astfel, cu scopul cu care a fost creat. Ea răspundea acelor condiții în care s-a aranjat, asupra cărora învățații islamici din acea perioadă nu aveau vreo influență. Principiile sale generale încă mai asigurau o dezvoltare. Totodată, această dezvoltare prețioasă trebuia să devină o misiune pentru generațiile viitoare, care urmau să se miște într-un mod inițial, dar nu într-un spirit de imitație. Doar așa ei puteau să dispună corect de această metodologie, să extragă beneficii din ea și, folosindu-se de aceasta, să reacționeze în mod adecvat condițiilor schimbătoare, posibilităților care se deschideau, noilor cereri și amenințări. Datorită acestui fapt, ea ar fi putut evolua și arăta rezultate bune în diverse domenii ale vieții și ale cunoașterii și n-ar fi rămas blocată în cadrul dreptului religios, în marea majoritate a cazurilor referitoare la diverse aspecte ale vieții personale. Rațiunea musulmană, la rândul său, și-ar fi păstrat universalitatea, fundamentalitatea și tradițiile *ijtihad-ului*.

Înainte de a trece la evaluarea și examinarea critică a metodologiei tradiționale a gândirii islamice, este oportun de a se descrie pe scurt principalele sale poziții în acea formă în care ele există astăzi. După aceasta, vom trece la o discuție critică a celor mai importante aspecte ale acestei metodologii și a principalelor sale neajunsuri, identificate în cursul istoriei.

După cum am observat, metodologia rațiunii islamice în forma sa actuală, sursele sale și principiile de bază, sunt studiate de către știința care a primit denumirea de *usul al-fikh* (fundamentele jurisprudenței). Această știință sau, mai exact, principalele sale poziții, sunt niște axiome, care stau la baza rațiunii musulmane. Proclamate de Islam, ele au influențat asupra gândurilor și acțiunilor musulmanilor, asupra ordinii islamice în curs de formare. Prima generație de credincioși se conducea de ele în mod conștient și nesilit. Într-o știință aparte, aceste principii au căpătat formă, datorită eforturilor marilor învățați islamici din rândul *tabiiniilor* și a elevilor lor, adică după terminarea califatului neprihănit. Tratatul „Risala” (Mesaj) al imamului ash-Shafi’i (d. 204/820) este considerat prima lucrare științifică, dedicată metodologiei rațiunii islamice și bazelor jurisprudenței.

Sursele și principiile care stau la baza metodologiei tradiționale, pot fi împărțite în două grupe: primare și secundare. Principalele surse ale acestei metodologii – sunt Sfântul Coran, Sunna profetului, *ijma* (păreră univocă) și *qiyas* (analogie).

Sursele sau principiile secundare – sunt regulile care stau la baza *ijtihad-ului* și care permit luarea în considerare a realităților sociale și situațiilor de viață, prin intermediul Islamului. Numărul și valoarea principiilor secundare în diferite școli și *madhaburi* variază, cea mai importantă dintre acestea fiind considerată *istihsanul* (preferarea unui argument în favoarea altuia), *masalih mursala* (beneficiu public), *istishab* (judecată despre oameni, lucruri și fenomene, după starea lor din trecut), *sadd zaraic* (interdicția unui fapt permis, dacă acesta poate duce la consecințe rele), *urf sahih* (obicei echitabil), declarațiile asociațiilor, faptele locuitorilor din Medina ș.a.m.d.

Disciplinele șariate și neșariate

Pe baza principiilor de separare a metodologiei islamice, descrise mai sus, în cele principalele (Coran, Sunna, *ijma* și *qiyas*) și secundare (legate de *istishab* și de evaluare a diferitor fenomene sociale ale vieții), toate disciplinele islamice sunt împărțite în mod tradițional în șariate și neșariate. Caracteristica distinctivă a disciplinelor șariate presupune concentrarea acestora pe extragerea normelor juridice din Coran și Sunna. Pe baza acestui principiu s-a format un complex de discipline șariate, care studiază Sfântul Coran, Sunna profetică, dreptul islamic, crezul și limba arabă. Motivul pentru care învățații islamici acordă o atenție deosebită limbii arabe și includerea ei în disciplinele șariate, este evident: analiza lingvistică joacă un rol important în studiul textelor Coranului și Sunnei, și extragerea din ele a normelor de drept.

În lumina separării principiilor metodologiei islamice, înțelegem de ce *ilm al-kalam* (știința despre fundamentele religiei) a ajuns la sfârșitul listei disciplinelor șariate. În pofida faptului că obiectul de studiu al acestei științe este crezul Islamului, ea se referă la domeniul de comparație a religiilor, conține elemente de logică și filosofia antică, și aproape că nu se bazează pe metoda deductivă al studiului textelor sacre – aceeași care a fost utilizată în cercurile academice de către teologi, izolați de viața social-politică. În legătură cu acest fapt, *ilm al-kalam* a fost ultima (după importanță) printre disciplinele șariate. Mai mult decât atât, locul ei printre acestea a provocat dispute și neînțelegeri. Ca o consecință, știința despre crez a devenit locul slab în gândirea musulmană, iar comunitatea musulmană a fost lipsită de posibilitatea de a folosi doctrina ca un ghid pentru îmbunătățirea instituțiilor și construirea unei societăți, cu potențial de dezvoltare și transformare. Jurisprudența, care studiază aspectele particulare ale vieții private, a fost separată de doctrină, ea având un caracter holistic și conducător. Aceste discipline au influențat viziunea islamică în mod separat, și, de aceea, ambele componente ale sale – teoretice și practice – au fost imperfecte și nu corespundeau acelor schimbări și provocări cu care comunitatea musulmană s-a confruntat în consecință.

Pentru a clarifica deficiențele mentalității musulmane, pentru a-i înțelege cauzele și pentru a înțelege problemele legate de acest fapt, este recomandabil să se înceapă precăutarea conceptelor de bază ale metodologiei tradiționale.

Cele mai importante surse ale Islamului – sunt Sfântul Coran și Sunna profetului. În conformitate cu metodologia tradițională, pentru studierea acestor surse sunt necesare cunoștințe în domeniul filologiei arabe, precum și în teoria și istoria Islamului. În Islamul tradițional, studiile academice ale acestor surse poartă un caracter teoretic. Corelația dintre textele Coranului și a Sunnei cu realitatea, cu posibilitățile moderne, cu nevoile și provocările, are o importanță secundară și este rezultatul unui lanț de întâmplări în procesul de pregătire a cercetătorului sau în experiența sa de viață. Acest lucru explică de ce pe parcursul ultimelor secole, tradițiile *ijtihad-ului* au fost întrerupte, iar în studiile islamice a dominat o abordare lingvistică osificată. Este de admirat potențialul unor mici colective de învățați islamici geniali, care în diferite perioade ale istoriei au recurs la *ijtihad*, necătând la ideea că această tradiție a fost întreruptă cu mult înainte de ele. Metodele de cercetare și participarea lor la viața social-politică, i-au ajutat să studieze științele avansate timpului său și să înțeleagă starea reală a comunității musulmane, le-au permis să se uite la problemele existente în mod obiectiv, fără a se limita la o abordare pur lingvistică. Modul lor de viață a fost similar cu cel al companionilor (*Allah să fie mulțumit de ei!*) și al marilor învățați islamici din epoca *ijtihad-ului*. Unul dintre cei mai importanți reprezentanți al acestui colectiv a fost imamul- *mujtahid* Ahmad Ibn Taymiyyah.

În studiile tradiționale deducem încă un detaliu: textele Sfântului Coran și a Sunnei preacurate sunt adesea amestecate într-atât, încât este dificil să se facă distincția locului ocupat de fiecare dintre cele două și care este legătura dintre ele. Ele nu oferă o prezentare clară și obiectivă a diferențelor dintre rolul și valoarea fiecăreia dintre ele. Prin urmare, în studiile moderne ale Coranului și Sunnei, domină imitația experienței istorice și doctrina *naskh* (abolirea poruncilor religioase). În ele nu se dezvăluie sensul conducerii șariate și scopurile șariatului, nu se pune accent pe mobilitatea drepturilor și rațiunii musulmane. În plus, multe dintre cercetările tradiționale sunt lipsite de dimensiuni temporale și spațiale, textele cu caracter privat fiind considerate ceva izolat față de înțelesurile generale ale revelației, față de natura omului și a universului. Noi urmărim absolut inversul în Sunna preacurată a profetului ﷺ, precum și în practica califilor neprihăniți și a companionilor glorioși. Cercetarea Sunnei preacurate a căpătat un caracter complicat, neieșind din limitele formalităților textului și *isnadului*. Importanța acestor probleme este de necontestat, dar ar trebui să se ia în considerare și faptul că, de la fixarea în scris a Sunnei, au trecut multe secole. Cu toate acestea, în limitele metodologiei tradiționale, cercetările Sunnei sunt precăutate exclusiv în contextul abordării lingvistice, limitându-se la asta.

Cea de a treia sursă a metodologiei tradiționale – este *ijma'* (părere univocă). După părerea avocaților *ijma'* – aceasta nu este opinia majorității, ci acordul absolut într-o anumită problemă, care nu permite obiecții și dezacorduri. Dar, mulți cercetători consideră, că în problemele doctrinare sau de drept, un astfel de consimțământ este aproape imposibil, cu excepția acelor poziții principale ale religiei, care au fost menționate în *nusus* (textele clare din Coran și Sunna - Nota traducătorului). Cu astfel de argumente, însă, *ijma'* pierde orice sens, de ea nu este nevoie. De aceea, la *ijma'*, în sensul tradițional, se referă doar un grup

mic de învățați islamici, care se ocupă strict de studiile teoretice ale Coranului și Sunnei. Chiar și atunci când într-adevăr există o părere univocă cu privire la o problemă, ea capătă un caracter pur teoretic și, prin definiție, nu satisface nevoile moderne ale musulmanilor. Ea nu-i motivează, nu corespunde modului lor de gândire și realităților vieții lor. Ea nici măcar nu găsește sprijin la ei. Această situație, împreună cu cele teoretice și academice, are o dimensiune socială și politică destul de concretă, pentru că ea tolerează păstrarea schismei între intelectualitatea religioasă și liderii politici musulmani, precum și între rolul lor în viața comunității musulmane. Din această cauză suferă întreaga societate. Iar în practică, acest lucru înseamnă dispariția comunității musulmane și a unității musulmane, care se bazează pe solidaritatea și legitimitatea ambelor grupuri conducătoare.

Astfel, *ijma'*, după părerea avocaților – este o noțiune pur speculativă, care nu are nici o importanță practică, nu se reflectă asupra dinamicii socio-politice ale Islamului și nu are nici o relație semnificativă cu problemele de politică, managementul și legea, în societățile musulmane contemporane. Avem nevoie de o *ijma'* de alt tip, bazată pe principiile *ijtihad-ului* și șurei (de consultare). Ea ar trebui să se bazeze pe părerea *ahl al-hill va-l-'akd* (specialiștii competenți și calificați), pe toți liderii musulmani, adepții religiei, indiferent de preferințele lor politice, sociale și științifice. Aceasta ar trebui să constea din opiniile majorității, adică dacă adevărații lideri musulmani, care respectă prescrierile religiei, nu pot ajunge la un acord cu privire la vreo întrebare, atunci opinia majorității ar trebui să poarte un caracter prescriptiv. Astfel, vom putea separa cercetările academice pur teoretice, care se bazează pe opinia particulară sau pe convingerile personale (în special, în ceea ce privește relațiile sociale și politica publică), de legislația legitimă, care regulează aspectele practice, spirituale, etice, sociale și politice ale vieții musulmane.

Cea de a patra sursă a metodologiei tradiționale – este *qiyas* (analogie). Sub analogie se subînțelege identificarea unor similitudini între evenimentele care nu sunt descrise în textele Coranului și Sunnei, precum și între fenomenele, care au avut loc în timpul vieții trimisului lui Dumnezeu ﷺ, pentru a aplica aceeași hotărâre religioasă în ambele situații. Acest principiu se aplică în acele cazuri, în care societatea și-a păstrat în întregime forma sa inițială și atunci când, modificările făcute în ea, au un caracter privat și limitat, pe când, pentru evaluarea fenomenelor petrecute în ea și pentru impunerea unei hotărâri religioase, este suficient de a găsi un precedent, printre fenomenele de natură privată din trecut și pentru a impune o aceeași hotărâre.

Cu toate acestea, din timpurile celui de-al doilea calif neprihănit 'Umar (*Allah să fie mulțumit de el!*), când teritoriile musulmane s-au extins și numeroase popoare au apelat la islam, au trecut multe secole. În acest timp, situația lucrurilor s-a schimbat, au apărut noi posibilități, necesități și amenințări. În multe cazuri, modificările poartă un caracter nici pe departe parțial, iar în unele sfere – chiar unul cuprinzător. Ca rezultat, analogia dintre părți nu este potrivită pentru studiul multor fenomene și procese de transformare. De aceea, deja într-un stadiu

incipient de dezvoltare a jurisprudenței a mai apărut un principiu - *istihsan* (*preferarea unui argument în favoarea altuia*). El a apărut și s-a dezvoltat în Irak și Persia. Evident, apariția sa a fost rezultatul unor transformări serioase în structura societății musulmane, care au avut loc pe timpul califilor neprihăniți și în perioada războaielor de eliberare. Islamul s-a răspândit în ținuturile din Irak și Persia, unde existau numeroase civilizații și state, care în consecință, au devenit inima celui mai mare stat islamic - statul Abbasizilor. Acest lucru a dus la transformări demografice, sociale, politice și culturale semnificative, care nu se cunosc nici în perioada Islamului timpuriu, nici în statul islamic, limitat de Peninsula Arabică. Nu este surprinzător că după transferul capitalei califatului neprihănit din Hejaz, importanța politică a acestei regiunii a devenit inobservabilă.

Istihsan ocupă primul loc în lista principiilor secundare ale metodologiei islamice. Însăși apariția sa confirmă faptul că avocații au conștientizat schimbarea nevoilor sociale și de drept ale musulmanilor, în special în zonele urbanizate, precum și efectele sale asupra metodologiei islamice. Ei înțelegeau că trebuie să se limiteze la caracterul privat al analogiilor și să facă comparații între diferite fenomene și evenimente, pentru că cercetătorul poate greși la identificarea trăsăturilor comune, neluând în considerare toate aspectele problemei precăutate și să ia o decizie, care nu reflectă realitatea vieții și imaginea completă a existenței. Avocații aveau nevoie de *istihsan* în cazurile în care nu puteau să facă o analogie și să identifice asemănările. Acest lucru, le-a permis să treacă de la precăutarea părților, la o viziune integră asupra lucrurilor și să ia o hotărâre religioasă, dictată de spiritul șariatului și de obiectivele sale, ținând cont de prioritățile puse corect.

Despre nivelul de transformare socială și culturală a populației musulmane, putem judeca după ideea că avocaților, care se conduc strict de textele sacre și care se străduie din răspuțeri să le înțeleagă literalmente sensul, nu le-au mai rămas nimic altceva, decât să se conformeze cu consecințele acestor schimbări calitative radicale în societate, luând în considerare noile mijloace, posibilități și necesități. Ei au fost nevoiți să se retragă de la metodologia lor, de la interpretarea literalmente a textelor și atenției concentrate asupra detaliilor, și să ia în considerare spiritul șariatului, obiectivele, prioritățile și universalitățile lui. Ca exemplu în acest sens servește raportul avocaților față de reglementarea prețurilor problemei și față de textele sacre pe această temă. În ciuda dorinței lor de a interpreta textele literalmente și să compare evenimentele care aveau loc, cu cazurile particulare din Sunna, și în ciuda prezenței textelor clare în Sunna profetului ﷺ, care interzic reglementarea prețurilor, ei recunosc fatwa, care permite o astfel de practică. Motivul acestui lucru este că, în timpul nostru, lipsa controlului asupra prețurilor poate duce la încălcarea drepturilor populației, învățații islamici fiind nevoiți să emită fatwele, care permit reglementarea prețurilor. Aceștia nu vedeau posibilitățile de a rezolva problema, de a restabili echilibrul social-economic și de a asigura stabilitatea pieței, fără a stabili controlul statului asupra prețurilor și asupra dinamicii pieței. Datorită acestui fapt, în societate nu domnește samovolnicia economică, iar consumatorii nu devin dependenți de producătorii de mărfuri.

2.2. Îngroparea științelor sociale

Am descris în termeni generali metodologia islamică și principiile sale, apariția și dezvoltarea ei timpurie. Acum ar trebui să ne fie clar că principiile secundare exprimă o viziune islamică rațională asupra realității, la care sunt atașate legile șariatului și conducerea divină, adică la evenimente, fenomene și legături, precum și la natura oamenilor și a lucrurilor. Împreună cu revelația, aceste principii constituie o mare importanță a metodologiei islamice, surse de cunoaștere și orientare. Pe ele se sprijină *ijtihad-ul* și viziunea rațională asupra vieții, naturii oamenilor și a lucrurilor, asupra legilor divine, la care se supun oamenii și lumea înconjurătoare.

În ciuda faptului că aceste principii privesc *ijtihad-ul* și aplicarea acestuia în practică, atribuirea lor la numărul celor secundare, într-o măsură semnificativă, este rezultatul imperfecțiunii aparatului conceptual al metodologiei islamice, în acea formă a conștiinței religioase, care a dominat în lumea musulmană. Acesta a fost un punct critic în istoria Islamului, după care comunitatea musulmană a luat calea de regresie instituțională, socială și culturală, îndepărtându-se de conducerea profetică.

Este absolut evident că din cauza izolării inteligenței religioase, a limitării intereselor ei și insuficiența de experiență în rezolvarea problemelor social-politice, aceste principii secundare n-au exprimat o viziune științifică, metodologică și sistematică a stării oamenilor și instituțiilor publice. Ele n-au fost studiate la fel de profund ca și textele sacre, nu au servit ca suport pentru *ijtihad* și pentru dezvoltarea științelor care studiază natura socială a omului (care astăzi sunt cunoscute ca științe sociale și umaniste).

Lupta politică din lumea musulmană, neoprinde-se din timpul „marii revolte”,uciderea califului neprihănit ,Usman ibn ,Affan (*Allah să fie mulțumit de el!*) și apariția statului Omeiazilor, au dus la înstrăinarea relațiilor dintre conducători și învățați islamici. Intelegența musulmană, care respecta cerințele religiei, nu avea acces la putere și la funcțiile de răspundere, ceea ce a dus la slăbirea influenței sale politice și la absența practicii sale semnificative, din punct de vedere social. La rândul său, aceasta a condus la lipsa de atenție în jurisprudența musulmană asupra dezvoltării principiilor secundare. Ele n-au fost studiate detaliat și n-au fost sistematizate pe principiul științelor cu o metodologie dezvoltată, așa cum s-a făcut în studiul textelor sacre, datorită cărora au apărut un complex de discipline șariate, care aveau propria lor metodologie, principii și instrumente, care permiteau efectuarea unei cercetări, obținând, astfel, o dezvoltare în anumite domenii ale științei.

În lumina acestor prezentări, cu privire la dezvoltarea gândirii islamice și la apariția unor discipline șariate, putem înțelege de ce raționalismul islamic a decăzut și de ce a apărut criza *ijtihad-ului* și a întreprinderilor intelectuale. Putem înțelege de ce „ușile *ijtihad-ului*” au fost închise într-un stadiu incipient al minții și cum s-a întâmplat ca musulmanii, într-un mod nesăbuit, să renunțe la viziunea rațională și realistă asupra lumii – și anume, la investigația științifică și rațională a naturii lucrurilor și a fenomenelor, a contribuției sale asupra

gândirea islamică. Proiectele sistematice de cercetare au devenit domeniul unor avocați în parte, rezultatul opiniilor lor private și a experiențelor personale. Fără îndoială, eforturile individuale ale învățaților islamici și a experienței lor de viață, au îmbogățit rațiunea islamică prin cercetări și judecăți raționale, totodată, astfel de eforturi nu reflectau o abordare științifică, sistematică și holistică, la studiul și analiza caracterului inductiv al lucrurilor și a fenomenelor, în lumina textelor sacre și a scopurilor șariatului. Rațiunea islamică, în special legea musulmană, este îmbibată cu gânduri despre problemele societății, acest lucru nefiind suficient pentru a vorbi despre existența științelor sociale islamice. Izolarea politică a dus la orizonturi de cunoaștere mult prea înguste pentru a face progrese. Învățații islamici n-au putut prelua conducerea intelectuală în propriile lor mâini, pentru a dirija dezvoltarea comunității musulmane și a instituțiilor sale publice, pentru a-i oferi soluții alternative civilizatoare, necesare pentru a merge într-un pas cu vremurile, cu noile posibilități, nevoi și provocări.

În lumina ideilor moderne despre dezvoltarea gândirii islamice și a metodologiei, putem înțelege de ce în numeroase scrieri despre legea musulmană și în lucrările enciclopedice nu există studii aprofundate ale sistemului social-politic, instituțiilor publice, problemelor de putere, de conducere și politică. Lipsa de atenție asupra acestor aspecte importante, pe care se sprijină ideea comunității musulmane unice și însăși existența sa, și apelarea la acestea doar în câteva lucrări speciale, care în cea mai mare parte au caracter descriptiv și superficial, le-a făcut neînsemnate și inefficiente.

Granițele activității intelectuale, care au apărut în rezultatul sciziunii dintre conducerea politică și inteligența musulmană, s-au reflectat asupra metodologiei gândirii islamice, asupra intereselor învățaților islamici și asupra direcționalității științelor islamice. Rezultatul acestui lucru a fost un entuziasm excesiv în cadrul cercetărilor descriptive, transmiterea experienței anterioare și abordarea literalistă, precum și tot ce ține de lingvistică și literatură. S-au dezvoltat științele necesare pentru concretizarea și verificarea textelor, sistematizarea și împărțirea acestora în capitole, comentarea unor cuvinte și concepte în parte. Această sciziune dintre comunitatea musulmană și acest mod de gândire, a dus la o separare completă a vieții private de cea publică. Învățații islamici și gânditorii, de regulă, au acordat atenție diferitor probleme de natură personală. Cele mai multe dintre cărțile scrise de ei sunt dedicate acestor probleme și destinate lucrurilor legate de ritualurile de cult și a relațiilor interpersonale. Această componentă a identității musulmane, într-un mod special, a legat învățații islamici cu simplii musulmani, care se adresau cu problemele lor opiniilor învățaților islamici și la avocații din fatwa. În ceea ce privește sfera publică, care are legătură cu autoritățile și instituțiile publice, cu întrebările de politică și de conducere, atunci de ea s-au folosit, de sine stătător, conducătorii și cei aflați la putere. Societatea depindea de cei care aveau putere și tărie și se supuneau *asabiei* și intereselor unor persoane în parte. Învățații islamici și inteligența musulmană au neglijat aceste probleme, iar atitudinea lor (și acest lucru s-a întipărit în mintea și psihologia comunității musulmane) față de conducătorii și cercurile

conducătoare se deosebea prin suspiciune, neîncredere și lipsă de recunoaștere a legitimității lor.

Atmosfera intelectuală și psihologică de înstrăinare, în care se aflau învățații islamici și liderii religioși, a condus la insuficiența viziunii științifice, privind politica și societatea la prăbușirea instituțiilor sociale și a politicilor publice. Învățații islamici au fost incapabili să direcționeze instituțiile islamice pe un drum corect, să le mențină și să le modernizeze astfel încât ele să-și rezolve sarcinile puse în față la nivelul precedent, să le protejeze de degradare și de auto-distrugere. Ca rezultat, pentru musulmani a slăbit sentimentul de apartenență la societate, stat și umma. Musulmanii n-au văzut o necesitate în aceste instituții, au pus la îndoială competența lor, și n-au vrut să încurce distrugerii și prăbușirii lor.

Sciziunea din comunitatea musulmană, aderarea slabă al conducerii politice la principiile religioase, lipsa de programe educaționale și culturale complementare, precum și cele cauzate de pasivitatea instituțiilor publice și slăbirea solidarității, au epuizat umma. Rolul puterii, legii și a instituțiilor sociale a fost subminat, iar comunitatea musulmană a fost împărțită în triburi, state mici și popoare dependente. Ele luptau unul împotriva celuilalt. Nu-i oprea nici religia, nici conștiința, nici interesele. Ei n-aveau intenții bune și nu puteau ajunge la un acord. Nu-i rețineau pierderile, iar nefericirile nu-i readuceau la viață. Comunitatea musulmană a fost lipsită de unitate și solidaritate. În viața popoarelor musulmane, în acțiunile și conștiința lor, nu exista ideea despre comunitatea musulmană integră. În realitate, un astfel de organism social nu avea instituții și lideri, care l-ar fi putut uni și întoarce integritatea, pentru a-l duce după sine pe calea dezvoltării socio-culturală. Sub influența acestor factori, rațiunea islamică, cu care a fost educat tineretul musulman și sub influența căreia li s-a format identitatea, s-a transformat într-o idee, care a generat teamă, fiori și umilință. Ea se practica în diferite moduri – conștient și inconștient – de către majoritatea politicianilor musulmani, personalități publice și religioase.

Conflictul dintre rațiune și tradiție și consecințele sale negative

Una dintre cele mai importante consecințe ale sciziunii și luptei dintre conducerea politică și inteligența religioasă, este un conflict premeditat între revelație și rațiune. Acest conflict a dus la o altă divizare periculoasă între jurisprudență și *ilm al-kalam*, adică între știința despre crez și monoteism. Separarea lor nu a purtat un caracter academic formal. Acest lucru a fost o ruptură ideologică gravă, care s-a reflectat asupra relației dintre religie și viață publică. Credința musulmană a început să se specializeze pe raționamentul filozofic și pe cunoașterea rațională (dialectică, teoretică) a celeilalte lumi, ceea ce nu este tipic pentru gândirea islamică și nu se referă la problemele pe care aceasta le studiază. Astfel de rătăcirii intelectuale au epuizat mintea musulmană și au încețoșat viziunile musulmane asupra lumii, ceea ce a avut un impact negativ asupra formării ideilor noastre despre «sfânt și real», de exemplu, despre revelație, rațiune și credință, despre speranță și motive și despre tot ce are legătură cu aceasta. Aceasta și așa-numita

problemă a sorții și predestinării și problema numelor divine și a atributelor și o listă lungă de presupuneri inutile, sofisme, judecăți confuze și controversate, care, de regulă, nu merg în beneficiul musulmanilor, al dezvoltării intelectuale a acestora, psihologiei și credinței. Rezultatul acestui lucru a devenit lipsirea de drepturi a musulmanilor și lipsirea, în întregime, a gândiri islamice de bazele ideologice, care reflectă cele mai importante convingeri și scopuri ale religiei, fără de care rațiunea musulmană, ideea și societatea, nu sunt în măsură să se dezvolte în relațiile sociale și instituționale. Rațiunea și moștenirea intelectuală a musulmanilor a devenit captivă metodologiei limitate și științei descriptive, care nu s-a putut dezvolta, nu ținea pasul cu realitățile în schimbare și nu lua în considerare noile nevoi și posibilități, cerințele de timp și loc.

Printre problemele metodologiei tradiționale, care a devenit o consecință a divizării între conducerea politică și în rândul inteligenței religioase și îndepărtarea învățaților islamici de la discuțiile despre problemele sociale importante, mai există o altă problemă, care necesită decizii și care a încetșosat rațiunea multor musulmani. Aceasta este problema *naskh-ei*, adică negarea textelor din Coranul Sfânt și din Sunna precurată. Conform unei păreri larg răspândite, în cazul *naskh-ei* intră în vigoare situația care rezultă din textul de mult mai târziu, iar toate concluziile și pozițiile, bazate pe un text mai timpuriu, se anulează. Totuși, o astfel de negare a textelor din Coranul Sfânt și din Sunna precurată nu ia întotdeauna în considerare circumstanțele în care sunt legate aceste porunci și sensul ordinelor mai timpurii. Aceste probleme nu i s-a oferit suficientă atenție, iar de aceea *naskh* din șariatul islamic este mai asemănător cu noua lege din legislațiile laice, când o nouă lege o anulează definitiv pe cea precedentă. Cu toate acestea, diferența dintre cele două cazuri este evidentă.

În termeni generali, doctrina despre *naskh* se bazează pe faptul că legile șariatului, organizarea socială și practicile sociale ale musulmanilor, ar trebui să se bazeze pe experiența societății islamice și a statului din Medina, în ultima perioadă a vieții trimisului lui Allah ﷺ, adică după eliberarea orașului Mekka. Anume atunci, statul islamic și societatea s-au consolidat și au format instituțiile inerente unui stat puternic, care unește toate triburile arabe și întreaga Peninsula Arabică. Această perioadă eu o numesc a doua perioadă medină. În prima perioadă medină, musulmanii trăiau în frică, erau slabi și puțini la număr. Ei au construit societatea și statul în lupta împotriva numeroșilor și puternicilor dușmani. În general, toți anii de profeție pot fi împărțiți în trei perioade. Prima a fost – perioada meccană, perioada de apariție și formare a comunității musulmane. Acest scop a fost atins prin intermediul învățaturii religioase și a activității individuale a musulmanilor, care trăiau în societate și aveau nevoie de reformare. Aceasta a fost o perioadă de critică, educație și răspândire a ideilor fundamentale și a principiilor universale – propuse în schimbul unor credințe eronate, care au predominat în acel timp – și a practicilor sociale, care ar fi trebuit să fie eliminate. La acea etapă, s-au format cele mai importante convingeri, principii și reprezentări universale, pe care s-au bazat reformele sociale și calea de dezvoltare alternativă.

O vedere de ansamblu asupra ordinii revelației revelațiilor și istoria profeției, ne permite să înțelegem modul în care trimisul lui Allah ﷺ s-a comportat în diferite situații și în diverse circumstanțe, bazându-se pe principii și valori, spicuite dintr-o sursă divină.

Perioada meccană a prezentat prin sine o etapă de învățătură și de reformare a societății, în conformitate cu noile scopuri civilizaționale și doctrinare. Aceasta se caracterizează prin respectarea strictă a dialogului și a apelului la niște principii mai importante și universale. Aceasta este o întrebare politică cu privire la reorganizarea și reorientarea societății. Ca orientatoare pentru această întrebare au servit doar principiile fundamentale, fiind soluționată numai prin metode politice. De aceea, profetul Muhammad ﷺ, în ciuda represiunii și hărțuirii urmașilor săi, explicit și fără ezitare, a insistat asupra neaplicării forței și opunerea rezistenței prin agresivitate, împotriva răului. El n-a vrut să piardă din vedere problema principală – problema transformării și reformării societății, acest lucru, în esență, fiind o problemă politică cu o semnificație universală. Politicianul folosește doar mijloace politice, în acțiunile sale neavând loc forțări brutale. El nu răspunde la violență cu violență și denunță agresorul în ochii oamenilor. Astfel, el obține bunăvoința poporului și concentrează atenția pe problema principală, fără a intra în detalii și, în particularități.

Prima perioadă medină a continuat până la semnarea păcii din *Hudaybiyyah*, până când musulmanii și-au creat propriul lor stat în lupta împotriva triburilor arabe și a celor iudeiești. Ei au respins atacul lor, au rezistat asocierii și uniunii lor, le-au distrus planurile lor diabolice. Caracteristicile distinctive ale acestei perioade au fost cea mai înaltă disciplină și sacrificiul, precum și utilizarea forței brute la întâlnirea cu inamicul, la loviturile asupra fortificațiilor sale și la reflecția agresivității sale. Acest lucru, a fost făcut în scopul de a intimida inamicul, pentru a preveni acțiunile ostile împotriva musulmanilor.

A doua perioadă medină, a început după pacea din *Hudaybiyyah*, când societatea islamică și statul au devenit mai puternici. Musulmanii au obținut victorii și și-au construit relații cu inamicii, pe drepturile celui mai puternic. Această etapă se caracterizează, pe de o parte, prin dezvoltarea instituțiilor și ordinilor sociale, prin menținerea stabilității sociale, păstrarea identității și securității sale. Pe de altă parte, în relațiile cu vecinii și dușmanii săi, musulmanii au dat dovadă de cumpătare și n-au comis grosolăni. Statul islamic își putea permite acest lucru, iar astfel le era mai ușor să atragă oamenii de partea sa, pentru a menține stabilitatea și un climat favorabil de cooperare.

După cum vedem, linia de conduită și natura legislației, în ciuda scopurilor comune și a viziunilor, au fost legate de realitățile fiecărei perioade concrete și condițiile în care se aflau musulmanii. Scopul lor a fost să influențeze cursul evenimentelor, să le ghideze în direcția corectă și să obțină rezultatele dorite în practică. Orice fel de acțiuni și decizii, care nu abordau natura specifică a fiecăreia dintre cele trei perioade, precum și caracteristicile dezacordurilor și abordărilor, au fost echivalente cu o crimă împotriva ideilor islamice. Ele puteau

împiedica dezvoltarea ei și să transforme conducerea divină într-o teorie, ruptă de realitate și care nu ia în considerare factorii capabili să influențeze realitatea.

În timpul nostru, doctrina *naskh*, ca anulare a unei poziții timpurii pentru una de mai târziu, în sens tradițional, poate fi utilizată numai în domeniul legislației, înființate de către parlamente și alte organe legislative. Acest lucru este evident, deoarece legile adoptate reglementează procesele în societate, iar odată cu adoptarea unei noi legi în orice sferă, legea veche își pierde din putere. Altfel vor sta lucrurile legate de interpretarea mesajului divin, care rămâne o orientare pentru oamenii din orice țară și în orice timp.

În sensul tradițional primind o răspândire largă – doctrina *naskh* nu poartă un caracter dinamic. Ea nu ia în considerare diferențele dintre natura universală și abstractă a Sfântului Coran și între natura Sunnei profetice, care, în general, este o explicație a regulamentelor Coranului și aplicarea lor în practică. O astfel de interpretare a doctrinei *naskh* indică faptul că dimensiunea spațial-temporală al activității practice aproape că nu este luată în considerare la studiul textelor sacre și la stabilirea sensului lor adevărat, relației dintre ele și relația lor cu natura oamenilor și a lucrurilor. Acest lucru este confirmat, în mod clar, de lipsa de atenție a cauzelor revelației din versetele Coranului, lipsa de lucrări pe această temă și numărul mic de texte, care clarifică circumstanțele în care revelațiile nu au fost revelate. În ceea ce privește Sunna profetică și circumstanțele în care trimisul lui Allah ﷺ și-a ținut discursul și a săvârșit unele sau alte fapte, cauzele acestora și ordinea lor cronologică, atunci cunoștințele și scrierile despre acest lucru, sunt încă și mai puține.

Prezentarea tradițională al *naskh*, care domina în studiile juriștilor, literalmente șochează cercetătorul modern, juristul sau conducătorul, când acesta se adresează la perioada profeției după prevederi legale, atitudini politice, idei și soluții, în speranța de a le aplica în timpul prezent. Condițiile moderne, necesitățile și provocările, în multe cazuri, se deosebesc de ceea ce s-a întâmplat în vremea profetului Muhammad ﷺ. Desigur, printre ele pot exista unele asemănări cu evenimentele din timpurile profetului ﷺ, dar diferențele dintre ele sunt mult mai multe.

Punctul de vedere tradițional al doctrinei *naskh* contrazice direct câteva principii de bază ale revelației. Anularea celor mai timpurii porunci limitează mesajul divin prin textele sacre, care au fost revelate ultimele, la fel și prin ceea ce corespunde practicii trimisului lui Allah ﷺ și necesităților musulmanilor, în a doua perioadă medină. Un exemplu de consecință negative ale unei astfel de interpretări al *naskh*, este problema relației dintre musulmani și non-musulmani, precum și problemele legate de învățătura religioasă, relațiile internaționale și inter-civilizaționale. Tot aici, se referă și problema relației dintre etapele medine și meccane și posibilitățile de a o schimba pe una dintre ele cu alta, precum și influența acestora asupra apelului islamic, asupra legiferării islamice și asupra doctrinei politice islamice din lumea modernă.

Un exemplu puternic, unde interpretările dominante tradiționale ale *naskh* au un impact negativ asupra relației dintre musulmani și non-musulmani, este interpretarea „versetului sabie”:

فَأَقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ

«... **ucideți politeiștii, indiferent unde-i găsiți**» (Sura 9 «AT-TAWBA», versetul 5).

Acest verset a fost revelat la sfârșitul celei de-a doua etapă medină, când musulmanii aveau putere și prevalau în lupta împotriva arabilor păgâni. Ei se dușmăneau cu înverșunare cu musulmanii, îi atacau și încălcau tratatele încheiate cu ei, în ciuda faptului că, în acel timp, musulmanii de mai mult de douăzeci de ani apelau la islam, tindeau spre un armistițiu și dovedeau bunăvoință și răbdare. În cele din urmă, Sfântul Coran a permis musulmanilor să lupte împotriva păgânilor și a celor cu inima perfidă, care continuau să ducă un mod de viață primitiv, aplicând forța brută împotriva lor, atât timp cât aceștia nu acceptă Islamul și nu vor deveni parte a societății civilizate și ordonate. Numai în acest mod a fost posibil de corectat poziția lor, de curățat inimile lor, de a-i abține de la nedreptăți și de a pune capăt crimelor, violenței și ostilității unii față de alții și față de musulmani.

Interpretarea tradițională a *naskh* nu ne permite să tragem concluziile corecte din această situație și să legăm aplicarea forței numai cu necesitatea recuperării comunității, purificarea moralei și reținerea agresorilor și asupritorilor. În sensul tradițional, anularea a atins toate sferele învățaturii religioase, precum și dialogul și cooperarea cu non-musulmanii, în oricare circumstanțe. Cazul a ajuns până la anularea principiului reciprocității, atitudinii bune față de cei care fac bine și înmuierea inimilor celor care sunt dispuși să se plece în fața Islamului. Toleranța a devenit o formă de comportament permisă numai în cazuri speciale, iar limitarea libertății religioase – este o regulă de bază, care se răspândește asupra tuturor necredincioșilor, cu excepția celor cărora, în textele clare, li se permite să practice toleranța. Corespunzător, relația trimisului lui Allah ﷺ față de «oamenii cărții» și zoroastrieni, nu a căpătat un înțeles general și nu s-a răspândit asupra urmașilor tuturor religiilor civilizate. Dimpotrivă, aceste texte au fost interpretate într-un sens restrâns și au fost atribuite a trei grupuri religioase, și anume – iudeilor, creștinilor și zoroastrienilor.

Diferite aspecte ale problemei date și consecințele sale îndepărtate au fost examinate destul de detaliat în cartea mea *Nazaryya al-islam fi-l-'alakat ad-duvalyya: tavadjjuhat djadida fi-l-fikr va-l-manhadjiya al-islamiya* (Teoria islamică a relațiilor internaționale: noile tendințe în rațiunea islamică și metodologiile)⁵⁵. Am ajuns la concluzia că contradicțiile unora dintre porunci și texte, nu neapărat (sau chiar și în cele mai multe cazuri) înseamnă eliminarea unei porunci mai

55 Această carte a fost tradusă în limba engleză: AbuSulayman, «Abdulhamid. The Islamic Theory of International Relations: New Directions for Islamic Methodology and Thought. International Institute of Islamic Thought, 1987, p. 73-74.

timpurii. Aceasta înseamnă doar că viața umană, în diferite situații, este supusă unor legi diferite. Iar dacă împrejurările și condițiile obiective necesită legi sau reglementări specifice, atunci legea sau reglementarea corespunzătoare este obligatorie pentru musulmani. De exemplu, dacă non-musulmanii trăiesc în pace cu vecinii lor musulmani și-i tratează bine, atunci musulmanii sunt obligați să-i trateze bine și decent. Dar, dacă un non-musulman se atârnă dușmănos față de islam și încalcă drepturile musulmanilor, atunci el și numai el, merită o atitudine ostilă și disprețuitoare. Nu se poate de amestecat aceste două situații și nu se poate de vorbit despre *naskh*, atunci când merge vorba despre două lucruri diferite. În fiecare situație aparte trebuie să ne comportăm astfel, cum este prescris în islam, iar dacă circumstanțele se schimbă, atunci este inutil să se insiste asupra comportamentului, caracteristic unei situații diferite. Dimpotrivă, trebuie să se aplice poruncile și recomandările referitoare la noile condiții. Toate acestea demonstrează falsitatea judecății despre faptul că „versetul sabiei” anulează versetele, care apelează la toleranță și care poruncește musulmanilor să fie buni cu necredincioșii, care trăiesc în pace cu ei și nu le încalcă drepturile.

Astfel, doctrina *naskh*, potrivit căreia consecințele în urma acțiunilor trimisului lui Allah ﷺ și ultimele revelații din Coran, anulează și înlocuiesc legile anterioare de drept, versetele și poruncile, plasează mesajele cerești într-un cadru îngust și contreză dogma completitudinii sale și despre universalitatea ordinelor islamice.

Când trimisul lui Allah ﷺ a murit, musulmanii au dominat prin forță, superioritate și putere asupra întregii Peninsule Arabe. Multe dintre legile statului profetului Muhammad ﷺ, în consecință, se potriveau și pentru statul islamic din perioada *ijihad-ului*, când s-au aprobat legile de drept, stabilindu-se legile legate de dreptul islamic pentru statul Omeiazilor și Abbasizilor, și chiar și pentru statul Otoman, într-un stadiu incipient. Dar astăzi musulmanii sunt slabi și situația lor se potrivește mai mult poziției grupului mic de credincioși din Mecca sau din Etiopia, sau la situația statului musulman în prima perioadă medină (până la semnarea tratatului de pace de la *Hudaybiyyah*, sau chiar înainte de eliberarea orașului Mecca). Musulmanii sunt înconjurați de dușmani care-i pândesc peste tot și-i amenință cu distrugerea lor în întregime. Dacă vom studia cu atenție șariatul islamic și prioritățile sale, până la tratatul de pace de la *Hudaybiyyah* și eliberarea orașului Mecca, precum și planurile, tacticile și strategia trimisului lui Allah ﷺ din acea perioadă, atunci vom înțelege cum popoarele slabe, degradate și asuprite pot face față provocărilor dușmanilor săi puternici. Noi vom afla ce măsuri politice, economice și militare trebuie să luăm, pentru a face față acestor circumstanțe și amenințări, în ciuda slăbiciunii comunității noastre musulmane, în comparație cu forțele superioare ale inamicului.

Un al doilea exemplu de interpretare tradițională a *naskh* în timpul nostru – sunt prezentările islamice moderne despre strategia de învățătură religioasă și aplicarea legii islamice, precum și legătura acestei probleme cu împărțirea istoriei profeției în perioadele meccane și medine. În gândirea islamică modernă, există două puncte de vedere cu privire la această problemă. Unii consideră că situația actuală este similară cu perioada meccană și că musulmanii ar trebui

să se conducă de șariat și de normele de drept din acel timp. Ei îndeamnă să se ocupe doar cu probleme legate de credință, fără a atinge restul problemelor de cult, relații sociale și instituții, care și-au dobândit actualitate în perioada medină. Alții compară situația actuală cu cea de a doua perioadă medină, când statul islamic și musulmanii au obținut superioritate asupra Peninsulei Arabe. Bazându-se pe doctrina *naskh*, ei nu acordă atenție la diferențele dintre situația de atunci a musulmanilor și între poziția lor din prezent. Ei consideră că legislația și normele de drept din perioada medină sunt obligatorii și anulează toate prevederile etapei meccane, care sunt incompatibile cu ele. Ei se conduc de ultimele ordine ale trimisului lui Allah ﷺ în toate situațiile, în ciuda faptului că acestea corespund în întregime numai realităților din cea de-a doua perioadă medină. O astfel de interpretare greșită a *naskh* privează de orice semnificație textele referitoare la prima perioadă medină și cea meccană, care ne rămâne doar să le recităm, în speranța unei recompense.

Nu ne-am îndoit de faptul că unele texte sacre le anulau pe altele și că mesajul divin prezintă prin sine o entitate unică. Acest mesaj le este adus oamenilor, ei fiind obligați să-l urmeze. El ne aduce folos în viața de pe pământ și de după moarte, noi nefiind în măsură să considerăm că un anumit om sau un anumit grup de persoane poate trăi în condițiile din perioada meccană și nu pot respecta legile ce au urmat perioadele medine.

Noi trebuie să înțelegem că mesajul a fost trimis pe părți și că legile șariatului au fost stabilite treptat, într-o anumită perioadă de timp. Acest proces a mers pas cu pas, iar noi nu putem proiecta unul dintre acești pași, în întregime, pentru epoca următoare și următoarele societăți. De asemenea, este greșit să presupunem că asemănarea dintre situații presupune respectarea numai a trei legi, care au fost revelate într-una dintre perioade, indiferent dacă a fost perioada meccană sau cea medină. Poziția celor care au găsit mesajul divin finisat, nu poate fi comparată cu poziția celor care au trecut prin toate etapele de revelare a revelației, deoarece cunoștințele și obligațiile lor au fost limitate de acele legi ale șariatului, revelate la acel moment.

Adevărata problemă – este problema parțialelor și ale universalilor, problema metodologiei gândirii islamice. Ea este legată de neînțelegerea importanței dimensiunii spațiu-timp, în viața societăților și a relației dintre cele două surse de cunoaștere (revelația și Universul), care se completează reciproc și ajută omul să găsească o cale directă de a-și îndeplini misiunea nobilă. Fără îndoială, în diferite vremuri și în diverse țări, indivizii și societatea nimeresc în circumstanțe diferite și se confruntă cu diverse provocări. Nevoile și posibilitățile societăților antice nu coincid cu necesitățile și capacitățile societăților moderne. În consecință, comportamentul și instituțiile lor nu pot coincide complet. Mai mult decât atât, chiar și societățile existente în același timp, uneori, diferă una de alta nu mai puțin decât societățile care divizează epoci întregi, iar noi putem urmări acest fapt pe cinci continente. Astfel, diferențele dintre poziția și comportamentul organismelor sociale, precum și diferențele dintre poziția personalității în diferite societăți și în diferite situații, necesită un studiu minuțios,

luând în considerare caracteristicile societății și a sistemului căruia îi aparțin. Cu toate acestea, nu are importanță, dacă este vorba despre o majoritate sau o minoritate, despre musulmani sau non-musulmani. Viziunea asupra problemei trebuie să fie una vie, holistică, care ia în considerare legile naturale, scopurile și universalitățile șariatului. În afară de aceasta, pentru orientarea personalității și societății, este nevoie de un drept dinamic și o gândire eficientă, care corespunde necesităților lor, lipsită de osificare și analogii pretențioase, nenaturale. În opinia multor cercetători musulmani competenți, în lumina obiectivelor șariatului și a naturii lucrurilor și fenomenelor, fiecare individ și fiecare societate se află la stadiul său particular de dezvoltare. Musulmanii ar trebui să se orienteze după acele perioade de provocare islamică, prin care a trecut statul islamic. Datorită acestui fapt, oamenii în parte și societatea, în ansamblu, vor fi în măsură să-și utilizeze resursele cu o eficiență maximă, necesară pentru realizarea scopurilor mesajului și a conducerii.

Încă o problemă conceptuală a comunității musulmane, care nu ne reușește să o rezolvăm, din cauza imperfecțiunii metodelor tradiționale și a metodelor de utilizare a acesteia, este problema *riba* (camătă). Care este sensul acestui concept și care sunt limitele sale? Ce semnifică recomandările coranice cu privire la această problemă? Și ce semnifică măsurile pe care profetul ﷺ le-a luat în această privință? Dacă să ne gândim cum trebuie, atunci înțelegem clar că motivul pentru care nu putem să rezolvăm această problemă se află în limitele abordării noastre și a cunoștințelor noastre, în insuficiența de experiență în rezolvarea problemelor socio-economice a mai multor lideri religioși din timpul nostru. Gândirea islamică a căzut în vârtejul parțialității și a sofismelor, care împiedică învățații islamici să vadă obiectivele șariatului din viața și legislația economică. Rațiunea islamică este supraîncărcată cu clasificări formale și cu termeni, cu numeroase puncte de vedere și dezacorduri cu privire la sensul, scopul și limitele cametei. În această privință, există mai mult de douăzeci de opinii diferite și este relevant de remarcat faptul că în unele dintre ele se trece cu vederea importantul hadis autentic, care – la precăutarea lui în perspectivele economice – ne va ajuta să înțelegem politica economică a profetului ﷺ și etapele lui de dezvoltare. Este vorba despre hadisul lui Usama ibn Zayd, în care creșterea interzisă se limitează la plata amânată, cu toate că înainte, trimisul lui Allah ﷺ a interzis orice diferență la schimbul de mărfuri de bază, din acele timpuri cunoscute sub denumirea de *asnaf sitta* (șase tipuri). Al-Bukhari și Muslim au transmis din cuvintele lui Usama, că trimisul lui Allah ﷺ a spus:

لَا رَبًّا إِلَّا فِي النَّسِيئَةِ .

«Creșterea nu este în nimic altceva, decât în plata amânată».

Din cauza aceleiași abordări limitate, în unele *madhab-uri* s-a recurs la trucuri juridice și la tratarea formală cu texte, pentru a justifica viziunea lor parțială asupra problemei. În particular, în acest fel, unii învățați islamici s-au descurcat cu hadisul Rafi' ibn Hadija despre *muzara'a* (năimirea țăranilor pentru o parte din recoltă), când proprietarului de pământ i s-a permis să ia jumătate din recoltă, dacă

acesta asigură țăranii cu semințe. Unii învățați islamici au ajuns la ultima soluție posibilă. De fapt, ei au capitulat în fața acestei probleme și n-au găsit aplicarea scopurilor și înțelepciunii legislației economice islamice. Ei au decis că tot ceea ce este revelat în privința *ribei*, nu se discută, se înțelege literalmente și se răsfrânge numai asupra celor „șase tipuri”, menționate în hadisul despre *ribe fadl*⁵⁶.

Din cauza acestor neajunsuri din metodologie, al gândirii înapoiate islamice din domeniul politicii economice și lipsa unor soluții alternative necesare, a avut loc o cotitură metodologică generală. Acest lucru s-a întâmplat când economiștii musulmani cu experiență au trecut la niște cercetări speciale cuprinzătoare în domeniul economiei islamice. Aceasta dă speranțe pentru un progres intelectual rapid, după care vor urma pași practici în reformarea diferitor aspecte ale gândirii islamice contemporane și metodologiei. Și, dacă va fi voia lui Allah, aceasta va ajuta la restabilirea integrității gândirii islamice și a vitalității.

Încă un neajuns al metodologiei tradiționale și al învățaților islamici, care se bazează pe ea, este sfințirea cugetărilor primilor musulmani (*Allah să fie mulțumit de fiecare din ei!*), înțelegerea religiei de către ei, interpretările și părerile private. Noi le alăturăm Sunnei și revelației ca și cum ar face parte din ele, cu toate că ne este bine cunoscut faptul că imperfecțiunea umană și limitarea ei de către spațiu și timp și cu toate că în teorie noi vom recunoaște natura divină numai după revelație. Noi studiem cugetările primilor musulmani nu în scopul de a găsi o abordare fundamentală pentru soluționarea problemelor contemporane și satisfacerea nevoilor noastre. Dimpotrivă, noi încercăm orbește să le imităm și ne complicăm, atunci când proiectăm declarațiile lor asupra situației actuale. Și toate pentru că în inimile noastre s-au înrădăcinat niște înțelegeri greșite asupra modului în care-i citim pe acești oameni și le respectăm roadele muncii lor. Acest lucru s-a transformat într-un sentiment de frică inconștientă, care ne-a lipsit de putere, ducând la o denaturare a modului nostru de gândire. Onorarea specială a musulmanilor timpurii s-a transformat într-o venerație, uneori reținând reformele și dezvoltarea noastră. Vedem că oricare idei și viziuni progresiste, orientate spre scopurile islamice, valori și legi, ținând seama de realitățile contemporane, sunt percepute de mulți tradiționaliști ca fiind îndoielnice și inacceptabile, deoarece acestea nu coincid cu spusele învățaților islamici timpurii și nu se bazează pe viziunile lor. Până când nu vom învăța cum să înțelegem corect moștenirea învățaților islamici timpurii și nu-i vom lipsi aura de sfințenie, până când nu ne vom concentra pe metoda corectă de studiere a textele Coranului și a Sunnei veritabile, nu ne vom putea folosi moștenirea într-un sens pozitiv, pentru a rezolva problemele contemporaneității și nu vom putea întoarce Islamul în viața noastră, în viața întregii societăți și civilizații.

Într-un cuvânt, metodologia tradițională a răspuns necesităților acelei epoci, când aceasta s-a format prin condițiile politice și culturale ale aceluia timp, nea-

56 Mai detaliat, problema riba din Islam, precum și filozofia, scopurile și înțelepciunea soluțiilor Profetului ﷺ cu privire la acest subiect, autorul a făcut cercetări în cartea sa despre teoria economică islamică (Abu Sulayman, cAbdulhamid. Contemporary Aspects of Economic and Social Thinking in Islam. American Trust Publications, Plainfield, Indiana, 1976).

junsurile sale fiind rezultatul incapacității învățaților islamici de a înțelege când ar fi trebuit să se abțină de la ea și când a fost necesar să fie aplicată. Aceasta a încetinit dezvoltarea musulmanilor și ei au încetat să mai țină pasul cu vremurile. Principiile jurisprudenței clasice erau potrivite pentru studiul textelor sacre și pentru păstrarea lor într-o formă neschimbată. Acestea conțineau rudimente din metodologia necesară pentru studiul diverselor probleme umanitare. Aceste principii fundamentale au fost utile generațiilor următoare de învățați islamici pentru a se baza pe ele, a le dezvolta și beneficia de ele. Deficiențele metodologiei tradiționale se observă prin utilizarea în practica din prezent. Ele sunt legate nu doar cu natura acestei metodologii, dar și cu modul în care aceasta este utilizată în studiile islamice contemporane. În ele se iau în considerare numai anumite aspecte ale acesteia, pentru că sensul ei a rămas neînțeles în întregime și pentru că a apărut o confuzie în interpretarea elementelor sale individuale, în evaluarea semnificației sale practice și a posibilităților sale de dezvoltare la etapa contemporană.

Încă o altă problemă metodologică privește o altă sursă primară a gândirii islamice – Sunna profetică. Este vorba despre colecțiile de hadisuri, răspândirea și sistematizarea acestora. Este surprinzător faptul că textele Sunnei, până în prezent, creează dificultăți pentru majoritatea savanților musulmani, în ciuda faptului că din vremurile profetului ﷺ au trecut atât de multe secole. Chiar și astăzi, controversa cu privire la veridicitatea hadiselor, varietatea aparatelor conceptuale și dispersarea hadiselor în numeroase lucrări și manuscrise, nu permit să fie utilizate cu ușurință și în mod eficient. Este suficient ca un singur om de știință să fie de acord cu vreun oarecare text, cum toate părțile vor începe să ajungă la toate tipurile de modificări și obiecții, iar însăși obiectul de studiu pierzându-se în această polifonie. Polemica cu privire la textul hadisului, a transmițătoarelor sale și termenilor speciali, obturează sensul și metodele de aplicare ale acestuia. De aceea, reforma efectivă a gândirii islamice și a metodologiei este imposibilă, atâta timp cât textele veritabile ale Sunnei nu vor fi colectate într-un tot întreg, fiind sistematizate astfel încât toți învățații islamici, oamenii de știință și specialiștii, să le poată folosi cu ușurință și cu încredere în toate domeniile științifice.

Textele slăvitei Sunne au nevoie de o sistematizare simplificată și de curățarea lor de impurități, inexactități, de legendele «oamenilor scrierii» și de tot, ceea ce a fost adăugat la ele, cu intenții bune sau rele. După acest lucru, ele ar trebui să fie împărțite în patru categorii:

- hadise cu *isnad* veritabil și cu o semnificație (un text) autentică, care pot fi folosite ca un argument convingător;
- hadise cu o semnificație (un text) autentică, care pot fi luate în considerare, în ciuda faptului că *isnadul* lor categoric nu poate fi numit veritabil;
- hadise de la evaluarea cărora ar trebui să se abțină, pentru că semnificația lor evidentă nu este compatibilă cu spiritul șariat și cu principalele sale obiective, indiferent de presupusa veritabilitate a *isnadului* lor;
- hadise care trebuie respinse din cauza unor deficiențe în text și din *isnad*.

Consecințele acestei probleme metodologice nu se limitează la atitudinea neglijentă față de slăvita Sunnă. În multe cazuri, ea provoacă musulmanilor o teamă nepotrivită față de ceea ce nu ar trebui să le fie frică. Acest fapt le suprimă mintea și-i împiedică să privească corect asupra lucrurilor, pentru că omul primește judecățile greșite ca fiind corecte doar atunci când își pierde gândirea științifică, simțul și viziunea. Numai o astfel de persoană poate lua în calitate de realitate o iluzie falsă, respinsă de către știință și bunul simț. Iar dacă rațiunea musulmană este obișnuită cu opinii și fapte greșite, care nu corespund principiilor islamice fundamentale, pentru confirmarea cărora a fost revelat Coranul, Sunna și conducerea divină, atunci gândirea islamică și metodologia își pierd orice valoare.

Vigilența asupra respectării normelor și principiilor gândirii islamice, precum și atitudinea scrupuloasă față de bazele, valorile și obiectivele șariatului – este garanția pentru protejarea revelației, mesajului și a șariatului de distorsiuni și falsificări și, ceea ce nu este mai puțin important, protejarea gândirii musulmane și a metodologiei de infertilitate intelectuală. Protejarea rațiunii musulmane și a metodologiei, a aplicării corecte a acesteia, este echivalentă cu protecția religiei, șariatului, personalității și societății. Aceste concepte sunt inseparabile. Mesajul divin – este obiectivul, iar mintea și cunoștința – un mijloc de a-l realiza. Iar dacă mijloacele au ajuns într-o stare necorespunzătoare, atunci atingerea scopurilor este imposibilă.

Toate cele spuse de către noi – despre necesitatea de a îmbunătăți utilizarea Sunnei – sunt valabile și în raport cu moștenirea islamică clasică. Acestea trebuie examinate într-un mod critic, păstrând toate cele utile și autentice, dar totodată, să nu i se dea falsității o anumită sfințenie. Experiența, ideile și meditația clasicilor ar trebui să fie un model și un ajutor pentru gândirea islamică modernă, dar nu cauza reluării luptelor istorice și a disputelor filosofice, care ne privează de forțe și ne distrag de la problemele noastre, de la nevoile și provocările noastre cu care ne confruntăm.

Aici ar trebui să mai menționăm încă un aspect important, care va fi precăutat mai detaliat, mai jos. Este vorba despre confuzia ce ține de revelația și rațiunea din Islam, care a apărut din cauza că nu s-a înțeles subiectul întrebării, din lipsa de experiență, rapiditate a evenimentelor și a ambițiilor politice ale musulmanilor. Originile problemei date apun la sfârșitul epocii victoriilor timpurii, când filosofi și gânditori – care au studiat alte culturi, religii și filozofii – au dat musulmanii la o parte. Ei au încetat să-și mai vadă de treaba lor și s-au împotmolit în așa-numitele probleme teologice. Unii gânditori musulmani (de exemplu, *muzaliții*) s-au rătăcit și au început să studieze universalile și metafizica. Învățații islamici, care oricum erau într-o stare de asediu, au perceput acest lucru ca o amenințare la bazele credinței musulmane, reacția lor fiind refuzul de la raționalism și înjosire (până la o negare totală) a valorii sale. Ei s-au cufundat în studiul textelor sacre, folosind metoda lingvistică descriptivă, o consecință devastatoare a acestui fapt fiind sărăcia gândirii islamice, care s-a înrăutățit în ultimele secole, precum și ostilitatea și atașamentul suspicios față de rațiune și locul ei în Islam.

2.3. Patrimoniul nostru: comoara trecutului, sursa puterii vitale și învățăturile pentru viitor

De asemenea, aș dori să răspund la câteva întrebări dictate de starea gândirii moderne islamice și civilizația islamică, oprimate și umilite de poziția musulmanilor, precum și problemele regenerabile și în creștere cu care aceștia se confruntă în lumea modernă.

Uite cea mai dureroasă întrebare: cine ar trebui să fie acuzat pentru faptul că astăzi suntem într-o stare atât de deplorabilă? În realitate, această întrebare este irelevantă, pentru că nu contează cui și cărui secol îi vom atribui vina și responsabilitatea. O astfel de abordare ne distrage de la o înțelegere corectă a problemei, împiedicându-ne să ne uităm pe deplin la istoria multiseculară a comunității musulmane și să muncim din greu pentru a o readuce pe calea cea dreaptă. În schimb, ar trebui să întrebăm: cum să studiem problema noastră în toate dimensiunile sale, astfel încât să-i determinăm cursul corect de dezvoltare și să direcționăm comunitatea musulmană pe acesta?

1. În primul rând, trebuie să ne înțelegem trecutul, să învățăm din el lecțiile și să-l transformăm într-o sursă de putere pentru noi, dar nu de slăbiciune. Pentru a face acest lucru, trebuie să punem deoparte aspectele negative ale istoriei noastre și să ne concentrăm asupra aspectelor pozitive ale acesteia. Fără aceasta, am cheltuit destule secole pentru discutarea vechilor probleme și conflicte.

2. Trebuie să ne dăm seama că multe dintre erorile și omisiunile din trecut au fost făcute cu intenții bune. Acțiunile și soluțiile predecesorilor noștri au fost cauzate de circumstanțe și de factori externi, al căror efect îndepărtat a fost greu de prevăzut, în funcție de provocările de atunci. Adesea, națiunile musulmane și conducătorii lor s-au confruntat cu o alegere dificilă, care în cel mai nedorit mod s-a răsfrâns asupra sorții comunității musulmane. De aceea, scopul principal pentru a studia istoria Islamului, nu trebuie să fie incitarea mâniei și a urii, din cauza evenimentelor demult trecute, ci extragerea din ea a unor lecții utile. Dacă am fi fost în locul lor, este puțin probabil că am fi procedat mai bine. Astăzi, însă, este inutil să ne dușmănim unii cu alții și să ne întoarcem de la realitățile și de la provocările cu care ne confruntăm, trecând peste greșelile trecutului. Trebuie să studiem istoria, doar pentru ca s-o înțelegem și să facem concluzii corecte. Numai astfel de cercetări ne vor da puteri pentru dezvoltarea din continuare și nu vor deveni cauza slăbiciunii, discordiei și dușmăniei.

Istoria ne confirmă faptul că națiunile musulmane, precum și vecinii lor, au obținut succese anume datorită Islamului, a gândirii islamice și metodologiei. Succesele strălucitoare ale musulmanilor, obținute în primele secole ale istoriei noastre, au dat un impuls pentru dezvoltarea civilizației mondiale. Realizările civilizației moderne în domeniul științelor, în cel al reformelor religioase și sociale, nu afectează în nici un fel contribuția musulmanilor. În fața cercetătorilor, cei care doresc să estimeze importanța acestora și cei care sunt interesați de realizările civilizației islamice, se deschide un material extins, care satisface pe deplin curiozitatea, provoacă admirație și depășește orice aș-

teptări și ipoteze. Dar cartea pe care cititorul o ține în mână, urmărește un alt scop. Ne punem întrebarea: ce trebuie de făcut, pentru ca comunitatea musulmană să-și continue dezvoltarea, să atingă noi orizonturi și să dea un nou impuls civilizației moderne, repetând calea predecesorilor săi? Și ce ar trebui să facă musulmanii, pentru a corecta neajunsurile civilizației moderne, pentru a rezolva problemele globale, și datorită acestui fapt (și cu permisiunea lui Allah), să-și recapete puterea, influența și lideritatea civilizațională.

3. Umma, la fel, trebuie să depășească *talfic-ul*, adică tendința de a implanta experiența occidentală în diferite sfere ale vieții (politică, militară, economică, culturală), bazându-se pe o metodă formală în studierea textelor sacre. Această tendință – este reacția savanților musulmani și a intelectualilor, la superioritatea și apariția civilizației occidentale. Fiind conștienți de necesitatea de a imita Occidentul, ei caută o ieșire formală din această situație și încearcă să-și ușureze sarcina de a împrumuta mijloace occidentale, realizări și instituții. Dar, împreună cu aceasta, ei învață și prezentările occidentale, valorile și experiențele care se reflectă asupra viziunilor, psihologiei și valorilor musulmanilor.

Trecerea de la faza de imitație la faza de implantare, în loc de actualizare și regăsire a soluțiilor islamice originale – este rezultatul natural de osificare și declin al metodologiei islamice. Ea s-a transformat într-o metodologie formală, abstractă și pur teoretică, predestinată studiului textelor sacre, depărtat de înțelegerea lor profundă și de viziunea sistemică asupra realității și schimbărilor, care au avut loc în oameni, în societățile musulmane și întreaga omenire, de-a lungul ultimelor paisprezece secole.

Abordarea fundamentală nu acceptă nici imitația oarbă, nici pe cea ușoară, ci implantarea inutilă a experiențelor străine, detașate de realitate și practică, limitând interesul față de textele sacre prin întrebări pur teoretice. Această abordare presupune realizarea reformelor și începe cu proiecția ideilor islamice, a obiectivelor și valorilor, pe experiența modernă a construcției social-culturale. În acest caz, realitatea și practica devine rezultatul natural al respectării normelor islamice, menținând legătura cu sursele primare ale credinței musulmane și a gândirii. În cele din urmă, acest lucru înseamnă formarea gândirii științifice independente la musulmani, care s-a constituit în cadrul științelor sociale islamice. Ele se vor baza pe propriile lor surse de cunoaștere și vor avea propriile lor obiective, viziuni, ipoteze și permisiuni. Un astfel de sistem alternativ de opinii științifice nu poate fi afectat de descoperirile și realizările străine. Din contra, musulmanii vor tinde spre ele, să le accepte și să le împrumute, conducându-se de propriile lor criterii și principii.

Eșecul musulmanilor, care a început la sfârșitul perioadei timpurii din istoria Islamului și care a dus la căderea califatului neprihănit, nu are nici o legătură cu gândirea islamică. El nu este legat, chiar și cu greșelile și nedreptățile conducătorilor musulmani. El este legat, în primul rând, de aflulxul a numeroase popoare în Islam, care trăiau în diferite părți ale lumii. Intrând în societatea musulmană, aceștia au păstrat atașamentul față de tradițiile culturale și prejudecățile, care nu corespundeau criteriilor Islamului. Evenimentele ulterioare au

arătat că comunitatea musulmană n-a putut să evalueze corect situația și să perfecționeze metodele educaționale, pentru a aduce aceste națiuni și triburi până la starea de maturitate, pentru a-și educa tineretul pe idei islamice, idealuri și valori și pentru a-i salva de prejudecățile de care aceștia au fost atașați. La rândul său, acest lucru a dus la o slăbire a sprijinului social al Islamului, care ceda considerabil în favoarea acelei baze politice și militare, pe care a fost construită societatea islamică timpurie și statul califilor neprihăniți. Imaturitatea popoarelor și a triburilor, care au apelat la Islam, le-a permis liderilor politici, care nu respectau legile Islamului și se bazau pe acest fundament amestecat, să preia puterea și să controleze afacerile musulmanilor. Masele populare și liderii politici care au apărut din ele, au respectat prost canoanele religioase, conducătorii religioși asumându-și responsabilitatea pentru conducerea treburilor din umma. Nu este nimic surprinzător în faptul că metodologia islamică a încetat să mai dea rezultatele anterioare și să influențeze dezvoltarea societății, sistemul administrativ și științele tehnice.

Cu toate acestea, realizările musulmanilor din primele secole, care au fost posibile datorită gândirii islamice, a spiritului și metodologiei constructive, au împrăștiat întunericul de secole și au arătat calea spre știință și cunoaștere. Cu toate că gândirea islamică s-a amestecat cu filozofia și prejudecățile, fără ea omenirea n-ar fi fost în măsură să facă o astfel de descoperire. Având în vedere gravitatea amenințărilor, care din toate părțile atârnav deasupra primilor musulmani, posibilitățile lor modeste și marile realizări, oare îi putem acuza de ceva sau să exagerăm importanța a ceea ce ei nu au atins?! Oare putem să-i acuzăm pe musulmani de faptul că au devenit mai slabi, iar privirea lor a fost lipsită de puritate atunci când tot felul de prejudecăți, filozofii și erori s-au infiltrat în «corpul» comunității musulmane, când a fost extrem de dificil de a construi instituții și de a găsi resurse necesare pentru asimilarea atâtor triburi și popoare, și pentru educarea lor în spiritul primilor musulmani?

Desigur, în astfel de circumstanțe, comunitatea musulmană nu a putut proteja identitatea musulmană de denaturare și să prevenină slăbirea potențialului său creativ original, până la dispariția completă a acestuia. Gândirea islamică a fost condamnată, mai devreme sau mai târziu, să se transforme într-o formă goală și cuvinte. În urma acestui lucru, generațiile viitoare o vor lauda și sfinți, fără să-i înțeleagă sensul adevărat și fără să utilizeze potențialul ascuns în ea.

Totuși, trebuie să fim mândri de ceea ce gândirea islamică a oferit comunității noastre musulmane și întregii omeniri. Toate realizările noastre au fost posibile datorită Islamului și a punctului său de vedere asupra dezvoltării gândirii, relațiilor economice și sociale. Chiar dacă contribuția civilizației islamice a fost mai mică decât potențialul său, ea oricum era foarte mare. Mărimea imensă a acestei contribuții – este dovada unui potențial ascuns și a unor posibilități actualizate ale metodologiei islamice, pe care le putem folosi, dacă le abordăm corect, le înțelegem și-i deschidem drumul spre inimile noastre și în societatea noastră.

Trebuie să înțelegem că situația noastră actuală – este soarta societăților și a națiunilor, care au reușit de-a lungul istoriei lor multisekulare să atingă un

mare succes. Succesele noastre au stat la baza tuturor realizărilor civilizației moderne. Cu toate acestea, problemele acumulate de secole și prejudecățile s-au împletit, împiedicând dezvoltarea noastră de azi. De aceea, avem nevoie de o viziune întregă, curată și pătrunzătoare asupra lucrurilor, care ne va permite să scoatem învățăminte din istorie. Și atunci, lumina Islamului se va aprinde cu o nouă putere, iar lumea musulmană își va reveni, își va continua calea, va încolți și – cu permisiunea lui Allah – va aduce beneficii omenirii, chemând-o la religia bazată pe o călăuzire divină, la cunoștințele necesare pentru a obține succes, la construirea unei civilizații ai bunătății, păcii și prosperității.

Problema nu este în cine este responsabil și cine este de vină, dar ce împiedică dezvoltarea noastră, care este cauza declinului nostru și cum ar trebui să procedăm, pentru a restabili percepția corectă a lumii, să ne recăpăm puterile și să ne întoarcem pe drumul cel bun. Prin urmare, scopul nostru este de a sublinia pașii pentru reconstrucția viziunii asupra lumii islamice, pentru reformarea metodologiei și dezvoltarea resurselor și a capacităților noastre. Comunitatea noastră musulmană a avut un succes deosebit – și încă multe alte lucruri le poate reuși – și trebuie să înceapă cu o viziune critică, ispititoare, reflectorizantă asupra noastră, asupra gândirii și a metodologiei noastre, pentru a înțelege slăbiciunile și neajunsurile noastre și să începem să le corectăm.

Deci, am ajuns la acel loc în studiul nostru, unde este cazul să precutăm în mod orientat toate laturile principiilor gândirii islamice și metodologice. Acest lucru ne va ajuta să luăm poziția corectă și să ne găsim propria cale de dezvoltare, datorită căreia vom putea – desigur, cu ajutorul lui Allah – să ne schimbăm pe noi înșine, modul nostru de a gândi și viețile noastre.

Islamul – este un mesaj divin și o orientare pe care Preaînaltul Allah l-a trimis omenirii, când aceasta a trăit o perioadă întunecată din istoria sa, când mesajele cerești au fost denaturate și peste tot domnea nedreptatea și imoralitatea. Islamul a spulberat întunericul care a învăluit sufletele, arătând rațiunii umane noi orizonturi de gândire, cunoaștere și creativitate. Civilizația umană a intrat într-o nouă eră, și-i datorează Islamului realizările sale de astăzi. Islamul i-a arătat omului sursele de cunoaștere, care se completează reciproc. El a întărit autoritatea revelației, menținând-o în forma sa originală, și a eliberat rațiunea umană, pentru ca aceasta să joace un rol constructiv în dezvoltarea științei, în regenerarea lumii și în menținerea ordinii pe pământ.

La o etapă timpurie, metodologia islamică a avut un caracter constrâns și se baza pe înțelepciunea revelației, pe *ijtihad* (și, prin urmare, pe rațiune) și pe percepția pură a naturii oamenilor și a lucrurilor. De aceea, perioada profetiei și a califatului neprihănit este un exemplu strălucit al posibilităților sufletului uman pentru toate generațiile viitoare. Toate cele bune, păstrate până în ziua de azi, în țările și popoarele musulmane, au apărut datorită Islamului, moralei și idealurilor sale înalte. Și, în ciuda tuturor premiselor pentru declin, în mintea națiunilor musulmane rămâne cea fortăreață, care-i va proteja de dispariție și de moarte.

CAPITOLUL III

PRINCIPIILE METODOLOGIEI GÂNDIRII ISLAMICE

În capitolul anterior am analizat, în mod critic, metodologia tradițională islamică, am explicat principiile și cadrul în care aceasta există. De asemenea, am subliniat neajunsurile acestei metodologii, cauzele apariției lor și principalele consecințe negative ale acestui fapt.

Mintea musulmană și metodologia, care au apărut într-un stadiu incipient de formare a civilizației islamice, a jucat un rol asupra realităților și provocărilor cu care s-a confruntat Umma, tot mai mult se deosebeau de condițiile în care au trăit primii musulmani și de experiențele lor din timpul profeției și revelației. În ciuda tuturor dificultăților pe care musulmanii le-au avut, această metodologie a favorizat eliminarea unor cantități enorme de energie creatoare, ridicând omul și rațiunea umană la un nou nivel. Ea a deschis în fața musulmanilor spații imense pentru creativitate și a dăruit omenirii, fără precedent pe acele vremuri, o moștenire culturală, juridică și științifică. Ea a risipit întunericul din jurul omului, care este prins în superstiții, iluzii, temeri, violență, umilire, nedreptate și lipsă de libertate.

Totodată, cu timpul, situația a început să se schimbe. În timp ce se adâncea prăpastia dintre idealurile Islamului și între guvernării musulmani și se agrava izolarea gândirii islamice și a oamenilor de știință, influența Islamului diminuea, iar contribuția sa la civilizația mondială a devenit mai puțin vizibilă. Absența unui apel din partea musulmanilor și a civilizației islamice, doar i-a accelerat apusul. Dar, în ciuda stării sale depresive, ea încă câteva secole s-a aflat în cea mai bună poziție și avea un potențial mai mare decât toate celelalte din jurul ei.

Ascensiunea Europei de Vest, în ultimele secole, a forțat lumea musulmană să-și revizuiască poziția și să verifice siguranța principiilor lor, abordărilor, modurilor de a gândi și a instituțiilor. Creșterea populației din țările musulmane și creșterea numărului acestora, apariția unor noi provocări, care pun în pericol existența comunității musulmane și a valorilor sale, creșterea pericolului provenit din ulcerele culturale, care s-au răspândit în societățile occidentale, în prezent, și pot distruge nu numai națiunile occidentale, ci și întreaga omenire, – toate acestea obligă musulmanii să privească din nou asupra gândirii lor, asupra principiilor și abordărilor lor. Fiecărui om rațional ar trebui să-i fie clar că comunitatea musulmană în starea sa actuală, nu poate fi ajutată nici de poziția ideologică superficială, nici de intervenția militară, nici de deciziile politice. În fața realităților actuale, trebuie aruncate măștile preoților și să se renunțe la interesele false, la instalațiile conservatoare tradiționaliste. Comunitatea musulmană slabă, înapoiată și suferindă nu mai are nimic de pierdut, înafară de suferința, sciziunea și slăbiciunile ei. Dar, chiar și într-o astfel de stare, comunitatea musulmană este responsabilă față de ea și față de istorie. Aceasta este o responsabilitate sacră în menținerea ordinii pe pământ, care vine din mesajele Islamului și din idealurile sale nobile, care trebuie să stea la baza civilizației moderne.

Civilizația occidentală, de asemenea, s-a bazat pe principiile islamice și pe patrimoniul civilizației islamice. Aportul musulmanilor de a reforma fundamentele civilizației umane a fost unul foarte mare. Acest lucru este ilustrat prin inovațiile religioase, etice, sociale, ideologice și științifice, pe care europenii le-au împrumutat de la musulmani. Aceștia au călătorit prin lumea musulmană în căutare de idei și realizări noi, au învățat în universități și biblioteci musulmane, au studiat traducerile musulmane. Toate acestea sunt susținute de gândirea europeană din epoca Renașterii și de transformările culturale din acea perioadă. Mai mult decât atât, multe probleme și boli sociale (în special cele legate de starea sufletească și relațiile de familie), astăzi, se răspândesc în Occident, după cum ni se pare nouă, anume din cauza abaterilor de la acele principii, norme sociale și etice, care au fost împrumutate de la civilizația islamică. După ce Occidentul a câștigat putere, pe omul occidental l-a cuprins un sentiment de mândrie, iar el a decis că nu mai are nevoie de acele valori, atitudini și obiceiuri, care au fost împrumutate de la musulmani, și că sursa puterii lui și a posibilităților sale materiale sunt propriile sale merite, legate de moștenirea păgână greco-romană și de patrimoniul plin cu superstiții medievale creștine. Vestul le-a prevăzut în mod separat de principiile și valorile civilizației musulmane, care, de fapt, au contribuit la dezvoltarea gândirii științifice și sociale din Europa. Și, în cele din urmă, acest lucru a dus la distrugerea suporturilor sociale și familiale, precum și la neglijarea normelor etice din domeniul științei, tehnologiei și politic. Fiecărei persoane care este capabilă să vadă în mod clar că acest fapt pune în pericol existența civilizației occidentale – din interior, și restului omenirii – din exterior.

În orice situație nu s-ar afla astăzi Occidentul și întreg restul lumii, comunicarea musulmană și omul modern nu au altă ieșire din situație, decât Islamul. Aceasta este singura modalitate de a restabili omenirea pe calea cea dreaptă, să i se întoarcă armonia și integritatea, bazată pe adevăr, dreptate și idealuri morale, pentru ca omul să creeze, dar nu să distrugă, să corecteze, dar nu să strice, și să îndeplinească voia lui Allah, amenajând lumea și menținând ordinea în ea.

Pentru a trece la o discuție asupra metodologiei gândirii islamice trebuie, în primul rând, să conturăm cadrul general al acestei metodologii, să-i înțelegem sursele și principiile ei de bază. Numai după aceasta se poate trece la problemele despre realizarea sa din diverse domenii ale vieții sociale și culturale, pentru ca musulmanii să poată contribui la restructurarea civilizației mondiale, la redefinirea priorităților și la construirea unei noi relații bazate pe pace și bunățate.

3.1. Cadrul metodologic al gândirii islamice: integritatea realității și sfințeniei

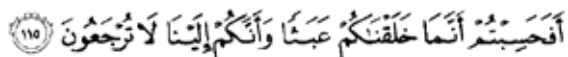
Pentru a înțelege gândirea islamică, precum și principiile de bază și relațiile care o caracterizează și o ghidează, este necesar de a înțelege viziunea islamică asupra existenței și locul categoriilor *ghaib* (realitatea) și *șahada* (sfințenia) în conștiința musulmanilor. Acest lucru este extrem de important, dacă dorim să înțelegem natura gândirii islamice și metodologia, să înțelegem sensul vieții musulmanilor și sensul, în general, al vieții umane, relația dintre oameni și obiective, pe care Islamul și reformismul islamic tind să-l realizeze.

În Islam, categoriile *ghaib* și *șahada* definesc sensul vieții și legătura dintre existența pământească, cu ceea ce există dincolo de lumea materială. Acesta este cel mai larg cadru care definește sensul existenței umane și locul rațiunii în viața umană, limitele și domeniul său de aplicare.

Cele sfinte definesc cadrul răspunsului islamic la întrebarea cuprinzătoare, cu privire la natura și scopul existenței, explicând relațiile de bază între creații. Lumea divină – este o lume cunoscută doar de Allah. El spune despre ea ceea ce orice dorește El, aceluia dintre robii Săi, căruia El voiește. El trimite profeții cu misiuni spre diferite națiuni, pentru a le arăta calea cea dreaptă și pentru a le explica sensul vieții și scopul său final. Credința, în lumea divină, are o influență constructivă și pozitivă asupra vieții omenești, ajută ca aceasta să se bazeze pe principiile adevărului și dreptății, ne amenajează lumea și o protejează pe ea și pe locuitorii săi de moarte.

Principiile de bază și rodirile folositoare ale credinței, în divinitate, pot fi rezumate în felul următor:

- Omul n-a fost creat de dragul distracției, iar viața lui are un scop moral în raport cu noblețea:

«**Chiar ați presupus, că V-am creat pentru amuzament și că nu veți fi returnați la Noi**» (Sura 23 «AL-MUĈMINUN», versetul 115).

- Rațiunea umană nu este în măsură să înțeleagă legăturile primare dintre creație și logica acestor legături.
- Cel mai mare beneficiu al lumii divine este în existența lui Allah, a Slăvitului și Creatorului Suprem, Unic și Irepetabilul, Independent, Adevărat, Justificator, Primul și Ultimul, responsabil de toate și fără asemănare la creare.
- Învierea în viața de apoi se va termina cu un calcul, adică recompensă și pedeapsă, pentru ceea ce a comis omul în această lume: cel ce a făcut bine, va primi bine, iar cel ce a făcut rău – va primi rău.
- Lumea pământească este destinată pentru a face fapte bune și trebuie amenajată și să fie făcută ordine în ea. Toate lucrurile din ea se supun voinței omului, pentru ca acesta să-și îndeplinească misiunea de conducător, amenajând lumea și stabilind în ea o anumită ordine. Omul trebuie să-și folosească puterea, manifestând o grijă față de lume și să facă bine, fără să calce dincolo de limitele permise, fără să manifeste aroganță și să răspândească necinstea.
- Voința umană este înconjurată de cunoștința lui Allah și se supune voinței Sale divine. Aceasta este o creație minunată a lui Allah, care-i confirmă puterea Sa infinită. Allah a creat-o ca și pe toate celelalte, prin voința Sa divină și a înzestrat-o cu libertate. El a oferit omului dreptul de a alege între bine și rău, între ordinea stabilită și răspândirea viciului, între exercitarea misiunii de conducător, care are grijă de pământ, care face ordine pe el și-l aranjează, dintre rău, corupție, necinste, extravaganta, aroganță, între evitarea păcatului și curățare și între imoralitate și profanare.

- Oferindu-le oamenilor voință liberă, Allah știa soarta fiecăruia dintre ei. El știa, dacă omul va urma o cale dreaptă sau se va rătăci, va merge pe calea bunătații, adevărului și de conducere corectă sau va călca pe o cale vicioasă, confundă și necinstită.
- Allah a înzestrat omul cu rațiune și cunoștințe, l-a făcut conducător pe Pământ și l-a ridicat datorită cunoștințelor și voinței libere. El i-a dat onoare și l-a scos în evidență printre creațiile Sale. Dacă omul își folosește libertatea oferită, pentru a urma calea cea dreaptă, el va deveni cel mai perfect, cel mai demn și cel mai bun dintre creații. Dar dacă alegerea sa devine confundă și rătăcitoare, atunci aceasta va coborî la cel mai scăzut nivel.
- Creând Universul și vietățile lui, Allah i-a supus legilor lor naturale. Cunoștința și respectarea acestor legi permite omului să realizeze cele plănuite, să atingă obiectivele din fața lui și să-și exprime hotărârea. Voința n-ar avea nici un sens, dacă n-ar exista faptele și cauzele. Fără ele ar fi imposibil să se tindă spre aceste obiective și imposibil de exprimat.
- Misiunea omului în această viață este de a realiza o conducere, adică de a dezvolta lumea, de a subordona natura și de a o îngriji. Acest fapt devine posibil, datorită studiului și respectării legilor naturale. Omul trebuie să învețe și să respecte aceste legi, în scopul de a-și îndeplini datoria și de a-i câștiga mulțumirea lui Allah Cel Atotputernic, pentru a-i dovedi credința în El și fidelitatea față de misiunea pentru care a fost creat. El trebuie să se supună voinței lui Dumnezeu, îndeplinindu-i ordinele și evitând tot ceea ce El a interzis, crezând cu tărie în predestinarea Lui și în acele legi cu care El a supus creația. Pentru a-și îndeplini datoria și a face față responsabilităților puse pe el, credinciosul este obligat să înțeleagă aceste legi și să le respecte cu toată sârguința. Și numai după aceea, el va putea avea încredere în Allah, în Creatorul Suprem, Văzător de cele ascunse, Conducătorul Universului, păstrând credința și bazându-se pe înțelepciunea Lui. Orice ar fi căzut pe partea unui rob credincios, după ce acesta își îndeplinește datoria și profită de motive, acest fapt, cu siguranță, va deveni un avantaj pentru el, în ambele lumi. Omul tinde cu trup și suflet spre Allah, Creatorul Suprem, bazându-se pe El, obținându-I aprecierea și sperând că acțiunile sale vor fi acceptate. El tinde să-și realizeze planul său benefic. Dreptatea și perfecțiunea înțelepciunii Lui – este o garanție a unui succes deplin pentru credincioși. Iar respectarea legilor naturale – este o garanție a faptului că credinciosul va fi răsplătit și în această lume, și în viața de apoi, în deplină concordanță cu înțelepciunea, dreptatea și mila lui Allah.
- Credinciosul îndeplinește misiunea de conducător, căutând să stabilească ordinea pe pământ și s-o amenajeze în conformitate cu natura lucrurilor și a legilor naturale. El muncește și arată zel, pentru a face față responsabilității care se sprijină pe umerii săi. El caută modalități de a obține rezultate, bazându-se pe credința în Allah, încrezându-se în înțelepciunea, dreptatea și mila Lui. Credinciosul gândește rațional și, în același timp, se încrede în Domnul lor. El fuge de la un Allah predestinat la altul, înțelegând și fiind conștient de responsabilitatea sa. Credința sa – este o aspirație, și aspirația

– este credință. Luptându-se pentru adevăr și tinzând să facă ordine pe pământ, el face acțiunile necesare, încrezându-se în Allah. El nu se teme de nimeni, în afară de El, I se adresează și se încrede în El, ferm crezând că în cele din urmă, succesul ambelor lumi este de partea credincioșilor. Într-un cuvânt, cel care a crezut cu adevărat și a înțeles semnificația credinței în Allah, legea Sa și predestinarea Lui, procedează în conformitate cu poruncile lui Dumnezeu, în comparație cu toți ceilalți. El nu se distrage la particularități, decât pentru a-și reconsidera și îmbunătăți pasul. El nu se lasă sedus de succes și nu disperă din cauza eșecurilor, deoarece este un test subordonat înțelepciunii desăvârșite a lui Allah și acelor legi, prin care El conduce Universul și verifică oamenii. Tot ceea ce înțelege un credincios în acest drum, îi aduce beneficiu în ambele lumi. De aceea, toate acțiunile credinciosului, toată viața lui sunt o muncă importantă, eforturi persistente și o utilizare corectă a mijloacelor. Iar dacă credincioșii lucrează și-și fac datoria, dacă ei cred în soartă și predestinare, acționând conform legilor lui Allah, atunci promisiunea lui Allah se va îndeplini, iar ei numaidecât vor reuși și vor câștiga putere. Credinciosul nu poate avea alte credințe și viața nu poate decurge în alt mod. De fiecare dată când musulmanii nu l-ar fi ajutat pe Allah, având credința corectă și îndeplinindu-și corect îndatoririlor sale, El întotdeauna le-a ajutat și i-a înzestrat cu putere. Aceasta este promisiunea lui Allah! Aceasta este legea sa! Și aceasta este credința unui musulman conștient!

﴿٧﴾ إِنَّ نَصْرُوا اللَّهَ يُصْرِكُمْ وَيُنَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ

«Dacă-L ajutați pe Allah, El vă va ajuta și vă va întări» (Sura 47 «MUSHAMMAD», versetul 7).

- Minte și conștiința umană sunt adaptate la viața de pe Pământ și pentru a îndeplini obligația de conducător, adică pentru amenajarea pământului și pentru a menține ordinea pe el. Minte și conștiința – sunt principalele sale instrumente, care-l ajută să-și îndeplinească sarcinile de conducător. Cel Atotputernic a spus:

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَكِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا
 مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ
 إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣١﴾ وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى
 الْمَلَكِ فَقَالَ أُنَبِّئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٢﴾ قَالُوا
 سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣٣﴾ قَالَ يَتَذَكَّرُ
 أُنْبِيَائِهِمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٤﴾

«Acesta este Domnul tău, li s-a zis îngerilor: "Voi stabili pe pământ un conducător". Ei au spus: "Oare chiar vei stabili acolo, pe cineva care va

răspândi ticăloșie și va vărsa sânge, în timp ce noi Te proslăvim cu laude și-ți slăvim bunătatea?" El a spus: "Cu adevărat, eu știu ce nu știți voi". ❁ Și El a învățat pe Adam toate numele posibile, după care le-a arătat (și anume, creațiile, înzestrate cu nume) îngerilor și a spus: «Spuneți-mi numele lor, dacă sunteți sinceri». ❁ Ei au răspuns: «Slavă Ție! Noi știm doar ceea ce ne-ai învățat. Într-adevăr, Tu – ești Cunoșcătorul, Înțeleptul». ❁ El a spus: «O, Adam! Spune-le numele acestor [creații]». Când Adam le-a spus despre numele lor, [Allah] a zis: „Oare nu V-am spus că știu nevăzute în ceruri și pe pământ și că Eu știu ce faceți voi în mod deschis și ce ascundeți?» (Sura 2 «AL-BAQARA» versetele 30-33).

Prin urmare, tocmai cunoștințele îl fac pe om potrivit pentru realizarea unei conduceri, iar rațiunea – este un mijloc de a dobândi cunoștințe și cunoaștere a lumii materiale.

- Revelația – este o sursă divină, care satisface nevoia omului de a cunoaște lumea divină și relația lui cu ea, iar rațiunea – este un instrument, care-i permite omului să dobândească cunoștințe și să le folosească în această viață. Toate acestea sunt necesare pentru îndeplinirea misiunii de conducător și pentru confirmarea adevărului, dreptății și evlaviei.
- În acest context, revelația și rațiunea se completează reciproc, indicând locul omului în lumea materială și ajutându-l să realizeze obiectivul lor comun. Din revelație, omul învață despre universalii și scopurile divine, care se află în afara abilităților sale cognitive, și datorită acestui fapt, viziunea și cunoștințele sale devin complete, permițându-i să se îndrepte spre obiective corecte și idealuri, să-și găsească convingerea și să răspundă chemării naturii sale. Prin urmare, o adevărată revelație indică unui om spre sensul existenței și universalii, iar rațiunea îi deschide calea spre cunoștințele despre lumea materială și despre ceea ce este legat cu ele (legile naturii, natura lucrurilor, oportunitățile ș.a.m.d.), pentru ca el să poată să-și supună această lume și s-o poată gestiona, menținând ordinea și ajustând-o în conformitate cu conducerea divină.
- Având în vedere natura omului și credința conștientă în unitatea lui Allah, și conducerea divină în viziunea lumii islamice, nu există loc de contradicții între revelație, rațiune și Univers. Revelația se referă la lumea divină, la universalii și obiective, care se realizează în Univers. Toate acestea sunt cunoscute unicului Allah, și acționarea în aceste întrebări, contrar revelației – ar însemna să te rătăcești, să speculezi și să exprimi aroganță. Urmarea adevărului, care este inclus în revelație, distinge cunoștințele utile de cele dăunătoare. Tocmai prin aceste cunoștințe, împreună cu logica corectă a îngerilor, se distingeau de cunoașterea Iblisului și a logicii sale eronate. Îngerii au spus:

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا

«Slavă Ție! Noi cunoaștem doar ceea ce Ne-ai învățat Tu» (Sura 2 «AL-BAQARA», versetul 32).

Iblisul doar s-a înălțat din cauza ideilor sale despre perfecțiunea materialului din care a fost creat. El a spus,

أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقَنِي مِنْ نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ

«Sunt mai bun decât el. Tu m-ai creat din foc, iar pe el - din lut» (Sura 7 «AL-'A'RAF», versetul 12);

El a mai spus:

أَسْجُدْ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا

«Oare, chiar voi cădea cu fața la pământ înaintea celui pe care Tu l-ai creat din lut?» (Sura 17 «AL-'ISRA'», versetul 61).

Allah, bazându-se pe cunoașterea Lui absolută și pe puterea fără margini, spune:

إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ

«Cu adevărat, Eu știu ceea ce voi nu știți» (Sura 2 «AL-BAQARA», versetul 30).

Rațiunea umană și logica sunt egale în drepturi, dacă acestea sunt orientate spre cunoașterea lumii materiale și spre realizarea unei conduceri în această lume, iar dacă viziunea umană asupra lumii este corectată datorită cunoștințelor divine, despre obiectivele și criteriile – care permit obținerea puterii, de a supune natura și de a umple lumea cu dreptate și bunătate. Rămânând în acest cadru – care leagă cunoașterea divină cu cea despre realitate, rațiune și Univers – primele generații de musulmani n-au intrat în filozofia despre divinitate și se mulțumeau cu acele obiective și criterii, care erau comunicate în revelație, precum și cu posibilitățile rațiunii umane. De primele ei s-au folosit pentru instruirea oamenilor, de cel de-al doilea – pentru cunoașterea, subordonarea și amenajarea lumii materiale.

- Abordarea islamică, bazată pe monoteism, permite să se combine divinitatea cu realitatea, revelația cu rațiunea și Universul, credința cu faptele, speranța cu străduința, credința în destin cu credința în legile naturale și poruncile divine. Musulmanul se apropie, cu toată seriozitatea, de studiul acestor legi, urmărește să cunoască natura lucrurilor și căile de atingere a obiectivelor, pentru ca să le urmeze în cel mai bun mod. Aceasta este datoria omului, fiind un mijloc, care îi permite să-și atingă scopul pentru care a fost înzestrat cu voință, să-și dovedească credința și să se supună voinței lui Allah. De aceea, în Coranul cel Sfânt se vorbește despre cei, «**care au crezut și au săvârșit fapte neprihănite**» (Sura 103 «AL-«ASR», versetul 3), adică credința și intenția este menționată împreună cu faptele neprihănite. În cazul dat, cuvântul «neprihănire» integrează toate valorile legate de el, aspirații serioase și fapte corecte, realizate în conformitate cu poruncile lui Allah și cu legile stabilite de El.

Pentru a fi neprihănit, nu este suficient să ai intenții bune. Intenția face parte din sensul credinței, care este menționată la începutul versetului, iar neprihănirea stă în spatele ei. Acestea sunt niște eforturi concrete, îndreptate spre folosirea mijloacelor și săvârșirea faptelor bune.

Concluzionăm: musulmanul își direcționează rațiunea spre înțelegerea lumii materiale și spre soluționarea problemelor legate de aceasta. El tinde să subordoneze această lume și are grijă de ea, încearcă să facă ordine acolo, bazându-se pe cunoașterea naturii lucrurilor și a fenomenelor, precum și a legilor naturale, stabilite de Allah. Implimentând în viață ideea de conducere, el se orientează după revelație, de poruncile lui Allah, obiectivele șariatului și de legile sale. El nu pierde timpul și puterea pe argumente inutile despre lumea divină, despre esența lui Allah sau existența Lui, mulțumindu-se cu ceea ce se spune despre aceasta în revelații și este dezvăluit în trimiteri. Musulmanii au devenit mai puțin conștienți, când viziunile lor asupra lumii s-au amestecat, când s-au întors cu spatele la lumea înconjurătoare, care-i era accesibilă, când oamenii au încetat s-o studieze și să tindă spre supunere, iar în loc de aceasta, ei se ocupau de problemele metafizicii și a lumii divine, care-i este indisponibilă.

Pentru ca rațiunea musulmană să revină în ordine, trebuie să ne recâștigăm o viziune de ansamblu asupra lumii, bazată pe monoteism, acolo unde există o înțelegere a scopului final și a cauzalității, în care divinitatea și realitatea, revelația și natura, rațiunea și Universul se unesc și se completează reciproc. Datorită acestui fapt, putem să ajungem pe drumul cel bun, rațiunea noastră își va recăpăta puterea, iar ritmul nostru va deveni hotărât, iar atunci Allah își va împlini promisiunea, ne va înzestra cu putere și ne va oferi sprijin.

Acum vom trece la un alt aspect important al metodologiei islamice – la problema surselor sale și legătura dintre ele și între gândirea islamică.

3.2. Sursele metodologiei islamice: revelația, rațiunea și Universul

În viața umană, revelația joacă rolul unei surse de cunoaștere și de învățare. Într-un sens larg, prin «revelație» se subînțelege Cuvântul Adevărului, pe care Allah îl inspiră profeților și trimișilor Săi, pentru ca aceștia să transmită porunca Lui popoarelor și comunităților lor. Sursa de cunoaștere și învățare islamică se consideră Cuvântul Adevărului și voia lui Dumnezeu, care i-au fost insuflăte profetului și trimisului lui Allah – Mohammad ﷺ, pentru ca acesta să le transmită întregii omeniri. Aceasta este o trimitere finală, completă și cuprinzătoare, o îndrumare corectă pentru oameni, care explică sensul și scopul vieții, precum și principiile, valorile și regulamentele de care aceștia ar trebui să se conducă pentru a atinge acel scop, pentru care au fost creați. Cel mai valoros lucru pe care omul îl află din revelații, este cunoașterea despre natura relației dintre el și Allah, despre sensul existenței sale în Univers, despre cum el ar trebui să procedeze în această lume și ce-l așteaptă după moarte.

Omul – este cel mai nobil dintre creații. Allah l-a accentuat și l-a miluit, înzestrându-l cu voință și capacitate de a subordona natura și de a o folosi. El l-a înzestrat cu rațiune și a pus în natura sa calități care permit să exploreze lumea, să mediteze, să planifice și să-și desfășoare activitățile, în conformitate cu acele legi, care au fost deschise pentru el. Procedând corect și manifestând supunerea necesară lui Allah, omul se ridică, iar abătându-se de la adevăr și împiedicându-se, el cade și moare.

Legătura omului cu Allah în această lume – este o relație bazată pe voință, rațiune și liberă alegere. Ea se construiește pe supunere și umilință, pe de o parte, și pe conducere și demnitate, pe de altă parte. Dacă omul aspiră spre Allah, se supune poruncilor Sale și evită ceea ce El a interzis, atunci el găsește măreție, onoare și demnitate, deoarece legătura dintre el și Allah se bazează pe adevăr și bunătate, servind la realizarea acestui lucru. Aceasta este o cale directă și un scop glorios, spre care tinde și datorită căreia se ridică fiecare om corect. În înțelegerea musulmanului, o astfel de legătură nu are nimic în comun cu rușinea, meschinăria și înrobirea. La baza ei stă iubirea, răbdarea, tendința, respectul, demnitatea și puterea. Aceste calități, idealuri, valori, cel mai bine au fost manifestate de către profetul Mohammad ﷺ și de companionii săi nobili. Trimisul lui Allah ﷺ a spus referitor la aceasta:

وَالَّذِي نَفْسٌ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَخُلُوفٌ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ .

«Jur pe Cel, în a Căruia mână este sufletul lui Mohammad, mirosul din gura ce postește pentru Allah este mai plăcut, decât aroma moscului»⁵⁷.

لِلَّهِ أَشَدُّ فَرَحًا بِثَوْبَةٍ عَبْدِهِ حِينَ يَتُوبُ إِلَيْهِ مِنْ أَحَدِكُمْ كَانَ عَلَى رَأْسِهِ بِأَرْضِ فَلَاةٍ فَانْقَلَبَتْ مِنْهُ وَعَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ فَأَيْسَ مِنْهَا قَاتَى شَجَرَةً فَأَضْطَجَعَ فِي ظِلِّهَا قَدْ أَيْسَ مِنْ رَأْسِهِ ، فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذَا هُوَ بِهَا قَائِمَةٌ عِنْدَهُ ، فَاخَذَ بِخَطَامِهَا ثُمَّ قَالَ مِنْ شِدَّةِ الْفَرَحِ : اللَّهُمَّ أَنْتَ عَبْدِي وَأَنَا رَبُّكَ ، أَخْطَأُ مِنْ شِدَّةِ الْفَرَحِ .

«Allah se bucură mai tare de pocăința sclavului Său, când acesta se adresează la El, decât omul care a mers prin deșert pe cămila lui, iar ea a fugit de la el și i-a luat mâncarea și băutura, care o ducea pe spate. El a disperat s-o găsească, a venit la un copac și s-a culcat la umbra lui. Și, deodată a văzut cum cămila stătea în fața lui. El a apucat-o de hățuri și a exclamat cu bucurie: «Doamne, Tu – ești robul meu, și eu – sunt domnul Tău». S-a încurcat din cauza mării bucurii»⁵⁸.

Preaînaltul Allah a spus:

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ

«Ne-am onorat fiii lui Adam și-i purtăm pe uscat și pe mare» (Sura 17 «AL-ISRA'», versetul 70).

57 Bukhari și Muslim.

58 Muslim.

Noi nu trebuie să pierdem din vedere că omul a fost onorat și datorită acestui lucru el a ocupat un loc special printre creații. Sensul suprem al creării omului și înzestrării lui cu putere pe pământ, demnitatea și caracteristica sa de deosebire – este voința liberă și capacitatea de a urma calea cea dreaptă, din voia proprie. Cu asta s-a jurat Marele Creator, când a spus:

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ﴿٧﴾ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ﴿٨﴾ قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّاهَا ﴿٩﴾ وَقَدْ
خَابَ مَن دَسَّاهَا ﴿١٠﴾

«Jur pe suflet și pe Cel Care i-a dat un aspect perfect, iar apoi ﴿٧﴾ i-a inspirat viciul și frica de Dumnezeu! ﴿٨﴾ A avut succes acel care l-a curățat ﴿٩﴾ și a suferit prejudiciu acel care l-a ascuns (adică, l-a defăimat, l-a îmbrăcat în nedreptate)» (Sura 91 «AŞ-ŞAMS», versetele 7-10).

Dacă omul nu se supune lui Allah și se abate de la adevăr, atunci își dăunează sie însuși și se nedreptățește pe sine. El devine blocat în mocirla păcatului, viciului și a nelegiuirii, se condamnă la umilință și mizerie în acea zi, când oamenii vor sta înaintea Domnului lumilor. Și n-ar trebui să renunțăm la această poziție glorioasă și onorabilă, care este promisă celor neprihăniți:

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿١﴾ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٥﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٦﴾

«Am creat pe om cu cel mai frumos oblic. ﴿١﴾ Mai apoi Îl vom întoarce în cea mai joasă dintre cele joase [stare], ﴿٥﴾ cu excepția celor care au crezut și au săvârșesc fapte neprihănite. Lor le este destinată o recompensă ine-
puizabilă» (Sura 95 «AT-TIN», versetele 4-6).

Omul neprihănit merită recompense și onoruri. El explică mesajul divin tiranilor cruzi și aroganți, iar Allah, cu mâinile sale, le rupe rezistența și le descoperă rătăcirea și neîncrederea, așa cum s-a întâmplat cu Abu Jahl, Abu Lahab și cu alți arabi nepoliticoși și mândri.

Nu trebuie să uităm harul care-i este oferit omului și să păstrăm în minte doar avertismentele și dezaprobările, considerând că acestea formează baza mesajului lui Dumnezeu și relația dintre Dumnezeu și om în această viață. Noi nu trebuie să confundăm simțul de demnitate proprie, pe care-l resimt credincioșii din cauza că aderă la adevăr și-l predică cu smerenie, dragoste și pocăință, ceea ce simt când se roagă Adevăratului, Generosului, Iertătorului și Atotștiutorului Binefăcător. Aceste sentimente se nasc din dragoste și dor de Dumnezeu Milostiv și Iubitor. Fiecare dintre aceste două stări, este binecuvântată și demnă de respect. Un credincios are onoarea de a construi o astfel de relație cu Cel Care l-a înzestrat cu abilități necesare pentru a-și îndeplini misiunea vieții. Așa ar trebui să fie un conducător nobil și neprihănit, care crede în adevăr, care se sprijină pe el și luptă pentru mulțumirea lui Allah.

Revelația, în acest context – este principala sursă de cunoștințe, din care omul află sensul vieții, locul său printre creații și soarta sa de după moarte.

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا

«... Cine a creat moartea și viața, pentru a vă testa [și identifica], a cui fapte vor fi cele mai bune» (Sura 67 «AL-MULK», versetul 2).

Omul nu are o altă modalitate de a afla singur despre scopul existenței sale, despre locul lui în Univers și relația sa cu lumea cealaltă, decât din revelații. Nici practica, nici teoria, nici gândirea logică nu oferă omului răspunsuri de încredere la astfel de întrebări.

Calitățile pe care Allah le-a pus în natura umană, rațiunea și conștiința cu care L-a înzestrat pe om, precum și legile naturii pe care le observă în creații și în Univers, îl pun în fața necesității de a înțelege principiile universale ale creației și locul lor în ea. În caz contrar, viața lui își pierde orice sens și se lipsește de scop, ceea ce contrazice bunul simț și legile lui Allah. Numai gândul acesta îl sperie pe om și-l duce în eroare și confuzie. Singura cale spre o cunoaștere de acest gen – este revelația adevărată, datorită căreia omul dobândește mijloacele necesare pentru trecerea sa prin viață. Astfel, rațiunea omului în această lume are nevoie infinită de revelație. Fără ea, omul nu poate dobândi convingerea, pacea și ghidarea perfectă prin viață. Cunoștințele sale despre lumea materială capătă un aspect finit numai datorită revelației adevărate.

تَذَكُّةً لَكُمْ مِنْ رَبِّ اللَّهِ نُورًا وَكَتَبَ فِي الْقُرْآنِ يُهْدِي بِهِ اللَّهُ
مَنْ أَتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ
إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ. وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾

«A apărut la voi lumina și o scriere clară de la Allah. ✪ Prin intermediul acestora, Allah conduce pe căile sale pașnice pe cei care tind să-I câștige mulțumirea. Cu permisiunea Lui, El îi scoate din întuneric la lumină și-i ghidează pe calea cea dreaptă» (Sura 5 «AL-MA'IDA», versetele 15-16).

Rațiunea umană – este un mijloc de cunoaștere, înțelegere, gândire, percepție, discernământ și comparație. Prin intermediul ei, omul își îndeplinește misiunea vieții. Cu toate acestea, rațiunea este înzestrată de la natură, cu înțelegerea adevărilor evidente și cu relațiile dintre om, existență și alte creații. Pe aceste adevăruri se construiește logica umană și ideile sale de bază despre viață. Fără rațiune, nu poate exista nici omul, nici conștiința, nici gândirea, nici responsabilitatea.

Rațiunea îl direcționează pe om, îl mișcă și-l ajută să-și determine poziția și scopul său în viață. Anume ea l-a împins pe om să caute cunoștințe despre lumea divină și să accepte mesajele cerești și revelațiile. Datorită rațiunii împreună cu capacitatea sa de cunoaștere, de discernământ și studiere, omul înțelege sensul revelației și se conduce de ea la determinarea drumului său în viață. Astfel, se ating obiectivele revelației și se îndeplinesc recomandările și prescrierile sale.

Rațiunea ajută să se distingă adevărata revelație de minciună și speculații, de predicții vicioase și eronate. Datorită ei, omul își face în mod voluntar alegerea și este responsabil pentru modul lui de viață și destinul său. Omul n-ar fi fost om, n-ar fi ascultat de cunoștințele și recomandările din revelații, n-ar fi îndeplinit obligația de conducător și n-ar fi amenajat lumea, dacă nu ar fi existat rațiunea, împreună cu abilitățile sale de cunoaștere, înțelegere și discernământ și cu înțelegerea lui a adevărilor evidente, care explică binele și îndeamnă la el.

Revelațiile trimise de comunitățile anterioare au fost denaturate și au încetat a mai fi o sursă de cunoștințe de încredere. Spre deosebire de ele, musulmanii au o scriere sacră deplină și veridică. De aceea, sursele de cunoaștere a musulmanilor acoperă ambele lumi – atât lumea realității, cât și cea divină. Revelația – este o sursă de cunoștințe despre universalii și lumea divină, iar rațiunea – este cheia pentru cunoștințele despre lumea materială și gestionarea acesteia. Grație acestor criterii, a cunoștințelor elementare și ideilor pe care Allah le-a pus în mintea noastră și datorită faptului că învățăm despre Univers, creații, natura lucrurilor și relațiile naturale, rațiunea ne ajută să construim viața și să jucăm rolul de conducător al creațiilor. Astfel, revelația, pe de o parte, și rațiunea cu Universul, pe de altă parte, se completează reciproc, astfel încât omul să poată realiza scopul creației și să îndeplinească misiunea de conducător.

Rolul rațiunii constă în cunoașterea lumii materiale, prin aprobarea veridicității trimișilor și adevărul revelației, prin cunoașterea cerințelor sale față de viața pământească a omului. Acesta constă în cunoașterea lumii materiale, natura lucrurilor, relațiile dintre creații și posibilitățile lor în lumina revelației, care vorbește despre sensul vieții noastre. Rolul rațiunii constă în amenajarea lumii materiale și în realizarea unei conduceri în ea, în concordanță cu voia lui Dumnezeu. Doar așa, omul poate trăi în armonie cu natura umană, lucrurile și legile pe care Allah le-a stabilit pentru ei.

Rațiunea musulmană menține puterea, rezistența și directitatea, datorită acestora fiind cunoscut din revelații. Cu cât un credincios cunoaște mai multe despre revelație, cu atât are mai multe cunoștințe veridice despre lumea divină. El este conștient și liniștit, nu arată încăpățănare, nu neagă adevărul și nu se laudă cu el. El nu renunță la ceea ce este sigur, de dragul unor intuiții și presupuneri și nu renunță la o conducere corectă, de dragul rătăcirii. El este talentat și capabil, iar responsabilitatea pentru această lume, pentru construcția sa și menținerea ordinii în ea, pe baza cunoașterii clare, îl absoarbe complet. El nu se pune într-o fundătură cu întrebări îndoielnice, cu raționamente despre ipotezele divine și nedovedite.

Revelația divină satisface nevoia unui musulman în cunoașterea lumii divine. Aceasta explică obiectivul nobil al creației omului în această lume și misiunea sa de conducător. Iar în sarcina rațiunii intră cunoașterea lumii materiale și realizarea unei conduceri pe pământ, orientându-se de lumina revelației și de mesajele cerești. Așa au procedat primii musulmani și așa vor fi musulmanii, dacă vor merge pe calea cea dreaptă și-și vor veni în fire. Nu vor exista nici confuzii, nici nedumeriri, nici rătăcirii, nici eforturi ruinate, nici puteri irosite în zadar, nici înaintări pe dibuite, nici îngrijorări, nici îndoieli fără sfârșit.

Astăzi, musulmanii sunt lipsiți de o astfel de viziune clară și categorică asupra sensului revelației divine și locul ei în viața noastră. De asemenea, suntem lipsiți de o viziune clară și categorică asupra importanței rațiunii umane și rolul său în înțelegerea sensului și scopului revelației, în stabilirea regulilor de dezvoltare a lumii înconjurătoare, în studiul obiectelor, fenomenelor și naturii lor, a cursului istoriei și provocările sale. Această pierdere, care este resimțită de-a lungul istoriei islamice multisekulare (cu excepția epocii Islamului timpuriu), a dus la o confuzie eronată în gândirea islamică, între conceptele de *revelație* și *rațiune*, la confuzia legăturii dintre acestea și natura fiecăreia dintre ele. Musulmanii au încetat să distingă domeniile de aplicare ale rațiunii și ale revelației, să înțeleagă limitele și obiectivele lor, precum și legătura lor cu natura umană și cu sensul vieții. Acest lucru a dus la o criză în rațiunea musulmană. Ea s-a epuizat și a deviat de la destinația sa, iar musulmanii și-au pierdut înțelegerea clară a rolului și a semnificației revelației și rațiunii.

În metodologia islamică corectă nu este loc pentru deviere de la adevăr, sub pretextul rațiunii sau a religiei. În ea nu este loc nici pentru samavolnicia minții, într-o neglijare totală a obiectivelor și regulamentelor revelației, nici pentru samavolnicia religiei, sub pretextul sfințeniei sale. În Islam nu există loc pentru tiranie, care este justificată de conducerea comunității musulmane, fără consimțământul ei și fără un organ consultativ, care ar fi exprimat voința musulmanilor și le-ar fi protejat interesele. Este inacceptabil să pășești peste comunitatea musulmană și să o neglijezi prin punctele de vedere și sprijinul musulmanilor, sub pretextul ignoranței lor. Să risipească întinericul ignoranței poate doar lumina cunoștințelor. Pentru a depăși lipsa de abilități și organizarea slabă, se poate doar datorită dezvoltării abilităților și organizării concrete. Musulmanii conștienți n-au de ales, în afară de a-și face datoria, deschizând ochii comunității musulmane asupra cauzelor suferinței ei, neajunsurile, decăderea și rătăcirile din trecut.

Dacă musulmanii doresc să-și recapete individualitatea, claritatea rațiunii și puterea, atunci ei n-ar trebui să fie nepoliticoși și să-și abțină mintea curioasă, care este setoasă de a reflecta, examina, proba, înțelege, să caute beneficii pentru om și pentru societate, mai ales dacă el este ghidat de revelație, de o înțelegere corectă și clară a șariatului, și încearcă să realizeze obiectivele șariatului și să construiască o societate corectă. Dacă ne dorim să restabilim claritatea viziunii noastre asupra lumii, să ne facem idea productivă și să ne recăpătăm puterea, suntem obligați să protejăm musulmanii de argumentele inutile despre divinitate, fără să ne bazăm pe revelație și mesajul divin.

În conformitate cu ideile islamice corecte, revelația nu anulează rațiunea și nici nu o pune într-un anumit cadru istoric sau formă. Ea nu o reține prin hărțuire și intimidare și nu o încătușează prin indicații, interdicții și învinuiri, care nici-cum nu sunt legate de situația oamenilor și a modului lor de viață, cu provocările timpului, cu condițiile schimbătoare ale vieții și cu posibilitățile în deschidere.

Dacă dorim să restabilim claritatea percepției noastre asupra lumii, atunci revelația nu trebuie să se transforme într-o știință încurcată, pe care preoții – de dragul păstrării puterii asupra bogățiilor și asupra minților, o vor interpreta

după dorința lor, în funcție de ceea ce le dictează viziunea lor asupra lumii și atitudinea lor specială față de viață și societate. Nu se poate ca astfel de decizii să fie luate fără discuții și fără acordul savanților musulmani, în special dacă aceste probleme sunt legate de nevoile și aspirațiile comunității musulmane, de provocările modernității și posibilitățile în deschidere, de crearea unor noi instituții, necesare pentru dezvoltarea în continuare a civilizației islamice și realizarea obiectivelor șariatului.

De-a lungul istoriei, musulmanii au pierdut multe puteri pentru studierea problemelor metafizice și filozofice, legate de lumea divină și de categoriile celor divine. Ei n-au acționat în conformitate cu cerințele Islamului și au ieșit din cadrul metodologiei islamice, bazându-se pe revelație și pe natura umană corespunzătoare cu metodologia, eficacitatea căreia a fost demonstrată prin experiența primilor musulmani.

Abordarea corectă islamică ne permite să combinăm revelația și rațiunea, folosind rațiunea pentru meditație și pentru creațiile din lumea materială, în conformitate cu revelația. Cândva, o astfel de abordare a ajutat musulmanii să privească creativ la lume, oferindu-le noi posibilități de a înțelege legile universului – prin reflecție și experimente. Ea a condus omenirea spre noi orizonturi de dezvoltare. Pe baza sa a apărut metoda științifică empirică și s-au făcut descoperiri, despre care oamenii n-au știut mai înainte.

Realizările civilizației islamice în diferite domenii ale științelor naturale, tehnice și religioase, indică faptul că ceva timp musulmanii au reușit să mențină puritatea viziunii islamice asupra lumii, să se ocupe de munca creativă și să-și îndeplinească îndatoririle de conducători. Dar, odată cu scurgerea timpului, intelectul musulman a fost pasionat de problemele metafizicii și a lumii divine. Această lume există într-o altă dimensiune și nu este accesibilă rațiunii noastre, logicii și abilităților noastre. Ea nu se supune categoriilor cu care gândește omul și nu se aseamănă cu ceea ce există în lumea pământească.

لَمْ يَكِدْ وَلَمْ يُوَلِّدْ

«El n-a născut și nu a fost născut» (Sura 112 «AL-IKHLAS», versetul 3);

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ

«Nimeni nu este ca El» (Sura 42 «AŞ-ŞURA», versetul 11).

Musulmanii și-au irosit forțele pentru soluționarea acestor probleme complicate, însă enigmele filosofice au rămas nerezolvate. Discuția lor continuă până în zilele noastre, dar ambiguitățile și dezacordurile, din această cauză, n-au rămas mai puține. Dimpotrivă, lupta inutilă dintre musulmani devine mai acută, iar liderii ambițioși continuă să abuzeze de ea, dăunând comunității noastre musulmane și divizând-o pe părți. Aceștia aprind dușmănie între musulmani și îi distrag de la provocările timpului, ajutându-i pe dușmanii noștri să-și atingă scopurile.

Șariatul islamic și revelația își au scopurile, principiile și valorile sale. Ele trebuie să fie explicate, în mod logic și într-o formă științifică corectă. Acestea ar trebui să devină o bază pentru educația științifică și ideologică a tinerilor musulmani, temelia pentru hrana lor spirituală și instrumentele lor științifice. Pe ele ar trebui să se formeze psihologia lor.

În stadiul contemporan, textele sacre și revelațiile ar trebui să fie sistematizate astfel, încât scopurile și sarcinile lor să fie foarte clare, pentru ca ideile și valorile islamice să fie înțelese, pentru că pe baza lor să fie posibilă stabilirea ordinii priorităților. Acest lucru este necesar, pentru a elimina cauzele, pentru care viziunea islamică asupra lumii a fost și rămâne obscură, iar abordarea imprevizibilă și teoria inefficientă predomină în gândirea și cultura islamică. Claritatea viziunii și a obiectivelor, abordarea sistematică și descrierea clară, vor ajuta să se pună capăt rătăcirii prin întuneric, nelăsând nici un loc pentru înțelegeri incorecte a textelor sacre și a obiectivele lor, relației dintre ele și ordinea priorităților.

Musulmanii ar trebui să treacă la o precăutare a revelației ca la un ansamblu indivizibil, să sustragă din ea recomandări și reguli, să găsească în ea soluția problemelor sale, pe baza sa să creeze instituții și să adopte legi. Împreună cu aceasta, ei trebuie să înțeleagă legile naturale și natura lucrurilor, nevoile și posibilitățile moderne, lumea înconjurătoare și poziția lucrurilor în ea, circumstanțele de viață și situațiile. Explorându-le și învățând din ele, ei trebuie să contureze căile de rezolvare a propriilor lor probleme, să creeze instituțiile necesare pentru asta, să stabilească norme, reguli și legi, care se bazează pe scopurile revelației, pe principiile și pozițiile sale.

Musulmanul care își îndeplinește misiunea, sustrage cunoștințele din revelație și Univers și apelează la ajutorul rațiunii, nu amestecă practica academică în domeniul științelor religioase și sociale, cu politica și activitatea legislativă. Cercurile academice sunt concepute pentru a asigura Umma, liderii și instituțiile ei, cu cercetări și idei, care sunt necesare pentru o înțelegere a lumii și a proceselor petrecute în ea, pentru a face planuri, pentru a rezolva probleme și pentru a satisface nevoile noastre. În ciuda importanței unor astfel de cercetări, pentru înțelegerea nevoilor oamenilor și pentru formarea fundamentelor ideologice ale societății, ele nu sunt capabile să rezolve problemele politice. De fapt, ele cu siguranță sunt de ajutor în activitatea politică și legislativă.

Activitatea politică și legislativă ar trebui să devină chintesența experienței și ideilor musulmanilor, cu privire la modul de gestionare a afacerilor lor, de a le direcționa energia, de a le folosi resursele și posibilitățile, pentru înfruntarea provocărilor timpului. Pentru atingerea succesului în acest domeniu, trebuie să fie mobilizați toți musulmanii, la diferite niveluri, astfel încât fiecare să aibă posibilitatea de a-și exprima părerea, pentru ca fiecare specialist cu experiență să poată contribui la formarea cursului politic, ținând cont de realitățile și nevoile actuale, de asemenea, de posibilitățile și opiniile musulmanilor. Această politică nu va rămâne neînțeleasă pentru musulmani. Dimpotrivă, aceasta va beneficia de sprijinul lor, contribuind la realizarea ei cu succes.

Tendința musulmanilor de a se sprijini pe revelație în hotărârile și acțiunile lor, nu înseamnă amestecarea problemelor academice cu cele de politică și drept. În Islam, sfera politică și de drept nu este înlocuită cu cea academică (teoretică), dar la luarea deciziilor politice și a legilor, musulmanii ar trebui să se conducă de învățăturile divine și de cercetările științifice speciale.

Deciziile politice colective nu exclud existența unor opinii private și renunțarea la o anumită opinie în favoarea alteia, atunci când există o necesitate în acest fapt. Iar dacă deciziile colective, pentru luarea cărora au fost implicate toate mijloacele și posibilitățile, nu sunt asigurate de greșeli, atunci opiniile și soluțiile private, sunt supuse unui astfel de risc, într-o măsură și mai mare. În orice caz, deciziile colective sunt mai credibile și țin cont mai bine de interesele publice. Ele, în cea mai mare parte, se sprijină pe rezultatele discuțiilor și cercetărilor. Discuțiile colective a deciziilor politice și a legilor, le face mai ușor de înțeles, oamenii fiind mai predispuși să le accepte și să le îndeplinească.

Viziunea islamică a lumii, bazată pe revelație, rațiune și legile Universului, îi obligă pe musulmani să ia decizii în ceea ce privește societatea și grupul, în mod deliberativ. Ajungerea la un astfel de consens, va ajuta comunitatea musulmană să se descurce cu responsabilitățile conducătorilor, să prevină tirania și despotismul și să nu permită dezvoltarea omului și a societății în direcția greșită.

Dacă dorim să luăm numai decizii corecte și nu vrem să greșim, atunci suntem obligați să răspândim cunoștințele în rândul musulmanilor și să le oferim recomandări corecte, să creăm instituții de învățământ, în care tineretul nostru să învețe să se conducă de revelațiile adevărate și de rațiune, să creăm canale educaționale cu scopul învățământului de masă. Trebuie să alegem musulmani decenti, rezonabili și capabili, pentru a le delega împuternicirea de a lua decizii politice și de a adopta legi, care să țină de nevoile și punctele de vedere ale poporului. Astfel, legile noastre vor fi legitime în ochii societății și vor lucra. Toate celelalte, inevitabil vor duce la tiranie, teroare și declin, iar adevărul și interesele publice vor fi ascunse în spatele ignoranței, corupției și a intereselor unor persoane în parte.

Musulmanii nu trebuie să amestece revelația – pe care Allah s-a obligat să o protejeze de distorsiuni, cu cercetările, argumentele, comentariile și părerile muritorilor de rând. În Islam – este clar marcat locul și importanța revelației, la fel și importanța cercetărilor academice și a opiniilor private. Dreptul în Islam se bazează pe revelație și pe rațiunea colectivă a comunității musulmane, privind preferințele, cercetările și hotărârile sale. De aceea, legile musulmanilor în orice moment și în orice țară, ar trebui să fie în strânsă legătură cu problemele, nevoile și cunoștințele din diferite domenii, iar autoritățile ar trebui să organizeze predarea lor către generația tânără. Dezacordurile politice trebuie păstrate, pentru ca diferite grupuri să aibă posibilitatea de a-și apăra punctul de vedere. Musulmanii trebuie să discute soluțiile și ideile propuse, pentru a urmări cele mai potrivite dintre ele și să ceară acest lucru de la forțele politice. Când aceștia vor tinde spre o altă soluție, atunci ceilalți trebuie s-o accepte și să renunțe la cea precedentă.

Pe parcursul investigației noastre, nu trebuie să confundăm sursele cunoașterii islamice cu instrumentele științifice (sociale, umanitare ș.a.). În fiecare știință există propriile sale metode de cercetare, corespunzătoare cu caracteristicile și nevoile sale. Iar dacă se vor utiliza corect instrumentele disponibile, atunci revelația, rațiunea, legile naturale și natura lucrurilor, vor deveni o sursă de cunoștințe și de orientare pentru orice știință. Datorită conexiunii revelației cu rațiunea și legile naturale, științele islamice devin cuprinzătoare și transparente pentru dobândirea cunoștințelor utile, prin orice mijloace rezonabile.

Înapoierea și dificultățile care au lovit musulmanii, ne obligă să gestionăm, în mod corespunzător, capacitățile rațiunii și alte surse de gândire islamică, pentru formarea unei abordări civilizaționale islamice, pentru construirea unei societăți musulmane moderne și pentru înființarea unor instituții, care să satisfacă nevoile comunității musulmane, nevoile aspirațiilor și provocărilor din epoca noastră.

Astăzi, musulmanii nu au o abordare sistematică a utilizării rațiunii ca sursă de cunoaștere. Prelucrarea unei astfel de abordări va fi posibilă numai datorită cunoștințelor despre natura lucrurilor și a fenomenelor, numai după dezvoltarea științelor sociale, la baza cărora va fi pusă viziunea lumii islamice. Cercetările din acest domeniu vor face comunitatea musulmană mai matură, aprovizionând-o cu bagajul necesar de cunoștințe. Totuși, pentru dezvoltarea științelor sociale trebuie să ne fie foarte clare acele principii, care stau la baza rațiunii islamice și de care se ghidează ea.

3.3. Principiile de bază ale metodologiei islamice

Noi nu putem în mod adecvat și eficient să ne folosim de metodologia islamică, atâta timp cât nu-i vom înțelege principiile pe care se bazează. Aceste principii sunt exprimate în ipotezele principale, care ghidează dezvoltarea gândirii islamice spre cunoașterea esenței existenței și a lumii.

Cele mai importante principii ale metodologiei islamice – sunt unicitatea lui Allah, conducerea și responsabilitatea. Ele dau contur rațiunii musulmane, iar nici o idee, care nu se bazează pe aceste trei principii, nu va fi în măsură să pună în mișcare mintea și voința musulmanilor și să-i încurajeze să ia măsuri.

3.3.1. Unicitatea lui Allah

Monoteismul – este un principiu central al gândirii islamice. Omul nu poate fi musulman, fără a crede în unicitatea lui Allah. Acest postulat ideologic axiomatic, legat de natura noastră și înțeles de rațiune, impregnează fiecare bucațică al spiritului și al rațiunii musulmanilor, viziunile lor asupra vieții și a lumii înconjurătoare. La baza ei stă credința absolută în Allah – Adevăratul, Unicul, Irepetabilul, Creatorul Atotsuficient.

Acest principiu se exprimă prin cuvintele *la ilaha illa-Llah*, ceea ce înseamnă „nu există divinitate vrednică de închinare, în afară de Allah”, fiind explicate detaliat în Coran și în Sunna profetului. Ipoteza de bază a metodologiei islamice constă în faptul că adevărul absolut – este fundamentul, punctul de început și sfârșit al

întregii creații; că toate creațiile sunt create de dragul unor scopuri importante și se vor întoarce la Allah, Unicul Creator, Care nu are asociați și nici egali; că Universul are o origine unică și prezintă prin sine o realitate unică; că omul este unic, deoarece Allah l-a creat, l-a onorat și l-a înzestrat cu voință liberă, l-a făcut conducător și i-a ordonat să aibă grijă de alte creații, conducându-se de principiile adevărului, bunătății și dreptății.

Mergând prin viață, musulmanul numaidecât își formează prezentările și legăturile sale, pe principiul monoteismului. El nu se îndoiește deloc de natura traiului, de sensul și scopul final al existenței sale. El nu este confuz și nu-și formează presupuneri în această privință. El privește înainte cu încredere, se deplasează spre scopul său și nimic nu-l poate abate de la această cale. Indiferent de ce s-ar ocupa un musulman, de științele naturale sau tehnice, atâta timp cât acesta se ține de principiul monoteismului, nimic nu i-ar putea slăbi aspirația și să-i distragă atenția de la îndeplinirea misiunii sale nobile. Oricare succes a unui musulman este legat de angajamentul său ferm față de monoteism, iar dacă greșește, atunci se întâmplă doar datorită faptului că ignoră acest principiu, uită sau se distrage de la el.

Astfel, viziunea musulmană asupra Universului și asupra existenței este una trează și se sprijină pe un fundament rezistent. În ea nu există contradicții și nu există nici un loc pentru discriminare, aroganță și corupție. Metodologia islamică se sprijină pe un fundament, care vindecă de indulgeța pasiunilor, intoleranței, aroganței și viciilor. Aceasta oferă răspunsul corect la întrebarea care, în ciuda tuturor realizărilor culturii materiale, nu încetează să deranjeze și să chinuie omul, să-l ducă în încurcătură, să-l lipsească de liniște și de sentimentul de siguranță, atât al oamenilor în parte, cât și a popoarelor întregi.

سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ﴿١﴾ الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى ﴿٢﴾ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى ﴿٣﴾

«Lăudați numele Domnului tău Cel Prea Înalt, ﷻ Care a creat [toate cele însuflețite] și a dat la [toate] proporționalitate, ﷻ Care a predeterminat soarta [creațiilor] și a arătat calea ...» (Sura 87 «AL-'ALA», versetele 1-3);

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذَا أَذْهَبَ كُلَّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿١١﴾

«Allah nu are un fiu, și nu există nici un alt Dumnezeu în afară de El. În caz contrar, fiecare Dumnezeu ar fi luat ceea ce a creat, iar unii dintre ei s-ar fi ridicat deasupra altora. Slavă lui Allah și depărtat este ceea ce i se atribuie Lui!» (Sura 23 «AL-MU'MINUN», versetul 91);

أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾

«Oare chiar ei s-au creat singuri de la sine? Sau ei înșiși – sunt creatorii» (Sura 52 «AT-TUR», versetul 35);

رَبِّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ، ثُمَّ هَدَى

«Domnul nostru - Cel care a dat oblică oricărui lucru, după care i-a arătat calea» (Sura 20 «TA-HA», versetul 50);

هَذَا خَلَقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ

«Aceasta este creația lui Allah! Așa că aratătați-Mi ce-au creat toți ceilalți» (Sura 31 «LUQMAN», versetul 11);

صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي أَنْفَعُ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَيْرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾

«Aceasta este creația lui Allah, Care a împlinit totul perfect. Într-adevăr, El vede ceea ce faceți» (Sura 27 «AN-NAML», versetul 88);

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٢﴾

«El a creat cerurile și pământul de dragul adevărului, v-a dat formă și v-a făcut-o frumoasă, și sosirea urmează să fie spre El» (Sura 64 «AT-TAGHABUN», versetul 3);

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَوتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُتُورٍ ﴿٢﴾

«El a creat șapte ceruri, unul deasupra celuilalt. În creațiile celui Milostiv nu veți vedea nici o incoerență. Uită-te din nou. Vezi vreo fisură?» (Sura 67 «AL-MULK», versetul 3);

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾ فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَبِيرِ ﴿١٦﴾

«Oare chiar v-ați gândit că V-am creat pentru amuzament și că nu Ne veți fi returnați? ❁ Mai presus de aceasta, Allah este Adevăratul Rege! Nu este divinitate, în afară de El, Domnul tronului nobil» (Sura 23 «AL-MU'MINUN», versetele 115-116);

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾

«Dacă ar exista [în ceruri și pe pământ] alte divinități în rând cu Allah, ei s-ar fi prăbușit cu siguranță. Slavă lui Allah, Domn al tronului, și depărtat de ceea ce i se atribuie Lui!» (Sura 21 «AL-'ANBIYA'», versetul 22);

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾

«Nimeni nu este ca El și El – este Cel ce vede și Cel ce aude» (Sura 42 «AŞ-ŞURA», versetul 11);

وَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ، وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾

«Allah călăuzește inima celui care a crezut în El. Allah cunoaște toate lucrurile» (Sura 64 «AT-TAGHABUN», versetul 11);

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ

«Acest lucru se datorează faptului că Allah - este Adevărul, iar ceea, la care se închină ei în afară de El, - este minciună, pentru că Allah – este Preaînaltul, cel Mare» (Sura 22 «AL-HAJJ», versetul 62).

3.3.2. Conducerea

Sub conducere se subînțelege conducerea omului pe Pământ și în Univers. Aceasta se exprimă printr-o relație de îngrijire, amenajare, subordonare și gestionare a mediului înconjurător. Toate ființele și creațiile sunt în puterea omului. El, de parcă l-ar înlocui pe Allah, gestionând cu lucrurile de pe Pământ și conducând creațiile. În virtutea convingerilor sale și modul lui de gândire, care se bazează pe acest principiu, de asemenea, datorită naturii sale și a faptului că Allah l-a înzestrat cu voință liberă și abilitate de a cunoaște, musulmanul nu se consideră pe sine mai mult decât un conducător responsabil pentru amenajarea lumii și pentru întreținerea curățeniei în ea.

În înțelegerea musulmanilor, conducerea – este un har și o onoare, oferită omului. El este înzestrat cu putere asupra naturii și cu capacitate de a o subordona, după nevoile sale, în scopul de a menține ordinea în lume și de a o amenaja. Aceasta este o responsabilitate, cauzată de voința liberă și de luarea deciziilor, precum și de abilitatea de a cunoaște și de a învăța.

Omul își îndeplinește misiunea vitală și își găsește liniștea sufletească, numai atunci când acesta gestionează în mod continuu cu afacerile acestei lumi, cucerește natura și are grijă de ea, îndeplinindu-și obligațiile de conducător. Omul simte nevoia de muncă, de luare a deciziilor, de dobândire a cunoștințelor. Principiul de conducere îl ajută să stabilească limitele acestor nevoi și să le îndrepte în direcția cea bună, să le transforme în necesitatea de a face bine, de a ține custodia asupra lumii înconjurătoare și amenajarea acesteia.

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾

«Oare chiar v-ați gândit că V-am creat pentru amuzament și că nu Ne veți fi returnați?» (Sura 23 «AL-MU'MINUN», versetul 115);

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾

«... Cine a creat moartea și viața, pentru a vă testa [și identifica], a cui fapte vor fi cele mai bune. El – este Cel Puternic, Iertător» (Sura 67 «AL-MULK», versetul 2);

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً

«Iată, Domnul tău a spus îngerilor: «Voi stabili pe pământ un conducător ...»» (Sura 2 «AL-BAQARA», versetul 30);

وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيٰتٍ لِّقَوْمٍ
يَتَفَكَّرُوْنَ

«El v-a supus ceea ce este în ceruri și ceea ce este pe pământ. Toate acestea [bunuri] – sunt de la El. Într-adevăr, în aceasta – sunt prevestirile pentru oamenii care reflectă» (Sura 45 «AL-JATHIYA», versetul 13);

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُوٰلًا فَامْسُوْا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوْا مِنْ رِّزْقِهِۦٓ وَإِلَيْهِ النَّشُوْرُ

«El – este Cel care a făcut pământul supus pentru voi. Mergeți prin lume și mâncați din moștenirea Lui și veți fi înviați în fața Lui» (Sura 67 «AL-MULK», versetul 15);

قُلْ سِيرُوْا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوْا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ

«Spune: «Călătoriți pe pământ și vedeți cum El a început creația»» (Sura 29 «AL-'ANKABUT», versetul 20).

După cum se poate vedea, ideea de conducere îl motivează pe om să cucerească natura și lumea înconjurătoare, pentru binele omului însuși și a altor creații, îl încurajează să lucreze și să călătorească pe pământ, să descopere secretele lumii și să folosească aceste cunoștințe în scopuri benefice. Ideea de conducere subliniază valoarea și autoritatea omului în Univers. Învățând și dobândind cunoștințe, amenajând și cucerind lumea, el își îndeplinește misiunea și își atinge obiectivele. Cunoștințele, munca și faptele bune – sunt singura modalitate de a satisface tendința naturală spre liniștea sufletească. Nici rațiunea, nici conștiința musulmanului, nu acceptă neputința și ignoranța, refuzul de a dobândi cunoștințele utile și de săvârșire a faptelor bune. În aceasta constă sensul vieții umane și conducerea acesteia pe pământ, iar soarta lui de după moarte – este doar un rezultat al acestor acțiuni, cunoștințe și aspirații.

Această dimensiune a rațiunii musulmane, explică energia incomparabilă a primei generații de musulmani – a profetului Mohammad ﷺ și a companionilor săi. Energia lor nu a secat și nu i-a plictisit munca grea și sacrificiul, altruismul și participarea lor la jihad. În doar câțiva ani, ei au adus lumină adevărului și conducerii corecte în toate colțurile lumii, cunoscute la acel moment, au făcut ordine pe pământ și l-au amenajat. Ei au întors omenirea în sânul conducerii ce-

rești. Noua civilizație a dat de știre despre sine în plină voce, iar pe pământ n-au rămas țări care n-au scos foloase din aceasta. Ideea conducerii și cerințele sale au devenit o sursă de energie, sacrificiu, castitate, convingere și altruism pentru primii musulmani. Și dacă omul înțelege sensul și importanța acestui principiu, atunci el nu se poate supune slăbiciunii și egoismului, nu poate fi satisfăcut de ignoranță și de înapoiere.

3.3.3. Responsabilitatea morală

Al treilea principiu care stă la baza metodologiei islamice – este responsabilitatea morală. Noi nu putem înțelege musulmanii, atâta timp cât nu vom înțelege pentru noi înșine esența acestui principiu și impactul acestuia asupra conștiinței musulmanilor. Chiar și în perioada declinului profund, chiar și în cele mai dificile timpuri, sentimentul de responsabilitate și de vinovăție a trezit musulmanii, nepermițându-le să dispară în vârtejul istoriei. Din acest motiv, musulmanii nu-și pot găsi locul și nu se împacă cu restul pozițiilor lor și cu ignoranța îndărătnică. Sentimentul de responsabilitate morală nu le permite să adoarmă și să dea dovadă de neglijență. Istoria comunității musulmane, pe parcursul ultimelor secole – este o istorie de îngrijorare și preocupare. Musulmanii au fost lipsiți de viziunea clară asupra lumii, s-au rătăcit și au rămas în urmă cu dezvoltarea. Nu le-a mai rămas nimic, în afară de sentimentul de vină și responsabilitate pentru misiunea lor. De aceea, ei nu încetează să caute o cale de ieșire din această situație sumbră și încearcă să-și recâștige poziția de lider asupra civilizației, poziția conducătorilor, care au amenajat pământul și au menținut ordinea pe el.

Principiul responsabilității dezvăluie sensul principiului de conducere și rolul său, în formarea rațiunii musulmane. Conducerea, scopul său și calitățile necesare pentru aceasta (libertatea voinței, abilitatea de cunoaștere și învățare) îi încredințează omului responsabilitatea morală pentru îndeplinirea acestei misiuni. Omul este responsabil pentru luarea deciziilor cu privire la cucerirea naturii și conducerea ei, pentru acțiune și inacțiune, pentru menținerea ordinii și răspândirea răului, pentru dreptate și anarhie, pentru cumpătate și imoralitate. Iar principiul monoteist subliniază toată gravitatea existenței, guvernării și a responsabilității puse pe noi.

Potrivit Islamului, viața – este domeniul de aplicare și de testare a voinței omenești și a abilităților sale. Omul a fost creat cu scopul de a-și îndeplini misiunea de conducător. Cel care menajează pământul și stabilește ordinea pe el, acela merită răsplata vieții veșnice. Iar cine folosește libertatea voinței și capacitățile sale, în ciuda a ceea ce au fost ele create, cine dă dovadă de neglijență, procedează nedrept și se destrăbălează, acela renunță la misiunea și îndatoririle sale, neglijează scopul creației și se condamnă pe sine însăși la umilire veșnică.

Ideea de responsabilitate permite să se presupună că tendințele, soluțiile și cunoștințele musulmanilor, pot fi direcționate numai către afirmarea adevărului, către realizarea dreptății și bunătății, către menținerea ordinii și amenajarea lumii.

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَىٰ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَاحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ
فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١١٠﴾

«Spune: «Într-adevăr, eu sunt același om ca și voi. Mi s-a insuflat revelația precum că Dumnezeu vostru – este Unicul Dumnezeu. Cel care speră să se întâlnească cu Domnul său, lasă să facă fapte neprihănite și să nu se închine nimănui în rând cu Domnul său»» (Sura 18 «AL-KAHF», versul 110);

يَأْتِيهَا النَّاسُ كُلُّوا مِنَّا فِي الْأَرْضِ حَنَلًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ
إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١١٨﴾

«O, oameni! Mâncați pe pământ ceea ce este permis și curat și nu călcați pe urmele lui Shaitan (diavolului). Într-adevăr, el este dușmanul tău real» (Sura 2 «AL-BAQARA», versetul 168);

وَاتَّبِعْ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا
وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبِغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾

«Și prin intermediul celor dăruite de Allah, tinde spre ultimul lăcaș, dar nu uita de partea ta din această lume! Fă bine, la fel cum Allah ți-a făcut bine, și nu răspândește necinste pe pământ, că doar Allah nu iubește să răspândească necinstea» (Sura 28 «AL-QASAS», versetul 77);

وَأَتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَىٰ اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا
يُظْلَمُونَ ﴿٥١﴾

«Temeți-vă de ziua în care veți fi returnați la Allah. Atunci, fiecare om va primi ceea ce a căpătat și cu ei nu se va proceda nedrept» (Sura 2 «AL-BAQARA», vers 281);

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُم لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾

«Într-adevăr, Allah poruncește să păstrăm dreptatea, să facem bine și să oferim daruri rudelor. El interzice imoralitatea, comportamentul malefic și necinstea. El vă îndeamnă, - poate, vă veți aminti de porunci» (Sura 16 «AN-NAHL», versetul 90);

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلِيَهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾

«Cine procedează cu dreptate, acela acționează în beneficiul său. Iar cine a făcut rău, acela acționează în detrimentul său. Și mai apoi, veți fi întorși la Domnul vostru» (Sura 45 «AL-JATHIYA», versetul 15);

الْأَنْزِلُ وَالرِّزْقُ وَالرِّزْقُ وَرَزَأُتْرَى ﴿٣٨﴾ وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى ﴿٣٩﴾ وَأَنْ سَعَى سَعَى
سَوْفَ يُرَى ﴿٤٠﴾ ثُمَّ يُجْرَهُ الْجُرَّةَ الْأَوْفَى ﴿٤١﴾

«Nici un suflet nu va purta o povară străină. Omul va primi doar ceea spre ce el a tins. Aspirățiile sale vor fi văzute, și apoi el va primi o răsplată din plin» (Sura 53 «AN-NAJM», versetele 38-41);

ثُمَّ رُدُّوْا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمْ الْحَقَّ ۚ لَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ ﴿٦٢﴾

«Apoi, aceștia sunt returnați lui Allah, la Adevăratul Apărător. Numai El ia decizie și El – este Cel mai rapid în calcul» (Sura 6 «AL-'AN'AM», versetul 62);

ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

«Apoi, Noi v-am făcut urmașii lor pe pământ, pentru a vedea, cum veți proceda voi» (Sura 10 «YUNUS», versetul 14);

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ
شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾

«Cel care a făcut bine cu greutatea unui fir de praf, îl va vedea. Și cel care a făcut rău cu greutatea unui fir de praf, îl va vedea» (Sura 99 «AZ-ZALZALA», versetele 7-8).

Tendința musulmanului de a cuceri natura și de a conduce creațiile, pe baza principiului monoteismului – este o tendință spre auto-realizare și creștere spirituală, spre atingerea adevărului și înveșmântarea în el. El se bazează pe dragostea de adevăr și dorința de a deveni mai puternic, datorită ei. În această înțelegere, sentimentul de responsabilitate se naște din pofta de adevăr, din dorința de a adera la el și de înarmare cu el. Temerile și preocupările, care se nasc din aceste sentimente înalte și onorabile, în primul rând, la fel sunt legate cu o dragoste față de adevăr și tendința spre bine.

Principiul responsabilității, care este integrat în rațiunea musulmană și care completează principiile de conducere, ne dă de înțeles că acesta a fost sursa de iubire, dăruire și diligență a primilor musulmani, datorită cărui fapt au devenit un model pentru alte popoare și societăți. Acest lucru, de asemenea, explică modul în care primii musulmani au reușit să scape de lăcomie, prefăcătorie, lăudăroșenie și să nu prezinte nici un interes în acumularea de averi. Indiferent de posibilitățile mari, ei n-au căutat să acumuleze averi și comori. Despre ei se vorbește în Sfântul Coran:

وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مَشْكُورًا وَبِئْسَمَا أَكْسَبُوا ۝٨ إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لُوحِهِ اللَّهُ لَا نُزِيدُكُمْ
جَزَاءً وَلَا شُكْرًا ۝٩

«Ei dau mâncare la săraci, orfani și prizonieri, indiferent de faptul că ei și-o doresc lor înșiși. ﴿﴾ [Ei spun:] «Noi vă hrănim numai pentru chipul lui Allah și nu dorim de la voi nici răsplată, nici mulțumiri!» (Sura 76 «Ac.-«INSAN», versetele 8-9).

Principiul responsabilității – este o garanție a corectitudinii gândirii islamice și a metodologiei. Musulmanul duce o responsabilitate directă față de Creator, pentru realizarea guvernării pe pământ, pentru custodia și amenajarea acestuia, pentru subjugarea forțelor naturale și a posibilităților. El nu trebuie să se odihnească, până când toate faptele și intențiile sale nu vor deveni corecte și, cel mai important, trebuie să-și măsoare cunoștințele și faptele – tendința spre bine. Într-unul dintre hadise se spune:

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى .

«Toate lucrurile sunt măsurate prin intenții, iar fiecărui om îi va reveni doar ceea ce el a intenționat să obțină».

Dacă ne-am clarificat cu aceste trei principii (unicitatea lui Dumnezeu, conducerea și responsabilitatea) și am înțeles relația dintre ele și rolul lor în formarea rațiunii musulmane și a metodologiei islamice, atunci ar trebui să ne fie clar, unde musulmanii în parte și comunitatea musulmană în ansamblu ar trebui să caute sursa puterii sale și conducerea corectă și cum își pot educa copiii pe principiile islamice adevărate. Acest lucru este necesar, pentru ca gândirea islamică și rațiunea musulmană să se miște în direcția corectă, pentru ca comunitatea musulmană să-și adune puterile pentru dezvoltarea în continuare a civilizației, rămânând în același timp o forță lider, progresivă și creatoare în istorie.

Înțelegând sensul monoteismului, musulmanul merge pe drumul cel bun și atinge succesul. Îndeplinindu-și corect misiunea de conducător, el merge înainte și-i întrece pe alții. Fiind conștienți de responsabilitate, aceștia respectă disciplina și păstrează dreptatea. O astfel de abordare complexă, ajută musulmanul să fie conștient și extrem de moral, să păstreze o atitudine pozitivă, să muncească din greu și să aducă întotdeauna foloase.

Musulmanii sunt obligați să se întoarcă la aceste trei principii și să se apuce strâns de ele. Noi nu trebuie să permitem ca impuritățile din filozofiile și culturile împrumutate să ne împiedice să înțelegem metodologia corectă și obiectivele sale, astfel, să ne ghidăm de aceasta, ținând cont de prioritățile stabilite corect. Datorită caracterului complet al viziunii islamice și al obiectivelor sale, ne putem recâștiga puterea pierdută, putem merge pe calea cea dreaptă, schimbăm modul de gândire și cupa o poziție de lider între civilizații și culturi.

3.4. Principalele categorii ale metodologiei islamice

Pentru a înțelege mecanismul de acțiune al rațiunii musulmane, nu este suficient de a-i înțelege domeniul său de aplicare, metodologia și principiile pe care acesta se bazează. De asemenea, este necesar să se determine conceptele care sunt utilizate în metodologia noastră și sunt legate de latura ei practică. Din păcate, în baza conceptuală a metodologiei islamice există multe incertitudini. Acest lucru se datorează faptului că gândurile islamice s-au amestecat cu credințele eronate, tradiții culturale, învățături filozofice și obiceiuri ale popoarelor, care au apelat la Islam. O astfel de situație a fost benefică pentru conducătorii musulmani, mulți dintre care, mai ales în următoarele secole, se deosebeau prin aderarea slabă la religii și prin viziunile oportuniste. Încurcătura din metodologia islamică se folosea pentru a submina conștiința națiunilor musulmane, ceea ce permitea conducătorilor nedrepti să mențină controlul asupra resurselor comunității musulmane și să rețină musulmanii obișnuiți de la implicarea lor în politică și conducere.

Cele mai importante categorii ale metodologiei islamice sunt următoarele:

- a) finalitatea creațiilor și a existenței;
- b) obiectivitatea realității și subiectivitatea relației față de aceasta;
- c) libertatea în alegere (a vouinței);
- d) încrederea în Allah;
- e) cauza celor ce se întâmplă cu omul.

3.4.1. Finalitatea creațiilor și a existenței

Credința în unicitatea lui Allah și principiul monoteismului joacă un rol major în formarea rațiunii musulmane. Acest principiu presupune unicitatea lumii, unicitatea omenirii și unicitatea adevărului. La rândul său, acest lucru înseamnă că crearea lumii și a ființelor au un scop destul de concret.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِعَيْنٍ ﴿١٦﴾ لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهَوًا
لَا تَتَّخِذَنَّهُ مِنْ لَدُنَّا إِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٧﴾

«Noi nu am creat cerurile și pământul și tot ce se află între ele, amuzându-ne. ❁ Dacă Noi am fi dorit să ne organizăm o distracție, atunci am fi organizat-o din ceea ce avem Noi. N-am fi procedat astfel» (Sura 21 «AL-’ANBIYA’», versetele 16-17);

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥١﴾ مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ
يُطِيعُونِ ﴿٥٢﴾

«Am creat djinnii și oamenii doar pentru ca aceștia să-Mi slujească. ❁ Nu vreau de la ei nici o moștenire și nu vreau, ca ei să Mă hrănească» (Sura 51 «ADH-DHARIYAT», versetele 56-57).

Preacuratul Allah – este Unicul Creator, iar aceasta înseamnă că toate creațiile au o origine comună și sunt create de dragul unui scop comun. Natura sufletului uman și credința în unicitatea lui Allah, obligă musulmanul să recunoască unicitatea lumii și scopurile creației, precum și relația dintre creații. Credința în unicitatea lui Allah, încorporată în natura omului, determină caracterul relației musulmanului cu alte creații, viziunea lui despre ceea ce se întâmplă în Univers, prin prisma finalității și existenței sistematice. Particularitatea rațiunii musulmane este faptul că credinciosul nu poate avea o atitudine negativă față de ființele vii, obiecte și fenomene, și se bazează pe succes. Natura umană și viziunea musulmană asupra lumii îl fac pe musulman conducător și martor, administrator și tutore al Universului. În înțelegerea sa, toate creațiile și fenomenele au un sens și un scop determinat. Nimic nu poate fi lăsat fără atenție și nimic nu se poate neglija. Finalitatea de a crea lumea îl obligă pe musulman, care este responsabil pentru conducerea acestei lumi, pentru construcția și cucerirea ei, să înțeleagă logica proceselor care au loc în jur și legile naturale ale existenței. Singurul mod în care el va putea să-și îndeplinească datoria și să gestioneze creațiile, în conformitate cu destinația pentru care acestea au fost create.

Neînțelegerea finalității și cauzalității a celor ce se întâmplă în lume, a dus la o denaturare a sensului încrederii în Dumnezeu și a predestinării divine. Din acest motiv, musulmanii au devenit confuzi și s-au epuizat. Printre ei s-a răspândit încrederea nemotivată, fatalismul, neputința și asceza non-islamică. În cele din urmă, energia lor a secat, li s-au limitat posibilitățile și au încetat să-și mai joace fostul rol, în transformarea civilizației mondiale.

Conceptul de finalitate a ceea ce se întâmplă în lume – înțeles și interpretat corect – este un fundament solid, care nu acceptă oricare manifestare a speranței nefondate, negativismului, slăbiciunii și neglijenței. El însuflă hărnicia în musulmani, tendința spre cunoaștere și spre înțelegere a relațiilor dintre existență, lumii înconjurătoare și fenomenele care au loc în ea. El trezește în musulmani dorința de a-și atinge scopul suprem al vieții și să-i dea un sens, care corespunde ordinii lumii, legilor naturii și logicii evenimentelor.

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُ شَرِيكٌ فِي الْمَلِكِ
وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ مَقْدِيرًا

«A Lui este împărăția cerurilor și a pământului. El nu și-a făcut un fiu și n-a împărțit cu nimeni puterea. El a creat orice fel de lucru și i-a stabilit o măsură» (Sura 25 «AL-FURQAN», versetul 2);

صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي أَنْقَضَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَيْرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ

«Aceasta este creația lui Allah, Care le-a îndeplinit pe toate în mod perfect. Într-adevăr, El vede ceea ce faceți voi» (Sura 27 «AN-NAML», versetul 88).

3.4.2. Obiectivitatea realității și subiectivitatea atitudinii față de ea

Un musulman recunoaște obiectivitatea realității cu toată firea sa, pentru că el se consideră o creatură muritoare în această lume perisabilă, care se supune unor legi uimitoare, perfecte. Ordinea existentă în Univers – este o realitate pe care omul o simte în mod natural. El i se supune și coexistă împreună cu ea. În ciuda cunoștințelor limitate și necomplete, omul realizează ordinea din Univers și chiar dezvăluie unele dintre legile naturii și universul adevărului. Cu toate acestea, el nu este capabil să cuprindă această lume prin cunoaștere, să înțeleagă pe deplin ordinea lucrurilor și sensul existenței lor. Confruntându-se cu realitatea ce-l înconjoară, musulmanul nu-i întoarce spatele, dar încearcă s-o înțeleagă și să intre în contact cu ea. El procedează astfel, deoarece are o viziune de ansamblu asupra lumii, sursa căreia este cunoașterea divină și conducerea. Astfel, el atinge scopurile vieții, sensul și scopul existenței umane.

Natura musulmanului și rațiunea lui sunt iluminate de lumina revelației și de conducerea corectă. De aceea, în înțelegerea musulmană, realitatea are un caracter obiectiv. Ea caută s-o înțeleagă, încercând să interacționeze cu ea și să folosească cunoașterea legilor naturale. Gândirea musulmană este rațională la un nivel superior. Aceasta nu se lasă răsfățată de pasiuni, nu cedează în fața dorințelor sale și nu triumfă asupra adevărului. Musulmanii sunt conduși de virtute, caută să înțeleagă adevărul și realitatea, pentru ca să trăiască în armonie cu natura și legile ei.

Succesul în înțelegerea unui musulman nu este emanciparea și promiscuitatea, ci disciplina, conștientizarea și acordul deplin cu adevărul și realitatea. Cu alte cuvinte, adevărul și realitatea – sunt obiectul aspirațiilor și dorințelor sale. În conștiința unui musulman, nu există contradicții între adevăr și interesele personalității și societății, în toate privințele. În conștiința sa, sunt legate inseparabil viața spirituală și materială, apropiată și îndepărtată, lumească și a celei din urmă. Toate acestea – sunt părți ale realității, care sunt armonios interconectate și se completează reciproc.

Acest punct de vedere holistic asupra lumii ajută musulmanii să-și îndeplinească în mod responsabil misiunea, să rămână sinceri față de cei care-i înconjoară, să ia decizii împreună, în orice mod să tindă spre adevăr și dreptate. Profetul Mohammad ﷺ a spus:

كَلَّمْتُ زَاعَ وَكَلَّمْتُ مَنْسُولَ عَن رَعِيْبِهِ ، وَالْأَمِيْرَ زَاعَ ، وَالرَّجُلَ زَاعَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ ، وَالْمَرْأَةَ زَاعِيَّةً عَلَى بَيْتِ زَوْجِهَا وَوَلَدِهِ ، فَكَلَّمْتُ زَاعَ وَكَلَّمْتُ مَنْسُولَ عَن رَعِيْبِهِ .

«Fiecare dintre voi - este un păstor și fiecare este responsabil pentru turma sa. Conducătorul – este un păstor și bărbatul – este un păstor, responsabil pentru locuitorii casei sale, iar femeia – este o păstorită, responsabilă pentru casa soțului ei și de copiii săi. Fiecare dintre voi – este un păstor, și fiecare este responsabil pentru turma sa»⁵⁹;

59 Bukhari si Muslim.

المؤمنون تكافأ دِمَاؤُهُمْ وَهُمْ يَدُّ عَلَى مَنْ سِوَاهُمْ وَيَسْعَى بِذِمَّتِهِمْ أَذْنَاَهُمْ .

«Viețile credincioșilor sunt egale. Ele sunt unite în lupta împotriva dușmanilor lor și chiar cel mai jalnic dintre ei poate garanta securitatea în numele celorlalți»⁶⁰;

إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةَ ، إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةَ ، إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةَ ، قَالُوا : لِمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؛
قَالَ : لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَيِّمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَائِهِمْ .

«Religia – este o sinceritate! Religia - este o sinceritate! ! Religia - este o sinceritate!» Oamenii au întrebat: «Înainte a cui este trimisul lui Allah?» El a spus: «Înainte a lui Allah, a trimisului Său, a scripturii Lui, a conducătorilor musulmani și a musulmanilor obișnuiți»⁶¹.

Musulmanii iau decizii împreună și nu recunosc nici etnocentrismul, nici naționalismul, nici acea separare în fracțiuni și grupuri, care au dus la răspândirea discriminării, nedreptății, tiraniei și a corupției în lumea modernă.

În înțelegerea musulmanilor, obiectivitatea realității nu înseamnă limitarea viziunilor asupra lumii. În ciuda faptului că realitatea în esență este una și nu se schimbă, atitudinea față de ea la nivel individual și social, variază în funcție de timp și loc. Acest lucru înseamnă relativism în toate punctele de vedere, în relații și în comportament. Musulmanul își determină relația sa cu realitatea ca o personalitate independentă și ca parte a societății, iar atitudinea sa poate varia în funcție de nevoile și condițiile de viață. Un copil se deosebește de un adult, un om apt de muncă – de un invalid, un învățat – de un analfabet. Pe de altă parte, educația se deosebește de un proces de judecată, pacea – de război, excesul – de foame, prosperitatea – de nenorocire. Astfel, viziunea musulmană asupra lumii este în același timp atât holistică, cât și multilaterală. Aceasta diferă în funcție de nevoi și circumstanțe, în funcție de loc și timp, dar nu este lipsită de justificare și motivare.

Ideea libertății voinței umane și a relativismului, în raport cu realitățile, fac rațiunea musulmană tolerantă față de non-conformism, ceea ce garantează libertatea de opinie, libertatea de gândire, pluralismul de păreri, ideologii și abordări practice. Existența diferențelor și neînțelegerilor între musulmani nu prezintă o amenințare și nu distruge fundamentele comunității musulmane. Aceasta este o răsuflătoare, care permite menținerea unui echilibru, dezvoltare și stabilitate. Gândirea islamică – clară și ușor de înțeles – care se bazează pe valorile și principiile revelației, va rămâne întotdeauna puternică și de neînving. Ea mereu va aduna în jurul ei o mare parte a comunității musulmane, iar dezacordurile și contradicțiile vor motiva musulmanii spre dezvoltare, renaștere, creativitate și reînnoire.

60 Abu Dawud și Nasa'i. Al-Albani în "Sahih al-Jami " (6666) a numit hadisul ca fiind de încredere.

61 Muslim, Ahmad, Abu Dawud și Nasa'i din cuvintele lui Tamim al-Dari; Tirmizi și Nasa'i din cuvintele lui Abu Hurayrah; Ahmad din cuvintele lui Ibn 'Abbas. Al-Albani în «Sahih al-jami'» (1610) a numit hadisul ca fiind de încredere.

Libertatea de gândire și opinie în nici un fel nu amenință statul islamic, cursul său politic, obiectivele și sistemul. Mai mult decât atât, statul islamic ar trebui să fie garantul și parapetul acestei libertăți. Libertatea de gândire și opinie, de asemenea, nu amenință viziunea islamică și ordinea, pentru că Islamul se bazează pe cunoașterea divină, este în deplină concordanță cu natura umană sănătoasă și prezintă prin sine o realitate obiectivă. Iar o realitate obiectivă nu poate să dispară. Ea, cu siguranță, va triumfa, iar oamenii vor tinde spre ea, pentru a se refugia în umbra ei și să bea din izvoarele sale.

Libertatea în gândirea societății musulmane poate fi asociată cu un râu plin cu apă, care se revarsă. Puterea acestui râu este în adâncimea lui. El conduce fluxurile de apă în josul cursului, iar spațiul său și malurile inundate, îi dau doar o frumusețe suplimentară. Viziunea musulmană a lumii, cu toată adâncimea ei, a fost și rămâne una puternică și dominantă – nu datorită sprijinului unui stat puternic și influent, dar datorită faptului că aceasta reflectă adevărata realitate, se bazează pe revelația divină și corespunde cu o natură umană sănătoasă. Atât timp cât musulmanii se țin de calea cea dreaptă și stau pe o bază corectă, înseamnă că nu-i amenință nici dezacordurile, nici contradicțiile, pentru că Islamul va rămâne acel canal pe care se va deplasa Umma, iar dezacordurile îi vor da putere de viață și atractivitate, făcând pământul musulmanilor mai fertil și mai înfloritor.

Oamenii pot respinge Islamul, înțelegerea clară a acestei religii, cunoașterea despre ea și realizarea faptului că aceasta se bazează pe principii sănătoase. Prin violență și constrângere nu se poate nici să te îndepărtezi de la Islam și nici să te apropii de înțelegerea acestuia. Această cale repugnă esența mesajului islamic și obiectivele acestuia.

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ

«Nu există nici o constrângere în religie. Calea directă deja s-a deosebit de rătăcire» (Sura 2 «AL-BAQARA», vers 256);

فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ

«Cine vrea – lasă să creadă, iar care nu vrea – lasă să nu creadă» (Sura 18 «AL-KAHF», versetul 29);

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً

«Dacă Domnul tău ar fi vrut, atunci El ar fi făcut omenirea o comunitate unică [credincioși]» (Sura 11 «HUD», versetul 118);

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مِنَ فِي الْأَرْضِ كُلَّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرَهُ النَّاسَ حَتَّى
يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿١١﴾

«Dacă Domnul tău ar fi vrut, atunci ar fi credincioși toți cei care sunt pe pământ. Oare tu ai fi forțat oamenii să apeleze la credință?» (Sura 10 «YUNUS», versetul 99);

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾

«Cine procedează neprihănit, acela acționează în beneficiul său. Și cine face rău, acela acționează în detrimentul său. Și mai apoi veți fi întorși la Domnul vostru» (Sura 45 «AL-JATHIYA», versetul 15);

وَبِالْحَقِّ أَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَّلَ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿١٥٥﴾

«Noi am revelat [Coranul] cu adevărul și el a ieșit din adevăr, iar pe tine Te-am trimis doar ca un vestitor bun și ca un prevenitor sever» (Sura 17 «AL-'ISRA'», versetul 105);

وَلَقَدْ جِئْتَهُمْ بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَىٰ عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

«Noi i-am adus scrierea, care a fost explicată pe baza cunoștințelor, ca orientare adevărată și ca milă pentru credincioși» (Sura 7 «AL-'ARAF», versetul 52);

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٩﴾

«Într-adevăr, Am revelat reamintirea și o păzim» (Sura 15 «AL-HIJR», versetul 9).

3.4.3. Libertatea în alegere (voinței)

Pentru a putea înțelege rolul mesajului islamic în viața credinciosului, drumul vieții profetului Mohammad ﷺ, sensul jihadului său și acele lupte, care au avut loc între primii musulmani și între imperiul Persan și Bizantin, noi trebuie să înțelegem, mai întâi, semnificația libertății voinței și responsabilitatea omului pentru libertatea oferită lui.

În conformitate cu Islamul, sensul vieții lumești constă în testarea omului, în calitatea acestuia de conducător pe pământ. Va proceda oare omul corect, în mod voluntar mergând pe calea adevărului, bunății și dreptății, sau se va întoarce cu aroganță, făcând o alegere proastă în favoarea capriciilor, desfrâului și risipirii? Ultima viață, în conformitate cu Islamul, este rezultatul acestei alegeri, în toată diversitatea sa. Cine a procedat cu dreptate, acela va câștiga un beneficiu veșnic, iar cine s-a comportat prost, acela va suferi veșnic.

Esența libertății voinței este realizată de către om, datorită calității stabilite în natura sa, fiind explicată în mesajul ceresc.

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ﴿٩﴾ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ﴿١٠﴾

«A reușit acel care l-a curățat (adică, sufletul său), ﷻ și a suferit daune acel, care l-a ascuns (adică a calomniat, s-a îmbrăcat în nedreptate)» (Sura 91 «AŞ-ŞAMS», versetele 9-10);

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ لِيَجْزِيَ الَّذِيْنَ اَسْتَوٰ بِمَا عَمِلُوْا وَيَجْزِيَ الَّذِيْنَ
اَحْسَنُوْا بِالْحَسَنٰى ﴿٣١﴾

«Lui Allah îi aparține ceea ce este în ceruri și pe pământ, pentru ca El să răsplătească răufăcătorii pentru ceea ce au făcut, și să-i recompenseze pe cei care au făcut bine, cu ce-i mai bun (adică cei rai)» (Sura 53 «AN-NAJM», versetul 31);

وَخَلَقَ اللهُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَجْزِيَ كُلَّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُوْنَ ﴿٢٢﴾

«Allah a creat cerurile și pământul de dragul adevărului și pentru ca fiecare suflet să primească răsplată pentru ceea ce a câștigat și cu ei nu se va proceda nedrept» (Sura 45 «AL-JATHIYA», versetul 22);

عَسَىٰ رَبُّكُمْ اَنْ يُهْلِكَ عَدُوَّكُمْ وَيَسْتَخْلِفَكُمْ فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرَ
كَيْفَ تَعْمَلُوْنَ ﴿١٣﴾

«Poate Domnul vostru va distruge dușmanii voștri și vă va face urmașii lor pe pământ, iar mai apoi se va uita cum veți proceda voi» (Sura 7 «AL-'A'RAF», versetul 129);

قُلْ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَاِنَّمَا يَهْتَدِي
لِنَفْسِهِ ۗ وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلٰىهَا

«Spune: «O, oameni! La tine a apărut adevărul de la Domnul tău. Cine urmează calea cea dreaptă, acela acționează în beneficiul său, iar cine cade în rătăcire, acela acționează în detrimentul său»» (Sura 10 «YUNUS», versetul 108);

اِنَّ رَبَّكُمْ اللهُ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ فِي سِتَّةِ اَيّامٍ ثُمَّ اَسْتَوٰى عَلَى
الْعَرْشِ يَغْشَى الْاَيْلَ النَّهَارِ يَطْلُبُهُ حَيْثُ مَا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُوْمُ مُسَخَّرٰتٍ
بِاَمْرِهِ ۗ اَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُ

«Într-adevăr, Domnul vostru – este Allah, Care a creat cerurile și pământul în șase zile, iar apoi a urcat pe tron. El acoperă ziua cu noaptea, care urmează rapid după ea. Soarele, Luna și stelele – toate sunt ascultători de voia Lui. Fără îndoială, El crează și poruncește» (Sura 7 «AL-'A'RAF», versetul 54).

Conceptul de voință omenească liberă și libertatea de alegere, includ în sine câteva aspecte (dimensiuni), fără înțelegerea și distincția cărora nu se poate înțelege corect esența libertății în sine. Aceste manifestări ale libertății pot fi unite în trei dimensiuni principale: libertatea religiei, libertatea gândului și libertatea activității publice.

1. Libertatea religiei

Islamul recunoaște în mod decisiv și categoric libertatea religiei. Acest principiu a fost pus la baza chemării islamice și ordinii publice islamice. El a fost cauza pentru cea mai mare bătălie a Islamului împotriva nedreptății și opresiunii. Islamul și statul islamic au garantat libertate în religie subiecților săi și inclusiv non-musulmanilor. Conceptul de libertate religioasă ne ajută să înțelegem semnificația mesajelor pe care profetul Mohammad ﷺ le-a trimis la câțiva regi și conducători. El le-a cerut să accepte Islamul și să pună capăt tiraniei și samavolniciei, în raport cu oamenii de rând, pentru ca aceștia să se poată folosi de libertatea religioasă. În epoca califilor neprihăniți, armatele musulmane – cu credință și hotărâre – au năvălit asupra opresorilor și tiranilor, pentru a-și proteja dreptul omenesc la libertatea religioasă și pentru a-și crea condițiile necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor care le revin.

Dimensiunea islamică a libertății religioase recunoaște dreptul omului la libera alegere a religiei, pe care el vrea s-o practice. Aceasta ar putea fi Islamul, dar poate fi și altă religie. Omul ia această decizie în mod individual, și doar el singur este responsabil pentru ea. Islamul, statul și societatea sunt obligate să protejeze acest drept, să respecte această alegere și să garanteze posibilitatea îndeplinirii acesteia pe pământurile musulmane și în orice altă țară, pentru orice membru al rasei umane.

Pentru a înțelege limitele acestei libertăți trebuie de înțeles condițiile în care o persoană dobândește dreptul de a o utiliza, deoarece libertatea – este totodată drept, poziție și responsabilitate. Ea este asemănătoare cu oricare altă lege, care nu poate fi realizată în condiții de lipsă de conducere, anarhie și fărădelege. Mai mult decât atât, libertatea religioasă, mai mult decât orice altă libertate, are nevoie de reglementare, deoarece această alegere influențează enorm asupra vieții umane și a sensului existenței sale. Prin urmare, trebuie să fim conștienți de condițiile, în care o persoană poate folosi această libertate într-o societate. Libertatea religioasă – este un caz particular al libertății de alegere. Acesta este dreptul unei personalități mature, care este conștient de semnificația libertății și a consecințelor sale, fiind responsabil pentru propriile alegeri în viața sa personală și publică. De aceea, cu acest drept poate fi înzestrat numai o persoană adultă, în toate mințile. În ceea ce privește copiii și retardații mintal, atunci umilirea demnității lor și bucurarea de slăbiciunea lor, este total inacceptabilă. Nu se poate de jucat cu libertatea lor și de încălcat drepturile părinților și tutorilor lor, care sunt responsabili de educația acestora. Într-un cuvânt, copiii și imbecilii sunt lipsiți de acest drept, atâta timp cât aceștia nu vor fi în măsură să facă propria lor alegere și să fie responsabili pentru ea, adică, până când copilul nu ajunge la vârsta majoratului și până când mintea sănătoasă nu se întoarce la pacient.

Încă o condiție obligatorie pentru libertatea personalității, în special pentru libertatea religioasă, poate fi considerată maturitatea culturală. Formele primitive ale culturii și retardul civilizațional, exprimat în lipsa de cultură, în dezvoltarea socială și intelectuală, pot împiedica omul să ia o decizie responsabilă. El nu-și poate folosi libertatea și are nevoie de custodie, atâta timp cât nu va fi în măsură

să ia decizii în mod independent și să-și asume responsabilitatea pentru ea. Așa a fost relația față de triburile nomade ale arabilor păgâni, în zorii Islamului. Primul stat islamic a făcut tot posibilul, pentru a ajuta aceste triburi să scape de relațiile barbare primitive și să depășească retardul cultural și viciile sociale, precum și pentru a pune capăt relațiilor sale dușmănoase față de musulmani și aliații lor. Sentimentul datoriei religioase a obligat supunerea triburilor barbare de către ordinea islamică civilizată, eliberându-i din captivitatea obiceiurilor barbare și a miturilor păgâne. De aceea, Islamul a declarat în mod clar că problema acestor triburi nu se încadrează în ramele libertății religioase. Pentru a depăși barbaria, ei n-au avut o altă alternativă, decât să se supună ordinului islamic.

الَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ ﴿٥٦﴾

«Tu închei cu dânșii o înțelegere, dar de fiecare dată ei încalcă această înțelegere și nu le este frică» (Sura 8 «AL-ANFAL», versetul 56);

لَا يَرْقُبُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلَّا وِلَايَةَ اللَّهِ وَأُولِيئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ ﴿١٠﴾

«Ei nu respectă credincioșii, nici obligațiile de rudenie, nici cele contractuale. Ei sunt criminali!» (Sura 9 «AT-TAWBA», versetul 10);

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا

«O, voi cei care credeți! Într-adevăr, politeiștii sunt necurați. Și fie ca după aceasta, anii lor să nu se apropie de Moscheia Sacră» (Sura 9 «AT-TAWBA», versetul 28);

وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَآفَّةً كَمَا وَقَفَلْتُمْ كَآفَّةً وَعَصَمُوا أَنْ
اللَّهُ مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿٣٦﴾

«Luptați cu politeiștii toți împreună, la fel cum și ei se luptă cu tine, toți împreună. Să știți că Allah – este cu înfricații de Dumnezeu» (Sura 9 «AT-TAWBA», versetul 36);

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الَّذِينَ كُفَرُوا لِلَّهِ فَإِن
أَنْتَهُوا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٩﴾

«Luptați cu ei, până când nu va dispărea ispita și până când religia nu va fi, pe deplin, dedicată lui Allah. Dar dacă ei vor înceta, atunci, cu siguranță, Allah va vedea ceea ce fac ei» (Sura 8 «AL-ANFAL», versetul 39);

قَالَتِ الْأَعْرَابُ ءَامَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِن قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي
قُلُوبِكُمْ وَإِن تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ

«Beduinii au spus: «Noi credem». Spune: «Voi nu credeți». Spuneți: «Noi am devenit musulmani», - iar credința n-a pătruns încă în inimile voastre. Dacă vă supuneți lui Allah și trimisul Său, El deloc nu va deprecia faptele voastre. Allah - este Iertător, Îndurător» (Sura 49 «AL-HUJURAT», versul 14).

Atitudinea Islamului față de beduinii păgâni poate fi caracterizată prin îngrijire, socializare și integrare în civilizație. Aceasta nu a fost o negare a voinței libere și a alegerii conștiente, sau o abatere de la punctul de vedere inițial al libertății religioase. În ceea ce privește «oamenii cărții», musulmanii și-au respectat întotdeauna dreptul lor la libertatea religiei, în ciuda atitudinii lor perfide și dușmănoase față de musulmani. În textele sacre, acest drept, în mod clar, este fixat și de reprezentanții altor civilizații, capabili de a face alegeri responsabile. În particular, un astfel de drept a fost acordat persanilor-zoroastrieni, care erau păgâni și se închinau focului.

Astfel, fără cea mai mică îndoială, putem afirma că libertatea religioasă, ca unul dintre conceptele de bază ale religiei, joacă un rol important în formarea rațiunii musulmane și a metodologiei. Și, atât timp cât semnificația acestei dimensiuni nu va fi înțeleasă, metodologia islamică nu va fi corectă și nu va fi utilizată în mod corect.

2. Libertatea de gândire

Această dimensiune a libertății completează libertatea religioasă și provine de la ea. Ea este legată de libertatea morală, dar se realizează ca parte a unui context ideologic mai larg. O persoană care ocupă o anumită poziție ideologică, nu de puține ori se confruntă cu situații și decizii, care nu coincid cu opiniile sale, cu privire la viața și relațiile dintre oameni. Islamul eliberează voința omului de tirania clerului și îi dă dreptul de a lua decizii, în mod independent. În societatea musulmană, nimeni nu poate impune altuia părerea sa, contrar voinței sale, încălcând metodele acceptate de convingere. Acest lucru este contrar naturii umane și este inacceptabil din punctul de vedere al șariatului. De aceea, în mintea musulmanilor s-a întipărit că decizia finală îi revine omului însuși și depinde de libertatea voinței sale. El singur va fi întrebat pentru alegerea sa și-i va culege roadele – în această viață și după moarte.

Libertatea de gândire nu înseamnă că o persoană este liberă să ia decizii pripite și greșite. Musulmanul abordează totul în mod în serios și responsabil, iar pentru ca acesta să rămână motivat, serios și responsabil, trebuie sa ia decizii bazate pe cunoaștere, după o analiză minuțioasă și meditații îndelungate. Oricum, decizia omului depinde numai de propria sa poziție și nu poate fi luată sub presiune. În hadis se spune:

اسْتَفْتِ قَلْبَكَ وَاسْتَفْتِ نَفْسَكَ - ثلاث مرات - الْبِرُّ مَا اطْمَأَنَّتَ إِلَيْهِ النَّفْسُ ، وَالْإِيمَانُ مَا حَالَكَ فِي النَّفْسِ وَتَرَدَّدَ فِي الصُّدْرِ ، وَإِنْ أَفْتَاكَ النَّاسُ وَأَفْتَوْكَ .

«Întreabă-ți inima și pe tine însuși! Întreabă-ți inima și pe tine însuși! Întreabă-ți inima și pe tine însuși! Evlavia este ceea ce îți dă încredere, iar păcătoșenia - este ceea ce stârnește sufletul tău, chiar dacă oamenii sunt de partea ta și în folosul tău»⁶².

وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى ﴿٣٩﴾

«Omul va primi doar ceea ce a vrut să obțină» (Sura 53 «AN-NAJM», versetul 39);

مَنْ أَهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ ۗ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۗ وَلَا نُزِرُ وَأَنْزِرُ ۗ
وَزَرَ الْآخِرَىٰ

«Cine urmează calea ce dreaptă, acela acționează în beneficiul său. Iar cine cade în rătăcire, acela acționează în detrimentul său. Nici un suflet nu va purta povara altuia» (Sura 17 «AL-ISRA», versetul 15).

Libertatea în gândire și credință – este un drept și un principiu de bază, necesar pentru realizarea sensului vieții umane și pentru realizarea unei conduceri, care, în cele din urmă, presupune dezvoltarea continuă a tuturor sferelor vieții, amenajarea acestei lumi și menținerea ordinii în aceasta. Suprimarea gândirii umane și a libertății de gândire, neagă sensul vieții și al responsabilității. Acest lucru este inacceptabil din punct de vedere al Islamului. Rațiunea musulmană se construiește pe stima și respectarea drepturilor omului la libertatea de gândire și de religie.

În societatea musulmană, gândirea liberă și creativă se poate dezvolta și poate aduce rezultate pozitive în cele mai diverse domenii, totodată, punctul de plecare și cursul gândirii musulmane este legat de scopul vieții umane – cu menținerea ordinii, amenajarea lumii și nerăspândirea necinstei, în conformitate cu principiile credinței islamice și cu principalele sale obiective, ținând cont de cerințele și nevoile societății.

Dacă am lua în considerare libertatea religioasă, ca problemă multilaterală și globală, atunci libertatea de gândire, de fapt, este proiecția unei viziuni holistice asupra realităților vieții și a situației. Aceasta definește relația omului cu problemele apărute. Cu libertatea de gândire și de religie este legat și comportamentul social al omului. Acest lucru deja nu mai este o întrebare teoretică sau abstractă, ci o chestiune de importanță practică. Soluționarea ei depinde nu numai de opiniile ideologice și preferințe, dar și de evaluarea obiectivă a realității, a posibilităților și cerințelor actuale. Anume aceasta delimitează limitele dimensiunii date a libertății.

Aspectul practic al libertății umane este de mare importanță, deoarece înțelegerea teoretică, filozofică a acestei probleme nu oferă o explicație completă a realităților vieții sociale. În realitate, realizarea libertăților fundamentale și apă-

62 Ahmad. Al-Albani în «Sahih at-tarhib va-t-tarhib» (1734) a numit hadisu ca fiind bun, datorită dovezilor confirmatoare.

rarea dreptului omului, nu se bazează numai pe principii teoretice, ci depinde de niște condiții concrete. Cu cât fundamentele teoretice și filozofice ale sistemului social sunt mai sigure și cu cât opinia publică este mai convingătoare, cu atât mai ușor îi este societății să mențină toleranța și să garanteze libertatea de gândire și cea religioasă indivizilor și grupurilor sociale. Și invers, cu cât mișcarea societății este mai neîncrezută și cu cât mai slabă este baza sa ideologică, cu atât mai puțină toleranță există față de viziunea asupra lumii. Slăbiciunea duce la intoleranță, iar forța (ascunsă într-o bază ideologică sigură) – la toleranță și pluralism. Iar dacă să adăugăm la toate acestea și consecințele expansiunii ideologice și intențiile colonialiste, atunci devine clar cât de greu le este musulmanilor să-i înțeleagă «pe alții» și cât de mult au nevoie de înțelepciune și disciplină.

3. *Libertatea activității sociale*

Această dimensiune a libertății umane este legată de partea practică a vieții noastre. Ea are legătură cu faptele și acțiunile noastre, interesele reciproce, relațiile dintre individ și societate. Omul nu poate trăi în afara societății umane, fără să mențină anumite relații cu ceilalți membri ai societății și instituțiilor sale.

Având în vedere particularitățile sale, societatea limitează activitatea umană în anumite rame și condiții, care depind de starea și capacitățile însăși a societății, de provocările cu care se confruntă și de acea poziție, pe care omul o ocupă în aceasta. Ulterior, aceste limitări sunt legate de responsabilitatea pentru amenajarea pământului, pe care o duce omul și societatea și care este percepută de către el, de la natură. Iar dacă libertatea religioasă și cea de gândire sunt legate de personalitate în parte, atunci activitatea socială prezintă o importanță nu pentru om, ci pentru societate, în ansamblu. Ea influențează asupra instituțiilor și tuturor membrilor săi, asupra resurselor și potențialului său. Prin urmare, comportamentul omului are o natură colectivă, adică el trebuie conștientizeze că faptele sale, în termeni cantitativi și calitativi, se intersectează cu interesele întregii societăți. Dimensiunea colectivă a comportamentului social nu înseamnă suprimarea voinței individuale. Aceasta înseamnă că libertatea activității publice poate fi limitată de un anumit cadru. De exemplu, activitatea unui individ trebuie să fie organizată în conformitate cu voința sa creativă (*islahyya*) și cu nevoile sale, ținând cont de capacitățile sale proprii, de potențialele întregii societăți, precum și de nevoile și interesele altor membri. Aceste condiții iau în considerare interesele tuturor membrilor societății, împreună cu responsabilitatea omului pentru amenajarea pământului și menținerea ordinii pe el.

Libertatea religioasă și de gândire poate depăși liniile de percepție individuală a lumii și poate să crească într-o activitate socială numai în cadrul descris de obiectivele creative (*islahyya*) ale societății, și definit de societatea însăși. Normele sociale, legile și instituțiile trebuie să servească la realizarea acelor obiective creative, pe care societatea și le pune în față și la crearea celor mai bune condiții pentru ca fiecare să fie în măsură să-și realizeze potențialul, în cadrul prezentat, punându-și în aplicare voința, ideile și convingerile lor. Normele sociale și sistemul social se formează pe baza punctelor de vedere al unei mari părți din

societate. Chiar dacă o persoană are dreptul la anumite convingeri și la un anumit mod de gândire, corespunzător cu opiniile sale personale, comportamentul său nu ar trebui să fie contrar normelor sociale. Dacă în acțiunile lor oamenii se vor ghida de dreptul la libertatea de gândire și de credință, fără să respecte normele sociale, atunci libertatea în gândire va duce la anarhie, fiind încălcate toate drepturile și libertățile, viața oamenilor fiind lipsită de adevăratul sens.

Libertatea religioasă și de gândire – în cel mai larg sens – și libertatea activității publice, limitată de responsabilitatea pentru menținerea ordinii și amenajarea lumii, este reglementată de normele ordinii publice. Anume aceasta transformă libertatea religioasă și de gândire într-o putere motivațională, care asigură o reînoire și o îmbunătățire continuă, dar nu în una care va distruge bazele societății și va frâna dezvoltarea.

Astfel, legitimitatea activității individuale depinde de corespunderea ei cu obiectivele creative și normele sociale, recunoscute de majoritatea societății. La rândul său, legitimitatea deciziei majorității la cel mai înalt nivel, depinde de conformitatea sa cu sensul existenței umane. În înțelegerea islamică, aceasta este realizarea misiunii de conducător a omului, pentru dezvoltarea lumii și menținerea ordinii în ea. Orice faptă a omului, care acționează contrar normelor sociale, recunoscute de majoritate, se lipsește de legitimitate. Cu toate acestea, orice normă socială devine ineligibilă, în cazul în care aceasta nu protejează dreptul oamenilor la libertatea de religie și de gândire, la libertatea de exprimare în limitele permise. Iar dacă ea nu creează condiții optime pentru auto-exprimare, cu scopul de a amenaja lumea și de a stabili ordinea în ea.

Legitimitatea activității individuale a unui musulman și normele publice din societățile musulmane, se determină prin respectarea voluntară a legilor Islamului, devotamentul său față de idealuri, principii, valori și reglementări. În comunitatea musulmană, un legiuitor musulman nu are dreptul să ignore idealurile și valorile Islamului, în timp ce acceptă norme sociale și legi, deoarece idealurile Islamului, în întregime, sunt axate pe eliberarea potențialului uman și inspiră omul spre îndeplinirea misiunii sale de conducător, de a construi și îmbunătăți pământul. La rândul lor, acțiunile și comportamentul unui musulman, de asemenea, nu trebuie să depășească limitele Islamului. Astfel, libertatea de gândire, bazată pe principiile și obiectivele conducerii, contribuie la îmbogățirea reciprocă a ideilor și a atitudinilor în societatea musulmană, susținând viabilitatea gândirii și a legislației islamice, asigurând dezvoltarea relațiilor publice.

Prin respectarea ordinii, adoptate în statul islamic, libertatea religioasă și de gândire transformă gândul liber într-o reflecție permanentă, creativitate și dezvoltare. Ea rotește «roata vieții» și o îndreaptă spre un scop util. Aceasta creează condițiile optime pentru activitățile umane, respectând în același timp drepturile altor membri ai societății, respectându-le libertatea și ținând cont de posibilitățile societății și de natura provocărilor cu care se confruntă.

Unul dintre principiile de bază ale metodologiei islamice, care-i facilitează realizarea obiectivelor și crearea condițiilor, pentru realizarea libertății, este *ibaha*

(permisivitate). Orice acțiune, cu privire la relațiile publice, încetează să mai fie permisă doar în cazurile când în textele sacre se conține o interdicție clară în această privință, când pentru asta nu există nici o îndoială cu privire la cunoașterea divină, dacă aceasta are nevoie de legile naturii și de interesele fundamentale ale omului și ale societății, dacă ea este o necesitate inevitabilă.

Înțelegerea corectă a principiilor libertății de alegere (voinței) și a monoteismului, rolul omului în societate și în scopurile creative de conducere, principiul responsabilității în comunitatea musulmană, al funcțiilor omului și al instituțiilor sociale, au o importanță exclusivă. Fără înțelegerea acestor probleme, musulmanii nu vor fi în stare să scape de imitația oarbă, de radicalism, goliciumea ideologică și sărăcia civilizațională – de toate cele care împiedică apariția unor idei noi și eliberarea comunității musulmane de vicii și neajunsuri.

În lumina celor spuse, nouă trebuie să ne fie clar sensul chemării la aprobare și interzicerea bârfelii (*amr bi-l-ma>ruf va nahi <an al-muncar*). Din punctul de vedere al libertății religioase și de gândire, aceasta este o învățătură, o îndemnare și instruire spre calea cea dreaptă, iar din punctul de vedere al realizării datoriei publice – este o muncă grea și un sacrificiu de sine, de dragul protejării societății și a drepturilor membrilor săi și a publicului și de dragul protejării suporturilor societății de expansiune, anarhie și moarte.

3.4.4. Încrederea în Allah

Aceasta este a patra categorie a metodologiei islamice. Încrezându-se în Allah, credinciosul, cu toată inima, se bazează pe El, acceptând cu umilință soarta și tot ce-i este predestinat. Încrederea – este credința în puterea, înțelepciunea și dreptatea lui Allah și încredințarea sorții sale Lui. Încrederea credinciosului – este rezultatul credinței în divinitate, în lumea invizibilă, care este condusă de către Domnul cerului și al pământului. El îl îmbrățișează cu cunoașterea Lui. El este unul și n-are asociați. Încrederea credinciosului – este o cunoaștere și un sentiment natural sporit, care prezintă prin sine una dintre cele mai importante surse ale puterii sale sufletești. Din această sursă provine răbdarea, persistența și perseverența, mulțumirea față de soartă și fericire. Motivul acestui lucru este faptul că încrederea ajută musulmanul să înțeleagă și să se atașeze corect față de preceptele divine, care privesc Universul și existența, ajută la abordarea acestei probleme cu credință și convingere. Un musulman înțelege că eforturile și aspirațiile sale sunt legate de îndatoririle sale de conducător în lumea vizibilă. El știe că pentru a-și îndeplini această misiune importantă, el trebuie să ia în considerare legile naturale stabilite de Allah. De aceea, el depune eforturi pentru a le înțelege și folosi. În același timp, el își dă seama că nu este capabil să înțeleagă cu mintea sa toate legile, după care există și interacționează între ele creațiile universului. Să le cuprindă cu cunoștințe este capabil numai Creatorul Atotputernic, și, de aceea, musulmanul acceptă cu umilință faptul că toată puterea îi aparține numai lui Allah.

قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ

«Spune: «Deciziile depind în totalitate de Allah»» (Sura 3 «AL 'IMRAN», versetul 154);

آلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ

«Fără îndoială, El creează și poruncește» (Sura 7 «AL-'A'RAF», versetul 54);

﴿٨٥﴾ وَمَا أَوْتِيْتُهُم مِّنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا

«... iar vouă vă este dat să știți foarte puțin» (Sura 17 «AL-'ISRA'», versetul 85);

﴿٢٥٥﴾ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ

«Ei percep din cunoștințele Sale doar ceea, ce vrea El» (Sura 2 «AL-BAQARA», versetul 255);

﴿٢٠٢﴾ رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا

«Domnul nostru! Ai cuprins toate lucrurile cu milă și cunoaștere» (Sura 40 «GHAFIR», versetul 7).

Astfel, un musulman se atașează față de preceptele divine, privind Universul și existența, bazându-se pe Allah, supunându-se cu umilință în fața Lui și mulțumindu-se de ceea ce El a decis. Musulmanul crede că toate preceptele divine sunt folositoare. Ele aduc beneficiu, atunci când îi mulțumești lui Allah pentru harul și răbdarea Lui, când treci testul cu răbdare, când obții succesul în această lume și când primești o recompensă excelentă în viața de apoi. Atitudinea unui musulman față de preceptele divine – este credința în faptul că rezultatul tuturor aspirațiilor unui credincios vor fi benefice, indiferent de rezultatul acțiunilor sale în această lume. Aceasta este credința în triumful adevărului și în Umma, care aderă la adevăr și la înfrângerea minciunii și a aderențelor ei. Așa a fost de-a lungul istoriei omenirii, deci așa va fi și în ziua când oamenii vor sta înaintea Domnului lumilor!

﴿٣١﴾ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ الْمُجْتَهِدِينَ مِنكُمْ وَالصَّابِرِينَ وَتَبَوَّأُوا أَخْبَارَكُمْ

«Numaidecît vă vom supune unui test, până când nu-i aflăm pe cei dintre voi, care au luptat și au arătat răbdare, și până când nu vă verificăm comportamentul» (Sura 47 «MUHAMMAD», versetul 31);

﴿٢٥٥﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوَكُمْ بِالسَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ

«Fiecare suflet va gusta moartea. Noi vă testăm la bine și la rău, de dragul ispitei, și ne veți fi returnați Nouă» (Sura 21 «Profeții», versetul 35);

﴿١١﴾ وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

«Iar pe cei care luptă pentru Noi, cu siguranță îi vom duce pe căile Noastre. Într-adevăr, Allah - este cu împlinitorii de bine!» (Sura 29 «AL-ANKABUT», versetul 69);

وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ

«Străduiți-vă pe calea lui Allah într-un mod corespunzător» (Sura 22 «AL-HAJJ», versetul 78);

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنْ نَصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُذَيِّتْ أَقْدَامَكُمْ ﴿٧﴾

«O voi, cei care credeți! Dacă voi îl ajutați pe Allah, atunci și El vă va ajuta și va întări tălpile voastre» (Sura 47 «MUHAMMAD», versetul 7);

وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكُمْ إِنْ مَا أَنهَنْكُمْ عَنْهُ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿٨٨﴾

«Nu vreau să mă deosebesc de voi și fac ceea ce Vă interzic vouă, vreau doar să corectez ceea ce este în puterile Mele. Mă ajută numai Allah. Cred doar în El, mă adresez numai Lui» (Sura 11 «HUD», versetul 88);

نِعْمَ أَجْرُ الْعَمَلِينَ ﴿٥٨﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾

«Cât e de frumoasă recompensa lucrătorilor, care au avut răbdare și s-au încrezut numai în Domnul său!» (Sura 29 «AL-’ANKABUT», versetele 58-59);

وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى لِلَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾

«Iar ceea, ce are Allah va fi mai bun și mai de durată pentru cei, care cred și se încred în Domnul lor» (Sura 42 «AŞ-ŞURA», versetul 36);

وَاللَّهُ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَفِيلٍ عَمَّا تَكْمُلُونَ ﴿١١٣﴾

«Lui Allah îi sunt cunoscute cele nevăzute în ceruri și pe pământ și la El se întorc lucrurile. De aceea, închinați-vă Lui și sperați în El. Și Domnul tău nu este inconștient despre ceea ce faci» (Sura 11 «HUD», versetul 123).

Încrederea în Dumnezeu - nu este autocalmarea și inactivitatea, ci încrederea și speranța. Credinciosul se bazează pe Atotputernicul Allah în acele lucruri, al căror sens este cunoscut numai Lui și de care nu dispune nimeni, în afară de El. În aceasta constă secretul puterii, calmului și satisfacției, care au pătruns în viața unui musulman și care-l conduc spre succes și spre un final bun.

În același timp, autocalmarea - este un semn de slăbiciune, incapacitate și neglijență în lucrurile legate de viața pământească, cu această lume vizibilă și cu respectarea legilor naturii, pe care Allah le-a stabilit pentru om și cu care sunt legate responsabilitatea sa pentru conducerea de pe pământ și tot sensul existenței sale. Autocalmarea, în acest sens - este o neglijență în acțiuni, lipsă de

angajament și neînțelegere. Această neascultare de Atotputernicul Allah și împotrivirea la înțelegerea naturală, prin necesitatea de a efectua acțiuni concrete, pentru a obține beneficii, pentru a menține ordinea și amenajarea lumii. Neglijența la utilizarea mijloacelor și la respectarea legilor, nu are nimic de-a face cu încrederea, că doar respectarea acestor legi – este însăși esența responsabilității omului în această viață. Datorită acestui fapt, i se testează voința și se ating scopurile vieții sale. Autocalmarea – este o depravare în convingeri, o rătăcire și un eșec. Și de aceea, răspunzând la întrebarea beduinului, care n-a putut face diferență între încredere și autocalmare, profetul Mohammad ﷺ a spus:

اعْقَلْهَا وَتَوَكَّلْ .

«**Leagă [cămila] și încredințează-o [lui Allah]**».

Reieșind din aceeași logică și aceeași înțelegere a problemei, califul neprihănit ,Umar ibn al-Khattab a obiectat celui care a decis că este de partea acelor ținuturi, unde ciuma s-a răspândit, și încercarea de a scăpa de ciumă – înseamnă să fugi de la predestinarea lui Allah. Acel om a presupus că încrederea în Cel Atotputernic – înseamnă să se renunțe la utilizarea mijloacelor și să nu se ia în considerare legile naturale – la care se supune Universul și creațiile și care Allah le-a făcut subordonate omului. Cu toate acestea, răspunsul califului neprihănit a fost mai clar decât zorii dimineții. El a spus: «Eu fug de la o predestinare a lui Allah, la alta». Oamenii capătă infecția prin predestinarea lui Allah și scapă de ea, de asemenea, prin predestinarea Lui. Tot ceea ce se întâmplă în lume este predeterminat de Allah și respectarea legilor naturale – este o parte din predestinare, manifestând supunere față de El. Aceasta nicidecum nu este o lipsă de speranță sau nerecunoștință față de Preaînaltul.

În aceasta constă diferența evidentă între încredere și autocalmare. Natura noastră umană, datoria noastră de a conduce lumea, de a cuceri natura și de a o îngriji, responsabilitatea noastră pentru amenajarea pământului și menținerea ordinii pe el – toate aceste indică la nenaturalețea autocalmării. Ea nu are nimic de-a face cu Islamul și nicidecum nu este legată de înțelegerea islamică a încrederii, în toate formele sale. Autocalmarea nu are nimic comun cu ideile primilor musulmani despre soartă și predestinare. Ea este incompatibilă cu practica de viață a profetului Islamului ﷺ și a companionilor săi, cu cât de sânguincios s-au apucat de cauze și au luat în considerare legile naturii și cât de judicios își abordau acțiunile.

3.4.5. *Cauzalitatea fenomenelor*

Cauzalitatea – este o categorie importantă, care are o influență asupra vieții musulmanului și asupra formării modului său de gândire. Natura umană și convingerile religioase ne dau de înțeles că Allah Atotputernicul a făcut creațiile, le-a supus anumitor legi. El le-a făcut subordonate omului, pentru ca acesta să conducă lumea cu ele, amenajând-o și aranjând-o. Creatorul Preacurat a oferit omului posibilitatea de a-și îndeplini obligațiile și de a-și exprima voința prin acțiuni – legate cu anumite cauze și legi. Dacă între fenomene n-ar fi existat

relația cauză-efect, atunci omul n-ar fi putut să-și îndeplinească îndatoririle de conducător, să cucerească această lumea și s-o conducă. Acest lucru este posibil numai datorită existenței cauzalității și a relației serioase cu aceste legături – în toate acțiunile. Folosind mijloacele necesare și supunându-și forțele naturii, omul are posibilitatea de a-și exprima voința. Datorită acestui lucru, musulmanul își îndeplinește datoria, răspunde la chemarea naturii sale și își asumă responsabilitatea pentru modul de viață și pentru lumea înconjurătoare. Cu toate acestea, el nu răspunde pentru locul pe care îl vor ocupa acțiunile și eforturile sale în planul lui Dumnezeu. El nu este responsabil pentru aceasta și nici măcar nu este în stare s-o înțeleagă.

Putem cita câteva versete, în care este explicat ceea ce am spus:

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ
وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾

«Lui îi aparține împărăția cerurilor și a pământului. El nu și-a făcut un fiu și nu împarte cu nimeni puterea. El a creat tot felul de lucruri și le-a stabilit o măsură» (Sura 25 «AL-FURQAN», versetul 2);

صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي أَنْفَعَنَا كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَيْرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾

«Așa este creația lui Allah, Care a îndeplinit totul cu perfecțiune. Într-adevăr, El știe despre ceea ce faceți voi» (Sura 27 «AN-NAML», versetul 88);

فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ

«Aceasta este o calitate înnăscută, cu care Allah a creat oamenii. Creația lui Allah nu poate fi schimbată» (Sura 30 «AR-RUM», versetul 30);

فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ ﴿١٣٧﴾

«Călătoriți pe pământ și vedeți cum a fost sfârșitul celor care îi considerau pe [trimiși] mincinoși» (Sura 3 «AL-IMRAN», versetul 137);

إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَءَاتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبِيًّا ﴿٨٤﴾

«Într-adevăr, Noi i-am dat putere pe pământ și l-am înzestrat cu tot felul de posibilități» (Sura 18 «AL-KAHF», versetul 84);

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسْتَوُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى ﴿٣١﴾

«Lui Allah îi aparține ceea ce este în ceruri și pe pământ, pentru ca El să răsplătească răufăcătorii pentru ceea ce au săvârșit și să-i recompenseze

pe cei, care au făcut bine, cu ce-i mai bun (adică rai)» (Sura 53 «AN-NAJM», versetul 31);

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِعَيْنِ ﴿١٦﴾

«Noi n-am creat cerurile, pământul și tot ce se află între ele, amuzându-ne» (Sura 21 «AL-'ANBIYA'», versetul 16).

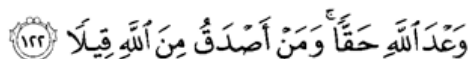
Această înțelegere a sensului vieții umane și a legăturii sale naturale cu alte creații, indică în mod clar că rezultatul misiunii noastre, în această lume, depinde de cunoștințele și folosirea legilor naturale, stabilite de Dumnezeu pentru toate creațiile. Datoria omului constă în utilizarea mijloacelor necesare și în respectarea legilor. Pe această bază, se formează conștiința musulmanului și atitudinea lui față de viață și cele înconjurătoare. Dincolo de această viziune asupra lumii, omul încetează să mai fie conștient de responsabilitate, rațiunea lui își pierde puterea, iar conștiința sa se pierde. O astfel de atitudine față de viață, explică modul în care trimisul lui Allah ﷺ și primii musulmani au reușit să ducă jihad-ul și să muncească cu sârguință, să construiască planuri și să gândească, să utilizeze corect mijloacele și să respecte legile, atârându-se față de acest lucru cu toată seriozitatea și păstrând credința, satisfacția și liniștea.

Cauzalitatea ocupă un loc important în conștiința musulmanilor și în formarea metodologiei islamice. Este imposibil de trăit în conformitate cu Islamul, fără a înțelege relația cauză-efect, fără o atitudine serioasă față de această problemă, în toate cazurile și deciziile. Puterea și capacitatea musulmanilor, creativitatea și rezultatele acțiunilor lor, depind de puterea încrederii lor în Allah, de determinarea lor în fața unor obstacole și provocări, de străduința și dorința de a utiliza mijloacele disponibile și de a-și supune forțele naturii. Și dacă musulmanii se descurcă cu misiunea lor și-și vor completa credința cu fapte neprihănite, atunci cu siguranță vor merita răsplata pe care Preaînaltul Allah le-a promis-o credincioșilor. El îi va înzestra cu putere, îi va sprijini și-i va ajuta să realizeze cele plănute de El, după puterea Sa infinită, cunoașterea Lui perfectă și milostivie.

Tot ceea ce noi cunoaștem, despre previziunea și judecata trimisului lui Allah ﷺ și succesorii săi, despre cât de serios se atașau față de premeditarea acțiunilor lor, dând dovadă de un curaj fără precedent și de determinare, este o consecință a unei astfel de viziuni asupra lumii și a unei astfel de metodologii. Și a fost forța, și a fost puterea, și a fost victoria! Dacă astăzi musulmanii ar dori să repete realizările predecesorilor lor, să obțină aceeași putere și să merite același sprijin din partea lui Allah, atunci ei trebuie – în mod judicios și întreprinzător – să se apropie de îndeplinirea obligațiilor lor, să studieze problemele cu care se confruntă, să folosească mijloacele potrivite și să țină cont de experiența altor națiuni, în toate sferele vieții, precum și realizările lor în domeniul științelor sociale, naturale, tehnice și aplicate. Aceștia ar trebui să înceteze a mai discuta întrebările metafizice, oferindu-le Celui Care deține și conduce lume divină. Astfel, Atotputernicul Allah îi va sprijini, dându-le recompensă și putere. Dar, dacă musulmanii nu-și vor îndeplini obligațiile în lumea materială, se vor da le-

nii și vor neglija utilizarea mijloacelor potrivite, dacă ei vor discuta despre Allah și despre problemele predestinării divine, visând la ajutorul și sprijinul Său, atunci aceasta nu le va aduce nici un folos. Din contra, acest fapt se va întoarce cu necazuri și mai mari, cu declin și înapoiere.

Dacă învățații noștri vor găsi aplicare metodei corecte în studiile lor, profesorii – în școli, întreprinzătorii – în producere, iar militarii – în armată, dacă copiii noștri vor crește pe ea și o vor învăța, atunci noi ne vom isprăvi cu misiunea și vom fi demni de conducători, de un conducător fidel și de sprijinul lui Allah.

«[Așa este] o adevărată promisiune a lui Allah. Vorba cui poate fi mai sinceră decât vorba lui Allah?» (Sura 4 «AN-NISA'», versul 122).

3.5. Caracteristicile metodologiei islamice: universalitatea instrumentelor și domeniile de aplicare

Acum trecem la o dezbatere a sferei de aplicare a gândirii islamice. Din cauza înapoierii musulmanilor, izolarea elitei religioase și sub influența ideilor occidentale despre religie, sfera de aplicare a gândirii islamice și a metodologiei se limitează practic la problemele de spiritualitate și ale vieții personale. Cu toate acestea, în realitate, metodologia islamică este aplicabilă în toate domeniilor vieții, peste tot unde pot fi folosite instrumentele sale, iar mai jos vom încerca să demonstrăm acest lucru.

Metodologia islamică are un caracter cuprinzător. Ea studiază toate sferele vieții unui musulman, direcționează și reglează eforturile sale, contribuie la dezvoltarea forțelor și posibilităților sale, în conformitate cu obiectivele existenței umane. Și, din moment ce metodologia islamică este universală, instrumentele sale, la fel, pot fi folosite oriunde. Viața, în toate formele și manifestările sale – este sfera intereselor musulmanilor, iar el este obligat să facă tot ce îi stă în putere, să dobândească cunoștințe despre existență și creații. El este responsabil pentru utilizarea oricărui mijloc, necesare pentru a cuceri lumea, pentru îngrijirea ei și gestionarea cu lucrările sale.

Musulmanul este responsabil de utilizarea tuturor mijloacelor posibile a cunoștințelor științifice, pentru extinderea abilităților și capacităților lor. Acest lucru, în mod egal, se referă la mijloacele materiale și spirituale, precum și la metodele de cercetare științifică (deductive, inductive, experimentale, comparative, analitice). Nimic nu ne limitează de mijloace, dacă acestea servesc unui scop benefic și ajută omul să-și îndeplinească nobila misiune de conducător pe pământ. La cunoștințele și acțiunile corecte nu se referă cazurile și mijloacele, care contrazic înclinațiile naturale ale omului la amenajarea pământului, menținerea ordinii de conducere, sau care-l împing la argumente inutile despre lumea divină. Că doar rațiunea umană nu poate înțelege această lume și nu se potrivește acestei gândiri, iar omul nu trebuie să știe mai multe despre el, decât este dezvăluit în revelații și ceea ce este suficient pentru misiunea noastră pe pământ.

Astfel, rațiunea musulmană trebuie să fie îndreptată spre soluționarea problemelor pământești, spre învățarea acestei lumi și spre menținerea ordinii în ea. În ceea ce privește rătăcirile păgâne și filosofiilor metafizice, atunci ele se referă la lumea divină. Concentrarea asupra acestora le distrage musulmanilor atenția de la îndeplinirea sarcinilor lor și-i lipsește de puteri, care trebuie în întregime să fie îndreptate spre învățarea lumii materiale. Anume îndeplinirea acestor obligații a fost rezultatul succesului și perfecțiunii a primilor musulmani, dar lipsa unei viziuni clare asupra lumii, în secolele anterioare, a dus la confuzia ce are loc în rațiunea musulmană, eforturile musulmanilor devenind zadarnice, iar energia și determinarea acestora fiind dizolvată în oceanul scolasticii, presupunerilor și a lipsei de unitate. Musulmanii nu vor putea ieși din această situație, atât timp cât nu vor abandona aceste rătăcirii și nu vor practica Islamul în mod conștient. Ei trebuie să se miște în direcția gândirii islamice corecte, atât timp cât aceștia nu-și vor concentra energia asupra amenajării lumii materiale și asupra realizării unei guvernări, până când ei nu vor recurge la orice fel de mijloace pentru o muncă creativă – acea muncă, pentru care ne-a creat Allah pe această planetă.

Dacă ne-am dat seama de universalitatea gândirii islamice și a metodologiei, atunci ar trebui să ne fie clar că știința islamică, gândirea și cultura trebuie să formeze o imagine a stării reale a omului și a societății – atât în lumea musulmană, cât și în afara ei. Acestea trebuie să fie niște prezentări corecte despre nevoile, aspirațiile și posibilitățile oamenilor, despre legăturile dintre ei și provocările cu care se confruntă aceștia. Cunoștințele care nu ajută la atingerea acestor obiective – nu sunt considerate fundamentale. Ele nu prezintă importanță pentru mesajele Islamului și pentru conducerea omului. Dacă știința islamică, gândirea și cultura nu ajută musulmanii să înțeleagă, în mod corespunzător, să conștientizeze și să-și îndeplinească misiunea, atunci ele nu corespund căii corecte de cunoaștere islamică, de gândire și de activitate vitală.

Fără o metodologie cu un domeniu de aplicare nelimitat și cu instrumente universale, este imposibil de justificat încrederea în Allah, de răspândit mesajele Sale și de construit o societate musulmană puternică și solidă, așa cum a fost la răsăritul Islamului și cum vrea Allah s-o vadă:

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ
الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ

«Voi sunteți cea mai bună dintre comunitățile, care a apărut în beneficiul oamenilor. Porunciți să se facă fapte acceptabile, rețineți-vă de la condamnabil și credeți în Allah» (Sura 3 «AL ĆIMRAN», versul 110).

Primii musulmani înțelegeau foarte bine semnificația guvernării și universalitatea metodei islamice. De perioada profetiiilor îi separa un interval scurt de timp. Și, cu toate că aceștia s-au confruntat cu numeroase provocări ale timpului și nu aveau experiență de construire a instituțiilor publice și de stat, ei au recurs cu succes la *ijtihad*, la întrebările politice și la structura socială, după cum reiese

din istoria și scrierile învățaților islamici. Noi trebuie să înțelegem metoda primilor musulmani și principiile activităților lor, să descoperim pentru noi sursele de energie creatoare și spiritul de cercetare, să înțelegem modul în care aceștia și-au construit politica și și-au creat instituțiile, datorită cărui fapt au putut să-și atingă obiectivele.

Generația *tabinilor* și gânditorilor care au trăit după ei și învățații islamici, în ciuda izolării lor, au reușit să protejeze revelația și hadisele de denaturare și pierdere. Acest lucru este confirmat de cercetările teologice, dedicate Coranului și Sunnei. În același timp, printre lucrările savanților musulmani, scrise în următoarele secole, n-a existat nici o cercetare semnificativă în domeniul politicii, economiei, sociologiei, pedagogiei, artei și altei științe. Motivul pentru aceasta a fost faptul că statele islamice au încetat să mai ducă o politică corectă în viață. Personalitățile religioase au fost separate, iar guvernul a servit interesele organizațiilor natale, ajunse sub influența obiceiurilor pre-islamice și a tradițiilor popoarelor non-musulmane. Din acest motiv, științele politice, economice și sociale, bazate pe viziunea islamică, – nu s-au format. Metodologia gândirii islamice a fost insuficient dezvoltată pentru studiul realităților vieții și a societății, la acel nivel care este necesar pentru atingerea obiectivelor stabilite de Islam.

În aspectele metodologiei științifice, gândirea islamică nici azi nu a progresat dincolo de simpla prezentare a celor mai importante principii, care au ghidat primele generații de musulmani, în determinarea cursului politic și crearea unor instituții sociale importante. Aceste principii se numesc secundare. Așa cum deja am remarcat, la ele se referă *masalih mursala* (beneficiu public), *daf' ad-darar* (prevenirea daunelor), *urf sahih* (obicei cinstit), *istihsan* (preferarea unui argument în favoarea altuia), *istishab* (judecata despre oameni, obiecte și fenomene, după starea lor din trecut) ș.a.m.d.

Eforturile gânditorilor musulmani s-au limitat la studiul și păstrarea textelor, la descrieri și concretizări, precum și la dezvoltarea științelor necesare pentru aceasta. Au fost studiate științele coranice și *tafsir*-ul, hadisele și tradițiile, regulile și legile, limba și literatura arabă. Jurisprudență (*fikh*) a fost o sferă a eforturilor individuale ai învățaților islamici, în măsura în care permiteau circumstanțele și experiența personală a însuși juristului. De asemenea, învățământul metodic al acestuia nu este menționat nicăieri.

Pentru ca gândirea islamică și metodologia să rămână universale, să dea rezultate și să direcționeze efortul uman în toate domeniile vieții, trebuie ca noi să ne reconsiderăm atitudinea față de această metodologie, față de instrumentele sale și față de științele islamice. Trebuie să ne învățăm să deosebim sursele de cunoaștere, mijloacele de cunoaștere, sferele aplicării acestor cunoștințe.

Intellectualii musulmani trebuie să dezvolte metode de cercetare pentru fiecare domeniu de cunoștințe, cu privire la viața publică. Gândirea islamică trebuie să contribuie la dezvoltarea acestor științe. Iar dacă noi dorim să găsim soluții alternative și să obținem rezultate și succes, atunci cercetările în aceste domenii trebuie să aibă un caracter sistematic și să se bazeze pe principii științifi-

ce. Instituțiile academice islamice și universitățile nu au dreptul să se limiteze la științele care studiază textele sacre și să stea departe de științele tehnice și sociale. Aceste discipline, de asemenea, studiază diferite aspecte ale existenței și vieții umane, răspund scopurilor și obiectivelor Islamului și nu pot avea loc fără conducerea divină.

Punctul de plecare al metodologiei islamice, ar trebui să fie revenirea umaniștilor la înțelegerea corectă a revelației, ca sursă de cunoaștere și de conducere corectă în domeniul cercetărilor sociale. Pe de altă parte, ulemalele care studiază revelația, trebuie să recunoască semnificația rațiunii (*aql*) și a naturii (*fitra*), precum și legile naturale pe care Dumnezeu le-a stabilit pentru ei, ca fundamente pentru înțelegerea sensului revelației. Ei trebuie să pună rațiunea în acel loc, care-l ocupă pe bună dreptate în viața umană, și să utilizeze metodologia științifică, metodele empirice și analitice, aplicate în științele sociale și tehnice, pentru studiul revelației și atingerea scopurilor și semnificațiilor sale, precum și legătura sa cu natura lucrurilor și realitatea. O astfel de complementaritate a surselor de cunoaștere islamice - este o metodă eficientă de construire a unei metodologii științifice islamice și de dezvoltare a științei islamice.

Pentru efectuarea cercetărilor în diverse domenii ale științei și ingineriei sociale, în concordanță cu obiectivele, valorile și percepțiile religiei noastre, gânditorii musulmani trebuie să sistematizeze textele islamice, pornind de la Sfântul Coran și Sunna Preacurată a profetului ﷺ. Același lucru este valabil și pentru patrimoniul clasic, în care trebuie să fie selectate lucrările care se deosebesc printr-un conținut sincer și printr-o gândire profundă. În același timp, este nevoie de a elimina lucrările care se bazează pe preferințe politice, fantezii, povești, rătăcirii și legende ale «oamenilor cărții» (*isra'iliat*), pătrunse în lucrările clasice islamice dintr-o perioadă mai târzie. Sistematizarea textelor religioase trebuie să se bazeze pe viziunea islamică modernă, referitoare la diferite sfere ale vieții și la cunoașterea științifică. Acest lucru va permite oamenilor de știință musulmani, specializați în diverse domenii, să facă cunoștință cu patrimoniul clasic în toată integralitatea sa și prin el, să recunoască principiile, obiectivele și valorile religiei noastre. Datorită acestui fapt, ei vor fi capabili să creeze și să construiască în diferite domenii, ținând cont de nevoile societății și cerințelor timpului.

Principiile și ipotezele islamice, referitoare la diferite domenii ale științei și artei, trebuie să reflecte viziunea islamică asupra lumii. Gânditorii musulmani sunt obligați să formuleze aceste ipoteze, pentru a răspunde cu curaj și în mod decisiv la provocarea făcută de către gândirea islamică. Acest lucru pune un accent puternic pe obiectivele și valorile Islamului, extrase din revelația lui Dumnezeu. Musulmanii cred în aceste postulate, idealuri și valori, sunt mândri de ele și sunt conștienți de importanța lor. Cu toate acestea, de-a lungul secolelor trecute, lumea islamică se afla într-o situație foarte dificilă. Gândirea islamică modernă și cercetările religioase nu satisfac nevoile comunității musulmane și nu fac față provocărilor cu care se confruntă. Mai mult decât atât, închizându-se în sine și ajungând la decădere, gândirea islamică conduce musulmanii într-o încurcătură și mai mare, punându-i să se sfășie între viziunea lor tulbură

asupra lumii – de care se țin și căreia nu-i găsec o alternativă – și între lumea materială. Gândul confuz, vag, osos și sterp, poate fi capabil doar de o copierea oarbă și imitația experiențelor altora și nu promite nimic, înafară de o folosire jalnică a ideilor și realizărilor străine.

Textele religioase, în special hadisele profetului, trebuie să fie cercetate foarte detailat. Hadisele, veridice după formă și conținut, trebuie să fie selectate și sistematizate, pentru ca cercetătorii să cunoască valoarea și autenticitatea a ceea ce studiază. Trebuie să fie privite toate legendele «oamenilor cărții» (*isra'iliat*), povestirile inventate și mesaje slabe, care nu corespund Coranului, cu spiritul Islamului și cu practica trimisului lui Dumnezeu ﷺ. În aceste lucrări nu trebuie să existe mistere și fraze neraționale, care apar în cercetările academice și sunt înțelese doar de specialiștii cu profil îngust, că doar astfel de studii pot fi comparate cu mercurul: el curge din mână, ca și apa dintr-o sită, fără să lase în urmă nimic altceva, decât un sentiment de eșec și neputință.

În procesul de sistematizare, concretizare și selectare a textelor islamice, nu este suficient să se limiteze la studiul căilor de transport, forma și conținutul lor. Aceste texte trebuie să fie supuse unei analize istorice obiective. Este necesar să se exploreze perioada profeției, condițiile mediului social și cultural, în care a fost destăinuită revelația și cu care s-au deprins primii musulmani, precum și rezultatele pe care au reușit să le obțină. Înțelegerea contextului istoric este o condiție importantă pentru interpretarea corectă a textelor sacre, mai ales a textelor Sunnei și a biografiilor primilor musulmani. Acest lucru este necesar, pentru ca noi să putem evita interpretarea greșită și denaturarea lor. Sistematizarea, prezentările simplificate și concretizările textelor sacre – sunt pași obligatorii, care trebuie să fie făcuți pentru dezvoltarea și aplicarea principiilor islamice, în toate domeniile cunoașterii. Acest lucru este, de asemenea, necesar pentru ca musulmanii, luându-și în considerare poziția și capacitatea lor, să-și înceapă activitatea creativă, în conformitate cu obiectivele mesajului islamic.

Între timp, știința islamică și gândirea se află într-o stare depresivă, noi nu putem da vina pe observatori pentru faptul că aceștia nu înțeleg Islamul și-l echivalează cu religia din Occident, plină de speculații și legende, care o perioadă lungă de timp a luptat împotriva științei și a încălcat drepturile oamenilor. Fără să aibă idei corecte, ei folosesc metode greșite și ajung la concluzii eronate.

Musulmanii învățați și non-musulmanii (cu excepția specialiștilor care studiază textele sacre) nu trebuie să se mire dacă nu vor găsi în tratatele teologice musulmane, acele cunoștințe și răspunsuri la care au sperat. Nu este nimic ciudat ca intelectualii musulmani, plini de entuziasm, să nu poată aduce o contribuție serioasă, constructivă la dezvoltarea gândirii islamice. Ei nu sunt în măsură să ofere o abordare alternativă reală, necesară pentru a salva comunitatea musulmană, întorcându-i lideritatea civilizațională.

Dacă oamenii noștri de știință și intelectualii noștri vor dori să ajungă la universalitatea Islamului, atunci ei trebuie, mai întâi, să dezvolte principii metodologice corecte, aplicabile tuturor domeniilor științei și vieții. Trebuie să examinăm

critic cunoștințele de care dispunem, să scoatem din ele pe cele care sunt veritabile și aduc foloase. Și numai după aceea putem conta pe faptul că eforturile noastre vor fi corecte, remarcabile și într-adevăr folositoare.

Oamenii de știință moderni din Occident și susținătorii lor seculariști din lumea musulmană, pun Islamul pe picior de egalitate cu alte religii. Ei cred că religiile, inclusiv Islamul, nu trebuie să influențeze asupra vieții publice și politice, deoarece acestea se bazează pe ideile existente în trecut și pe miturile, care nu aveau nici o legătură cu viața modernă. Într-un cuvânt, religia trebuie să se limiteze la pereții templelor, la experiența spirituală personală și la ritualurile religioase.

Poate că această abordare este corectă în raport cu alte religii. În textele sacre, într-adevăr, există mituri și presupuneri, iar la baza convingerilor lor religioase sunt puse legendele și reprezentările distorsionate, care dau motiv unor critici din partea savanților seculari. Deși aceasta nu se referă la credința musulmană și la nivelul actual al educației islamice, nu este suficient pentru ca în lumea modernă a științei să fie înțeles corect Islamul și diferențele dintre el și alte credințe. Declarații neîntemeiate, cu privire la necesitatea de a crede în Islam, în exclusivismul și superioritatea sa, nu clarifică situația și nu convinge în beneficiul religiei noastre. Pentru a atinge acest scop măreț este nevoie de eforturi sistematice, direcționate spre dezvoltarea științei islamice, spre purificarea moștenirii clasice și a regândirilor sale cuprinzătoare, spre critica istorică și filologică a textelor. Acest lucru va ajuta cercetătorii să înțeleagă mai bine textele, să extragă din ele premisele ideologice, în raport cu diferite domenii ale științei și vieții. Învățarea, studiul experimental și comparativ a acestor ipoteze, vor permite întruchiparea gândirii islamice într-o realitate științifică, să o facă vie și efectivă. Existența sa va deveni o necesitate, iar cu aceasta vor fi considerate mințile cugețătoare, societățile și civilizațiile. Astfel, un argument clar în favoarea Islamului va fi nu doar o uimire senzuală, ci activitatea creativă a musulmanilor.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ

«O, voi cei care credeți! Răspundeți lui Allah și trimisului când el vă cheamă la ceea ce vă oferă viață» (Sura 8 «AL-ANFAL», versetul 24);

وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ

«Noi ți-am destăinuit o scriere pentru a explica oricare dintre lucruri, ca un ghid pentru calea cea dreaptă, milostivenie și veste bună pentru musulmani» (Sura 16 «AN-NAHL», versetul 89);

أَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾

«Cine urmează o cale mult mai corectă: rătăcitorul cu fața coborâtă sau cel care merge pe calea dreaptă, cu spatele drept?» (Sura 67 «AL-MULK», versetul 22);

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ

«El – este Cel Care și-a trimis trimisul Său cu o conducere dreaptă și cu religia adevărului, pentru a o înălța mai presus de toate religiile» (Sura 61 «AS-SAFF», versetul 9);

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ

«A cui vorbe sunt mai frumoase, decât vorbele Celui care îndeamnă spre Allah, procedează neprihănit și spune: «Cu adevărat, eu sunt unul dintre musulmani?»» (Sura 41 «FUSSILAT» versetul 33).

CAPITOLUL IV

METODA ISLAMICĂ ȘI DEZVOLTAREA ȘTIINȚEI ÎN LUMEA ISLAMICĂ

În acest capitol vom precăuta condiții importante și etape necesare pentru dezvoltarea științei în lumea islamică. Aici, sub numele de "știință²" ne referim la toate domeniile cunoștinței, legate de om și de societate, inclusiv științele sociale, naturale, tehnice și cele aplicate.

Deja am remarcat că metodologia islamică, construită pe *usul al-fikh*, conține principiile de bază pentru studiul diferitor aspecte ale vieții. Ea este o temelie pe care se poate construi metodologia științifică, aplicabilă în diferite domenii de studiu. Din nefericire, principiile generale ale metodologiei *usuliților*, legate de *ijtihad*, printr-o opinie personală și o abordare rațională a problemelor umane, în lumina șariatului, s-au păstrat sub formă de postulate formale. Acestea nu s-au dezvoltat și nu s-au transformat în instrumente de cercetare științifică. Ele n-au fost folosite pentru examinarea critică a diferitor aspecte ale vieții, în științele sociale. Nu s-a contat pe ele, pentru studiul psihologiei umane și a naturii sale, pentru construirea relațiilor sociale și a instituțiilor, pentru găsirea unor soluții și modalități alternative. Toate acestea ar fi putut ajuta la dobândirea cunoștințelor și experienței, care sunt atât de necesare pentru soluționarea problemelor cu care se confruntă lumea islamică. Este evident că nu ne putem baza pe un set de principii generale și situații religioase de drept, deoarece acestea nu sunt suficiente pentru a găsi soluții alternative, pentru dezvoltarea instituțiilor publice și pentru determinarea cursului politic. Cu atât mai mult, aceste principii nu inspiră rațiunea musulmanului spre renovare și creare, nu-l înarmează cu instrumentele cunoștințelor științifice raționale, nu-l ajută să-și evalueze în mod corect resursele, posibilitățile și responsabilitățile, în diferite sfere ale vieții.

Vorbind despre acest lucru, dorim să subliniem încă o dată, importanța dezvoltării unei noi metodologii islamice, aplicabilă în științele sociale, naturale și tehnice. Aceste științe, precum și disciplinele religioase, care studiază textele sacre, trebuie să se completeze reciproc, astfel încât musulmanii să dobândească cunoștințe, care se bazează pe revelație – pe de o parte – și pe intelectul uman, rațiune și legile naturale – pe de altă parte.

În cercetările noastre, vom încerca să trasăm căile de dezvoltare a științelor sociale islamice și să elaborăm un plan de acțiune preliminar pentru islamizarea acestei sfere.

4.1. Sistematizarea textelor islamice

Islamizarea cunoștințelor și a științelor sociale, va deveni posibilă numai după ce savanții musulmani vor obține un acces ușor și eficient la textele islamice și le vor putea folosi în interesul științei. După cum am remarcat deja, sistematizarea textelor islamice necesită, nu numai o împărțire repetată pe secțiuni tematice,

ci și eliminarea textelor false, nimerite în tradiții din cauza ambiției și imperfecțiunilor oamenilor.

Sistematizarea textelor, în special hadisele profetului ﷺ, necesită prelucrarea unei noi abordări pentru studiul lor, ceea ce va permite tuturor oamenilor de știință și intelectualiilor să poată face referințe, cu ușurință, la ele. În acestea nu trebuie să existe aluzii, formalități și scrupulozități academice, cu care se caracterizează istoric cercetarea Sunnei, pentru ca oricare învățat și cercetător să se poată referi la hadise, să extragă din ele foloase și să înțeleagă cum să le folosească și cât de mare este valoarea lor probatorie.

Pentru înțelegerea și utilizarea corectă a textelor islamice, de asemenea, sunt necesare cercetările și comentariile, care conțin analiza lor istorică și filologică, care cuprind legende într-un context corect și care le descrie trecutul lor istoric. Acest lucru va ajuta cercetătorii să pătrundă în semnificația textelor, să înțeleagă principiile din spatele lor, conceptele și valorile, determinând semnificația lor pentru om și societate, într-un mediu cultural, diferit de cel în care au apărut aceste texte. Datorită acestui tip de cercetări, textele islamice vor căpăta vitalitate, claritate și actualitate. Ele vor înceta să mai fie povestiri istorice incoerente, care sunt greu de înțeles pe deplin și care sunt dificil de urmat. Cercetările textelor trebuie să fie strict științifice, pentru ca comentariile să nu se amestece cu ele și pentru ca concluziile categorice să nu fie făcute acolo, unde, pentru aceasta, nu există premise științifice, istorice și filologice întemeiate. O astfel de metodă științifică va permite înțelegerea fonului istoric, pe care au apărut textele islamice, făcându-se concluzii corecte din ele. În acele cazuri, când valoarea textelor nu poate fi complet clarificată, acestea trebuie să fie privite prin prisma întregii vieți a practicilor profetului ﷺ și a primei generații de musulmani, în lumina scopurilor și principiilor generale ale Islamului.

De pregătirea și publicarea materialelor ce conțin textele islamice autentice, împărțite în capitole și secțiuni, trebuie să se ocupe centrele de cercetare autoritare și oamenii de știință capabili să facă față acestei sarcini. De asemenea, este necesar ca ceilalți oameni de știință să se atașeze pozitiv față de astfel de cercetări și, cu toată seriozitatea, să înceapă studiul lor. Ei trebuie să le critice, să-și facă observațiile și să le completeze, pentru ca musulmanii, în cele din urmă, să primească surse fundamentale și ușor de utilizat.

Cercurile academice islamice trebuie să facă soluționarea acestei sarcini, prioritară în activitățile lor și să realizeze aceste planuri, cât mai curând posibil. În scopul colectării și sistematizării textelor, este foarte important să se utilizeze tehnologiile informaționale moderne. Pentru o utilizare eficientă a forței de muncă și experiența predecesorilor noștri, este recomandabil să se pregătească noi indicatori, pentru cele mai importante scrieri din patrimoniului clasic. Familiarizarea cu ideile predecesorilor noștri și utilizarea rodurilor muncii lor intelectuale, va permite gândirii islamice să-și păstreze rădăcinile profunde, iar musulmanilor – identitatea și individualitatea acestora.

Aceasta este una dintre direcțiile prioritare în activitățile Institutului Internațional de gândire islamice. Noi facem o contribuție realizabilă la soluționarea acestor probleme și sperăm la o colaborare cu toți musulmanii, care se specializează pe acest fel de cercetare, atât cu persoanele fizice, cât și cu organizațiile.

4.2. Formarea unei viziuni cuprinzătoare

Contribuția musulmană la dezvoltarea științelor sociale și la civilizația modernă, va apărea nu pe un loc gol, deoarece rolul musulmanilor în istoria civilizației mondiale este foarte semnificativ. Astăzi, multe națiuni au depășit musulmanii în această privință, iar această rivalitate civilizațională este văzută ca o provocare pentru existența Islamului în timpul nostru. Recunoscând această provocare, musulmanii au început să studieze realizările culturale ale altor națiuni și să formeze o relație constructivă, cu speranța de a-i ajunge din urmă. Din păcate, ei nu au putut să realizeze o mare parte din cele plănuite. În ciuda mijloacelor și eforturile enorme, cheltuite de musulmani în lupta pentru lideritatea în civilizații, în secolul nostru, decalajul cultural dintre ei și alte națiuni, încă mai continuă să crească și să se extindă.

Evident, creșterea numărului de traduceri din literatura științifică și artistică, precum și numărul de studenți care învață în străinătate, apariția unor noi instituții și universități, nu sunt în măsură să schimbe situația jalnică, în care se află musulmanii astăzi. Unicul motiv al acestei maladii, rămân problemele din conștiința noastră, care se revarsă într-o imitație oarbă și jumătăți de măsură, care ne lipsesc de spiritul rivalității, de entuziasm religios și de simțul demnității proprii.

Revenind la propunerile noastre de reformare a metodologiei islamice, aș dori să adaug că musulmanii, în special studenții, au nevoie de un studiu cuprinzător al istoriei civilizației moderne și a gândirii filozofice, valorile și obiectivele sale, precum și rolul lor în dezvoltarea civilizației mondiale. Datorită acestui fapt, intelectualii noștri vor putea să nu se piardă, să nu se sufocă și să nu se dizolve în adâncurile gândirii filozofice occidentale. Ei vor putea, în mod independent, să se comporte cu ea și să recunoască specificul său. Doar așa, musulmanii pot beneficia din experiența altor națiuni, fără să aducă în sacrificiu propriile lor principii și trăsăturile caracteristice.

Admirația culturii și gândirii străine, care au dus la neglijență, inactivitate și imitație oarbă, trebuie să o deosebim de împrumutul selectiv și gândit al ideilor folositoare și realizărilor culturale. Astfel, ideologia, originalitatea, scopurile și principiile nu sunt un obiect de negoț; ele nu sunt neglijate și încălcate. Se adoptă doar elementele utile de cultură și realizările științifice, care sunt utilizate în conformitate cu nevoile musulmanilor înșiși. Un astfel de împrumut asigură o dezvoltare premeditată și sistematică – așa a fost întotdeauna – când între diferite popoare avea loc un schimb cultural de succes și s-au stabilit relațiile culturale. Instrucțiuni similare a dat trimisul lui Allah ﷺ companionilor săi, iar musulmanii se conduceau de ele în dezvoltarea relațiilor religioase și culturale cu «oamenii cărții». De aceeași metodă s-au folosit toate civilizațiile pro-

gresive, inclusiv cea occidentală. Contactele cu lumea musulmană și civilizația musulmană, în trecut, n-au lipsit popoarele occidentale de personalitate, nu le-au schimbat convingerile de bază și orientările lor. Dimpotrivă, ei s-au opus oricărei influențe ideologice din partea musulmanilor, folosind, în acest scop, toate mijloacele disponibile de propagandă și cenzură. În Occident, și anume în încăperile bisericești, nu se rușinau nici măcar să alcătuiască legende despre Islam, despre profet ﷺ și succesorii săi. O astfel de metodă de interacțiune între civilizații, atrage asupra sa atenția societăților moderne dezvoltate, cum ar fi Japonia, China și Rusia. Chiar și unele state occidentale procedează astfel. Ei fac planuri și adoptă programul, creează obstacole și bariere pentru ca, în mod direct sau indirect, să-și protejeze popoarele de influența exterioară ideologică și religioasă. Cu toate acestea, ei sunt hotărâți să folosească posibilitățile și realizările culturale ale altor națiuni, atunci când acestea coincid cu nevoile lor și corespund stării societăților lor.

Înțelegerea corectă și cuprinzătoare a civilizației moderne și transparența controlabilă a noilor idei – este o condiție obligatorie pentru un schimb cultural fructuos. O astfel de înțelegere va permite în mod selectiv să se împrumute și să se utilizeze realizările științifice și tehnologice utile, fără a jertfi propriile valori și convingeri, principii și personalități. Această abordare va oferi comunității musulmane forțe, aprovizionând-o cu mijloace necesare pentru atingerea obiectivelor sale.

Transparența și schimbul cultural nu trebuie înțelese ca un apel la nevoiță și la imitația absolut în toate, de parcă acest fapt nu se va reflecta asupra comunității noastre musulmane și asupra valorilor sale. Nu asta ne învață istoria, și nu așa trebuie să construim relațiile între popoare și civilizații. Îmbogățirea reciprocă a culturilor și utilizarea eficientă a realizărilor altor națiuni, sunt posibile atunci când transparența poartă un caracter inteligent și când interacțiunea dintre culturi se construiește pe o temelie de paritate – și nici una dintre părți nu acționează în rol dependent, necomplet sau păgubitor.

Institutul Internațional de gândire islamică și-a asumat deja această misiune. Noi nu încercăm să traducem cât mai multă literatură străină, dar pregătim cercetările fundamentale despre sociologia occidentală, civilizația occidentală și originile sale, pentru ca musulmanii să înțeleagă mai bine lumea occidentală, să-și formeze, în mod conștient, relația lor cu ea. Sperăm ca, în cele din urmă, aceste cercetări se vor combina într-o lucrare voluminoasă, dedicată civilizației occidentale, principiilor și obiectivelor sale, istoriei, caracteristicile și realizările, părțile forte și cele slabe ale acesteia. Astfel, cu voia lui Allah, gândirea islamică modernă va scăpa de unul dintre neajunsurile sale, și anume – de neputința metodologiei tradiționale. Pentru realizarea cu succes a acestui proiect important, Institutul nostru invită la o colaborare, pe toți oamenii de știință și gânditorii musulmani.

4.3. Începutul științelor sociale

Științele sociale și umane sunt necesare pentru studiul sistematic al naturii umane și relația sa cu lumea înconjurătoare, pentru înțelegerea realităților comunității musulmane, posibilitățile și provocările cu care se confruntă, precum și pentru căutarea sistemelor, conceptelor, programelor politice și soluțiilor alternative, de care au nevoie musulmanii. Cum să legăm mesajul profetic și revelația, cu diferite științe sociale, pentru studierea naturii (*fitra*), realității (*haki-ka*) celor posibile (*mumkin*) și celor dorite (*margub*), în lumina obiectivelor și pozițiilor revelației însăși?

După părerea noastră, trebuie să începem cu clasificarea începuturilor și principiilor de bază ale științelor sociale, care răspund de cerințele Islamului, ceea ce va permite trasarea cadrului acestor științe, clarificându-se scopul lor. În caz contrar, cercetările noastre se vor transforma în cifre, tabele și reflecții, care nu corespund obiectivelor Islamului și nu se bazează pe convingerile islamice.

În ceea ce privește științele sociale, începuturile islamice pot fi împărțite în două categorii. La prima categorie se referă începuturile generale, legate de scopurile primordiale și principiile Islamului, de cadrul metodologiei islamice, sursele și instrumentele sale. Aceste începuturi definesc valorile de bază și cele mai importante priorități în viața omului și a societății, precum și principalele reguli și tehnici, care trebuie cunoscute și respectate, pentru dezvoltarea științei islamice și evaluarea realizărilor sale.

La a doua categorie se referă începuturile ce țin de activitatea academică și care includ:

- a) ipoteze și principii comune pentru toate domeniile cunoașterii, inclusiv științele sociale și de altă natură;
- b) explicarea naturii lucrurilor și a legăturilor dintre ele, realităților și posibilităților, în lumina științelor concrete;
- c) scopurile, valorile și cerințele metodologiei islamice, aplicate la o anumită știință;
- d) discutarea problemelor științifice într-un domeniu concret de cunoștințe, în lumina principiilor, obiectivelor și valorilor metodologiei islamice;
- e) explicarea diferențelor dintre abordările islamice și non-islamice a unei științe concrete, scopurilor și consecințelor acestora, asupra omului și societății în diferite circumstanțe.

Cu toate că aceste ipoteze și principii se bazează pe textele revelației, pe istoria Islamului, pe viziunea asupra lumii, obiectivele și idealurile Islamului, în orice caz, acestea rămân produsul *ijtihad-ului* și prezintă prin sine – un răspuns rațional la provocările civilizaționale islamice, ținând cont de cerințele de timp și loc. În cea mai mare parte, aceasta este o gândire islamică vie și progresivă, transparentă pentru discuții și critici, pentru completări și corectări, în lumina unei viziuni reînnoite asupra revelației și semnificațiile ei, asupra realităților și schimbărilor, asupra naturii lucrurilor și secretele sale. Scopul acestui fapt –

este de a face față provocărilor timpului, de a realiza propriul potențial și de a satisface nevoile sale.

Pe măsura acumulării cunoștințelor și perfecționării metodei islamice, aceste ipoteze se vor maturiza, infiltra în țesătura științei, influențând direcția de cercetare. Ei vor lăsa o amprentă observabilă în toate domeniile cunoașterii, vor stabili prioritățile, vor influența forma și conținutul muncii în lucrări, în raport cantitativ și calitativ. În științele sociale de alt tip, vor apărea cercetări mature, care se vor baza pe metoda islamică și care se vor deosebi nu doar prin viziunea asupra lumii, dar, de asemenea, și prin rezultate. Și, cu voia lui Allah, Islamul din nou va aduce o contribuție pozitivă luminoasă la dezvoltarea civilizației umane.

Musulmanii trebuie să reînnoiască gândirea islamică din relația metodologică. Aceasta nu trebuie să poarte un caracter privat și descriptiv, să poarte amprenta unei lupte politice de demult, care i-a distorsionat aspectul, a lipsit-o de claritate și mobilitate și a limitat-o de capacitatea de a lega realitățile vieții și posibilitățile, cu valorile și obiectivele Islamului. Acest lucru a dus la separarea gândirii intelectuale de viața politică în lumea musulmană. În cele din urmă, dimensiunea colectivă a încetat să mai joace un rol important în formarea personalității musulmanului și în viața comunității musulmane. De aceea, gândirea islamică modernă trebuie să se bazeze pe principii metodologice și pe viziuni corecte, cu orientări și priorități clar stabilite. «Ușile *ijtihad-ului*” trebuie să fie larg deschise pentru rațiune, iar musulmanii trebuie să scape de spiritul imitației oarbe și de tot ceea ce generează în inimile lor timiditate, neîncredere, neputință, neglijență și lipsă de inițiativă, ceea ce împiedică să-și educe, în mod adecvat, copiii și să construiască instituții publice. Atâta vreme, cât musulmanii nu vor face acest lucru, comunitatea musulmană va rămâne în stare depresivă, iar suferința națiunilor musulmane doar va crește. Iar eforturile mișcărilor și organizațiilor islamice (și anume, aici se formează rațiunea musulmană și se pun bazele pentru viitoarele sale realizări) vor fi la fel de ineficiente, ca și activitățile predecesorilor lor, în ultimul timp.

Cercetând o serie de mișcări islamice contemporane, care au apărut pe întinderile de deșert al lumii islamice, am ajuns la concluzia că motivul apariției și succesul lor, la o etapă inițială, se ascunde în similitudinea condițiilor de existență cu acel mediu, în care s-a născut Islamul. Aceste mișcări, ca și comunitatea musulmană în ansamblu, n-au fost în stare să clinească gândirea islamică și metodologia. Afectate de imitații și de îngustimea metodologică, care posedă o privire superficială asupra istoriei Islamului și asupra instituțiilor sale, mișcărilor respective pot funcționa numai în colțurile îndepărtate ale lumii islamice. Ele nu pot trece dincolo de granițele mediului lor primitiv, chiar și după succesul obținut, venind la putere la nivel local. Ele au fost sortite eșecului, când ideile lor și puterea au atins centrele imense ale lumii islamice, picând într-un mediu cultural în schimbare. În fața necesității de a face față provocărilor timpului, ele nu erau pregătite pentru asta. Iar acest lucru înseamnă că eșecurile lor politice și militare au precedat înfrângerea ideologică și culturală.

Mișcările islamice, în plan metodologic și intelectual, nepregătite pentru realizarea modificărilor în societatea musulmană, una după cealaltă au suferit eșec. Ele nu au fost în stare să salveze comunitatea musulmană și să-i dea un impuls necesar, pentru existența sa demnă în lumea modernă. Evident că – pentru înțelegerea motivelor acestui fapt, este recomandabil să se studieze experiența mișcărilor as-Sanusi din Libia, al-Mahdi din Sudan, Shah Valiallah din India și Muhammad ibn ‘Abd al-Wahhab în Arabia.

Pentru ca o mișcare islamică să obțină succes în lumea modernă, musulmanii trebuie să reformeze, în mod radical, metodologia și punctul lor de vedere asupra dezvoltării civilizaționale. Eforturile și străduințele lor nu pot rămâne pur religioase și să se bazeze doar pe entuziasm. Ele trebuie să schimbe modul de gândire, pentru a face față provocărilor timpului și de a-și păstra identitatea, pentru a îmbunătăți starea psihologică a comunității musulmane, în special al tineretului, și de a reforma societatea musulmană și instituțiile sale.

Fără reformarea metodologiei, eforturile musulmanilor vor rămâne fără rezultate. Puterile lor vor seca, iar resursele se vor epuiza. Prăpastia civilizațională, care îi separă de țările dezvoltate, se va mări. Musulmanii vor pierde pământ, se vor lipsi de resurse și aliați. Nenorocirile îi vor lovi una după alta, atâta timp cât acestea nu se vor potrivi pentru problemă în mod corect și nu vor lua măsuri pentru soluționarea sarcinii, cu care se confruntă.

Posibil că, după aceste clarificări, vom recunoaște importanța problemei metodologiei, reformării gândirii islamice și a schimbării în conștiința publică. Timpul lucrează împotriva noastră, iar dacă nu depășim retardul intelectual și cultural și neîncrederea psihologică, atunci suferința noastră doar va crește, în pofida bogăției religiei noastre, a istoriei și pământurilor noastre.

Noi suntem obligați să aruncăm o privire critică la noi înșine și să ne recunoaștem neajunsurile, cu toate că nu este deloc ușor. Dimpotrivă, este dureros și chinuitor, dar nu avem de ales. Noi trebuie să fim sinceri în fața noastră într-atât, încât să înțelegem adevărul și să ne abținem emoțiile, să renunțăm la iluziile despre puterea noastră și realizările noastre, pentru a învinge aroganța și ispitele. Astfel, vom putea folosi patrimoniul trecutului, de dragul viitorului nostru. Numai în acest fel vom realiza conducerea, vom construi o viață fericită și vom stabili ordinea în conformitate cu ceea ce Adevăratul Dumnezeu a dorit de la omenirea pe care a creat-o pe pământ.

Examinarea problemelor metodologiei islamice, a începuturilor și principiilor generale, ale diferitelor științe din perspectiva islamică, este recomandabil să se înceapă cu o discuție despre acele ipoteze cheie, care diferențiază lumea islamică de alte sisteme ideologice moderne. Ele permit să sperăm la faptul că contribuția civilizației islamice la știința modernă, va fi una remarcabilă și benefică. Ele vor ajuta la eliminarea deficiențelor, la corectarea strategiilor de dezvoltare și la soluționarea problemelor acute, care pun în pericol existența omului și care prevestesc sosirea unor nenorociri devastatoare și războaie distrugătoare, pe care omenirea nu le va putea suporta.

Completitudinea viziunii islamice asupra naturii umane, face ca abordarea islamică să fie una științifică, completă și specifică. Aceasta va permite să se discute, să se analizeze și să se cerceteze problemele legate de viața umană, bazându-se pe principiile corecte, și care dau speranțe obținerii unor rezultate pozitive.

Discutând cele mai importante premise ale metodologiei islamice, ne vom concentra asupra următoarelor aspecte:

- dimensiunea umană în Islam: unitate combinată și diversitate integră;
- sensul și destinația ordinii în Univers;
- obiectivitatea adevărului și a realității în natura omului și în relațiile sociale.

4.3.1. Dimensiunea umană în Islam: unitate combinată și diversitate întreagă

Viziunea islamică asupra existenței omului se deosebește prin diversitate și unitate. Acest principiu reflectă o presupunere metodologică importantă, care are o semnificație mare pentru cercetarea naturii umane și a comportamentului său, în special psihologia și comportamentul musulmanului.

Majoritatea religiilor și sistemele ideologice se concentrează pe una sau mai multe aspecte ale naturii umane, într-o măsură sau alta, izolând alte aspecte. Indiferent de progresele pe care le urmăresc aceste religii și ideologii, succesorii lor nu scapă de îngrijorare și confuzie, trăind într-un conflict permanent cu sine înșiși și cu lumea exterioară. Acest conflict nu încetează nici la nivel individual, nici la cel colectiv, și nici o ideologie nu este capabilă să-l aplaneze.

Individualismul occidental și materialismul se bazează și se concentrează pe sentimentele, plăcerile și pasiunile omului, îi agreează dorințele și capriciile. Indiferent de toate realizările civilizației occidentale și de prosperitatea materială, omul occidental simte un disconfort permanent. El nu încetează să lupte cu sine însuși și cu societatea, plângându-se de pustietatea spirituală, în fața cărora instituțiile de cercetare și clinicile sunt lipsite de putere.

Materialismul colectiv al marxismului, la rândul său, se bazează și se concentrează pe nevoile materiale și economice. Eliberarea omului de nevoia materială se transformă în sensul vieții, totodată poziția oamenilor din acest sistem ideologic nu este deloc mai bună. Ei trăiesc în aceeași îngrijorare și confuzie, precum și tovarășii lor din Occident. Ambele ideologii n-au fost în măsură să garanteze siguranța și bunăstarea nici omului, nici societății, care se ghidează de valorile lor.

În ceea ce privește religiile orientale, atunci ele înjosec rolul sentimentelor, dorințelor și nevoilor din viața omului, într-o măsură și mai mare decât creștinismul. Pentru mântuirea sufletului și atingerea scopurilor spirituale, ele cer renunțarea la dorințele trupești și beneficiile materiale, ceea ce aduce oamenii și societăți întregi, într-o stare retardată și nenorocită. Dorința de a nu mai trăi în greutate a dus la răspândirea ideologiilor materialiste și la construirea regimurilor totalitare din China, precum și alte țări din Est. Aceasta duce spre im-

perfectiunea acestor religii și permite omului cu judecată și gândire, să înțeleagă de ce oamenii le întorc spatele și refuză o astfel de viață mizerabilă și nefericită.

Specificitatea Islamului constă în faptul că el ia în considerare natura și nevoile omului. Acest lucru este confirmat de textele clare ale revelației. Islamul recunoaște că omul posedă instincte și dorințe naturale, înzestrate cu un anumit scop, și le vede ca pe o binecuvântare. Dacă omul va fi în măsură să utilizeze și să direcționeze corect aceste dorințe, atunci ele îi vor aduce plăcere, îl vor face mai frumos și îi vor da putere. Islamul recunoaște, de asemenea, că omul are necesități materiale. Bunurile materiale sunt considerate un mijloc pentru existență, fiind necesare omului, să muncească și să creeze, să apere adevărul, să stabilească dreptate și să facă bine celor din jur.

Islamul nu permite omului să decadă până la satisfacerea tuturor dorințelor trupești, dar nici și la pasiunile sale spirituale. Potrivit Islamului, omul este alcătuit din materie și suflet, iar aceasta corespunde pe deplin cu natura noastră. Omul trăiește pe pământ, dar are idealuri înalte. Acesta este compus din materie, având scopuri nepământești și aspirând către eternitate. În înțelegerea islamică, fiecare faptă și fiecare realizare în viața omului – este doar o formă și o întruchipare materială a aspirațiilor sale spirituale înalte, datorită cărora se realizează sensul existenței sale și-i pune voința la încercare.

Astfel, Islamul vede în om, nu numai o ființă materială, setoasă de viață și care are anumite dorințe și necesități. Acesta vede în el sufletul, care posedă obiective spirituale înalte și voință de bine. De aceea, toate formele de cult din Islam, inclusiv rugăciunile și ritualurile, sunt ușoare și neîmpovărătoare.

Împreună cu beneficiul spiritual, ele aduc un avantaj destul de palpabil în viața lumească. De exemplu, abluțiunea rituală ne învață curățenia trupească, rugăciunea – corectitudine și disciplină, postul – răbdare și rezistență, dania – generozitate, pelerinajul la Mecca – egalitate. În general, fiecare dintre aceste ritualuri, învață să se facă bine și să se îndeplinească obligația de conducător, amenajând lumea și menținând ordinea în ea.

Gândiți-vă la ceea ce se spune în Coran:

وَسَنَعِي عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يُعْطِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

«El interzice imoralitatea, comportamentul condamnabil și opresiunea. El vă îndeamnă - poate vă amintiți învățatură» (Sura 16 «AN-NAHL», versetul 90);

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِاللَّيْلِ ۚ ﴿١﴾ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ﴿٢﴾
وَلَا يُحِصُّ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ ﴿٣﴾

«L-ai văzut pe cel care consideră minciuna recompensă? ❀ Acesta este cel care alungă orfanul ❀ și nu încurajează hrănirea săracilor» (Sura 107 «AL-MA'UN», versetele 1-3);

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾

«Cine procedează cu dreptate, acela acționează în beneficiul său. Iar cine a făcut rău, acela acționează în detrimentul său. Și mai apoi veți fi întorși la Domnul vostru» (Sura 45 «AL-JATHIYA», versetul 15);

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا

«... Cine a creat moartea și viața, pentru a ne pune la încercare [și a identifica], a cui fapte vor fi mai bune» (Sura 67 «AL-MULK», versetul 2);

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾

«Cel care a făcut un bine cu greutatea unui fir de praf, îl va vedea. ❀ Și cel care a făcut un rău cu greutatea unui fir de praf, îl va vedea» (Sura 99 «AZ-ZALZALA», versetele 7-8).

Dar iată, ce se spune în hadise:

كُلُّ سَلَامِي مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ ، كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ يَعْدِلُ بَيْنَ الْاِثْنَيْنِ صَدَقَةٌ ، وَيُعِينُ الرَّجُلَ عَلَىٰ دَابَّةِهِ فَيَحْمِلُ عَلَيْهَا أَوْ يَرْفَعُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ ، وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ ، وَكُلُّ خُطْوَةٍ يَخْطُوهَا إِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةٌ ، وَيُمِيطُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ .

«În fiecare zi, când soarele răsare, trebuie de făcut o faptă bună pentru fiecare articulație din [organismul] omului. Este corect [să soluționați dispuța] dintre doi oameni – aceasta este o faptă bună. Să aburcați omul pe animalul său de călărit, să-l duceți pe el sau să-i încărcăți bagajele - acesta este, de asemenea, o faptă bună. Și un cuvânt bun - este o faptă bună, și fiecare pas pe drumul spre rugăciune - este o faptă bună, și îndepărtarea din drum pe cel care provoacă daune - este, de asemenea, o faptă bună»⁶³.

إِنَّ بِكُلِّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ ، وَكُلُّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ ، وَكُلُّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ ، وَكُلُّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ ، وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ ، وَنَهْيٌ عَنِ مُنْكَرٍ صَدَقَةٌ ، وَفِي بُضْعِ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ .

«Într-adevăr, fiecare rostire a cuvintelor «Allah este glorios/Subhana-Llah» - este o faptă bună, și fiecare rostire a cuvintelor «Allah este măreț/Allah akbar» - este o faptă bună, și fiecare rostire a cuvintelor «Laudă lui Allah/Al hamdu li-Llyah» - este o faptă bună, și fiecare rostire a cuvintelor «Nu este divinitate, înafară de Allah/La ilaha illa-Llah» -

63 Bukhari și Muslim.

este o faptă bună, și – dorința de acceptare este o faptă bună, și abținerea de la bârfire - este o faptă bună, și intimitatea sexuală, a oricare dintre voi [cu soția sa] - este, de asemenea, o faptă bună»⁶⁴.

دَخَلَتْ امْرَأَةً النَّارِ فِي هَرَّةٍ رَبَطَهَا فَلَمْ تَطْعَمْهَا وَلَمْ تَدْعُهَا تَأْكُلْ مِنْ حَشَائِشِ الْأَرْضِ .

«A fost o femeie care a ajuns în iad din cauza unei pisici. Ea a legat-o și nu a hrănit-o. Ea nici măcar nu i-a permis să profite de insectele de pe pământ»⁶⁵.

بَيْنَمَا رَجُلٌ يَطْرُقُ اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ ، فَوَجَدَ بَيْرًا فَتَزَلَّ فِيهَا فَشَرِبَ ثُمَّ خَرَجَ فَإِذَا كَلْبٌ يَلْهَثُ يَأْكُلُ الثَّرَى مِنَ الْعَطَشِ ، فَقَالَ الرَّجُلُ : لَقَدْ بَلَغَ هَذَا الْكَلْبُ مِنْ الْعَطَشِ مِثْلُ الَّذِي كَانَ بَلَغَ مِنِّي ، فَتَزَلَّ الْبَيْرُ فَمَلَأَ حُقَّهُ مَاءً فَسَقَى الْكَلْبَ فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ فَغَفَرَ لَهُ . قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِنَّ لَنَا فِي الْبَهَائِمِ لِأَجْرًا ؟ فَقَالَ : فِي كُلِّ ذَاتِ كَبِدٍ رَطْبَةٌ أَجْرٌ .

«Odată, un om, mergând pe drum, simțea o sete foarte puternică. A găsit o fântână, a coborât în ea și a băut. Ieșind din ea, el a văzut în fața lui un câine, care a scos limba și mânca pământul umed, de sete. Omul și-a spus, [sie]: «Setea îl chinuie pe câine, așa cum m-a chinuit și pe mine». Apoi, a coborât din nou în fântână, și-a umplut ciorapul din piele cu apă și a adăpat câinele. Allah i-a mulțumit și l-a iertat». Oamenii au întrebat: «O, trimisul lui Allah, oare nu merităm recompensă pentru animale?» El a spus: «Recompensa se merită pentru fiecare creatură vie»⁶⁶.

În înțelegerea islamică, personalitatea umană are diferite proeminente și necesități, la fel ca și viața omului. În același timp, el prezintă prin sine un tot întreg, în care materialul și spiritualul nu pot fi separate unul de celălalt și nu se contrazic între ele. Dacă neglijăm oricare dintre aceste aspecte ale vieții sau se folosesc incorect, omul niciodată nu va căpăta fericire și armonie în această lume. În lumina celor spuse, viața pământească, limitată și de scurtă durată, capătă absolut o nouă dimensiune. Viața are continuare, iar moartea – nu este sfârșitul. Viața omului în această lume are o semnificație mare, voința sa permanent este pusă la încercare, iar soarta lui de după moarte este rezultatul acțiunilor sale din această lume. Cu alte cuvinte, poziția omului în lumea veșnică depinde de modul în care și-a trăit viața pământească, care au fost obiectivele și dorințele sale. Numai o astfel de viziune asupra vieții este corectă și reflectă natura sa, caracterul complicat și direcționalitatea. Dacă omul trăiește doar pentru satisfacerea dorințelor trupești și pasiunilor, atunci el niciodată nu va găsi armonia spirituală, liniștea și prosperitatea. Din contra, el se va transforma într-un animal, suferind ca să-și păstreze viața, care oricum se va întrerupe vre-

64 Ahmad, Muslim și Ibn Majah.

65 Bukhari și Muslim.

66 Bukhari și Muslim.

odată. Animalul nu știe cum și pentru ce a apărut pe lume, unde se duce și cum va lua sfârșit viața sa. El înțelege că merge și se mișcă, dar nu este în măsură să determine cu certitudine scopul existenței sale.

În viața omului au loc diferite evenimente și schimbări, succese și necazuri, bucurii și nenorociri. Toate acestea nu-i pot aduce liniște și satisfacție, dacă viața n-ar avea o altă dimensiune, unde totul va fi plasat pe locuri, unde va fi stabilită dreptatea, unde unii vor primi recompense, în timp ce alții vor fi pedepsiți. Dacă această dimensiune nu există, atunci ce fel de viață are omul? Se pare că animalele au o viață mai bună și sunt mai fericite, pentru că ele n-au rațiune și conștiință și nu caută dreptatea în această lume.

Conceptele islamice despre viața de după moarte sunt foarte importante pentru a obține armonia spirituală, evlavia și fericirea, pentru rezistența la nedreptate, violență și viciu. O viață corectă, după legile Islamului, dăruiește satisfacție, fericire și un sentiment de încredere, deoarece ea se caracterizează prin integritate, completitudine și credință în viața viitoare. Viața lumească, prin toată multilateralitatea sa, are un scop nobil, iar greutățile din această lume au, de asemenea, o latură pozitivă. Străduințele omului, răbdarea și recunoștința lui în această viață, nu vor fi pierdute, precum și răsplata lui de după moarte și credința sa în Allah, în dreptatea și înțelepciunea Lui. Acestea sunt adevăratele dobândiri ale musulmanului, acumulate de-a lungul anilor în depășirea dificultăților vieții, dezastrelor și încercărilor. Indiferent de orice, el rămâne în orice poziție – mulțumit, recunoscător, străduitor și nepretențios. Și toate datorită faptului că viața sa pământească se caracterizează prin plinătate, are un scop nobil și o continuare infinită după moarte.

Nu este greu de imaginat cum se schimbă personalitatea, comportamentul și starea psihologică a musulmanilor, în ce fel de confuzie și declin va nimeri comunitatea musulmană în întregime, când le sunt compromise ideile despre spiritualitate, viața de apoi și soarta lor de după moarte. Problema vieții de după moarte nu este una de ordinul doi. Din contra, ea are un efect profund asupra personalității musulmanilor și asupra societății lor, asupra culturii lor materiale și spirituale.

Considerând omul ca o unitate combinată, Islamul nu vede nici o contradicție între dimensiunile individuale și colective ale ființei sale. Fiecare dintre ele este o manifestare a naturii și a necesităților sale. Fiecare dintre ele își are propriul său rol și limitele sale, și fiecare dintre ele lasă amprenta asupra vieții omului. Aceasta este realitatea materială și spirituală. Societatea, în sens spiritual și material, nu poate exista fără om și omul nu poate supraviețui în afara societății. Viața noastră materială și spirituală este suma acestor două dimensiuni. Caracteristicile ființei noastre sunt determinate de calitățile naturale cu care Dumnezeu ne-a înzestrat, cu inteligență, capacitate de cunoaștere, conștiință, voință, precum și cu limitarea posibilităților, slăbiciunilor și necesităților noastre. Dacă societatea satisface nevoile spirituale ale individului prin învățare, educație și prin oferirea unei protecții, atunci omul are posibilitatea de a se dezvolta. El primește totul de ce are nevoie și eforturile sale vor putea să dea roade. Proble-

ma rămâne voința, conștiința și simțul responsabilității sale. De aceea, omul trebuie să fie conștient de responsabilitatea pentru calitatea vieții sale și pentru acea urmă, pe care o va lăsa pe pământ și în viața societății.

Noțiunea islamică de viață – nu este un concept de luptă. Ea se bazează pe natura existenței și pe necesitățile creațiilor, le ia în considerare ordinea și valoarea, direcționează viața omului spre înfăptuirea binelui și spre menținerea ordinii. Dar, dacă nedreptatea și viciul afectează vreun aspect al vieții umane, atunci musulmanul este obligat să le opună rezistență, să termine cu ele și să le prevină consecințele acestora. Respingerea conceptului de luptă ca fundament al ordinii în lume, care conturează viziunea asupra vieții umane prin prisma unității și integrității, nu înseamnă resemnarea în fața nedreptății, prin violență și viciu. Aceasta înseamnă construirea unei societăți pe principiile de conducere, dreptății și bunătății, presupunând obligația de opunere în fața răului și nedreptății.

Precăutând problema combaterii răului, trebuie să atragem atenția la diferența dintre poruncile clare ale lui Dumnezeu, care au o valoare universală, între opiniile particulare, interpretări și *ijtihad*. Problemele, care nu au o soluție unică, trebuie să fie aduse la o discuție publică și rezolvate de către specialiști competenți și calificați (*ahl al-hill va-l-'akd*), în conformitate cu sistemul politic și juridic al statului și ținând cont de obiectivele șariatului. Acest lucru este valabil pentru toate problemele legate de politică, de ordinea publică și activitățile sociale, pe care musulmanii numai decît trebuie să le rezolve împreună. Pentru discuții publice și un studiu cuprinzător privind problemele ridicate, trebuie de folosit toate mijloacele politice disponibile și procedurile, pentru ca soluția înțeleaptă și matură să reflecte opinia musulmanilor, să fie îndeplinită de ei și să se folosească de sprijinul lor.

4.3.2. Sensul și destinația ordinii în Univers

Discutând despre principiile metodologiei islamice, am vorbit deja despre tendința existenței de a-și atinge scopurile. Acest principiu determină direcția de cercetare științifică a musulmanilor, în toate domeniile cunoașterii. El este admiterea de bază a metodologiei islamice și un element al rațiunii musulmane. El nu permite cercetătorului academic, care se bazează pe metoda islamică, să se înșele, să se mulțumească de informații incomplete și să se abată de la curs. Activitatea sa academică ia întotdeauna în considerare natura omului și a existenței, se orientează după scopul suprem al vieții umane, servește la construirea unei societăți corecte și la amenjarea lumii. În activitatea sa nu este loc pentru viciu, minciună, prejudecată, necredință, ateism și rătăcire.

رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَطْلًا سُبْحَانَكَ

«Domnul nostru! Tu n-ai creat toate acestea în zadar. Slavă Ție!» (Sura 3 «AL 'IMRAN», versetul 191).

4.3.3. Obiectivitatea adevărului și a realității, în natura relațiilor umane și sociale

Gândirea islamică cu principiile și ideile sale, care decurg din monoteism, din credința în Allah și din scopul suprem al existenței, mai are încă o ipoteză importantă, aplicabilă în toate domeniile științei. Ea constă în faptul că adevărul și realitatea, adevărul și minciuna, binele și răul au un caracter obiectiv, iar omul trebuie să tindă spre cunoștințe, în lumina acelor legi naturale și începuturi, pe care Allah le-a plasat în creație și în lumina obiectivelor și a criteriilor, pe care Allah le-a destăinuit în revelații. Din aceasta rezultă că musulmanul, de fapt, posedă o minte științifică. În tendința lui de a cunoaște, musulmanul se bazează doar pe date obiective, dar nu pe propriile lui mofturi, capricii și rătăcirii, și de aceea eforturile sale nu sunt în zadar, iar el nu se va abate din drum.

وَلَوْ أَتَبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ

«Iar dacă adevărul ar depinde de dorințele lor, atunci ar fi dispărut cerurile, pământul și cele care sunt pe ele» (Sura 23 «AL-MU'MINUN», versetul 71);

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ يَغَيِّرْهُدَىٰ مِنَ اللَّهِ

«Și cine poate fi mai rătăcit, decât cel care-și urmează dorințele, fără a conduce corectă a lui Allah?» (Sura 28 «AL-QASAS», versetul 50);

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عَايِرٍ

«L-ai văzut pe cel care-și diviniza capriciul? Allah l-a dus în eroare pe baza cunoștințelor» (Sura 45 «AL-JATHIYA», versetul 23).

Caracteristicile științelor naturale și tehnice, obligă rațiunea materialistă modernă să mențină științificitatea și obiectivitatea din aceste domenii ale cunoștințelor, dar acest lucru nu împiedică o astfel de rațiune să se rătăcească în domeniul științelor umaniste și sociale. Aici, ea se transformă într-un demon rebel, care nu caută adevărul și nu observă realitatea obiectivă, mai ales atunci când este vorba despre natura omului, despre relațiile sale, scopurile și comportamentul său în societate. În aceste privințe, rațiunea materialistă se ghidează de dorințele și capriciile sale, neștiind despre scopul și sensul vieții umane. Omul gândește și greșește, alege ceea ce vrea, încercând să-și justifice greșelile, sub masca științei și cercetărilor științifice. De aceea, vedem cum apar și dispar școlile științifice, cum se creează și eșuează teoriile științifice. În același timp, societatea ajunge în confuzie, îngrijorare și tristețe. Ea nu este capabilă de a-și rezolva problemele și de a restabili relațiile rupte. Ea nu vede scăparea de criminalitate, desfrâu și alte dezastre și nu găsește răspunsuri convingătoare la întrebările sale.

Studiile materialiste din domeniul științelor sociale, ignoră complet revelația divină, acesta fiind dezavantajul lor principal. Ele sunt lipsite de o conducere

corectă și de o orientare la fel de dreaptă. Din cauza imperfecțiunilor logicii umane și a limitei de resurse de cunoștințe, aceste științe se bazează pe speculații și pe dorințe oarbe. Învățații moderni își explică nereușitele și eșecurile, greșelile din metodologie și problemele din societate, prin complexitatea studiilor sociale, a domeniilor de aplicare a acestora și prin numărul mare de factori, care sunt luați în considerare. Cercetările sociale într-adevăr sunt foarte complicate. Ele nu aduc rezultate, dacă nu au o direcție dreaptă și nu îndeplinesc cerințele corecte. Acest lucru înseamnă că materialismul va continua să fie distribuit în astfel de societăți și că aceste națiuni vor călca pe urmele predecesorilor săi, care s-au rătăcit și s-au răsfățat cu pasiunile lor, printre care s-a răspândit răutatea și viciile.

Știința în societatea, care recunoaște rațiunea umană ca singura bază de cunoaștere și ca punct de reper pentru lucrările de cercetare, este sortită eșecurilor și greșelilor, deoarece rațiunea nu este capabilă de una singură să înțeleagă realitatea obiectivă în întregime și să înțeleagă scopul, inerent naturii omului. Sentimentele și rațiunea indică faptul că această problemă se referă la universalii dumnezeiești și la cunoașterea divină. Minte umană, cu logica sa limitată și cu abilitățile cognitive imperfecte, are nevoie de o îndrumare divină și de mesajul ceresc, pentru a nu interzice binele și a nu permite răul, pentru a nu tinde spre rău și a nu răspândi viciul.

Rătăcirile și deficiențele cercetărilor sociale, sunt văzute prin exemplul patrimoniului intelectual occidental. El nu se bazează pe cunoașterea divină, pentru că religiile acestor popoare și scrierile lor au fost denaturate până la nerecunoaștere, oamenii încetând să mai aibă încredere în ele. Naturalismul vestic din Iluminism a dedus conceptul de „natură”, din obiectivitatea realității și din obiectivitatea scopurilor vieții umane și a societății. Cu toate acestea, școala dată nu s-a dezvoltat și a intrat în declin, din cauza faptului că nu s-a bazat pe o sursă universală de cunoaștere, cum este mesajul divin adevărat și de încredere. Scripturile la care s-au referit societățile occidentale, au fost denaturate și lipsite de puritate inițială. În loc să direcționeze dezvoltarea științei, în mai multe sensuri, acestea s-au transformat într-un obstacol în calea sa, într-o sursă de speculații și concepții greșite. În plus, civilizația occidentală modernă a fost sedusă de realizările ei și s-a îndepărtat de acele cunoștințe și metode, de normele morale și valorile familiale, care au fost împrumutate de la musulmani și s-au pus la baza succesului ei.

Din punct de vedere islamic, studiile sociale trebuie să se bazeze pe o examinare obiectivă a proceselor, care au loc în lume, precum și natura lucrurilor și a omului. Iar ca orientare pentru aceste studii, ar trebui să fie revelația împreună cu obiectivele, valorile și universalii sale. Numai în acest caz, eforturile omenești nu vor fi în zadar, el nu se va înclina într-o parte și nu va ceda capriciilor sale, numindu-le emancipare, progres și cu alte cuvinte luminoase, dar lipsite de sens, care serveau pentru înșelarea, inducerea în eroare și seducerea oamenilor.

În lumina celor spuse, nu este surprinzător faptul că în științele umaniste și sociale, civilizația modernă n-a atins acele înălțimi, pe care ei le-au cucerit în știin-

tele exacte și în tehnologii. Nu este de mirare că progresul științifico-tehologic este asociat cu incapacitatea de a construi relații sociale, familiare și pur și simplu umane sănătoase. Societățile moderne s-au împotmolit în vârtejul luptei, fricii și îngrijorării, care le amenință existența, pentru că știința occidentală și filozofia nu sunt în măsură să se îndrepte spre țintă și să înțeleagă realitatea obiectivă universală. Aceasta este ascunsă în natura omului, care, în conformitate cu planul lui Dumnezeu, ne conduce spre neprihănire și direcțivitate, dar nu spre aroganță, viciu și rătăcire.

Obiectivitatea adevărului și a realității – este un concept dinamic și viu, în care relația dintre elemente se reglementează prin natura lucrurilor, legile naturale și valorile, care ajută să se distingă cele bune de cele rele; binele – de rău. Acest concept elimină necesitatea de filozofare a celor care se acoperă cu știința și cu cercetările științifice, pentru a construi societăți bolnave, înapoiate și urâte. Intrând în polemică, aceste minți bolnave încearcă să minimalizeze semnificația celor mai importante norme ale vieții publice. Ele distrug aceste norme, valori și principii și nu consideră rușinos, sub nici un pretext, să apere fără jenă și cu încăpățănare comportamentele cele mai nenaturale și perverse. Ele acționează chiar și de partea triburilor primitive mici, care trăiesc în întunericul pădurilor, pe vârfurile munților și printre mlaștini de netrecut. Denaturând cuvintele, înlocuind denumirile și schimbând descrierile, ele încearcă să demonstreze că nu există nici un motiv de a vorbi despre universalitatea adevărului și al binelei; despre existența răului, rătăcirilor și în general, a ceva nenatural. Aceste minți bolnave pretind ca toți oamenii să accepte aceste manifestări anormale ca pe niște criterii de cunoaștere, ca norme de comportament și de exprimare a naturii umane și propria lor viziune asupra lumii. Cu toate acestea, un astfel de mod de gândire, o astfel de cale atât de imperfectă, vagă și eronată, doar va mări confuzia oamenilor și nu le va da nimic, înafară de creșterea criminalității și desfrâului. Societățile occidentale se vor împotmoli în această mlaștină, obligațiunile de familie și legăturile sociale vor plesni, lipsindu-se de acele valori morale și culturale, pe care au fost construite; acele valori care se bazau pe o natură umană fără pată, pe urmele mesajelor cerești și a civilizației musulmane.

Principala diferență între studiile sociale islamice și cele non-islamice, este faptul că acestea au o orientare corectă și un scop mai înalt. Ei nu se înclină într-o parte din cauza particularității sau al capriciilor umane și, în orice situație, tind să realizeze numai scopurile bune. Aceste studii sunt interdependente, se completează reciproc și au un caracter creativ. Scopurile lor definesc condițiile și principiile de dezvoltare ale acestora și, de aceea, ele se vor dezvolta în direcția corectă. În ele nu vor fi erori grave, ipoteze inutile și speculații nesănătoase, răspândite sub pretextul libertății de cercetare academică și experimente științifice. În lumina valorilor și principiilor corecte, orice viciu, agresie, nedreptate, fărădelege și aroganță, întodeauna vor rămâne viciu, agresie, nedreptate, fărădelege și aroganță, indiferent de care termeni științifici sunt numite și la ce trucuri recur pentru a le justifica.

CAPITOLUL V

DESPRE ÎNCEPUTURILE ȘTIINȚELOR SOCIALE

Împreună cu metodologia generală și cu ipotezele generale, care definesc viziunea islamică asupra diferitor științe (sociale și tehnice), în fiecare domeniu al cunoștințelor există, de asemenea, ipoteze speciale, universalii și principii metodologice. Învățatul musulman trebuie să cunoască și să poată evidenția caracteristicile acelei științe, pe care o studiază, pentru a le folosi atunci când este nevoie, evitând confuzia și fără să-și consume inutil puterile.

În opinia noastră, studiile sociale islamice trebuie să înceapă cu definirea acestor ipoteze, cu explicarea motivelor pentru care au fost alese, a utilității și corespunderii lor cu viziunea islamică, precum și a nevoilor și necesităților musulmanilor. Fără îndoială, clasificarea ipotezelor se va dezvolta și perfecționa, în măsura extinderii cercetărilor științifice și în măsura dezvoltării societăților și schimbării nevoilor și posibilităților lor.

În primul rând, consider că este necesar să se atragă atenția asupra acelor domenii ale cunoașterii, studiul cărora necesită metode și mijloace speciale de cercetare. Este vorba despre studiul textelor din Coran și Sunna și modalitățile lor de păstrare, despre studiul scopurilor revelației și o înțelegere corectă a mesajelor, despre studiul naturii umane și a societății, a modalităților de interacțiune cu comunitatea și direcționarea lor către scopurile nobile, despre studiul instituțiilor sociale și politice, a mecanismelor de creare a acestora și dezvoltarea pentru atingerea obiectivelor islamice, precum și despre studiul legilor naturale și a diverselor substanțe găsite în natură, cu scopul de a le utiliza în mod optimal.

Fiecare dintre aceste domenii ale cunoașterii, într-un mod natural, se împart într-o mulțime de discipline diferite, care se vor completa reciproc. La această etapă timpurie a reformării științei islamice, trebuie să înțelegem importanța majoră a câtorva științe, care în terminologia occidentală modernă se numesc behavioriste. La acestea se referă psihologia, sociologia și antropologia. Trebuie de început cu islamizarea obiectelor acestor științe și cu precăutarea problemelor lor principale, prin prisma Islamului. În lumea modernă, aceste științe studiază natura umană și societatea; principalele ipoteze cu privire la natura omului, la lumea sa interioară și la necesitățile lui. Mai mult decât atât, aceste ipoteze și teorii au un impact semnificativ asupra dezvoltării tuturor științelor sociale și filozofice.

Astfel de științe sociale și umane, cum sunt pedagogia și educația, politologia, economia, managementul, comunicarea în masă, precum și filozofia fiecăreia dintre aceste științe, se bazează în mod principal pe ipoteze, invocate de către oamenii de știință, pe rezultatele cercetărilor lor și pe ideile lor despre natura umană, despre sensul existenței sale, despre nevoile și modul de a se comporta. Atât timp cât pentru aceste științe nu vor fi formulate ipotezele islamice și criteriile, islamizarea completă și corectă din orice disciplină umanitară va fi

imposibilă, iar oamenii de știință inevitabil vor cădea în contradicții și vor greși în viziunile și opiniile lor. Discuția în comun a problemelor nu va reuși, iar soluțiile lor nu vor fi găsite.

O înțelegere corectă a naturii umane și a dinamicii relațiilor umane, este o condiție obligatorie pentru o islamizare de succes a științelor sociale. O astfel de înțelegere corectă trebuie obținută anume din științele behavioriste, deoarece islamizarea lor – este primul și principalul pas în direcția islamizării restului științelor sociale, cum ar fi pedagogia, politologia și economia. Iar dacă islamizarea sistemului educațional, dispozitivului politic și economiei este o sarcină prioritară pentru comunitatea islamică, atunci islamizarea științelor behavioriste este un pas spre rezolvarea cu succes a acesteia. Prioritatea acestui pas este determinată de prioritatea și importanța acestui obiectiv.

Pentru o islamizare efectivă a științelor sociale, trebuie de prelucrat programele universitare și academice, de fondat centre de cercetare și facultăți, pentru ca oamenii de știință musulmani și gânditorii să poată formula, prin eforturi comune, o viziune islamică corectă asupra acestor probleme.

5.1. Pedagogia și educația

Încercând diferite metode pentru a ieși din situația formată, dar fără a putea să rezolve problema referitoare la slăbiciune și înapoiere, musulmanii au pierdut speranța de a progresa în domeniul științei și al afacerilor militare, politologie și drept. Ulterior, ei au început să dezvolte pedagogia și educația, științele economice și management. Ei au început să studieze comunicarea în masă.

Realizând prăbușirea iminentă a încercărilor de occidentalizare și modernizare, care nu se bazau pe principiile islamice, precum și reacția comunității musulmane la aceste procese, musulmanii și-au îndreptat atenția spre conceptul islamic *asala* și respectarea normelor islamice în viața publică. Ei au văzut în acest lucru, salvarea și posibilitatea de a-și recâștiga puterea și măreția. Una dintre cele mai importante manifestări ale acestei tendințe, a devenit islamizarea unui șir de științe sociale, care sunt de o importanță practică, cum ar fi economia și tehnologiile informaționale. În acest scop, au fost create departamente și centre de cercetare corespunzătoare.

Fără îndoială, aceste eforturi au un scop nobil, dar trebuie de înțeles că economia și tehnologiile informaționale reprezintă doar un mijloc. Deși dezvoltarea acestor două domenii, în conformitate cu cerințele Islamului, este necesară pentru ca viața musulmanilor să fie normalizată, nici un fel de realizare în aceste domenii nu vor aduce faloase comunității musulmane, până când nu se va stabili o educație corectă și o formare a personalității și a psihologiei musulmanilor, până când societatea musulmană nu va fi adusă în ordine, iar instituțiile sale politice nu-și vor utiliza resursele în mod eficient și energic, pentru atingerea celor mai înalte obiective.

De aceea, cercetările pedagogice și politice, alături de cercetările din domeniul științelor behavioriste, trebuie să fie în centrul atenției al savanților musulmani.

În acest scop, trebuie de organizat conferințe și seminare, de promovat programe educaționale, de creat centre educaționale și instituții academice de specialitate.

Evident, aici este recomandabil de indicat una dintre cele mai proeminente caracteristici, inerente musulmanilor în ultimul timp. Este vorba despre diferențele și contradicțiile dintre ambițiile și pretențiile musulmanilor, precum și între acțiunile, abilitățile și posibilitățile lor. Indiferent de faptul că musulmanii sunt ferm convingși de măreția Islamului și transmit mesajul lui către restul omenirii, indiferent că nici un fel de alte valori și idei universale nu pot concura cu principiile și universalitățile Islamului, comunitatea musulmană nu este în măsură să reprezinte în mod adecvat Islamul. Religia noastră nu se reflectă în viața noastră, în acțiunile noastre și în felul nostru de a trăi, într-un mod corespunzător, sau cel puțin în unul acceptabil. Mai mult decât atât, ea abia se păstrează și aproape că s-a transformat într-un ideal mitic, celebrat de adepții Islamului, care visează la ziua când soarele cald, curat și luminos al Islamului, se va ridica din nou peste ei și peste toată omenirea.

Chiar și la un nivel personal și foarte limitat, întruchiparea valorilor și idealurilor Islamului în viață, respectarea moralei musulmane și a standardelor de comportament, este de cele mai multe ori imperfect. În rezultatul acestui fapt, exemplul personal al musulmanilor nu face impresie corespunzătoare asupra oamenilor și nu le inspiră să accepte credința noastră. În multe cazuri, calitatea și comportamentul lor nu corespunde imaginii unui musulman de succes și capabil, care aduce foloase lui însuși și celor din jur.

Evident, aici este potrivit să concentrăm atenția asupra unui șir de factori importanți, care determină criza din lumea musulmană și diferențele dintre esența Islamului, pretențiile musulmanilor și situația lor actuală. Tuturor celor care le este cunoscut sistemul educațional islamic, dezvoltat în ultimele secole și cu natura sa superficială, trebuie să le fie clar că problemele educației din comunitatea musulmană – sunt greu de rezolvat. Ele necesită o abordare profundă, îndrăzneță și abilă, care este imposibil de realizat fără anumite cercetări academice serioase și îndelungate, neputând fi limitate la gânduri întâmplătoare și zgârcite.

Cu toate că reflecția asupra problemelor din educația musulmană, ne dă o imagine despre idealurile nobile ale Islamului – care trebuie cultivate în inimile oamenilor – nu putem închide ochii la lipsa cercetărilor academice din domeniul științelor behavioriste și, respectiv, științele care studiază natura umană și societatea, formarea și dezvoltarea sa pe etape. Că doar societățile umane trec prin nu mai puține etape de dezvoltare decât oamenii, și, probabil, aceste procese au un caracter mai complex și mai sofisticat, având nevoie mai mare de învățare, înțelegere și reglementare.

Lipsa unei abordări sistematice științifice a problemelor din educația islamică, a determinat ca metoda de formare a conceptelor islamice la copii și adolescenți, de regulă, să nu corespundă nivelului lor de dezvoltare. Același lucru se poate

spune și despre insuflarea dragostei și respectului față de principiile și valorile islamice. Toate acestea se realizează destul de uniform și într-un mod care, dacă este potrivit pentru ceva anume, atunci doar pentru educația tinerilor maturi din triburile arabe, pentru că trimisul lui Allah ﷺ a adus învățături în rândul persoanelor cu psihologia deja formată. El le-a explicat consecințele îndepărtării de la adevăr și al respingerii arogante. El a făcut apel la conducătorii quraișiți, care erau caracterizați prin grosolanie, aroganță și încăpățănare. Așa au fost obiceiurile beduinilor, care au crescut în mijlocul deșertului infertil. Ei duceau un stil de viață sever, confruntându-se cu pericolele ascunse prin întinderile de nisip. De aceea, revelația și trimisul lui Allah ﷺ cu voce tunătoare s-au năpustit asupra lor cu învinuiri, avertismente, preîntâmpinări și amenințări. Ei erau avertizați de consecințele aroganței și obscenității, desfrâului și ostilității. O astfel de chemare a pătruns în inimile acestor oameni puternici și mândri și i-a condus pe calea cea dreaptă. Din triburi primitive, sălbatice și vicioase care, ca niște fiare sălbatice, foloseau puterea brută și-și păstrau întotdeauna vigilența, s-au transformat într-un popor puternic și organizat, cu o misiune specială și o cultură înaltă. Ei nu erau asemănători cu triburile barbare, care duceau războaie cuceritoare în diferite perioade ale istoriei. Cuceririle musulmane nu pot fi comparate cu invazia mongolilor sau a triburilor germane. Triburile arabe, primii care au apelat la Islam și au fost educați pe valorile sale, se deosebeau prin faptul că au adus cu ei libertatea, mesajul divin și civilizația, bazată pe dreptate și care menținea ordinea și amenața lumea.

Stilul învățaturii coranice, adresat prin trimisul lui Allah ﷺ triburilor de arabi și conducătorilor quraișiților, cum ar fi Abu Lahab și Abu Jahl, până astăzi domină în practica multor musulmani. Ei îl folosesc în scopuri educaționale și de îndemnare, fără a lua în considerare caracteristicile celor, cărora li se adresează. Inconștient, este folosit chiar și la educația și formarea generației tinere de musulmani, fără a lua în considerare nici nivelul și caracteristicile de dezvoltare psihologică și intelectuală a copiilor, nici diferențele dintre nevoile lor și necesitățile bărbaților și femeilor adulte.

Discutând cu un adult despre problemele crezului, instruirii și purificării morale, în primul rând, se face apel la rațiunea lui, învățându-l cele mai înalte obiective și idealuri și ajutându-l să-și mobilizeze capacitățile mintale și intelectuale, pentru a-și îndeplini misiunea vitală, în conformitate cu obiectivele corecte. În același timp, discuția cu un copil pe aceleași teme, ar trebui să vizeze, în primul rând, dezvoltarea calităților din el și abilitățile sale interne, pe care el le va putea utiliza în viitor. De aceea, trimisul lui Allah ﷺ a spus:

فَخِيَارُكُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُكُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَهَّمُوا .

«Cei mai buni dintre voi, în timpurile necunoașterii, vor deveni cei mai buni în Islam, dacă înțeleg [religia]»⁶⁷.

67 Bukhari.

Prin urmare, dacă vom crește o generație puternică, capabilă și sănătoasă, aceasta în orice moment va putea să-și folosească calitățile pozitive, iar cunoștințele sale religioase și directitatea, le vor ghida resursele interne și abilitățile în slujba unor scopuri nobile și corecte, nicidecum altfel.

Educarea și instruirea copiilor este îndreptată, mai presus de toate, spre formarea psihologiei lor, în timp ce apelul la o persoană matură se bazează pe îndemn și este adresat rațiunii sale. Acest lucru este confirmat de cuvintele profetului ﷺ :

اللَّهُمَّ اعْرِزْ الْإِسْلَامَ بِأَحَبِّ هَذَيْنِ الرَّجُلَيْنِ إِلَيْكَ يَا أَيُّهَا جَهْلٍ أَوْ يُعَمَّرُ مِنَ الْخُطَابِ .

«O, Allah, întărește Islamul prin acel dintre acești doi bărbați, pe care-L iubești mai mult: Abu Jahlem sau Umar ibn al-Khattab»⁶⁸.

În ei, profetul Mohammad ﷺ a văzut calități, cum ar fi puterea, curajul și determinarea. Pregătirea psihologică și caracterul puternic – acestea nu sunt ca scopuri și idealuri. Curajul și determinarea nu trebuie confundate cu scopul, pentru care persoana dă dovadă de acest curaj și determinare. Același lucru se poate spune și despre sinceritate, dreptate, răbdare și alte calități interioare. Ele nu trebuie confundate cu scopurile pentru care oamenii își mobilizează resursele și calitățile interne. De aceea, oamenii cu caracter puternic și cu temperament, au existat în vremurile necunoașterii și există și printre musulmani, deosebindu-se numai prin scopurile și aspirațiile lor. Scopurile nobile și corecte ale musulmanilor sunt foarte diferite de intențiile agresive ale păgânilor, cu orizonturile și viziunile lor limitate. Profetul Mohammad ﷺ l-a rugat pe Allah să întărească Islamul prin intermediul lui Abu Jahl sau ‘Umar ibn al-Khattab, tocmai pentru că atenția lui a fost atrasă de temperamentul lor și puterea spirituală. În consecință, anume ei doi au devenit eroi, care au luptat cu vitejie pentru Islam și pentru ignoranță. ‘Umar ibn al-Khattab, poreclit Faruc (cel care distinge binele de rău), a devenit un erou al Islamului, iar ‘Amr ibn Hisham poreclit Abu Jahl (părintele ignoranței) a devenit eroul epocii păgâne. Un luptător bun, prin calitățile și abilitățile sale, s-ar putea să nu se deosebească de un tâlhar și jefuitor, dar ei se vor deosebi numaidecât prin scopurile și intențiile lor. Dacă vrem ca musulmanii să posede un spirit puternic și așa calități personale, cum ar fi curajul, sinceritatea și dăruirea de sine, atunci trebuie ca acestea să le impună încă din copilărie.

Maniera de vorbire și influența sa asupra psihologiei copilului, la diferite etape ale dezvoltării sale, este una dintre cele mai importante probleme ale educației. Trebuie să examinăm natura acestui fenomen și nivelul influenței sale asupra formării personalității copilului și să determinăm cum ar trebui să fie maniera vorbirii al educatorului și prin ce aceasta se deosebește de maniera muștrării, instruirii și învățării adulților.

68 Ahmad și Tirmidhi. Shaykh al-Albani în «Mishkat» (6036) a numit hadisul ca fiind de încredere.

Fără îndoială, copilul are nevoie ca vorbirea profesorului să-i generează calitățile pozitive, care-l vor ajuta să creadă în puterile proprii, să-și îndeplinească cu dorință misiunea în viață și să fie mândru de ea, să tindă spre cunoașterea secretelor ei și spre succes. Astfel, personalitatea care se formează va căpăta putere spirituală și încredere, demnitate și inițiativă, precum și alte calități, necesare pentru îndeplinirea cu succes a misiunii de conducător de către musulmani.

Atât timp cât personalitatea copilului nu s-a format în procesul de comunicare, trebuie de evitat sperietura și intimidarea, deoarece acestea consumă resursele sale interne, necesare pentru formarea unor calități, cum ar fi curajul, încrederea în sine, demnitatea și inițiativa. Un copil trebuie de educat, să i se răspundă la întrebările lui, cu dragoste, încurajându-l și inspirându-l, mai ales atunci când este vorba de percepția lui Allah Cel Atotputernic, Slăvitul și Adevăratul Dumnezeu, Îndreptățitor, Iubitor, Îndurător și Milostiv. Într-un copil trebuie de educat puterea spirituală, răbdarea și dragostea pentru Allah Cel Atotputernic, dorința de a-și trăi viața și să-și îndeplinească misiunea, de a merita viața veșnică și de a se întâlni cu Dumnezeu. Cu alte cuvinte, în primele stadii de formare a personalității copilului, învățarea principiilor de bază ale religiei, valorile și idealurile sale, trebuie să poarte un caracter pozitiv și să-i trezească sentimentele, cum ar fi dragostea, dorința și tendința, căci numai cel care iubește, tinde și se mândrește, este capabil să asculte și să îndeplinească, să se sacrifice și să dea dovadă de răbdare. Iar cel care a cunoscut frica și groaza, se va păzi și se va speria, dar nu va munci, doar dacă va depune un efort minim. Toată viața sa va lupta cu sine însuși și va da dovadă de nehotărâre, pentru că frica care a trăit-o îl va împiedica să meargă mai departe – pe de o parte – și să-l convingă la ascultare și smerenie – pe de altă parte. Lenevia, lipsa de disciplină, neglijența, lipsa unui consens și a unității, precum și lipsa de entuziasm și abilități în muncă – toate aceste calități sunt inerente majorității musulmanilor, în ultimul timp.

Reflectând asupra credinței noastre curate, ne dăm seama că musulmanii ocupă o poziție specială în fața Domnului lumii și că ei vor ajunge în rai. În unul dintre hadise se spune:

مَا مِنْ عَبْدٍ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ثُمَّ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ . قَالَ أَبُو ذَرٍّ : قُلْتُ :
وَأَيْنَ رَأَى وَإِنْ سَرَقَ ، قَالَ : وَإِنْ رَأَى وَإِنْ سَرَقَ .

«Orice sclav care a spus: «Nu există divinitate, [vrednică de închinare], în afară de Allah», - și a murit cu aceasta, va merge cu siguranță în rai». Abu Zarr l-a întrebat: «Chiar dacă el a comis adulter sau furt?» El a răspuns: «Chiar dacă el a comis adulter sau furt»⁶⁹.

Copiii musulmanilor sunt responsabili pentru faptele lor numai la împlinirea vârstei majoratului, iar noi nu trebuie să grăbim dezvoltarea copilului și să-l facem responsabil, înainte ca acesta să fie gata pentru aceasta. Cu copiii trebuie să se vorbească cu dragoste și bucurie, cultivând în ei un spirit puternic, încredere

69 Bukhari și Muslim.

în sine, sentiment de demnitate proprie, inițiativă și tenacitate. În acest caz, trebuie de luat exemplul trimisului lui Allah ﷺ, care a iubit copiii și a avut grijă de ei, a petrecut timpul cu ei și în orice fel încerca să-i scape de frică. În calitate de exemplu, se poate de menționat despre modul în care el a vorbit cu vărul său Ibn 'Abbas, și-a luat nepoata în brațe, stând pe *amvon* și citind o învățătură, și timp îndelungat nu s-a ridicat din plecăciunea la pământ, când nepotul său a urcat pe spatele lui, în timpul rugăciunii colective din moschee. Se poate de amintit și comportamentul său politicos cu băiatul servitor Anas ibn Malik și muștrarea lui în adresa beduinului, care se comporta grosolan cu copiii săi minori.

Desigur, la o anumită etapă, adolescenților musulmani trebuie să li se explice responsabilitatea lor, dar acest lucru trebuie să se facă numai atunci când acest tip de conversație va avea un impact pozitiv asupra formării și dezvoltării acestora. Un asemenea impact au avut cuvintele trimisului lui Allah ﷺ asupra acelor companioni, care au apelat la Islam deja la o vârstă matură, cum ar fi Abu Bakr, 'Umar ibn al-Khattab, Khalid ibn al-Walid, Sa'd ibn Abu Waqqas, Abu 'Ubaydah 'Amir ibn al-Jarrah și alții.

Educația musulmană, care se bazează pe metoda științifică și standardele sale, trebuie să se construiască pe studiul și înțelegerea psihologiei oamenilor, pe caracterul lor, pe etapele de formare a personalității și relațiilor externe, care influențează acest proces. O abordare științifică serioasă pentru a îmbunătăți metodele și mijloacele de educație musulmană, este în măsură să-i schimbe imaginea învechită, transformând educația musulmană într-o adevărată școală academică – cu scopuri nobile, sarcini clare și mijloace eficiente. Datorită acestui lucru, musulmanii vor fi capabili să rezolve probleme sociale importante, să educe persoane remarcabile și să pregătească tinerii pentru viața viitoare, pentru amenajarea lumii noastre și pentru conducerea acesteia.

O educație musulmană corectă nu se poate realiza prin metode de intimidare și descurajare. Dimpotrivă, ea însuflă oamenilor dragoste și bunavoință, mai presus de toate, iubirea față de Allah, Adevăratul și Creatorul Compătitor, și dorința de a face bine și de a proceda corect și echitabil, precum și iubirea față de această viață și față de îndatoririle musulmanilor, pe care Allah a dorit să-i vadă conducători nobili, demni de încredere și cinstiți, precum și dorința de a lucra la realizarea acestui obiectiv; și iubire față de sacrificiul sincer de sine pe această cale glorioasă și dorința de a se întâlni cu Allah cel Iubitor, uitându-se la fața Lui frumoasă în ultimul lăcaș, unde muncitorilor credincioși le este pregătită fericirea veșnică.

Dacă un adolescent n-a atins încă vârsta de maturitate, dar este aproape de ea, atunci profesorul trebuie să-i explice responsabilitatea omului asupra acțiunilor sale și consecințele acestora. Adolescentul trebuie să simtă libertatea și propria responsabilitate, să învețe stăpânirea de sine și îndeplinirea datoriei, să învețe să respecte drepturile altora și să nu încalce interdicțiile, să procedeze în mod corect și să mențină ordinea. Datorită acestui fapt, personalitatea formată este conștientă de sensul bunei vestiri și de avertizare, iar astfel, spiritul nobil va deveni mai puternic, mai activ și disciplinat.

În domeniul educațional, ca nicăieri altundeva în științele sociale, este observabilă importanța combinării obiectivelor revelației cu metodele de analiză aplicată și de gândire rațională. Prin aceste studii academice ale naturii umane și a relațiilor umane, se transformă într-un mijloc eficient de realizare a obiectivelor Islamului. Experiența de educație musulmană din ultimele secole, arată că, pentru a atinge un scop bun, trebuie să știi cum să ajungi la el, și nu sunt suficiente doar bunele intenții.

Posibil, va fi util să se constate că, chiar și după terminarea califatului neprihănit, quraișii și-au dat copiii la educația beduinilor, pentru ca aceștia să absoarbă calitatea arabilor nomazi. Influența educației beduine s-a resimțit nu numai asupra dezvoltării fizice a copiilor, ci și asupra psihologiei lor. Copilul a crescut cu un spirit liber, nestingherit și puternic. Nici restricțiile, nici șabloanele, nici intimidarea, nici presiunea n-au împiedicat dezvoltarea sa fizică și emoțională, în acest stadiu incipient. Ca urmare, el a crescut puternic, curajos și liber, care nu știe de teamă și timiditate. Anume așa și-au educat fiii mulți conducători și emiri, în perioada de glorie a civilizației islamice. I-au educat puternici, curajoși și hotărâți, producând în ei calitățile necesare pentru un conducător. După ce au pus bazele formării viitoarei personalități și le-au insuflat copiilor calitățile necesare, i-au adus în oraș și i-au înscris în medresă, pentru ca sub îndrumarea profesorilor cu experiență și a mentorilor, ei să cunoască diverse științe și să învețe versetele, care să-i pună pe calea cea dreaptă și să le purifice inimile. Grație unei astfel de educație perfectă, ei au dobândit nu numai o mulțime de abilități și cunoștințe, dar, de asemenea, au învățat vitejia și determinarea.

Formulând principiile de educare islamică, cercetătorii vor trebui să învețe metoda trimisului lui Allah ﷺ. Cu toate acestea, nu trebuie de limitat la exprimările și muștrările sale generale, adresate urmașilor săi. Este necesar de obținut o înțelegere corectă a tuturor ipotezelor profetului Mohammad ﷺ și de descoperit adevăratul lor înțeles. Nici una dintre ipotezele sale nu trebuie lăsată fără atenție sau interpretată contrar sensului său propriu-zis. Bazându-ne pe mesajele referitoare la cum profetul Mohammad ﷺ s-a atârnat față de nepoții și copiii companionilor săi, cu câtă dragoste și cu câtă compasiune și răbdare el i-a educat și a vorbit cu ei, cercetătorii trebuie să examineze cu atenție maniera sa de comunicare cu copiii. De exemplu, nu este cunoscut vreun caz când profetul ﷺ să fi lovit vreodată copiii. Dimpotrivă, el a interzis, în nici un caz să nu lovim peste față, pentru că acest fapt se reflectă asupra psihologiei copilului și a abilităților sale interioare.

Regândirea metodelor educației islamice, cu utilizarea unor metode de cunoștințe și de cercetare științifică, trebuie să cuprindă toate domeniile de educație și a proceselor de învățământ. În particular, copiilor și adolescenților trebuie să le fie aleasă pentru citire, literatura de specialitate corespunzătoare nivelului de dezvoltare și abilităților lor. Același lucru este valabil și pentru versetele din Coran și textele din preacurata Sunna a profetului ﷺ. Noi nu trebuie să ne concentrăm atenția exclusiv asupra valorilor filologice și artistice a acestor cărți, texte și manuale, sau asupra acelor sensuri mărețe, pe care acestea le includ în

sine. De asemenea, este necesar să se ia în considerare impactul lor asupra psihologiei copilului, acesta fiind principalul criteriu al procesului de învățământ, la această etapă. Efectul psihologic depinde de metodele de educație, de cum îl sperie pe copil sau îi provoacă interes, îi oferă bucurie sau îi cauzează suferință. Folosirea metodelor corecte ne va ajuta să rezolvăm problemele educației și cele ale formării musulmane, în conformitate cu nivelul de dezvoltare psihologică, intelectuală și emoțională a copiilor.

Este incorect să credem că bunătatea, dragostea și îngăduința în vreun fel vor împiedica să educăm disciplina într-un copil. Ordinea și disciplina – este un mod de atârnare față de muncă și obligații, care le sunt insuflăte copiilor și adolescenților în procesul de învățare și pregătire. Ei se obișnuiesc cu aceasta, luând exemplul altora. La acest lucru contribuie și calitățile pozitive ale caracterului lor, cum ar fi tendința de a reuși și dorința de a merita satisfacția oamenilor pe care îi iubesc și îi respectă. Toate acestea contrazic ideea că dragostea, încurajarea și stimularea, trebuie să fie baza creșterii copilului și să-i formeze atitudinea față de viață.

Să tratezi copilul cu dragoste nu înseamnă să-l strici și să-l răsfăți, iar sperietura copilului nu înseamnă să aduci în el disciplina. Aceasta este o judecată greșită și o abordare inutilă. Ceea ce avem cu adevărat nevoie să facem, este de a combina în mod corespunzător dragostea cu cerințele disciplinei, de a trezi interesul în copii, de a le dezvolta abilitățile și aptitudinile. Numai așa vom putea educa o generație de musulmani, care pot atinge un succes real, respect și recunoaștere, puternici și talentați, prietenoși și dedicați, disciplinați și gata să vină în ajutorul reciproc, liberi și nestingheriți.

Liderii musulmani, învățații islamici și profesorii trebuie să înțeleagă că astăzi sarcinile de educație musulmană puțin se deosebesc de acele sarcini, cu care s-a confruntat trimisul lui Allah ﷺ la începutul Islamului. Apelul profetului Mohammad ﷺ a fost adresat oamenilor mândri și puternici, ale căror neajunsuri au fost grosolănia, cruzimea, prejudecata și ignoranța. În ceea ce privește comunitatea musulmană modernă, ea este lovită de slăbiciune și impotență. Resursele sale interioare sunt epuizate, iar printre musulmani s-au răspândit așa calități, cum ar fi smerenia, servilismul, lipsa de credință în sine și lipsa de inițiativă. Ei nu au dorință de a trăi și de a înfăptui conducerea. Într-o stare similară au fost fiii lui Isra'il, înrobiți și distruși de faraonii din Egipt, ceea ce a devenit motivul pentru misiunea profetică a domnului nostru Musa (bibl. Moise). El i-a condus prin deșertul Sinai, până când n-a crescut o nouă generație de oameni liberi, curajoși și puternici, pentru ca aceștia să poată călca pe pământul sacru și să construiască o societate, bazată pe smerenie în fața lui Dumnezeu, pe monoteism și pe mesajul profetic.

De asemenea, este important de remarcat faptul că mulți musulmani suferă de formalism și nu înțeleg esența religiei. Motivul pentru aceasta constă în atrofia gândirii musulmane, care după ruptura dintre elita intelectuală și politică, n-a fost capabilă să evalueze corect condițiile și provocările timpului și de a

propune soluții alternative adecvate. În aceeași situație s-au aflat și fiii lui Isra'il și cărturarii lor, înainte de venirea Domnului nostru «Isa (bibl. Isus). Dacă un om sărac a comis un furt, ei l-au pedepsit, dar dacă furtul a fost săvârșit de un om bogat, atunci îl eliberau. De aceea, misiunea profetului «Isa ﷺ a fost de a întoarce israelitenii la bază, de a cultiva în ei iubirea, grija, compasiunea sinceră, pentru ca în acest mod omul să înfăptuiască conducerea, să aibă grijă de creațiile lui Dumnezeu și să amenajeze pământul.

La această etapă, sarcina formațională și educațională nu constă în reeducarea poporului puternic și rezistent. Din contra, sarcina noastră este de a vindeca pe cel bolnav, comunitatea musulmană slăbită, căreia nu-i ajunge putere, determinare, creativitate, dragoste de libertate, angajament, eficiență, dragoste și grijă. Plus la toate acestea, musulmanii sunt fricoși, neajutorați, au o mentalitate de sclav și suferă de formalism. Toate aceste calități s-au format în ei timp de mai multe secole de sciziune, tiranie, impotență ideologică și înapoiere.

Învățații musulmani, care se ocupă de problemele educației și învățământului, trebuie să-și înțeleagă foarte bine misiunea și să lucreze la crearea unei teorii științifice în educația islamică, cu metode și obiective clar definite. În partiular, ei trebuie să înțeleagă diferența dintre un aspect intelectual și unul psihologic al educației, să acorde atenția necesară stării psihologice a comunității musulmane și metodelor de îmbunătățire a acesteia. Aceștia trebuie să se asigure că educația copiilor, adolescenților și tinerilor, corespunde cu nivelul lor de dezvoltare și că oferă rezultatele dorite, nu numai în ceea ce privește dezvoltarea intelectuală, dar, mai presus de toate, în ceea ce privește influența psihologică. Aceste principii trebuie respectate în tot ceea ce este prezentat copiilor, inclusiv lecțiile de credință și de educație morală, precum și alte programe educaționale și de pregătire.

Având în vedere că revelația vorbește despre dimensiunile spirituale, emoționale și materiale ale vieții umane, este foarte important ca psihologii și sociologii musulmani să depună eforturile maxime pentru islamizarea acestor științe, alcătuiind o hartă detaliată a conceptelor islamice despre om și societate. Acest lucru va permite profesorilor musulmani să lucreze cu înțelegerea naturii omului, psihologia lui și etapele sale de dezvoltare, precum și particularitățile educației sale și lucrul cu el.

5.2. Politologia

Politologia – este știința despre politică, care studiază prioritățile societății, formele de organizare politică de stat și instituțiile politice. Știința politică este necesară musulmanilor pentru a formula un program politic general al comunității musulmane, pentru a dezvolta sistemul politic, juridic și legislativ – necesare pentru gestionarea societății și resurselor acesteia.

Alegerea conducerii politice, stabilirea priorităților de dezvoltare, perfecționarea legislației, managementul resurselor, reformarea instituțiilor politice și concretizarea funcțiilor lor – toate aceste întrebări sunt vital importante pentru co-

munitatea musulmană. Pe de o parte, ele se bazează pe valorile fundamentale, principiile și credințele musulmane (acest aspect poate fi numit ideologic sau constituțional), iar pe de altă parte, ele depind de posibilitățile materiale, spirituale și civilizaționale ale comunității musulmane, de circumstanțele în care se află națiunile musulmane, precum și de provocările externe și de oportunitățile acelor popoare și civilizații, cu care se confruntă musulmanii.

Cercetările politice și activitatea politică se construiește pe înțelegerea acestor condiții, relațiile dintre ele și consecințele posibile ale acestora. În dependență de acest lucru, trebuie să fie propuse soluții politice concrete și abordări, care să ia în considerare circumstanțele în schimbare și care asigură unitatea comunității musulmane, dezvoltarea, rezistența și stabilitatea ei. De aceea, pentru o viață deplină a societății, instituțiile politice și legislația trebuie să fie dezvoltate într-atât, încât membrii societății să poată participa la dezvoltarea sa, să interacționeze efectiv între ei, determinând împreună cursul dezvoltării socio-politice și economice, să mențină armonia între aspirațiile societății și idealurile sale, iar prin eforturi comune să-și satisfacă necesitățile, să umple golurile, să apere legile și să miște roata reformelor și a transformărilor.

Modelele istorice de organizare politică de stat, în Islam – nu sunt un scop în sine, dar, fără pic de îndoială, conțin lecții utile care trebuie studiate de către științele politice islamice. Aceste modele și instituții, care au apărut în anumite circumstanțe istorice, au jucat un rol al său și au făcut o anumită contribuție la dezvoltarea civilizației noastre. Precăutându-le în acest context, știința politică islamică poate să învețe corect lecțiile istoriei, să se dezvolte în continuare și să contribuie la cea mai bună realizare a scopurilor mărețe și a idealurilor Islamului, în condițiile actuale.

Studiind modelele istorice, trebuie să se acorde o atenție asupra rolului structurilor formale și informale; asupra mecanismelor de participare a lor la viața politică, din acea perioadă. Acest lucru va permite să se înțeleagă motivele care au determinat soarta unui sau altui sistem politic, să evalueze laturile sale pozitive și negative și să scoată din aceasta învățăminte utile, pentru a schița cursul politic comunității musulmane moderne și pentru a-i întoarce simțul de solidaritate, pentru a reforma instituțiile și organizațiile politice existente și crearea altora noi, necesare pentru a asigura cooperarea și ajutorul reciproc între musulmani și națiunile musulmane. Construirea comunității musulmane, în sensul deplin al cuvântului, atâta timp cât în lumea musulmană nu există organizații politice, care răspund necesităților actuale și care se bazează pe valorile sale, și atâta timp cât musulmanii n-au posibilitate să participe la construirea comunității musulmane și la realizarea obiectivelor sale.

Dezvoltând gândirea politică, trebuie să înțelegem că liderii și instituțiile noastre politice reflectă situația reală din comunitatea musulmană și din gândirea islamică. Ei apar din comunitatea musulmană, reflectând starea ei psihologică și intelectuală. De aceea, dacă dorim să corectăm cursul politic al țărilor musulmane, să îmbunătățim calitatea și metodele de lucru ale instituțiilor noastre politice și ai liderilor lor, noi trebuie să îmbunătățim calitatea gândirii islamice,

educația ideologică și propaganda politică. Instituțiile politice corespund stării actuale a gândirii islamice și psihologiei popoarelor musulmane. Caracterul și mecanismul de funcționare a sistemului politic nu se va schimba până când nu se vor modifica principiile, psihologia și valorile musulmanilor înșiși, pe care se bazează instituțiile lor politice. Prin urmare, dacă dorim să reformăm sistemul politic și să îmbunătățim calitatea lucrului puterii executive, trebuie, în primul rând, să reformăm baza pe care se sprijină acest sistem, adică să schimbăm conștiința și psihologia popoarelor musulmane.

Instituțiile politice vor fi eficiente și durabile numai atunci când gândirea islamică va fi constructivă, iar musulmanii înșiși vor avea obiective comune înalte și un depozit spiritual, care va mișca spre sensuri pozitive, spre creativitate și străduință, când fiecare musulman va avea posibilitate să participe la viața publică, folosindu-se de drepturile și libertățile sale. Pentru o viață politică deplină trebuie ca cea mai mare parte din comunitatea musulmană să fie alcătuită din musulmani conștienți, cu caracter puternic și direct și cu o viziune corectă asupra lumii, ca liderii și instituțiile politice să se bucure de încrederea poporului și, ca fiecare musulman, să participe la conducerea treburilor din comunitate, familiarizându-se cu situația reală a lucrurilor și participând la discutarea problemelor politice.

Avem nevoie de o rechizuire minuțioasă a gândirii politice islamice, precum și a metodelor de educație, pregătire psihologică, intelectuală și politică a tineretului musulman. Conștiința și educarea musulmanilor trebuie să reflecte o viziune corectă asupra lumii, o atitudine psihologică sănătoasă, o înțelegere corectă a sensului proceselor politice și scopurile lor principale, precum și o atitudine obiectivă față de tipurile istorice ale instituțiilor politice islamice și o înțelegere a obiectivelor urmărite de ei, a succeselor obținute; motivele crizei lor.

Studiile politice islamice trebuie să fie îndreptate spre restabilirea integrității și unității comunității musulmane. Ele ar trebui să-i învețe pe musulmani să soluționeze împreună problemele și să contureze modalitățile de dezvoltare. Datorită lor trebuie să ne reanimăm instituțiile politice, să le restabilim orientarea islamică și să ne ajutăm liderii politici să respecte principiile Islamului, pentru ca aceștia să exprime voința poporului lor și să le merite încrederea și sprijinul. Din aceste studii ar trebui să fie clar modul în care musulmanii își pot îndeplini misiunea, pot realiza sensul vieții lor și atinge obiectivele lor sociale și politice.

Înțelegerea sensului și formelor corecte ale relațiilor politice, precum și pregătirea psihologică, intelectuală și ideologică – sunt două din cele mai importante chei, pentru restabilirea integrității comunității musulmane, originalității și puterii, pentru mobilizarea forțelor sale creatoare și a resurselor civilizatoare.

Este foarte important ca gândirea politică islamică modernă să fie de la bun început îndreptată spre explicarea proceselor politice și spre educația politică a musulmanilor, pentru ca în loc de respectarea formală a legalității, tineretului nostru să li se însuflească conștientizarea accesoriilor politice și loialitatea politică, pentru ca să nu le slăbească simțul de solidaritate politică și loialitate.

Dezvoltarea gândirii politice și a instituțiilor politice trebuie să ajute națiunile musulmane să depășească slăbiciunea și umilința și să scape de psihologia aproape slugarnică, care-i privează de voința liberă, inițiativă și încredere în sine. Liderii musulmani și învățații islamici, profesorii și părinții trebuie să renunțe la metodele de îngrozire psihologică și intimidare ideologică, care au transformat conceptul islamic de supunere față de adevăr și recunoaștere a realității obiective, care a educat în credincioși dragostea față de bunătate și dreptate, sentimentul de demnitate proprie și tendința spre îmbunătățirea de sine, într-o idee urâtă de aservire și umilință, lipsind musulmanii de voință și încredere în sine, dând naștere unei imitații oarbe, slăbiciune, impotență și josnicie. Ca rezultat, sentimentul de mândrie pentru adevărata credință a fost înlocuită cu înjosirea prin frică, slăbiciune și supunere.

Noi trebuie să înțelegem că adevărata gândire islamică, pe care a reprezentat-o trimisul lui Allah ﷺ și companiile săi, a fost îndeplinită prin măreție și demnitate. Ea s-a întruchipat în următoarele calități: sinceritatea, bunătatea, generozitatea și altruismul. Aceasta a unit toate sensurile conducerii și al neprihănirii. În ceea ce privește umilința și josnicia, ele nu sunt nimic mai mult decât o pedeapsă pentru necredință, aroganță, fărădelege, impertinență, răspândire a răului, răsfățare cu pasiuni și rătăcire.

Astăzi, pagina din istoria islamică este dată uitării. Comunitatea musulmană s-a epuizat și a decăzut. Rândurile sale s-au despărțit, iar musulmanii au ajuns umiliți în fața dușmanilor lor. Ei se tem de aceștia, cedează dorințelor lor, se lasă conduși de ei și se răzbună unul pe altul. Situația actuală a comunității musulmane este o reflectare a mentalității slugarnice, lașității și josniciei, care, ulterior, au fost rezultatul gândirii nesănătoase și al educației psihologice necorespunzătoare.

În știința politică islamică urmează să se facă diferență între o părțică din revelație, între *ijtihad-ul* cercetătorilor universitari și între legislația dinamică, care reglementează viața socială și politică.

Revelația combină scripturile – cele revelate de Allah, precum și poruncile și instrucțiunile trimisului Său nobil, nici mai mult, nici mai puțin. Spre deosebire de revelație, actele normative – care reglementează relațiile sociale și politice – reflectă opinia politicianilor asupra religiei și asupra atitudinii lor față de îndatoririle lor. Programul politic al musulmanilor trebuie să fie orientat spre realizarea obiectivelor șariatului și trebuie să ia în considerare cerințele religiei, pe de o parte, și starea musulmanilor, posibilitățile și părerile lor, pe de altă parte. Respectarea legilor, care reglementează relațiile sociale, este obligatorie pentru toți membrii societății, dar acest lucru nu înseamnă că oamenii nu pot avea o opinie separată, într-o măsură mai mare sau mai mică, diferită de cursul politic general. Prezența unei astfel de opinii separate – nu scutește de obligația de a respecta necesitățile sistemului politic și legislația generală, atât timp cât acestea nu vor fi modificate.

De părțica din revelație și legislația dinamică, care reglementează viața socială și politică, trebuie să deosebim cercetările academice. Ele sunt o sursă de gândire islamică și un mijloc de exprimare a viziunii musulmanilor despre diferite as-

pecte, inclusiv de natură juridică și politică. Dezacordurile dintre cercetători și oamenii de știință și estimările diferite, pe care le dau aceștia actelor legislative și deciziilor politice, nu diminuează importanța acestor hotărâri, dacă acestea reflectă o abordare corectă a problemei. Prin urmare, orice părere trebuie să fie considerată nu mai mult decât o contribuție la studiul unei probleme, care ajută la îmbunătățirea continuă a deciziilor legislative și politice. Cu cât mai multe idei propun, prevăd și studiază oamenii de știință musulmani, cu atât mai probabil este că deciziile lor legislative și politice vor fi obiective și mature și vor corespunde adevăratelor lor credințe și puncte de vedere. Numai în acest caz, actele de drept, care reglementează viața socială și politică, vor exprima voința popoarelor musulmane, protejând interesele lor supreme. Nu este nimic greșit dacă acestea nu vor coincide cu părerile unor oameni sau grupuri în parte, indiferent de poziția lor în societate.

Astfel, dacă cercetarea academică – este sursa de gândire și înțelepciune islamică, atunci deciziile legislative și politice – sunt un ghid practic cu privire la modul cum să fie satisfăcute necesitățile societății și să reacționeze la condițiile schimbătoare. Noi trebuie să înțelegem că o mulțime de motive împreună forțează oamenii politici să adopte anumite decizii și să accepte măsurile inevitabile. Condițiile în care se iau deciziile legislative și politice se deosebesc de condițiile în care se petrec cercetările pur academice, iar factorii care fac presiune asupra politicianilor, se deosebesc de condițiile de lucru ale oamenilor de știință. Fiecare dintre aceste domenii de activitate își au propriile sale nuanțe, care trebuie să fie luate în considerare. Cu toate acestea, ele se completează reciproc, fără a lăsa loc de indicii de confruntare și adversitate; acuzații de carism, oportunism și conformism.

În cele din urmă – și acest lucru se vede din imaginea vastă a istoriei islamice – părțile legii religioase, rezultatele cercetărilor științifice și actele de drept, care reglementează viața politică și socială, se completează reciproc. Ele se împletesc și interacționează între ele, formând rațiunea musulmană, conștiința musulmană și determinând direcția de dezvoltare istorică a comunității musulmane. Oricare încercare de a se opune reciproc, aceste elemente structurale ale gândirii islamice provin dintr-o înțelegere greșită a sensului lor și a contribuției lor la dezvoltarea istorică a comunității musulmane. Înțelegerea neclară și greșită a acestei probleme – este una dintre cauzele impotenței gândirii islamice, sciziunea în rândul musulmanilor, fragilitatea și lipsa de activitate a acestora.

Cea mai importantă obligație a oamenilor de știință musulmani, care studiază științele politice și sociale, este stabilirea constantelor, care determină caracterul și gândirea musulmanilor. Oamenii de știință trebuie să explice cum se mențin aceste principii neschimbătoare în domeniul legislativ și de administrare, cum se răspunde la provocări și cum se reacționează la schimbări, fără a submina fundamentele guvernale și constituționale ale societății musulmane și, în același timp, să se asigure eficiența sistemelor politice, juridice și administrative.

Este evident că nici instituțiile politice occidentale și nici cele de Est, nu îndeplinesc pe deplin cerințele politice ale musulmanilor. Musulmanii nu se ase-

mână cu alte popoare, pentru că ei consideră datoria lor sacră să recunoască adevărul și să respecte dreptatea. Ei recunosc obiectivitatea adevărului spre care indică revelația, natura și rațiunea; ei tind să înțeleagă acest adevăr. Discuția în comun a întrebărilor – aceștia o consideră ca fiind principala metodă de a înțelege aceste adevăruri, iar respectarea dreptății – un mod sigur de a obține beneficiu public și privat în înțelegerea islamică. Sistemul multi-partid occidental nu recunoaște obiectivitatea adevărului și cedează șurei islamice (principiul consultării) prin dinamismul său. Într-o măsură și mai mare șura se deosebește de regimurile totalitare marxiste. Dar, pentru a înțelege diferențele dintre sistemele politice, experiența și realizările diferitelor civilizații și popoare, oamenii de știință politici musulmani și sociologi trebuie să cerceteze adânc originile și fundamentele acestor civilizații.

Bazele civilizației occidentale moderne, de fapt, sunt raționalismul și materialismul. Valorile spirituale sau religioase ale Occidentului s-au păstrat sub formă de patrimoniu cultural și tradiții, în mare parte datorită influenței puternice a civilizației islamice din Evul Mediu și datorită coeziunii lor puternice cu esența acestor popoare. Drept vorbind, acest lucru a permis să se pună capăt conflictului dintre statele occidentale și să se realizeze reformele religioase și bisericești. Materialismul și raționalismul au dat naștere la democrațiile occidentale, care prevăd ideea unei majorități parlamentare ca fiind cel mai bun mod de a proteja interesele persoanelor fizice, reunite în partidele politice. Astfel, într-o societate democratică, decizia este luată de majoritatea parlamentarilor, în interesul partidelor politice. Cu toate acestea, minoritatea nu este adusă la o astfel de stare, când renunță la supunere și se răscoală.

În ceea ce privește marxismul, atunci în acest studiu reformator occidental, principiile civilizației occidentale au obținut cea mai mare dezvoltare. Marxștii divinizau rațiunea umană, au respins complet religia și au declarat deschis despre opiniile lor ateiste. Ei vedeau în om doar un principiu material, explicau viața umană ca fiind o tendință permanentă spre o bunăstare materială și considerau că omenirea va merge în mod inevitabil pe calea dezvoltării relațiilor productiv-economice și satisfacerea nevoilor materiale. Astfel, viitorul omenirii este predeterminat, voința umană nu are nici un sens. Sub influența unei astfel de ideologii, a devenit posibilă stabilirea regimurilor totalitare și asupra maselor populare.

Probabil lipsa unei conduceri divine corecte și a dimensiunii sale moral-spirituală și suportul pe rațiunea umană imperfectă, au devenit adevărata cauză a crizei sociale, morale și economice din Occident. Principiile fundamentale ale Islamului se deosebesc de acele principii, pe care se bazează gândirea occidentală, căzută în capcana materialismului. Islamul recunoaște cele mai diferite dimensiuni ale naturii umane și declară cu scopul existenței sale, libera alegere între adevăr și rătăcire, adevăr și minciună, bine și rău. În lumina unei astfel de abordări și filozofii, adevărul și idealul devin o realitate obiectivă, care există independent de om și voința sa, iar căutarea acestui adevăr și tendința spre el devine datoria lui. De aceea, în Islam, spre deosebire de democrație, decizia nu

este făcută de către majoritate, ci pe cale consultativă, și scopul acestor discuții este găsirea și acceptarea soluției adevărate, corecte, cea mai bună, corespunzătoare conducerii divine, legilor naturale, precum și cerințelor și necesităților societății. Iar capriciile și dorințele unor persoane în parte, depărtate de adevăr și dreptate, nu sunt luate în considerare.

Astfel, principiile și obiectivele șurei islamice se deosebesc de principiile și obiectivele democrației, deși există unele asemănări între ele. De exemplu, dacă situația nu are o evaluare unică și nu se reușește de ajuns la un consens, atunci decizia este luată de majoritatea voturilor, deoarece probabilitatea ca decizia majorității să fie corectă, este mai mare. În acest caz, decizia majorității prezintă prin sine o simplă poziție politică, necesară pentru a realiza în viață orice decizie de importanță publică.

Instituțiile politice și proceduri din Islam trebuie să reflecte natura șurei și să afirme idealurile binelui și dreptății, în conformitate cu textele revelației, natura lucrurilor și a legilor naturale. În acest sens, ele trebuie să se deosebească de instituțiile și procedurile democratice, pentru care are importanță anume soluția politică, bazată pe dorințele și opiniile membrilor partidului de guvernământ sau de coaliție, precum și pe faptul că le consideră un beneficiu pentru ei înșiși și pentru popoarele lor.

Menționăm că pentru funcționarea sistemului socio-politic occidental este obligatorie cunoașterea și respectarea anumitor condiții prealabile. Să luăm, de exemplu, sistemul judiciar. În ciuda faptului că sentința pentru un infractor este dată de către jurați, procedurile judiciare și chiar succesiunea lor, reflectă natura sistemului occidental și necesită cunoașterea condițiilor prealabile. De aceea, împreună cu jurații sunt numiți și judecători calificați, care-i instruesc, le explică caracteristicile cazului precăutat și cerințele preliminare, pe care trebuie să le respecte la studierea cauzei și la luarea deciziei.

Sistemul politic islamic se deosebește de democrația occidentală prin principiile și natura sa. În consecință, aceste deosebiri trebuie să se reflecte în instituțiile și procedurile sale politice. În particular, sistemul politic islamic trebuie să reflecte principiul voinței libere și libertatea religioasă, libertatea de gândire și libertatea activității sociale organizate. De asemenea, el trebuie să reflecte convingerile musulmanilor și opiniile lor ideologice, la baza cărora stă tendința spre bunătate, adevăr și dreptatea comună, prin respectarea principiilor revelației și a legilor naturale. Totuși, acest lucru va fi posibil numai atunci când conducătorii politici ai musulmanilor vor reprezenta poporul și vor fi aleși prin votul poporului; atunci când aceștia vor poseda cunoștințele și calitățile necesare, având la dispoziție instituțiile legislative, judiciare și de altă natură, care le vor direcționa și corecta eforturile.

Acum ar trebui să ne fie clar cât de important este să se examineze multilateral diferitele sisteme politice și să fie comparate între ele. Acest lucru ne va ajuta să identificăm contururile sistemului islamic, neadoptând orbește experiența altora, dar utilizând-o și ținând cont de faptul că obiectivele și principiile sale se deosebesc de ale noastre.

Ce este, totuși, sistemul politic care exprimă spiritul Islamului și cum se poate de construit?

Sistemul politic islamic se caracterizează prin niște principii ideologice și constituționale specifice, care trebuie să fie garantate și respectate atât în domeniul educației ideologice și de învățământ, cât și în lucrul instituțiilor politice și legislative. Conducerea partidelor politice trebuie să fie competentă și flexibilă, iar activitățile lor trebuie să exprime viziunea islamică a problemelor și să răspundă principiilor islamice. Acest lucru presupune existența unor niveluri de conducere și ansambluri consultative și legislative, în dependență de nevoile practice din cele mai importante domenii ale vieții noastre de zi cu zi.

Mijloacele de exprimare a voinței politice, la rândul său, trebuie să fie flexibile, pentru ca guvernele musulmane și deputații să se poată ocupa de o activitate politică constructivă, luând în considerare schimbările în opinia publică, cu privire la fiecare întrebare importantă. În sistemul politic islamic, partidele politice se aseamănă mai mult cu asociațiile parlamentare, care nu sunt legate prin obligații preliminare și poziții de partid. Ele funcționează și reacționează la evenimentele curente, bazându-se pe judecăți obiective și se potrivesc echilibrat pentru alegerea poziției și pentru luarea deciziilor.

Este încurajator faptul că, în ultimul timp, partidele de guvernământ din rândul țărilor musulmane, nu doar că au fost de acord la un sistem multi-partid, dar, de asemenea, au inclus în rândurile lor personalități religioase, care se bucură de respect și încredere în comunitate și sunt cunoscuți prin devotamentul lor față de Islam, prudență și o înțelegere profundă a situației politice. Aceste partide au unit în rândurile lor politicieni influenți și capabili, care reprezentau diferite grupuri sociale, și această practică deja decurgea în niște decizii politice flexibile, luate pe cale consultativă și care luau în considerare toate alternativele și abordările posibile.

Progresul înregistrat în viața politică modernă, în așa-numitele țări dezvoltate, arată cât de mare este rolul oamenilor în reglementarea relațiilor politice și de combatere a corupției. Putem învăța de la ei prin tehnicile de dezbateră politică și de perfecționare a activității politice. Datorită acestui lucru, liderii noștri politici vor deveni mai independenți, iar deciziile lor vor fi mai obiective. Ei vor exprima opinia poporului și vor proteja interesele lor. Datorită acestui lucru, savanții musulmani și legislatorii vor fi în măsură, fără a recurge la imitația oarbă și la imitația experienței străine, să reflecte asupra unor soluții alternative acceptabile, care răspund cel mai bine intereselor și necesităților comunității musulmane și care corespund convingerilor și psihologiei sale.

Dacă, pur și simplu, să ne punem pe gânduri asupra creșterii numărului de națiuni musulmane și geografia lor extinsă, asupra diversității lor istorice și culturale, se poate de înțeles că cea mai acceptabilă formă de conducere în țările musulmane este distribuția puterilor între diferitele niveluri de conducere (de la autoritățile locale în orașe, sate, regiuni și provincii, până la puterile federale). Acest lucru va facilita activitatea guvernelor și va crea cele mai bune condiții de participare a musulmanilor și a asociațiilor acestora, în viața social-politică.

Începuturile științei politice islamice și principiile politicii islamice trebuie să schimbe imaginea despre califat, ca despre o anumită formă istorică de conducere, care se presupune că este necesară de a simula și de a recrea în acea formă în care a existat odinioară. Califatul trebuie să fie precăutat ca un sistem dinamic, care servește la realizarea scopurilor nobile, prin adoptarea unor principii și valori islamice în viața de zi cu zi, prin protejarea și respectarea intereselor religioase și lumești ale poporului. Acest lucru înseamnă că nimic nu ne împiedică să ne reconsiderăm atitudinea față de instituțiile și procedurile politice, pentru reorganizarea sistemului politic islamic, pentru ca acesta să servească intereselor reale ale comunității musulmane.

Discuția multor cercetători despre califat, ca despre un sistem politic neschimbător, care se bazează pe puterea centralizată, este una superficială și greșită. Ea trebuie să fie lipsită de aura sfințeniei. Orice sistem politic și orice formă de conducere, pe care poporul musulman l-a considerat că este necesar pentru realizarea obiectivelor sale religioase și lumești, de fapt, este un califat și merită sprijinul musulmanilor. Cercetătorii nu trebuie să se concentreze exclusiv pe formele istorice de conducere, pentru că atașamentul față de formă și de neînțelegerea esenței este rezultatul insuficienței de experiență și a lipsei de practică. Din acest motiv, se schimbă conceptele, se distorsionează imaginile, iar înțelegerea corectă cedează locul sentimentelor și fanteziilor.

La începuturile științei politice islamice, de asemenea, se referă explicarea scopurilor șariatului și a rolului său în viața comunității musulmane, influența sa asupra organizării sale, asupra posibilităților sale și asupra diferențelor din interesele și din punctele de vedere ale musulmanilor. În gândirea politică occidentală, același rol este jucat de conceptele de mit și realitate; astfel, se diminuează importanța valorilor și normelor morale, care sunt considerate ca fiind contrare realităților și cerințelor actuale. Dar, dacă pentru omul occidental ca justificare poate servi lipsa instrumentelor necesare pentru o viziune de ansamblu asupra lumii (datorită faptului că textele revelației ajunse la ei au fost denaturate și adevărul s-a amestecat cu minciuna, ei și-au pierdut încrederea în ele și s-au lipsit de criteriile de cunoaștere a naturii umane), atunci în Islam nu există absolut nici un loc pentru creația de mituri. Obiectivele islamice și instrucțiunile nu sunt un rod al imaginației și viselor umane. Dimpotrivă, ele corespund naturii creației și adevărului, pe care se țin cerurile și pământul.

În Islam, ne confruntăm cu o opoziție de alt tip. Aceasta este antiteza adevărului și minciunii, binelui și răului, urmarea căii cele drepte și rătăcirea. În comunitatea musulmană, realitatea nu se opune mitului. Aici este adevărul și o conducere corectă, cărora li se opun viciul și rătăcirea. Starea societății și acțiunile oamenilor oscilează între cele două, în funcție de cât de mare este simțul responsabilității, cât de serioase le sunt aspirațiile și cât de bună este executarea planurilor lor.

Fără o conducere divină și fără simțul nevicios al naturii umane, care motivează tendința spre adevăr, dreptate și bunătate, în sufletul omului va rămâne doar nevoia de crime, păcate și agresiuni. Societatea umană nu va deveni corectă,

atât timp cât nu experimentează pe sine influența adevărului, până când intențiile sale nu vor deveni morale, iar aspirațiile – bune și corecte. Și, cu cât mai înaltă va fi morala, cu atât mai bune vor fi faptele oamenilor și starea societății. Fără adevăr și morală nu se poate de îmbunătățit situația lucrurilor și de redus influența factorilor distructivi și a celor care duc în eroare.

O altă sarcină importantă este de a curăța gândirea islamică modernă de controversele și judecățile vechi, care împiedică interpretarea corectă a textelor sacre și explicarea realității. În ele nu se ia în considerare contextul spațial-temporal, ceea ce a permis și permite unor sau altor grupuri, să le folosească pentru a atinge anumite scopuri politice. De exemplu, șovinismul persan și tribalismul arab au fost folosite în lupta locuitorilor înfrânți și amărâți din Imperiul persan și triburile nord-arabe, care populau Irakul împotriva dinastiei de conducere arabe ale Omeiazilor și triburile sud-arabe, care s-au stabilit în Sham și care se bazau pe sprijinul locuitorilor săi. Se poate de amintit ca fiind o decizie politică înțeleaptă, păstrarea puterii în Califat de partea curaișiiților, când multe triburi arabe au ieșit de sub subordonarea statului islamic din Medina, s-a transformat într-o dispută cu privire la origine, succesiune și alegere. Cu toate acestea, circumstanțele în luarea deciziei date și obiectivele sale nu erau luate în considerare din cauza tendinței cercurilor conducătoare de a păstra puterea. Se poate de amintit și viziunile anarhiste ale harigiților, care sub pretextul egalității generale, erau împotriva tuturor oamenilor cumsecade, respectabili și nobili, capabili să gestioneze afacerile comunității musulmane, să asigure ordinea și siguranța publică, să unească musulmanii și să obțină de la aceștia loialitate politică. Dar declarațiile harigiților au fost nimic mai mult decât o încercare de a diviza comunitatea musulmană pe părți și de a justifica anarhia, apostazia și propria lor repulsie față de puterea politică centrală.

Astfel, musulmanii deja la o etapă incipientă, s-au retras de la cerințele monoteismului în problemele politice și de la conceptul șurei în întrebările construirii comunității musulmane și conducerea afacerilor sale. Ulterior, ei au început să se acuze reciproc, apelând la textele sacre și oscilând între ele și între evenimentele istorice, acele care au coincis cu pretențiile lor. Din această cauză, comunitatea musulmană n-a fost capabilă să transmită mesajul Islamului până la alte popoare, să sprijine ordinea islamică și să construiască o societate islamică.

Islamizarea vieții politice înseamnă islamizarea ideilor și educației, islamizarea platformei politice, conducerii, managementului și procedurilor. Sub islamizare avem în vedere aderarea valorilor de bază și a obiectivelor Islamului, prin implimentarea în viață a principiilor șurei și educarea musulmanilor și partea lor politică activă pe aceste principii simple și corecte. În cele din urmă, islamizarea cercetărilor politice presupune studiul vieții politice, a instituțiilor și relațiilor, cu utilizarea unor metode științifice și mijloace corecte, concentrându-se asupra obiectivelor șariatului și bazându-se pe sursele islamice. Scopul acestui fel de studii – este realizarea unei viziuni politice clare și o înțelegere corectă a proceselor politice, precum și propunerea unor decizii politice alternative, bazate pe principiile islamice.

Pentru a realiza importanța gândirii socio-politice islamice, trebuie să înțelegem că calitatea deciziilor politice depinde de nivelul conștiinței politice. În mod ideal, deciziile politice ar trebui să fie rezultatul unei înțelegeri corecte din partea liderilor politici, a legăturii dintre textul revelație și obiectivele șariatului cu natura și realitatea. Acest lucru este indicat în cuvintele Celui Atotputernic:

أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ

«Supuneți-vă lui Allah, supuneți-vă trimisului și celui care are influență asupra voastră» (Sura 4 «AN-NISA», versetul 59).

Supunerea – care se are în vedere aici – se obține nu prin studiul abstract al textelor revelației, ci prin interacțiunea practică a textului și a realității, care se încorporează în deciziile conducătorului plenipotențiar musulman, care-și reprezintă poporul. Aceste decizii trebuie să ia în considerare semnificația și scopul revelației și, în același timp, să reflecte realitatea, să satisfacă necesitățile societății și să facă față provocărilor cu care se confruntă aceasta. În caz contrar, textele Coranului și Sunnei se vor transforma în niște cuvinte lipsite de viață, care vor fi interpretate greșit și vor devini cauza discordiei și dușmăniei reciproce.

Musulmanii sunt obligați să nu-și rateze șansa, dacă le apare posibilitatea de a forma o conducere, care se sprijină pe principiile islamice. Prezența unei astfel de conduceri este necesară pentru ca lumea musulmană să se dezvolte și să beneficieze din revelațiile și învățăturile sale. Aceste concepte sunt inseparabile, și dacă noi vom reuși să ne reformăm modul de gândire, atunci, fără îndoială, vom putea extinde baza socială a Islamului, din care vor crește lideri capabili, aderați la idealurile sale.

Gândirea islamică, rudimentele căreia s-au manifestat în lucrările imamului al-Mawardi, Ibn Tai-miyyi, filozofului și gânditorului al-Farabi, filozofului și politicianului Ibn Haldun, trebuie să renască și să se dezvolte, iar metodologia sa științifică trebuie să fie perfecționată, pentru ca musulmanii să beneficieze de toate cele necesare pentru a-și îndeplini misiunea nobilă civilizațională.

5.3. Științele naturale și tehnice

La etapa istorică anterioară, din cauza presiunii culturale și științifice din partea Occidentului, precum și din cauza declinului gândirii islamice și a nebulozității din viziunea asupra lumii, intelectualii musulmani n-au reușit să înțeleagă diferența dintre obiectivitatea realității și legile naturale și între subiectivitatea atitudinii omului și societății față de el. Musulmanii cu studii și-au îndreptat atenția spre Occident și au început să studieze diverse științe, care și-au obținut dezvoltarea acolo. Ei au început să imite Occidentul în toate, considerându-le realizările ca fiind cunoștințe obiective și ca semn de civilizație. Ei au preluat cunoștințele despre legile naturale și natura lucrurilor, și metodele de utilizare a acestora, sunt acceptabile pentru omul occidental și în societatea occidentală. Toate formele de cultură și știință occidentală, au fost percepute de către musul-

mani ca fiind obiective și neutre. Însăși gândirea occidentală, a fost percepută ca fiind obiectivă și neutră, iar orice aplicare și anexare a acestuia – ca fiind absolută și universală.

Odată cu dezvoltarea conștiinței umane și extinderea legăturilor dintre popoare și civilizații, oamenii de știință au putut să dezvăluie multe aspecte ale gândirii umane și să sistematizeze prezentarea diferitelor popoare și relația lor cu lumea înconjurătoare, cu legile naturii și cu dezvoltarea socială. S-a dovedit că civilizația occidentală, precum și alte națiuni și civilizații, își au propriile convingeri și obiective, psihologie și istorie. Ea își formulează obiectivele și tinde să le pună în aplicare. Cu toate acestea, ea a pierdut legătura cu propriile sale surse de cunoaștere divină, care au fost denaturate, și a fost lipsită de o conducere divină. În cele din urmă, civilizația occidentală a obținut un caracter limitat și în multe domenii, a început să se orienteze după capriciile umane, dorințele și necesitățile materiale. Ea s-a transformat într-o civilizație materială, care divinizează omul cu pasiunile și capriciile sale și care rupe toate legăturile cu latura spirituală a vieții umane și a obiectivelor universale. Acesta este motivul pentru care, în ciuda belșugului material, națiunile occidentale, împreună cu tot restul omenirii, trăiesc într-o stare de confuzie sufletească. Ele suferă de sărăcie spirituală, de lipsă de unitate și luptă socială. În mod permanent sunt amenințate de războaie și distrugerii, noi pericole și crize.

Pentru noi este important să înțelegem că nu orice cunoștință din Occident este obiectivă. Astăzi nu ne este greu de evaluat subiectivitatea științelor sociale și a obiectului lor, dar, în realitate, științele naturale puțin ce se deosebesc de ele. Poate merge vorba doar despre gradul lor de subiectivitate. Cercetările din domeniul științelor naturale nu sunt abstracte și întâmplătoare – ele reflectă obiectivele și ideile subiective ale omului, fiind îndreptate spre realizarea acestora. Prin urmare, cunoștințele noastre despre realitatea obiectivă, legate de natura lucrurilor și legile naturale, au o latură subiectivă, în sensul că acesta este un mijloc de a realiza obiectivele și ideile noastre. Patrimoniul oricărui popor și oricărei civilizații, care cuprinde cunoștințele despre natura lucrurilor și legile naturale, de asemenea, are o latură subiectivă, pentru că servește drept mijloc de realizare a scopurilor și ideilor umane. De aceea, cunoștințele acumulate de către alte civilizații trebuie să fie plasate într-un cadru corect, ținând cont de obiectivele, valorile, reperatele, presupunerile, prioritățile, ideile și interesele lor. Iar imitația experienței străine, cu siguranță, induce confuzie în convingerile, gândurile și imaginile poporului, îi împiedică dezvoltarea independentă și-l privează de originalitate și inițiativă.

Discuțiile despre obiectivitatea și neutralitatea științei occidentale sunt nefondate, pentru că aceasta nu are scopuri și o conducere corectă. Tot ce are aceasta în acest sens – sunt câteva instrucțiuni, păstrate de mesajele cerești și de motivațiile naturii umane sănătoase. Această insuficiență gravă nu se compensează și nu se corectează cu descoperirile științifice particulare, acumulate din Vest, în domeniul științelor naturii. Realizările lumii occidentale în toate domeniile științelor sociale, naturale și tehnice, de fapt, sunt legate numai cu parțialitățile

existenței materiale. În ceea ce privește universalitățile, civilizația occidentală a fost și rămâne pierdută. Ea a aruncat omenirea într-o stare de confuzie profundă, îndoială, îngrijorare, frică, lipsă de unitate, luptă și a dus-o la un pas de moarte. De aceea, rațiunea musulmană este obligată să examineze și să cerceteze realizările Occidentului, pentru a-i identifica neajunsurile și greșelile, făcute la utilizarea lor. Din partea savanților și politicienilor musulmani, precum și din partea tuturor musulmanilor învățați, se necesită o înțelegere profundă a naturii civilizației occidentale, a rădăcinilor și caracteristicilor sale, precum și aspectele pozitive și negative ale tuturor realizărilor sale, în domeniul științei și tehnologiei. Pentru a atinge acest scop, este necesar de a îmbunătăți metodele de învățare și de a prelucra niște criterii islamice corecte, necesare pentru examinarea, evaluarea și utilizarea corespunzătoare a acestor realizări și a aspectelor pozitive; de a înlătura deficiențele și consecințele negative.

O discuție imparțială despre obiectivitatea științei, în special științele naturale și tehnice, este posibilă numai în Islam, deoarece în Islam studiul parțialităților, referitoare la natura lucrurilor și legile naturale, nu începe cu o viziune limitată și îngustă asupra lucrurilor. Acesta este completat de o cunoaștere divină holistică și cuprinzătoare, datorită cărui fapt procesul de cunoaștere capătă direcția corectă. Ea satisface necesitățile spirituale și materiale ale omului, asigură prosperitate materială și liniște sufletească, ajutând adevărații credincioși să ajungă la un nivel complet de bunăstare și securitate.

Combi-nația dintre universalitatea revelației și limitațiunea rațiunii în procesul studierii legilor Universului și natura lucrurilor, este cea mai importantă contribuție a Islamului la civilizația mondială. El conduce civilizația modernă pe calea corectă de dezvoltare. Într-adevăr, reperele corecte pentru cercetările academice și aplicațiile lor practice, precum și filozofia formată sub influența lor, nu sunt mai puțin importante decât descoperirea legilor lumii materiale. Mai mult decât atât, anume cunoașterile universale determină potrivirea și utilitatea acestor descoperi.

Islamizarea cunoștințelor, în general, și a științelor naturale și tehnice, în particular, nu înseamnă neapărat că respectivul conținut se va deosebi de rezultatele observațiilor și descoperirilor, făcute deja de către om. Cu toate acestea, caracterul complet al cunoștințelor islamice va permite de a corecta direcțiunea procesului cognitiv și de a crește randamentul, deoarece cunoștințele islamice se deosebesc prin corectitudinea ipotezelor, prin universalitatea direcțiunii și completitudinea surselor. Ele indică spre beneficiul care poate rămâne neobservat și direcționează spre scopurile, despre care rațiunea umană limitată abia se pricepe.

Astfel, esența islamizării cunoștințelor constă în identificarea reperelor corecte, scopurilor, filozofilor și problematicilor cercetărilor științifice și în aplicarea corespunzătoare a rezultatelor lor în practică. Astfel, știința islamică va fi pe deplin axată pe transformarea și amenajarea lumii, pe aprobarea monoteismului și a purității morale.

La o examinare atentă a istoriei civilizației mondiale și a științei, descoperim că bazele științei moderne, metodologiei științifice și instituțiilor academice, au fost stabilite în perioada de glorie a civilizației islamice. Același lucru se poate spune și despre sferele serviciilor sociale, medicină și industrie. Potențialul enorm al civilizației islamice a avut ca scop amenajarea lumii și realizarea reformelor. În ea nu există loc pentru ceea ce ar fi putut amenința omenirea cu moartea și distrugerea. Odată cu triumful civilizației occidentale, lumea a fost inundată cu arme și explozibili, cu tot felul de mijloace de luptă și de nimicire a oamenilor. Vestul a adus popoarelor de pe Pământ ruinare, nedreptate, violență, imoralitate, înrobire și colonialism. Din moment ce statele occidentale au câștigat puterea, și-au creat propria lor flotă și o armată puternică, au început să treacă peste mări, exploatând alte popoare și încălcându-le drepturile. Occidentul, cu numeroasele sale realizări în domeniul științei și tehnologiei, a adus lumea până la starea în care popoarele «non-vestice» să sufere de foame, ignoranță și boli. Statele moderne concurează în producerea și achiziționarea armelor, inventează noi metode de ucidere, distrugere și înfrângere. O mare parte din cercetările din lumea contemporană este finanțată cu scopul de a prelucra noi tipuri de arme și de a perfecționa metodele de purtare a războaielor.

Islamizarea științei trebuie s-o pună în slujba omului și să subjuge scopurilor de conducere, pentru protejarea planetei noastre și a locuitorilor săi, pentru amenajarea și pentru menținerea ordinea pe ea. Islamizarea științelor naturale și tehnice – este o problemă a științei filozofice. Aceasta se referă la relația științei cu viața omului și cu societatea și constă din abordarea reformistă a vieții, bazată pe credință, monoteism, moralitate și universalism. Ea este destinată pentru a elimina consecințele orbirii spirituale, strălucirea orbitoare a lumii materiale și deficiențele metodologice, din cauza cărora suferă civilizațiile materiale din Occident și Est.

Într-adevăr este uimitor că în umbra civilizației occidentale, nu este nimic mai mult de dorit pentru omenire, decât succesul în cursa înarmărilor. Statele concurează în producția felurilor de arme mortale și se simt în siguranță numai în condițiile de echilibru al terorii. Adevărul este pe partea celui puternic, iar bogăția și prosperitatea devin soarta unui grup mic de aleși. Situația în care s-a pomenit astăzi umanitatea, când pericolele mortale o amenință din toate părțile, contrazice natura umană. Fără îndoială, trebuie să existe o viziune mai perfectă asupra lumii, demnă de om și de sensul existenței sale. În caz contrar, pentru ce omul este înzestrat cu rațiune, gândire și conștiință?

Pericolele care amenință omenirea au ajuns la o asemenea amploare, încât se simte nevoia stringentă de o conducere divină, de o viziune obiectivă și holistică asupra lumii. A venit timpul pentru a construi o civilizație capabilă să obțină succese, să realizeze reformele necesare și să amenajeze planeta noastră. Cu toate acestea, fără un exemplu vizual și viu, umanității nu-i va fi ușor să înțeleagă viziunea islamică asupra lumii și să fie de acord cu soluția islamică.

Islamizarea științei înseamnă, de asemenea, depășirea crizei de gândire și de educație în comunitatea musulmană și în instituțiile academice și educaționa-

le musulmane. Inactivitatea musulmanilor din aceste domenii a determinat ca aceștia să traducă cuvânt cu cuvânt sursele străine. Mai mult decât atât, multe instituții de învățământ din lumea musulmană, în special din sistemul de învățământ superior, continuă să predea științe moderne în cadrul ideologic, conturat de viziunea occidentală asupra lumii, cu abordarea sa materialistă, limitată și imperfectă. Este clar că sarcina în islamizarea științelor naturale și tehnice constă în reformarea cadrului ideologic, în care sunt predate aceste discipline. Acestea trebuie să fie prezentate într-un format islamic bazat pe universalii, valori și obiective ale Islamului. Spiritul lor pozitiv trebuie să trezească în musulmani abilități interioare și să le insufle un sentiment de responsabilitate pentru noile descoperiri și pentru cucerirea naturii, pentru amenajarea lumii și realizarea unei conduceri nobile pe Pământ.

Această sarcină educațională foarte importantă trebuie să fie în centrul atenției nu doar al profesorilor, ci și al conducătorilor din statele musulmane. Aceasta este o problemă cu mai multe fațete, care constă în prelucrarea pentru toate etapele de învățământ, începând cu cele mai timpurii; prelucrarea metodelor de predare și mijloacelor didactice, care reflectă viziunea islamică asupra lumii, conceptele și idealurile islamice. Educația și învățarea începe cu primii ani de viață a unui copil și continuă în măsura dezvoltării sale. De aceea, educatorii și profesorii musulmani trebuie să abordeze această problemă cu cea mai mare seriozitate, fără se afișeze neglijență și nepăsare, pentru ca generațiile tinere de musulmani, spre deosebire de părinții lor, să nu sufere de imaturitate psihologică și intelectuală și de impotență civilizațională.

CAPITOLUL VI

ISLAMUL ȘI VIITORUL

La finalul studiului nostru este recomandabil de subliniat că reformismul islamic este o slujire nu doar pentru comunitatea musulmană, ci și pentru întreaga omenire. De aceea, străduințele musulmanilor și a conducătorilor lor trebuie să fie îndreptate spre rezolvarea a trei probleme de bază:

- a) lucrul cu tineretul musulman, în beneficiul viitoarei comunități musulmane;
- b) implicarea instituțiilor academice în procesul de islamizare a cunoștințelor, cu scopul de a forma o abordare islamică la dezvoltarea științei și civilizației, precum și la educarea noilor generații de musulmani, care pot duce mesajul Islamului;
- c) schimbarea cursului de dezvoltare a civilizației mondiale și a ideilor moderne, în beneficiul viitoarei omeniri. De fapt, în aceasta constă misiunea comunității musulmane și a gândirii islamice.

6.1. Viitorul comunității musulmane

Necesitatea de reformare a gândirii islamice în forma sa actuală, este la fel de evidentă ca și imperfecțiunea psihologiei popoarelor musulmane. Oameni în parte și chiar generații întregi pot percepe informații și idei noi, totodată această percepție – este un proces mental, legat de inteligență și de memorizare. În esența sa, acesta se deosebește de procesul de formare a psihologiei, care își capătă formele și principalele caracteristici ale sale, în copilărie și adolescență. O mare parte dintre schimbările psihologice – care au loc la o vârstă adultă – este legată de interesele și obiectivele vitale, iar eficiența lor depinde de acele forțe interioare și calități spirituale, pe care omul le-a dobândit de la o vârstă mai timpurie. După cum se menționează în unul dintre hadise, cei mai buni din timpurile ignoranței devin cei mai buni în Islam, dacă înțeleg religia. De aceea, locuitorii din deșert, fiind puternici, iubitori de libertate și curajoși, într-un timp scurt au reușit să obțină succese enorme după ce au acceptat Islamul și i-au înțeles obiectivele.

Sarcina principală a generației actuale de musulmani, ține de înțelegerea situației în care am ajuns, de a identifica direcțiile de activitate, de a evalua posibilitățile noastre, de a introduce propuneri corecte și de a crea condiții pentru educația generației tinere de musulmani, pe baza exemplelor demne și cu folosirea mijloacelor potrivite, pentru a educa în ea calități excelente și o credință puternică – în scopurile și idealurile Islamului.

Pentru a corecta poziția comunității musulmane este necesar să se investească în viitorul său, în dezvoltarea psihologică și intelectuală a copiilor noștri. Trebuie să-i educăm pe principii corecte și să-i pregătim pentru realizarea misiunii lor civilizaționale în viitor. De aceea, sarcina generației actuale de musulmani este să pregătească pe viitor o generație demnă. Dacă musulmanii vor decide

că astăzi ei sunt capabili să schimbe ceva, atunci își vor pune în față un scop greșit, irosind în zadar resursele limitate ale generației actuale. La această etapă, eliminarea defectelor din psihologia musulmană este posibilă numai în limite înguste, care nu sunt suficiente pentru depășirea crizei.

Astfel, generația actuală trebuie să muncească cu perspectivă pe viitor, dezvoltând abordări corecte și creând condiții pentru educarea generațiilor viitoare. Dacă am învățat această lecție importantă, trebuie să ne concentrăm eforturile asupra soluționării a trei probleme: în primul rând, să acumulăm puteri și resurse și să nu le permitem epuizarea; în al doilea rând, să formăm o viziune islamică asupra lumii, cu idei și concepte corespunzătoare; în al treilea rând, să transformăm aceste idei și concepte în material, care poate fi utilizat la educarea generației, creșterea și formarea unui caracter puternic.

Savanții și conducătorii musulmani, precum și masele mari de musulmani trebuie să înțeleagă că lumea musulmană cu un caracter slab și cu un potențial intelectual și cultural modest, nu va putea să depășească declinul și înapoierea culturală, să-și restabilească puterile și să-și recâștige poziția de lider. De aceea, astăzi musulmanii și conducătorii lor trebuie să facă tot posibilul pentru a actualiza gândirea islamică și pentru a restabili viziunea islamică corectă asupra lumii. Nici confruntările, nici războaiele nu ne vor apropia de atingerea acestor obiective. Ele ne vor epuiza resursele și nu ne vor aduce nici un folos. Nu trebuie să ne cheltuim puterile pe această direcție (cu excepția acelor cazuri, când musulmanii sunt obligați să facă acest lucru și să înfrunte inamicii), pentru ca asemenea confruntări să nu se transforme în fronturi, care să ne distragă de la scopurile principale.

La această etapă, construirea viitorului comunității musulmane trebuie să se efectueze, înainte de toate, în domeniile pregătirii și educației ideologice. Ele sunt de o mare importanță pentru restabilirea puterilor, soluționarea conflictelor și rezolvarea provocărilor cu care ne confruntăm. De aceea, pentru conflictele politice și militare active, în care musulmanii sunt obligați să supraviețuiască, trebuie de consumat exact atâtea puteri, cât este necesar pentru a continua lucrările creative și reformele.

Savanții și conducătorii musulmani au obligația de a explica maselor mari de musulmani și celor implicați în educarea tineretului, importanța psihologiei în dezvoltarea comunității musulmane și factorii care o influențează. Psihologia viitoarelor generații de musulmani trebuie să se deosebească de psihologia musulmanilor din prezent și de cea a predecesorilor lor, suferinzi din cauza retardului, declinului și slăbiciunii. Educația copiilor și adolescenților musulmani în plan psihologic și cultural, trebuie să fie diferită de cea a părinților și profesoriilor. Cu alte cuvinte, sarcina părinților și profesoriilor de azi este de a indica calea corectă pentru generațiile viitoare, furnizându-le mijloacele necesare, dar nu de a deveni un exemplu model pentru ei. Majoritatea musulmanilor, astăzi pot fi comparați cu medicul, care-i recomandă pacientului să renunțe la obiceiurile proaste, victima cărora este din cauza slăbiciunii de caracter și a educației proaste. Instructorul, care nu este un model perfect pentru imitare, își poate ajuta

elevii să-și vadă neajunsurile și să înțeleagă cauzele lor, dacă el își recunoaște cu sinceritate propriile greșeli. Acesta poate fi comparat cu un antrenor bătrân, care se împărtășește cu cunoștințele și experiența sa, chiar dacă el însuși nu le poate utiliza în deplină măsură.

Într-adevăr, viitorul comunității musulmane depinde de acele schimbări, care vor fi în măsură să realizeze musulmanii pe viitor, de dezvoltarea lor psihologică și intelectuală. Acesta este un câmp larg de acțiune pentru actuala generație de musulmani. Și cu cât este mai puternic, mai energic și mai capabil tineretul nostru, cu cât mai corecte sunt punctele lor de vedere și eforturile, cu atât mai bune vor fi rezultatele obținute de ei.

Oamenii de știință musulmani trebuie să-și îndrepte eforturile intelectuale spre reformarea gândirii islamice și formarea viziunii islamice pe un fundament corect. Rezultatele muncii lor trebuie aduse în atenția restului musulmanilor, pentru ca aceștia să accepte aceste idei, să se ghideze de ele și să le pună la baza convingerilor proprii. Pentru a atinge acest scop, trebuie de studiat minuțios cursul istoriei, de înțeles cum s-a schimbat și a distorsionat gândirea islamică, sub influența proceselor istorice. Acest lucru va permite direcționarea dezvoltării comunității musulmane într-un nou curs, de a inspira musulmanii spre noi idei și considerente corecte, cu privire la construirea viitorului.

Învățații musulmani trebuie să reflecteze asupra principiilor și conținutului gândirii islamice, precum și asupra rolului său în dezvoltarea cunoștințelor islamice și în formarea viziunii islamice asupra tuturor domeniilor de activitate a omului și a societății. Gândirii islamice și viziunii islamice asupra lumii, trebuie să le fie returnate originalitatea și universalitatea. Este necesar de a restabili relația lor cu natura și cu realitatea; de a depăși experiența istorică și greșelile, care au condus la denaturarea lor. Din cauza lor gândirea islamică și-a pierdut conținutul și s-a transformat într-o formalitate, ritual și sloganuri fantomatice, care în ultimele câteva secole n-au dat nici un rezultat.

Oamenii de știință musulmani, de asemenea, trebuie să revizuiască principiile și metodologia gândirii islamice, indicând, în mod clar, problemele legate de ea, pentru ca știința islamică să nu se limiteze la studiul revelației textelor sacre și limbii arabe, ci din contra, să atingă toate sferele de activitate din viața omului și societății. Metodologia gândirii islamice permite formarea unei viziuni vii, ordonate, integre și productive asupra politicii, societății, economiei, managementului și tehnologiei informaționale, precum și asupra artei filozofice, arhitecturii și diverselor domenii ale științei, pe care mintea umană le descoperă pentru sine.

Învățații și intelectualii musulmani trebuie să fie conștienți de faptul că responsabilitatea pentru plasarea comunității musulmane pe calea dezvoltării și progresului stă, în primul rând, pe umerii lor. Restul musulmanilor vor asculta opiniile, sfaturile și soluțiile acestora. Cu cât mai insistente, răbdătoare și nobile vor fi încercările intelectualilor de a găsi soluția corectă și să o prezinte într-un mod corect, convingător și științific, cu atât le va fi mai ușor să miște

comunitatea musulmană spre slujirea Islamului și să-și construiască viitorul. Ritmurile de creștere a potențialului creativ al musulmanilor sunt criteriile unei îndepliniri cu succes a misiunii lor. Cu cât mai rău se vor isprăvi cu ea, cu atât mai mari vor fi suferințele musulmanilor și cu atât mai greu le va fi să meargă pe calea cea dreaptă.

Responsabilitățile oamenilor de știință nu se limitează la formarea unei viziuni moderne asupra lumii, la reformarea metodologiei gândirii islamice pe baza principiilor originalității, universalității și științei și la crearea unui model alternativ islamic al structurii comunității și educației sociale. Tot pe ei stă responsabilitatea pentru formarea conștiinței musulmane în rândul conducătorilor musulmani și a maselor populare. Ei trebuie să dezvolte în musulmani o gândire cuprinzătoare și să introducă metode corecte de educație psihologică, în special în primele stadii de învățământ (începând cu creșele și grădinițele). Copiii – sunt viitorul nostru, iar tinerii – sunt puterea noastră. De aceea, musulmanii trebuie să se ia cu toată seriozitatea de educația și pregătirea viitoarelor generații.

Oamenii de știință și profesorii noștri trebuie să înțeleagă rolul pe care părinții îl joacă în educația copiilor și adolescenților. Nici o altă sarcină educativă nu poate fi comparată după însemnătatea sa, cu convingerea părinților de importanța metodelor corecte de educare. Depozitul sufletesc și valoric, într-o măsură importantă, se bazează pe relația dintre părinți și copii și depinde de acele valori, care definesc relațiile din cadrul familiei. Oricare eforturi depuse în școală și în societate, care nu-și găsesc înțelegere în rândul părinților, sunt sortite eșecului, pentru că familia este destul de capabilă să le facă față și să le slăbească influența acestora. În cazul în care părinții înțeleg problema, atunci ei folosesc diferite modalități de a obține cele dorite de la copiii lor.

Astfel, succesul intelectualilor și profesorilor depinde de capacitatea de a convinge părinții și de a le transmite corect problemele ce țin de educația copiilor lor. Casa și familia trebuie să-și joace rolul său în rezolvarea de succes a sarcinilor propuse, pentru că nimic nu se compară cu pregătirea unui părinte de a se sacrifica de dragul copiilor, de dragul asigurării lor cu fericire și protejării interesele lor. De aceea, astăzi este foarte important să se formuleze printr-un limbaj simplu și ușor de înțeles, sarcinile care stau în fața părinților și modalitățile de realizare a acestora. La acest stadiu de dezvoltare a comunității musulmane, nici oamenii de știință, nici profesorii, nici reformiștii, n-au dreptul să ocolească această problemă. Doar prin deplasarea în această direcție, comunitatea musulmană va fi capabilă să depășească orice obstacole, care stau în calea reformei și progresului.

6.2. Islamizarea cunoștințelor și instituțiile academice

Înainte de a încheia relatarea cu privire la viitorul comunității musulmane, trebuie să discutăm despre rolul instituțiilor academice în islamizarea științei. Criza comunității musulmane, în cele din urmă, este provocată de metoda în care s-au format valorile islamice și ideile de bază, în viața social-culturală a so-

cietății. De asemenea, este evident și faptul că eforturile musulmanilor, precum și sacrificiile politice și militare pe care le fac aceștia, nu le corectează poziția. Dimpotrivă, pe zi ce trece tragedia devine din ce în ce mai teribilă, iar prăpastia care desparte lumea islamică de popoarele dezvoltate, crește. Pentru musulmani, această prăpastie civilizațională înseamnă umilință și atențare la drepturile, viața și bogăția lor.

Pentru a realiza în viață obiectivele nobile și idealurile Islamului, pentru a dezvolta un program de acțiune eficient și pentru a crea instituții sociale progresive și durabile, nu se va reuși – până când sursele corecte de cunoaștere și modul de gândire științific nu vor fi imprimare în conștiința și educarea musulmanilor. De aceea, instituțiile academice și de învățământ, împreună cu casa și familia, trebuie să devină o cetate, în care musulmanii acumulează putere și cunoștințe. Ele trebuie să pregătească terenul pentru viitoarele transformări. De ele depinde pregătirea de cadre noi și dezvoltarea abilităților lor.

Dacă dorim ca instituțiile academice și educaționale din țările musulmane să se descurce cu succes cu sarcina lor, acestea nu trebuie să rămână niște monumente dărăpănate de arhitectură, în care domnește inactivitatea și prostia și care, în mod orbitor, imită gândurile străine. Este inacceptabil ca activitatea universităților din toate colțurile lumii islamice să rămână fără rezultate și incompletă, să avem nevoie în mod permanent să trimitem învățații musulmani în străinătate, pentru a face cursuri și să obțină sau să-și continue studiile. Dimpotrivă, în universitățile noastre trebuie de creat un mediu cultural și academic, din care vor ieși pleade de învățați și cercetători, cu studii și inventivi, capabili să asigure comunitatea musulmană cu mijloacele necesare, să pregătească cadre bune și care nu doresc să strângă fărâmiturile de pe masa altcuiva.

Este vital să se recunoască importanța instituțiilor academice în lumea islamică. Activitatea acestora trebuie să fie reformată. Ele trebuie să se bazeze pe eforturile și resursele comunității musulmane, să nu piardă legătura cu religia și credința ei și cu fundamentele gândirii islamice, trebuie să se conducă după scopurile Islamului și să scoată învățăminte din istoria sa. Metodele științifice dezvoltate în ele trebuie să ajute comunitatea musulmană la mobilizarea resurselor sale, să-și folosească în mod eficient și corect capacitățile, pentru soluționarea problemelor cu care se confruntă; pentru a-și satisface necesitățile.

Comunitatea musulmană nu se poate mulțumi cu instituțiile academice, care nu creează nimic, ci pur și simplu traduc lucrări științifice și materiale metodice, elaborate în diferite țări din Est și Vest. În cel mai bun caz, ele completează cercetările și ideile străine cu observații, denumiri, cifre și date statistice cu privire la starea de lucruri din țările musulmane. Dar acest fapt nu schimbă esența imitației, incapacității intelectuale și lipsa de individualitate.

Instituțiile academice și cele de învățământ din lumea islamică trebuie să înceapă cu universalile, convingerile și scopurile, care sunt imprimare în mintea musulmanilor. Cu prezența acestora trebuie să fie deschise centre de cercetare și departamente, care se ocupă de crearea și îmbunătățirea metodologiei islamice

în toate domeniile științei. Dezvoltarea unei astfel de metodologii pentru diferite discipline și formularea începuturilor lor și a principiilor de bază, trebuie să fie începutul islamizării științei. Aceste fundamente metodologice vor contura cadrul pentru cercetările științifice islamice, vor servi drept ghid tinerilor specialiști și le vor identifica interesele științifice.

Pentru o islamizare reușită a științei trebuie să fie mobilizați oamenii de știință, profesorii și studenții, pentru soluționarea noilor sarcini științifice și pentru atingerea unor scopuri noi civilizaționale, pe baza noii metodologii științifice. În lumina acestor principii, este necesar să regândim patrimoniul științific al popoarelor musulmane și a altor civilizații. Aceasta este singura cale spre cunoaștere și maturitate academică.

Deschiderea catedrelor de economie islamică, mass-media, civilizație islamică ș.a., înființarea unor centre de cercetare a problemelor gândirii islamice, de economie islamică, ș.a.m.d., predarea cursurilor despre relațiile internaționale islamice, despre gândirea politică islamică, despre bazele sistemului politic islamic, despre istoria politică a lumii islamice – toate acestea sunt pașii în direcția corectă, care ar trebui să fie încurajați și sprijiniți. Pentru dezvoltarea și extinderea unei astfel de activități, trebuie de găsit mijloacele care lipsesc și de atras cercetătorii competenți, specializați în aceste științe și în domeniul administrării surselor islamice, care sunt pregătiți să lucreze; să se dedice studiului și dezvoltării acestor științe.

Una dintre cele mai mari dificultăți, care împiedică dezvoltarea științelor sociale islamice – este insuficiența mijloacelor și limitarea posibilităților. Luați oricare centru și orice departament din aceste centre, iar astfel vă veți lovi de insuficiența resurselor și a cadrelor calificate. La etapa dată, nu este suficient să se înființeze centrul, să se creeze catedra sau să se introducă o nouă disciplină de învățământ – pentru a obține rezultatele dorite este nevoie să fie atrași în lucru specialiști calificați și să fie asigurați cu tot ceea ce este necesar pentru muncă și activitate de cercetare, pentru publicare, distribuire și popularizarea lucrărilor lor.

La această etapă, este extrem de neproductiv de a pune dezvoltarea și predarea abordării științelor naturale și sociale islamice pe umerii cercetătorilor și profesorilor, împovărați cu alte responsabilități și care nu au timp pentru efectuarea unor cercetări minuțioase. Aceasta seamănă mai degrabă cu o scuză, decât cu o dorință de a obține rezultate, sau cu niște declarații neîntemeiate, decât cu determinare și convingere. Pentru islamizarea cu succes a științelor, a programelor academice și de învățământ, sunt necesare eforturi succesive și neîntrerupte, în rezultatul cărora să se clarifice adevărata viziune științifică islamică. Acest lucru nu poate fi realizat cu ajutorul unor declarații și hotărâri, exprimate în mijloacele mass-media sau prin intermediul sloganurilor, în urma cărora nu urmează o muncă organizată, sistematică, neîntreruptă și coordonată a specialiștilor.

Primul pas spre islamizarea cunoștințelor și comunității musulmane trebuie să fie soluționarea a câteva probleme, cu care se confruntă instituțiile academice islamice.

1. Concretizarea, sistematizarea și publicarea textelor Coranului și Sunnei în așa formă, încât studenții și cercetătorii să le poată găsi cu ușurință, să le înțeleagă valorile și obiectivele lor și să le utilizeze în conformitate cu interesele lor științifice și după specialitatea lor.

2. Verificarea, sistematizarea și ediția lucrărilor enciclopedice și speciale din patrimoniului clasic islamic, precum și interpretarea acestora pentru studenți și cercetători. Legătura cunoștințelor celor ce învață și a lumii lor interioare cu patrimoniul islamic are o mare importanță pentru dezvoltarea și păstrarea identității. Fără aceasta, orice încercare de a reforma gândirea islamică contemporană va fi iluzorie, imaginară și nu va duce la nimic altceva, decât la irosiri de putere și pierderi de timp.

3. Institutele academice, instituțiile de învățământ și universitățile islamice trebuie să mobilizeze specialiștii competenți în domeniul științelor sociale, care posedă cunoștințe despre principiile Islamului și patrimoniul islamic, pentru o muncă de cercetare sistematică și continuă, cu scopul de a forma și explica metodologia științifică. La etapa inițială, pentru soluționarea problemei puse, cel mai bine se potrivesc centrele de cercetare specializate și facultățile din instituțiile superioare de învățământ, pentru că în incinta acestora, oamenii de știință, profesorii și studenții permanent interacționează unii cu alții. Acest lucru permite crearea unei abordări științifice corespunzătoare principiilor Islamului, pe baza căreia desfășurându-se cercetări științifice, introducându-se metodici de predare și pregătindu-se materiale didactice fundamentale. Cu timpul, ele vor ocupa locul metodicilor străine și al conceptelor științifice, din care nu va rămâne decât ceea ce este necesar pentru efectuarea cercetărilor comparative în diverse domenii. La moment se petrece cu totul altceva. Cercetătorii musulmani sunt prost pregătiți, iar lucrările scrise de ei, din dorința de a obține rezultate cât mai degrabă, sunt superficiale și brute. Aceasta înseamnă că fugim de responsabilitate și ne condamnăm la o dezamăgire și suferințe și mai mari. Astfel, noi nu vom putea vedea calea, vom merge pe dibuite și vom rămâne fără un ghid și fără un conducător.

4. Pe institutele academice islamice stă responsabilitatea pentru organizarea muncii educative în rândul savanților și conducătorilor musulmani. Ei trebuie să clarifice – ce este islamizarea cunoștințelor, cu ce trebuie să înceapă acest proces și modul în care aceasta ar trebui să se reflecte asupra intereselor și eforturilor lor. Ușile instituțiilor academice trebuie să fie deschise pentru liderii politici. Aceștia trebuie să fie invitați la conferințe și simpozioane, unde se discută diferite aspecte ale problemei date și oamenii de știință se împărtășesc cu realizările lor în diverse domenii ale științei, care prezintă interes pentru musulmani.

În sarcinile acestor instituții se includ, de asemenea, crearea unor comunități științifice și ediția unor publicații periodice științifice specializate, care se referă la principalele mijloace de stimulare a activităților academice. Acest lucru va contribui la creșterea interesului față de problema islamizării cunoștințelor și la transformarea ei într-o problemă a întregii comunități musulmane, într-o grijă a întregii societăți, într-o sarcină a conducerii politice. Într-adevăr, a venit

timpul să trecem de la sloganuri goale la acțiuni concrete și să transformăm islamizarea cunoștințelor într-o direcție serioasă în științele academice.

5. Cercetările de disertație și cele academice în cadrul academiilor islamice, trebuie să servească interesele științei fundamentale și să precaute problemele actuale ale comunității musulmane – în perspectiva islamică. În timpul orelor de audioriu și a muncii independente, studenții și disertanzii trebuie să dobândească cunoștințe fundamentale, pentru ca din ei să crească cadre calificate, capabile să poarte torța științei și să continue în mod independent cercetările, să evite confuziile și nu să se întoarcă din expediția lor, în lumea științei cu mintea «occidentalizată» și cu identitatea slăbită. În caz contrar, ei vor deveni, de asemenea, arma expansiunii culturale imperialiste, care de mult timp mănâncă scheletul comunității noastre musulmane, bazele sale religioase, ideologice și academice.

În cele din urmă, trebuie să înțelegem că numai o acțiune sistematică, organizată, continuă și productivă ne va ajuta să ne îndeplinim datoria și ne va da dreptul să sperăm la mulțumirea lui Allah și la ajutorul Lui. Într-adevăr, cât este de frumos acest Apărător! Și cât este de frumos acest ajutor!

6.3. Viitorul omenirii

Dacă viitorul comunității musulmane depinde de reformarea cu succes a modului de gândire, a metodelor de învățământ și instituțiilor comunitare; de islamizarea științelor sociale, atunci viitorul omenirii, foarte alarmant în perspectiva previzibilă, depinde de puterea comunității musulmane de a continua realizarea reformelor planificate și prezentarea prin sine a unui model viu pentru imitare.

Islamul înzestrează omul și societatea cu cel mai înalt sens, stabilește norme etice esențiale, ajută la înțelegerea particularităților naturii umane și motivațiilor sale, precum și a relațiilor vizibile și ascunse, existente în interiorul omului, societății și Universului. Islamul învață principiile de construire a unei societăți stabile, obținerea progresului, asigurarea păcii și securității în întreaga lume.

Islamul protejează instituția căsătoriei și a familiei, declarând principiile dreptății, ajutorul reciproc, responsabilitatea individuală și colectivă, libertatea de gândire, conștiință și religie. Islamul declară principiul deliberativ de luare a deciziilor, precum și comunitatea originii, intereselor și destinului final al întregii omeniri. Islamul îndeamnă spre dobândirea cunoștințelor, dispune să se mențină ordinea, să se amenajeze lumea și să creeze în conformitate cu necesitățile și cerințele noastre. O astfel de viziune islamică corectă este capabilă de a vindeca bolile secolului nostru și de a elimina amenințările, generate de civilizația materială, lipsită de o conducere divină.

Prăbușirea civilizației materiale moderne – nu este un secret pentru nimeni. Societățile progresive își pierd integritatea și ajung în declin, institutul familiei din ea se distruge, iar oamenii suferă de îngrijorări și tulburări sufletești. Omenirea se află sub puterea civilizației materiale. Lumea modernă este împărțită în Nord și Sud, în albi și negri, în bogați și săraci, în înfometați și sătui, în colonizatori și popoare colonizate, în stăpâni și sclavi. Întreaga lume concurează în fabricarea

armelor și în capacitatea de a distruge. Securitatea omenirii este susținută doar de frica unei distrugerii totale a acestei lumi, împărțită în grupuri etnice care se confruntă și sunt reciproc ostile; clase și blocuri politico-militare.

Popoarele dezvoltate – care au potențial științific și resurse materiale, precum și întreaga omenire, astăzi mai mult ca oricând au nevoie de Islam, deoarece numai reprezentările și practicile islamice sunt capabile să vindece bolile civilizației din prezent, care pe viitor doar se vor agrava. Toate aceste reprezentări pot fi rezumate în două principii fundamentale.

1. Comunitatea unităților

Islamul formează o comunitate pe principiile unității și fraternității, concentrează atenția pe satisfacerea necesităților de bază ale individului, ținând cont de interesele comune ale oamenilor pe diferite niveluri (familia, vecinii, poporul, omenirea). Popoarele, care împrăstie o putere distrugătoare enormă, nu pot trăi conducându-se de filozofia confruntării, filozofia luptei permanente interpersonale și interetnice. Prezența armelor de distrugere în masă, atmosfera de antagonism și confruntare, concentrarea pe obiectele controverselor și contradicțiilor – toate acestea, în lumina războaielor sângeroase care nu mai încetau și a agresiunilor unor popoare împotriva altora, ne permite să presupunem că vreodată omenirea va săvârși un act dement de sinucidere, așa cum au existat multe în istoria sa, cu singura diferență că mâine consecințele sale vor fi mult mai devastatoare. De aceea, filozofia zilei de mâine – este filozofia Islamului, filozofia „inelenelor împletite” și a securității colective. Pentru obținerea unei adevărate păci și a securității – nu există o altă alternativă.

Allah Preaînaltul spune în scrierile Sale:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَجَدَّوْا وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا
رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً

«O oameni! Temeți-vă de Dumnezeu vostru, Care v-a creat dintr-un om, a creat din el o pereche și a plasat [pe pământ] o mulțime de bărbați și femei, [proveniți] de la ambii» (Sura 4 «AN-NISA'», versetul 1);

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ
أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

«O oameni! Într-adevăr, V-am creat din bărbat și femeie și V-am făcut națiuni și triburi, ca să vă cunoașteți unul pe altul și cel mai venerat dintre voi înaintea lui Allah – este cel mai temător de Dumnezeu. Într-adevăr, Allah – este Cunoșcător, Conducător» (Sura 49 «AL-HUJURAT», versetul 13);

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ

«Și printre semnele Lui – este crearea cerurilor și a pământului și diferența dintre limbile și culorile voastre» (Sura 30 «AL-HAJJ», versetul 22);

وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا

«Oamenii au fost o comunitate unică [de credincioși], dar a căzut în dezacord» (Sura 10 «YUNUS», versetul 19);

وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ
وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ
بِالْجُنُبِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ

«Închinați-vă lui Allah și nu-I alăturați asociați. Faceți bine părinților, rudelor, orfanilor, săracilor, vecinilor din rândul rudelor voastre și vecinilor, care nu sunt rude cu voi, ghizii și străinii care se află alături ...» (Sura 4 «AN-NISA», versetul 36);

مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ
أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا
فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا

«Din acest motiv, Noi am prescris fiilor lui Isra'ila: cine a ucis un om nu pentru omor sau pentru răspândirea necinstei pe pământ, acela ca și cum ar fi ucis pe toți oamenii, iar cine a salvat viața unui om, acela ca și cu ar fi salvat viața tuturor oamenilor» (Sura 5 «AL-MA'IDA», versetul 32);

وَلَا تَنسُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ

«Nu uita de indulgența în raport unul cu altul» (Sura 2 «AL-BAQARA», versetul 237);

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي
الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَاءَاتُوا الزَّكَاةَ

«Iată! Noi am făcut cu fiii lui Isra'ila un legământ: voi nu vă veți închina nimănui, în afară de Allah; veți face bine părinților și rudelor, orfanilor și săracilor; veți vorbi oamenilor lucruri bune, veți face rugăciunea mahomedană și plăti danie» (Sura 2 «AL-BAQARA», versetul 83);

لَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقْتُلُوا فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوا مِنْ دِينِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ
وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾

«Allah nu vă interzice să fiți buni și corecți cu cei care n-au luptat împotriva voastră din cauza religiei și nu v-au izgonit din casele voastre. Într-adevăr, Allah iubește nepătimășii» (Sura 60 «AL-MUMTAHANA», versetul 8);

وَأِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُمْ خَيْرٌ
لِّلصَّابِرِينَ ﴿١٦﴾

«Dacă îi veți pedepsi, atunci pedepsiți-i la fel, cum ați fost pedepsiți voi. Dar, dacă veți avea răbdare, atunci așa va fi mai bine pentru cei răbdători» (Sura 16 «AN-NAHL», versetul 126);

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقْتُلُونَكُمْ وَلَا تَعْدُوا

«Luptați în calea lui Allah cu cei care se luptă împotriva voastră, dar nu încălcați [limitele permise]» (Sura 2 «AL-BAQARA», versetul 190);

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنْ أَنَّهُمْ فَلَاحُدُونَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ

«Luptați cu ei până când nu va dispărea ispita și până când religia nu va fi dedicată în întregime lui Allah. Dar dacă ei vor înceta, atunci nu vă dușmăniți cu nimeni, în afară de cei nedrepti» (Sura 2 «AL-BAQARA», vers 193);

كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاانُ قَوْمٍ عَلَى
أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا
تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

«Fiți tari în fața lui Allah, mărturisind neînflăcărat și fie ca ura oamenilor să nu vă împingă la nedreptate. Fiți cinstiți! Acest fapt este mai aproape de evlavie. Temeți-vă de Allah, că doar Allah cunoaște despre ceea ce faceți voi» (Sura 5 «AL-MA'IDA», versetul 8);

وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ

«Dacă aduceți o [adeverință sau aduceți o sentință], atunci fiți corecți, chiar dacă este vorba despre ruda [ta]» (Sura 6 «AL-ʿANʿAM», versetul 152);

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ
تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ

«Într-adevăr, Allah vă poruncește să transmiteți cele încredințate pentru păstrare celor cărora le revine și, dacă voi judecați oamenii, să judecați cu dreptate» (Sura 4 «AN-NISA», versetul 58);

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

«Ajutați-vă unii pe alții în dreptate și evlavie, dar nu vă ajutați unii pe alții în păcat și fărâdelege» (Sura 5 «AL-MA'IDA», versetul 2);

وإن طائفتان من المؤمنين اقتتلوا فأصلحوا بينهما فإن بغت إحداهما على الأخرى فقتلوا التي تبغي حق تقيء إلى أمر الله فإن فاءت فأصلحوا بينهما بالعدل وأقسطوا إن الله يحب المقسطين ﴿٩﴾
 إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَأْتُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءِ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْأَسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾

«Dacă două grupuri de credincioși se luptă între ei, atunci împăcați-i. Dacă, totuși, unul dintre ei îl asuprește pe celălalt, atunci luptați împotriva celui care oprimă, până când acesta nu se va întoarce la porunca lui Allah. Atunci când se va întoarce, împăcați-i cu dreptate și să fiți neînflăcăriți. Într-adevăr, Allah iubește neînflăcăriții. ❀ Într-adevăr, credincioșii - sunt frați. De aceea împăcați frații și temeți-vă de Allah, - poate veți fi miluiți. ❀ O, voi cei care credeți! Fie ca unii oameni [să nu-și bată joc] de alții, că doar aceia pot fi mai buni decât ei. Și fie ca unele femei [să nu-și bată joc] de altele, că doar acelea pot fi mai bune decât ele. Nu vă porecliți și nu vă numiți unii pe alții cu cuvinte jignitoare» (Sura 49 «AL-HUJURAT», versetele 9-11);

2. Integritatea surselor de cunoștințe

A doua concluzie este legată de metodele de învățare și cercetările științifice. Gândirea materială se sprijină, în principal, pe metoda rațională, empirică, inductiv de învățare, care începe cu un studiu al lumii senzoriale, cu experimente și acumulare de cunoștințe, de dragul înțelegerii legilor, cărora li se subordonează viața din Univers. Astfel de gândire este ruptă de oricare cunoaștere inițială sau revelație cerească, pentru că oamenii cu așa fel de gândire nu pot avea încredere în cărțile sacre ale unora dintre religiile lumii, în special ale creștinismului. Aceste cărți au fost denaturate și conțin o mulțime de informații, respinse de rațiune, știință și natura umană. Dar, dacă înțelegem cât de complexă este natura socială umană și cât de numeroși sunt factorii, care influențează în același timp comportamentul său, dacă înțelegem că omul nu poate fi un obiect pentru testările de laborator, atunci trebuie să ne dăm seama ce fel de confuzie domnește în științele sociale moderne, cu nenumăratele lor teorii contradictorii în domeniul psihologiei, sociologiei și educației.

Consecințele viziunilor eronate din aceste științe nu se manifestă imediat, dar aceste urmări păgubitoare sunt dificil de eliminat, după ce se vor reflecta asupra organizării interne a societății. De aceea, cunoașterea islamică are un avantaj important: ea concordează și armonizează cu cunoașterea rațională despre na-

tura lucrurilor și a legilor naturale, dar nu se oprește la această trăsătură, eliminându-le pe cele inutile și protejându-le de posibilele daune.

Musulmanul este obligat să respecte, să reflecteze și să studieze creațiile, care includ în sine calități naturale și legi reale, cărora li se supun. El trebuie să interacționeze cu lumea înconjurătoare în beneficiul său. Dar, există o serie de condiții prealabile, care au ajuns până la noi în revelația față de Allah, care se referă la probleme etice importante. Iar dacă musulmanul greșește în punctele sale de vedere și în viziunile cu privire la legile naturii și relația dintre creații, atunci revelația intră în rolul unui început reținut, care nu-i permite să regrete cele făcute, după ce va fi ratată șansa de a mai corecta ceva. Tot ceea ce contrazic normele șariatului și principiile islamice universale, care se bazează pe citirea corectă a textelor clare, nu poate fi corect, deoarece cunoștințele islamice, în același timp, se bazează și pe sursele de orientare divină universală, și pe sursele cunoașterii raționale, experimentale. Musulmanul poate proceda cum vrea, să vândă ce vrea și să producă ce vrea, dacă el depune eforturi și lucrează asupra condițiilor reciproc avantajoase, dacă acțiunile sale nu dăunează celor din jur și nu sunt o cămătărie sau o nedreptate.

Musulmanul poate duce orice stil de viață, poate sprijini orice tradiții bune de viață familiară și să le adapteze după situațiile sale speciale, dacă acesta nu intră în relații, care contrazic natura umană, și nu renunță la căsătoria legală, care protejează demnitatea femeii și copilului și care-i garantează drepturi materiale și religioase. Iar cel care procedează astfel, procedează nedrept și necuviincios și calcă dincolo de limitele permise, că doar Allah nu iubește criminalii!

Într-un cuvânt, revelația și învățăturile Islamului nu este corect să fie înțelese ca o limitare și ca niște șabloane. Mai degrabă, acestea sunt niște puncte de reper, care ajută să se evite rătăcirile și desfrâiele și să se construiască viața și relațiile sociale în cel mai bun mod.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١٠﴾

«Într-adevăr, Allah poruncește să păstrăm dreptatea, să facem bine și să oferim daruri rudelor. El interzice imoralitatea, comportamentul malefic și necinstea. El vă îndeamnă, - poate, vă veți aminti de porunci» (Sura 16 «AN-NAHL», versetul 90);

Adevărul nu încetează să fie adevăr, chiar necătând la faptul că mulți dintre adepții Islamului nu înțeleg legătura dintre revelație și rațiune, ignorând-o pe cea din urmă. Acest lucru a fost inevitabil, deoarece sciziunea din interiorul comunității musulmane a dus la o autoizolare intelectuală a elitei și liderilor comunitari, timp de mai multe secole. Dar să revenim la subiectul nostru.

Aceste două principii – construirea unei societăți de unități spre deosebire de societatea de confruntare și completarea reciprocă a surselor de cunoaștere –

vor dobândi o semnificație specială pe viitor, când omenirea nu va fi în măsură să plătească prețul pentru propriile lor greșeli. A trecut acel timp, când bătăliile istorice decisive au luat viețile a zeci sau sute de oameni și când numai popoarele de pe Pământ au rămas în siguranță, de ceea ce se întâmpla cu alte popoare. Astăzi, planeta noastră s-a transformat într-o casă comună: fiecare strigăt puternic le taie auzul tuturor locuitorilor ei, orice tragedie are loc în fața tuturor și orice durere provoacă suferință celorlalți. Dacă omenirea recunoaște puterea distructivă a armelor sale și pericolul, care amenință existența întregii noastre planete, ea își va recunoaște și necesitatea sa infinită de norme clare și concrete, care se conțin în scrierile lui Allah și în veritabila Sunna; în normele care merită respectul și încrederea fiecărui om nepătimaș și rezonabil și care sunt capabile să păzească omenirea de rostogolirea acesteia în abis.

Leșirea din această situație nu este în setea de confruntare și de victorie, dar în tendința spre unitate și apropiere, în căutarea formelor de coexistență și respectare a intereselor comune. Iar musulmanii, pur și simplu, sunt obligați să-și înțeleagă destinația și să-și îndeplinească datoria, în conformitate cu planul înțelept al Creatorului.

Adevărat este Marele Allah, care a rostit:

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ

«În așa fel, V-am făcut comunitate, care se ține de mijloc, pentru ca voi să revelați despre oameni» (Sura 2 «AL-BAQARA», versul 143);

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ⑦ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ

شَرًّا يَرَهُ ⑧

«Cel, care a făcut bine cu greutatea unui fir de praf, îl va vedea. ❁ Și cel, care a făcut rău cu greutatea unui fir de praf, îl va vedea» (Sura 99 «AZ-ZALZALA», versetele 7-8).

Responsabilitatea comunității musulmane, savanților și gânditorilor musulmani este foarte mare, pentru că, dacă aceștia vor putea să explice principiile adevăratei religii și să construiască o societate model, ei se vor salva nu numai pe ei înșiși și vor reforma nu numai societățile musulmane – aceștia vor corecta poziția întregii omeniri și vor salva civilizația umană de pe Pământ. Stabilind ordinea, ei vor construi o societate a dreptății, securității și păcii pentru ei înșiși și pentru toți ceilalți, direcționând progresul științifico-tehnologic și dezvoltarea civilizațională în beneficiul întregii omeniri. Ei vor construi un Califat, pe care Allah a ordonat să fie stabilit în lume.

CONCLUZIE

Scopul acestui studiu a fost de a descrie starea comunității musulmane în linii generale și de a explica acest lucru însuși musulmanilor, pentru ca aceștia să devină punctul de plecare pentru dezvoltarea lor ulterioară și să-i determine să discute subiectele de actualitate, găsind modalități de vindecare a omului modern, a societăților musulmane și omenirii în ansamblu. Prin tendința de a se apropia de acest obiectiv, am sperat să formăm o privire cuprinzătoare asupra gândirii islamice și să inspirăm rațiunea musulmană în studiul fundamental al problemelor de înapoiere și declin al comunității noastre musulmane, asupra unei discuții răbdătoare, serioasă, minuțioasă și obiectivă a acestor probleme, în scopul de a-i identifica cauzele și modalitățile de a le rezolva.

Cunoștințele, experiența și reflecțiile autorului asupra acestor rânduri, l-au convins de faptul că comunitatea musulmană nu se confruntă cu o insuficiență de resurse, posibilități sau valori. Ceea ce ne lipsește nouă cu adevărat, este modul corect de a gândi. Motivul pentru aceasta constă în însăși defectele gândirii islamice, deficiențele viziunilor sociale și culturale, în imperfecțiunea educației musulmane, în criza instituțiilor sociale și politice. Toate acestea au determinat ca musulmanii să se simtă ca niște sclavi speriați și neajutorați, care-și ajută dușmanii împotriva lor înșiși.

Sperăm că islamizarea, în general, și islamizarea cunoștințelor (cu toate reformele scurse din ea, în metodologia științifică și în metodele de educație), în particular, ocupă un loc central pe agenda comunității musulmane în deceniile apropiate, până când comunitatea musulmană nu se va întări, nu-și va aduna puterile și nu-și va recâștiga prosperitatea și demnitatea, până când musulmanii nu vor începe să amenajeze bine lumea, s-o mențină în ordine și să îndrepte omenirea pe calea cea dreaptă, pe calea adevăratei religii a lui Allah.

Islamizarea – nu este o propagandă politică, ci o abordare ideologică fundamentală. Vrem să credem că conducătorii organizațiilor și mișcărilor islamice nu le vor considera ca o diminuare a importanței propriilor sale eforturi. Activitatea mișcărilor politice fără fundamente ideologice și fără oameni altruști – este o pierdere inutilă de puteri. Acest lucru duce la refuzul înțelegerii corecte a realității, împiedicând mișcarea succesivă spre scopul propus.

Noi trebuie să înțelegem că problema reală constă în nepregătirea comunității musulmane de lăderalitate civilizațională. Aceasta nu este o problemă de venire la putere, cu privire la vreo țară sau partid politic. Gândul este principala forță motrice și fundamentul dezvoltării, fără de care nici o stăruință și program nu vor aduce rezultate. Cu toate acestea, eforturile depuse în diferite direcții doar se completează reciproc, iar atitudinea prioritară față de orice întrebare provocată de circumstanțe sau de necesități obiective, nu înseamnă o respingere totală sau neglijare a tuturor celorlalte. De aceea, în rând cu activitățile politice, numai-decât trebuie să acordăm atenție dezvoltării gândirii islamice și a științei. Mai mult decât atât, activitatea politică trebuie să fie îndreptată, în primul rând,

spre crearea unor condiții și noi oportunități pentru dezvoltarea și reformarea surselor de dezvoltare intelectuală și psihologică a musulmanilor.

Încă o problemă, care trebuie clarificată, ține de activitatea intelectuală, care are diferite niveluri și diferite ordini. Există întrebări fundamentale legate de metodele de cunoaștere, de principii, surse și scopuri de cercetare științifică. Ele sunt capabile să schimbe viziunile și gândirea de la bază. Există și probleme aplicative, legate de tactică și strategie. Problemele actuale ale comunității musulmane au un caracter profund și sunt legate de gândire și de metodologie. Succesul tacticii și strategiei depinde de soluționarea problemelor de un ordin mai profund, de starea gândirii și a metodologiei. Tocmai de aceea, în mod evident, gândul dinamic a lui «Abd al-Rahman al-Kawakibi, care, cu aproape un secol în urmă, a formulat programul și tezele mișcării moderne de reformare islamică în cartea *Umm al-kura*, nu a adus rezultatele dorite, iar progresul parțial obținut n-a afectat situația musulmanilor din lumea modernă. Și astăzi, toată speranța este în faptul că eforturile pentru reformă nu se vor concentra pe parțialități, ci, fuzionându-se împreună, se vor transforma într-o provocare pentru toate popoarele Pământului.

Autorul acestor rânduri nu se îndoiește de faptul că dacă gânditorii și oamenii de știință musulmani, vor începe să educe națiunile musulmane, îndreptându-și eforturile în direcția corectă, atunci ideile reformatoare se vor răspândi, ca o flacără pe un câmp uscat. Aceasta ne învață istoria. Atunci când societatea merge pe calea cea dreaptă, iar gândirea și principiile sale devin corecte, aceasta cu siguranță va împrăștia energie, asemănătoare cu energia fluxului de mâl, își face drum și obține ceea ce nu au putut obține predecesorii săi. Va trece puțin timp și starea sa se va schimba spre bine.

Judecata istoriei este severă pentru cei slabi și rătăciți, este iertătoare cu cei care sunt puternici și hotărâți. De aceea, oamenii de știință și intelectualii noștri trebuie să se concentreze, în primul rând, asupra reformării gândirii islamice și asupra explicării viziunii corecte a popoarelor musulmane și conducătorilor lor. Astfel, cu permisiunea lui Allah, rândurile comunității noastre musulmane se vor închide, iar aceasta cu toate pânzele se va avânta spre noi orizonturi de dezvoltare.

Mă rog Preaînaltului și Puternicului Allah să ne înzestreze cu înțelepciune și cu viziuni corecte, să ne ajute să renaștem din cenușă, sub care lăncezește comunitatea noastră musulmană și întreaga omenire, să facă din noi niște muncitori neprihăniți, care ascultă cuvintele și se supun celor mai buni dintre ei. Și rugăciunea noastră finală – laudă lui Allah, Stăpânul lumilor!

REFERINȚE

1. Abu Sulayman, cAbd al-Hamid Ahmad. Nazariyya al-islam al-iktisadiyya: al-falsafa va-l-vasa'il al-mu'asira. Cairo: Maktaba al-hanadji, 1380/1969
2. Abu Sulayman, Abd al-Hamid Ahmad. Al-Mushkila va-l-bahs ʿan hill (raportul de la conferința de tineret din Tripoli, Liban), 1393/1973
3. Abu Sulayman, cAbd al-Hamid Ahmad. Mabdaʿ at-tawhid va-n'ikasatuh al-idjtima'iyya. Ar-Riyad: Forumul mondial al tineretului musulman, 1393/1973
4. Abu Sulayman, cAbd al-Hamid Ahmad. Al-asbab at-tari-hiyya li-nhiraḥ al-mujtama'at al-islamiyya va muta-tallabat tashih al-binya al-hadariyya al-islamiyya (raport la conferință pe tema «Islamul, civilizația și rolul tineretului musulman»). Ar Riyad: Forumul mondial al tineretului musulman, 1399/1979
5. Abu Sulayman, cAbd al-Hamid Ahmad. Islamiyya al-ma'rifa (raport la cea de-a 2-a conferință mondială privind islamizarea cunoștințelor în Islamabad, 1402/1982) // Al-Muslim al-mu'asir, Al-Kuweit, № 31, 1402/1982
6. Al-Baradisi, Muhammad Zakariya. Usul al-fikh. Dar at-ta'lif, 1376/1956
7. Ibn Kasir, Isma'il ibn 'Umar. Al-Bidaya va-n-nihaya. Ar Riyad: Maktab al-falah, 1981
8. Ibn Hazm, cAli ibn Ahmad. Al-Fasl fi-l-milal va-l-ahvaʿ va-n-nihal / Ed. Muhammad cAli Subayha. Cairo, 1384/1964
9. Ibn Khallikan, Ahmad ibn Muhammad. Vafayat al-a'yan va anba' abna' az-zaman. Beirut: Dar sadir 1994
10. Islamiyya al-ma'rifa: al-mabadiʿ al-'amma, hita al-'amal, al-indjazat. Herndon: Institutul Internațional al gândirii islamice, 1406/1986
11. Muzahhar, Jalal. Hadara al-islam va asaruha fi-t-tarakki al-'alami. Cairo: Maktaba al-hanadji, 1394/1974
12. Ar-Razi, Muhammad ibn 'Umar. Al-Mahsul fi 'ilm usul al-fikh / Ed. Tahi Jabira al-'Alvani. Ar-Riyad: Universitatea islamică a imamului Muhammad ibn Sa'uda, 1399/1979
13. Sabic, as-Sayyid. Al-'Aka'id al-islamiyya. Cairo: Dar al-kitab al-hadisa, 1396/1976
14. Sezgin, Fuat. Tarih at-turas al-'arabi. Ar-Riyad: Universitatea islamică a imamului Muhammad ibn Sa'uda, 1403/1983
15. Tufan, Kadri Hafiz. Turas al-'arab al-'ilmi. Beirut: Dar ash-shuruk, 1373/1963
16. Farruh Muhammad cUmar. Tarih al-fikr al-'arabi ila ayyam Ibn Haldun. Beirut: Dar al-'ilm li-l-malayin, 1401/1981
17. Ash-Shahrastani, Muhammad ibn 'Abd al-Karim. Al Milal va-n-nihal / Ed. Muhammad ibn Fathallaha Badran. Cairo: Matba'a al-azhar University, 1328/1910

AMURGUL (SEMIÎNTUNERICUL) OMENIRII

Elmir Kuliev

Începutul secolului al XX-lea a fost un moment de ruptură în istoria lumii. Pe avanscenă au ieșit noi puteri, care se bazau pe masele populare și erau plini de determinare să stabilească o „nouă ordine mondială”. Țărilor musulmane, în acest scenariu, i-a fost atribuit rolul de observatori tăcuți, ocupați de problemele interne. Statul otoman, ultimul dintre statele puternice ale lumii islamice, nicidecum nu s-a încadrat în acest scenariu. După ce au suferit o înfrângere zdrobitoare în Primul război mondial, turcii au renunțat la pretențiile lor față de Peninsula Arabică și de Africa de Nord, și-au pierdut proprietățile din Europa, Siria, Liban, Palestina și față de Caucazul de Sud. O mare parte din teritoriul Turciei moderne a fost promisă grecilor, conduși de ideea renașterii Imperiului Bizantin. Dar aici, naționaliștii turci și-a spus cuvântul, care conduceau lupta pentru independență. În toamna anului 1922, armata turcă, sub comanda lui Mustafa Kemal a reușit să aducă armatei grecești un șir de atacuri simțitoare și să elibereze Anatolia. Turcia și-a recâștigat dreptul la independență. În același an, în Lausanne, a fost convocată o conferință internațională, în care urma să se decidă – cum ar trebui să fie viitorul statului turc. Delegația turcă a fost condusă de Ismet İnönü, care nu demult preluase funcția de prim-ministru. În acel moment, conducătorul otoman Abdelmajid al II-lea, a fost deja îndepărtat de la putere, păstrându-și numai în mod formal statutul de calif – un lider politic al musulmanilor. Dar pentru Occident, chiar și indiciile despre fosta măreție a otomanilor erau inacceptabile. Printre condițiile impuse de puterile europene a fost – eliminarea completă a califatului și alungarea lui Abdelmajid al II-lea afară din țară⁷⁰. Ca rezultat, pe 3 martie 1924 califatul a fost desființat, iar în cele din urmă Republica Turcă a rupt definitiv cu patrimoniul politic al sultanilor otomani.

De câte ori țările musulmane s-au aflat la un pas de distrugere în fața inamicului nemilos și hotărât! Conflictele religioase și ambițiile politice au epuizat comunitatea musulmană din interior și au împiedicat-o să-și adune puterile. Dar, de fiecare dată se găsea un lider, căruia îi reușea să adune musulmanii și să respingă inamicul. Așa a fost în anul 1187, când sultanul egiptean Salah ah-Din a învins armata cruciaților de la Hittin și a eliberat o mare parte din Palestina, inclusiv Al-Quds (Ierusalim). Așa a fost și în anul 1260, când sultanul mameluc Sayf ad-Din Cutuz a învins armata mongolă la Ain-Jalut, oprindu-i marșul triumfal. Dar nu de data asta! Statul turc, slăbit de războaiele lungi, avea nevoie de un armistițiu, iar voința politică a lui Mustafa Kemal era suficientă doar pentru ca țara să fie menținută în acele granițe, în care ea există până astăzi.

70 Zellum, Abdulkadim. Hilâfet nasil yikildi [<http://www.hilafet.com/kitaplar/hny/18.htm>]

Desființarea califatului a devenit punctul culminant al crizei politice din lumea islamică, care a crescut și s-a aprofundat pe parcursul a mai multor secole. Sistemul politic tradițional nu mai putea menține stabilitatea internă și răspunde la provocările externe. Naționaliștii turci, primii au declarat în mod deschis despre desființarea califatului ca instituție politică. Dar, în realitate, califatul a încetat să mai existe cu mult timp înainte, în anul 661, când, ales în mod legal, califul al-Hasan ibn ,Ali a renunțat la putere în favoarea conducătorului sirian Mu'awiya ibn Abu Sufyan, fondatorul dinastiei omeiazilor. Conducătorii ulteriori ai musulmanilor – cu excepția, poate, a câțiva – au fost, de fapt, autocași, deși purtau titlul de califi – succesorii profetului Muhammad ﷺ. Această idee este confirmată și de tradiția musulmană. În lucrările «Musnad» scrisă de Ahmad și «Sunan» scrisă de Al-Tirmidhi este relatată povestea lui Safin (sclavul eliberat de profetul ﷺ), despre cum trimisul lui Allah ﷻ a spus:

خِلَافَةُ النَّبِيِّ ثَلَاثُونَ سَنَةً ثُمَّ يُؤْتِي اللَّهُ الْمُلْكَ أَوْ مُلْكَهُ مَنْ يَشَاءُ .

«Califatul va dura treizeci de ani în comunitatea mea, după care va sosi împărăția». Sa'id ibn Djumhan (unul dintre naratorii hadisului) i-a spus lui Safin: «Oamenii din *banu umayyah* consideră, că acest califat a trecut la ei». Acela a spus: «Ei mint, copiii lui az-Zarka⁷¹. Ei sunt autocași, cei mai răi dintre autocași»⁷².

Păstrând titlul de califi, după monarhii din generația omeiazilor și abbasizilor, musulmanii aproape că au închis ochii la schimbările din viața politică a comunității musulmane. Învățații islamici s-au mulțumit cu rolul oferit lor, s-au resemnat cu despotismul conducătorilor și n-au încercat să schimbe sistemul politic din țările musulmane. Necesitatea unor transformări radicale a fost recunoscută numai atunci, când musulmanii s-au ciocnit față în față cu inamicul, care le era superior din punct de vedere cultural, militar și tehnic. Cu toate acestea, încercările lui Jamal al-Din al-Afgan (decedat în 1897), 'Abd ar-Rahman al-Kawakibi (decedat în 1902), Muhammad ,Abdo (decedat în 1905), Hasan-bec Zardabi (decedat în 1907), Rafik-bec al-'Azama (decedat în 1925), precum și alți reformatori iluminiști, de a „trezi” musulmanii, s-au dovedit a fi puțin eficiente, iar asta a înfuriat tradiționaliștii. Doar după desființarea califatului din Turcia, învățații islamici au început să discute mai îndrăzneț despre problemele din cadrul comunității musulmane. O mare contribuție la dezvoltarea culturii politice a musulmanilor au făcut-o Muhammad Iqbal (decedat în 1938) – în India Britanică, Abu al-'Ala al-Mawdudi (decedat în 1979) – în Pakistan, Abu al-Hasan al-Nadwi (decedat 1999) – în India, Muhammad Mustafa al-Maraga (decedat în 1945) – în Egipt, Shakib Arslan (decedat în 1946) – în Liban, 'Abd

71 El se referea la urmașii domnitorului omeiazilor Marwan ibn al-Hakam. Az-Zarka' - numele femeii din familia *banu umayyah*.

72 Mubarakfuri. Tuhfa al-ahwazi. T. 6. P. 396.

al-Hamid Badis (decedat în 1940) – în Algeria, Muhammad Tahir Ibn 'Ashur (decedat 1973) – în Tunisia, 'Ali Shari'ati (decedat în 1977) – în Iran și alții.

În lucrările lor se precaută problemele de formare și dezvoltare a conștiinței sociale a națiunilor musulmane, se fac încercări de a afla motivele înfrângerilor politice și militare ale musulmanilor. Unul dintre primii, care a dedicat un eseu separat referitor la această problemă, a fost publicistul și istoricul libanez, personalitate publică și de stat - Shakib Arslan. În lucrarea sa *Limaza ta'ahhara al-muslimun va limaza takaddama gayruhum* (De ce musulmanii au rămas în urmă și de ce alții au reușit să se dezvolte?) (1939) el examinează cauzele eșecului musulmanilor în trecut și în prezent, făcând o paralelă între dezvoltarea istorică a comunității musulmane și a altor civilizații. «Dacă musulmanii doresc să se ridice și să se întoarcă pe calea de dezvoltare, progres și succes, așa cum au făcut alte civilizații – scrie Arslan, – atunci ei trebuie să-și sacrifice pe acest drum proprietatea și viața lor. Allah le-a poruncit, în mod repetat, să facă acest lucru în scripturile Sale, iar asta e ceea ce astăzi se numește sacrificiu de sine. Nici musulmanii, nici un alt oarecare popor nu va putea să obțină succes și progres fără sacrificiu de sine»⁷³.

Filosoful algerian Malik ibn Nabi în cartea sa *Les Conditions de la Renaissance* (Condițiile de renaștere) (1948) leagă renașterea națiunilor musulmane cu formarea valorilor culturale comune. În opinia sa, eliminarea contradicțiilor din comunitatea musulmană va fi posibilă doar atunci, când bogații și săracii, învățații și analfabeții vor împărtăși aceleași valori și vor urmări obiective comune. Dar pentru aceasta, musulmanii trebuie mai întâi să scape de constrângerea interioară, care-i reține de la tendința spre progres, spre cunoașterea părților tari și slabe ale culturii lor proprii și străine. El vede unul dintre motivele pentru succesul popoarelor europene și înfrângerile musulmanilor⁷⁴.

În a doua jumătate a secolului trecut, interesul față de problemele conștiinței publice în lumea musulmană, a crescut în mod semnificativ. În ciuda eliberării de dependența colonială, majoritatea națiunilor musulmane încă erau excluși de la participarea la procesul politic de luare a deciziilor și de determinare a propriului lor destin. Eșecul «modernizării care depășește» și incapacitatea (și, uneori, nedorința) conducerii de a satisface nevoile tot mai mari ale populației, a acutizat problemele sociale în țările musulmane. Pe parcursul acestei perioade, au apărut lucrările *Sirr ta'ahhur al-'arab va-l-muslimin* (Secretul retardului la arabi și musulmani) (1985) scrisă de gânditorul egiptean Muhammad al-Gazali, *Azma al-fikr al-islami al-mu'asir* (Criza gândirii islamice moderne) (1990) scrisă de filosoful egiptean Muhammad ,Ammar, *al-Azma al-fikryya va mana-hidj at-tagyyr: al-afak va-l-muntalakat* (Criza ideologică și căile de corectare: perspective și abordări) (1994) scrisă de gânditorul irakian Tahi Jabir al-'Ul-vani, *Fikh at-taryh fi dau' azma al-muslimin al-hadaryya* (Înțelegerea istoriei în lumina crizei civilizației islamice) (1994) scrisă de istoricul egiptean 'Abd al-Halim 'Uvays, *Azma al-islam ma' as-siyasa* (Criza politică din Islam) (1998), scrisă de publicistul egiptean Fathi Ganim și altele.

73 Arslan. *Limaza ta'ahhara al-muslimun*. P. 163.

74 Malik ibn Nabi. *Shurut an-nahda*. P. 154.

Cu toate acestea, o adevărată piatră de hotar în dezvoltarea gândirii islamice moderne, a fost lucrarea *Azma al-'akl al-muslim* (Criza rațiunii musulmane) scrisă de Abd al-Hamid Abu Sulayman. Prima ediție a fost publicată în 1991, când principalele teze ale autorului au căpătat o răspândire largă în lumea academică, datorită activității sale energice de predare. Viziunile sale cu privire la natura crizei din lumea islamică, susținute de analiza istorică și filozofică a gândirii islamice, din momentul apariției sale și până în zilele noastre, și-au găsit mulți adepți și au dat un impuls pentru dezvoltarea științelor umaniste în țările musulmane.

Pentru a înțelege procesele care au loc în comunitatea musulmană contemporană, precum și pentru a identifica motivele pentru care popoarele musulmane rămân în urmă, autorul se adresează istoriei. El încearcă să înțeleagă, datorită cărui fapt triburile arabe izolate s-au unit sub steagul Islamului și au evadat din captivitatea credințelor păgâne, obiceiuri și superstiții, de ce astăzi musulmanii sunt atât de departe de înțelegerea corectă a religiei lor. Ce a ajutat primii musulmani să construiască o societate, în care se prețuiau calitățile personale și abilitățile și ce a dus la răspândirea corupției, ignoranței și servilismului în lumea islamică? Ce a împins musulmanii la descoperiri și sacrificii de sine și de ce astăzi ei au încetat să mai viseze la cucerirea unor noi culmi? Autorul ajunge la concluzia că la baza tuturor transformărilor din societate stă gândul.

În primele secole după higira, gândirea musulmană a înflorit. Coranul a inspirat credincioșii la dobândirea cunoștințelor și la săvârșirea unor fapte mărețe, le-a insuflat un sentiment de responsabilitate nu numai pentru ei înșiși, ci și pentru viitorul întregii omeniri. Fiecare musulman se simțea un *calif* – un succesor al acțiunilor profeților lui Dumnezeu și un executor al planului înțelept lui Dumnezeu. Gândirea vie musulmană se baza pe scrierile lui Allah și Sunna profetului Muhammad ﷺ, în care învățații islamici găseau răspunsuri la cele mai dificile întrebări. *Fakihii* – juriștii care primeau provocările timpului și soluționau problemele, care au apărut în viața credincioșilor și a comunității musulmane în ansamblu. Totodată, această perioadă, cunoscută sub numele de perioada *ijtihad-ului*, a durat un timp relativ scurt. Sub influența diferiților factori politici, sociali și religioși, învățații islamici au fost nevoiți să se limiteze la studierea problemelor de practică rituală și relații interpersonale, renunțând la implicarea în politică, economie și relații internaționale. Acest lucru s-a manifestat negativ asupra stării gândirii musulmane. Imitarea autorităților timpurii a fost luată ca o regulă, iar *ijihad-ul* a devenit o excepție rară și un motiv pentru indignarea tradiționaliștilor. Din această cauză au suferit și metodologia cercetărilor islamice, și rezultatele acestora. În loc de a se adresa principalelor surse ale crezului și legii islamice – la Coran și Sunna – învățații islamici au început să se bazeze pe pozițiile acelui *mahab* (școala juridică religioasă), din care făceau parte. Ei au avut grijă de păstrarea purității *mahabului* mai mult decât de aplicarea principiilor fundamentale ale șariatului la condițiile în schimbare. Metodologia jurisprudențială s-a transformat într-un instrument lipsit de viață, care nu îndeplinește cerințele timpului și împiedică dezvoltarea gândirii religioase și filozofice. În ceea ce privește rezultatele studiilor teologice, atunci ele cu greu ieșeau dincolo de cadrul analizei filologice și al interpretării textelor sacre, care au fost deja comentate de

nenumărate ori de către predecesorii lor. Învățații islamici practic nu se ocupau de probleme actuale ale comunității musulmane, nu încercau să facă față provocărilor timpului și să influențeze destinul civilizației islamice.

Pe acest fon, brusc s-au remarcat învățații islamici, care au încercat să continue și să dezvolte tradițiile *ijtihad-ului*. Uneori, hotărârile lor independente divergeau de punctele de vedere ale celor patru *mahaburi*, aceasta devenind cauza unor conflicte dure între ele și între tradiționaliști. Chiar și mai puțini au fost cei care au încercat să extindă granițele gândirii religioase și filosofice. La aceasta se referă, de exemplu, teologul andaluz Abu Muhammad ash-Shatibi (decedat în 1194), care a dezvoltat teoria despre șariat, filozoful și istoricul andaluz ,Abd ar-Rahman Ibn Khaldun (decedat în 1406), care poate fi considerat „părintele sociologiei”, reformatorul indian Shah Valialah ad-Dihlavi (decedat în 1762), care a luptat pentru „însănătoșirea” vieții politice și economice din India. Abu Sulayman pune accentul pe activitățile teologului sirian Ahmad ibn ,Abd al-Halim Ibn Taymiyy (decedat în 1328), ideile căruia au introdus o înviere în viața religioasă din Orientul Mijlociu. Cu toate acestea, aceste eforturi rare n-au fost suficiente pentru a forma o metodă științifică holistică, care ar permite oamenilor de știință să înțeleagă procesele, care au loc în lumea islamică și să realizeze reformele necesare. Samavolnicia conducătorilor, vulnerabilitatea maselor și sciziunea din interiorul comunității musulmane, au obligat învățații islamici să se gândească numai la cum să păzească fundamentele religiei de denaturare și să încetinească răspândirea învățăturilor eretice.

Criza s-a reflectat asupra tuturor sferelor vieții musulmanilor și asupra atitudinii lor față de viață și religie. Printre aceștia s-a răspândit lenea, trândăvia, invidia, egoismul și trădarea. Speranța în Allah a cedat locul fatalismului, iar credința în succes – pesimismului și disperarea. Pentru promovare nu mai era nevoie de cunoștințe și aptitudini – în rândul funcționarilor se prețuia josnicia, slugărnicia și prostia. Poate că, situația musulmanilor înainte de colonizarea europeană, cel mai bine este caracterizată de hadisul transmis de imamul Ahmad și Abu Dawood, din cuvintele lui Sauban (sclav eliberat de profetul Muhammad ﷺ). În el este relatat, precum că trimisul lui Allah ﷺ a spus:

يُوشِكُ أَنْ تَتَدَاعَى عَلَيْكُمْ الْأُمَمُ مِنْ كُلِّ أَفْقٍ كَمَا تَدَاعَى الْأَكْلَةُ عَلَى قِصْعَتِهَا.

«Este aproape momentul, când [diferite] popoare se vor năpusti asupra voastră din toate părțile, ca și cum oamenii [flămânzi și lacomi] se vor năpusti la castronul lor». El a fost întrebat: «Acest lucru se va întâmpla din cauza că suntem puțini?» El a răspuns:

أَنْتُمْ يَوْمٌ كَثِيرٌ وَلَكِنَّكُمْ عُنَاءٌ كَعُنَاءِ السَّيْلِ تَنْزِعُ الْمَهَابَةَ مِنْ قُلُوبِ عَدُوِّكُمْ وَيُجْعَلُ فِي قُلُوبِكُمُ الْوَهْنَ.

«Nu, la acel moment, veți fi o mulțime, dar voi veți fi împrăștiați ca gunoiul în flux. Allah va scoate din inimile dușmanilor voștri tremurul

în fața voastră și va pune slăbiciune în inimile voastre». El a fost întrebat: «**Ce fel de slăbiciune?»** El a spus:

حُبُّ الدُّنْيَا وَكَرَاهَةُ الْمَوْتِ.

«**Dragostea față de viața lumească și ura față de moarte**»⁷⁵.

Atunci ce a condus gândirea musulmană la declin? Ce evenimente au determinat răspândirea în rândul musulmanilor a corupției, ignoranței și imitației? Care este rolul jucat de Islam în retardul cultural, militar și tehnic al musulmanilor în comparație cu europenii? Pentru a putea înțelege esența crizei, Abu Sulayman încearcă să clarifice, când civilizația islamică a atins apogeul dezvoltării sale și a început să se încline spre apus. El a ajuns la concluzia că cea mai importantă cauză a crizei comunității musulmane – este sciziunea dintre elitele politice și intelectuale, care a devenit o consecință a schimbărilor din sistemul politic.

Personalitățile musulmane au înaintat împotriva anulării alegerii conducătorului de stat și stabilirea monarhiei, dar n-au rezistat luptei istovitoare cu susținătorii dinastiei de guvernământ. Printre motivele pentru înfrângerea lor, Abu Sulayman numește nivelul scăzut al conștiinței musulmanilor convertiți, neeliberați de gândirea tribală și, respectiv, care n-au devenit parte integră a comunității musulmane. La urma urmei, timp de vreo douăzeci de ani, musulmanii au reușit să strivească Imperiul persan și să dea atacuri grave bizantinilor, să stabilească controlul asupra Irakului și Khorasanului și să avanseze de la Africa de Nord până la Kairouan. De-a lungul acestor ani, un șir de musulmani s-au completat cu zeci și chiar sute de mii de neofiți, care n-au trecut acea cale dificilă de formare spirituală, care a fost depășită de companionii lui Muhammad ﷺ. Importanța transformării conștiinței neofiților a fost recunoscută de către musulmani. Acesta a fost unul dintre motivele pentru care Umar ibn al-Khattab n-a fost un susținător al expansiunii rapide a Califatului. În particular, el a interzis lui Amr ibn al-Asu să avanseze spre Occident după cucerirea Tripolului și nu i-a recomandat lui Muawiya ibn Abu Sufyan să extindă frontul operațiunilor de luptă, prin crearea unei flote navale⁷⁶. Cu toate acestea, după moartea califului Umar, războaiele cuceritoare au continuat. Datorită acestui fapt, s-a umplut trezoreria, a crescut nivelul de bunăstare a musulmanilor și a schimbat înfațișarea orașelor. Între timp, conștiința publică s-a rupt între Islam și resturile de *djahilyi* (*păgânism*). Ca rezultat al acestui fapt, la periferiile Califatului au apărut mișcări de răscoală, care destabilizau situația politică internă și care au dus la o sciziune între liderii musulmani.

Pentru a caracteriza conștiința socială, care a predominat în Arabia pre-islamică și care a reînviat în timpul domniei Omeiazilor, Abu Sulayman folosește termenul de *asabyya*. Acesta provine de la cuvântul arab عَصَبَةٌ «grup», «uniune» și înseamnă «spirit tribal», «pasiune puternică față de tot ce-i al tău». În

75 Albani. Silsila al-ahadith al-sahih.a T. 2. P. 647.

76 Ali-zade. Cronici. P. 62.

sursele islamice timpurii, conceptul de *asabyya* capătă un colorit negativ și se opune spiritului unității islamice. Muslim și an-Nasai au transmis din cuvintele lui Djunduba ibn Abdallah al-Bajal, că profetul ﷺ a spus: «Cine a fost ucis, luptându-se sub steagul devoțiunii oarbe, apelând la *asabyya* sau la susținerea acesteia, acela a căzut în moartea timpurilor de ignoranță». Sub cuvântul *asabyya* aici se are în vedere pregătirea oamenilor de a-și apăra interesele grupului lor și de a lupta pentru el, doar pentru că au în comun legături de familie, sau ceva de felul acesta. În filozofia islamică, acest termen s-a prins ferm datorită învățăturilor istorice și filozofice ale lui Ibn Khaldun, despre schimbările sociale în care *asabyya* este considerată ca fiind o „solidaritate militantă” (conform N.S. Rozov), care permite comunității tribale să-și învingă adversarii politici și să vină la putere. În literatura limbii ruse, acest termen este, de obicei, tradus ca „solidaritate colectivă”, „coeziune”, dar noi preferăm să-l lășăm fără traducere.

În opinia autorului, *asabyya* a fost anume acea forță, care a unit triburile arabe din sud, care s-au stabilit în Sham, în jurul Omeiazilor și a încurajat cercurile de conducere să renunțe la conceptul de șura în întrebările de construire a comunității musulmane și de control asupra lucrărilor sale. Companionii și *tabinii*, care n-au susținut această decizie, n-au reușit să le facă față în lupta grea. Victimele acestui conflict au fost al-Husayn ibn Ali (nepotul profetului Muhammad ﷺ), Abdallah ibn az-Zubayr și fratele său Mus'ab (nepoții lui Abu Bakr al-Saddic), Zayd ibn Ali (nepotul lui al-Husayn ibn Ali) și alți musulmani, care au încercat să împiedice retragerea de la principiile monoteismului în întrebările politice. Revenind la motivele pentru înfrângerea lor, trebuie să adăugăm că elita intelectuală nu a avut o viziune unificată asupra modalităților de rezolvare a problemei. Mulți cititori ai Coranului și învățați islamici n-au susținut lupta armată împotriva Omeiazilor (iar apoi – împotriva abbasizilor), cu toate că le considerau puterea ca fiind necinstită și fără dreptate. În orice caz, elita intelectuală, suferind mari pierderi, a fost nevoită să cedeze și să renunțe la tactica de luptă armată.

Mulți învățați islamici au evitat apropierea de puterea politică, au renunțat la funcțiile de stat, ocupându-se doar de activități didactice. Ei nu interveneau în afacerile de stat, nu influențau asupra politicii externe a Califatului și se abțineau de la critica în adresa conducătorilor. Din această cauză, gândirea musulmană a ajuns să fie ruptă din viața social-politică și, practic, nu avea influență asupra destinului statului și al societății. Atitudinea conducătorilor față de învățații islamici, de regulă, era determinată de loialitatea acestora din urmă. Acest lucru a oferit posibilitatea *fakyhamilor* și *kadiyamilor* să abuzeze de poziția lor și chiar să organizeze o asuprire a oponentilor săi. Uneori, cauza unei astfel de asupririi a fost simpla invidie, iar victimele lor au devenit învățații islamici proeminenți (ca de exemplu, imamul al-Bukhari)⁷⁷. Toate acestea nu puteau afecta

⁷⁷ Persecutarea lui Muhammad ibn Isma'il al-Buhari a început, după ce un grup de ulemale, condus de Muhammad ibn Yahya az-Zuhli (Allah să aibă milă de ei!) l-a acuzat de erezie și a contribuit la expulzarea sa din Nishapur. A se vedea: Zahabi. Siyar. T. 12. P. 453 ș.a.m.d.

politica externă și internă a conducătorilor musulmani, mulți dintre care erau miopi politici și depindeau de consilierii lor mercantili.

Astfel, „punctul de pornire” al crizei din lumea islamică, Abu Sulayman îl consideră domnia omeiazilor. În acele timpuri îndepărtate, era dificil să se prevadă consecințele acestei renunțări la conducerea divină. Cu atât mai mult că energia spirituală, acumulată pe parcursul anilor profeției și a califatului neprihănit, era destul de suficientă, pentru ca națiunile musulmane încă mult timp să mențină lideralitatea civilizațională. De aceea, el subliniază faptul că declinul gândirii religioase și filozofice, nu trebuie să fie amestecat cu succesele militare ale musulmanilor sau cu realizările lor în domeniul științei și artei. „Epoca de Aur” a culturii islamice, după părerea sa, a fost o consecință regulată al acelui impuls, pe care comunitatea musulmană l-a primit într-un stadiu incipient al devenirii sale. Totodată, pe măsura dezvoltării sale, criza de gândire a dobândit caracteristici din ce în ce mai clare și se răspândea în diferite domenii ale vieții publice. Acest proces era însoțit de renunțarea musulmanilor la cele mai importante două principii ale religiei lor: **principiul monoteismului** în relația cu Dumnezeu și **principiul conducerii** în raport cu oamenii și cu lumea înconjurătoare.

Apelând la textele religioase, Abu Sulayman își susține părerea că, criza din lumea islamică este legată cu retragerea musulmanilor de la învățăturile coranice. Nici valorile islamice, nici principiile fundamentale ale șariatului nu reprezintă un obstacol în calea dezvoltării și progresului. Cu toate acestea, trebuie să se facă o distincție clară între acele principii, care sunt relatate în Coran și Sunna, și între pozițiile separate ale șariatului, formulate de învățații islamici. Acestea din urmă nu prezintă o valoare universală și trebuie să coreleze cu condiții istorice concrete. Gândirea musulmană a intrat într-o stare decadentă, atunci când învățații islamici au încetat să mai dezvolte tradițiile *ijtihad-ului*, căutând răspunsuri la provocările timpului din conducerea divină. De aceea, pentru a ieși din această criză, este necesar de a elimina depunerile culturale de pe aureola sfințeniei, de a renaște tradițiile *ijtihad-ului* și de a examina în mod critic patrimoniul musulman. Pe baza acestor studii, trebuie de elaborat o metodologie științifică, care va permite regândirea realizărilor din domeniul științelor umaniste, naturale și tehnice, în lumina cunoștințelor religioase, cu privire la sensul vieții și destinului comun al omenirii.

Conceptul dat, propus de gânditorul palestinian Isma'il Raja Faruki (decedat în 1986), a primit numele de «islamizarea cunoștințelor». Ea presupune obiectivitatea adevărului și subiectivitatea atitudinii față de acesta din partea omului. Dumnezeu este singura sursă de cunoaștere. El ne-a înzestrat cu abilitatea de a percepe lumea înconjurătoare, dar abilitățile noastre cognitive sunt limitate. Concluziile și descoperirile noastre pot fi greșite și-și pot aduce sie însăși mai mult prejudiciu, decât foloase. De aceea, avem nevoie de orientări morale și criterii de valoare, care ne vor ajuta să evităm erorile și consecințele acestora. Sursa acestor criterii este revelația divină. Ea poartă în sine nu numai cunoștințe despre atributele lui Dumnezeu și a vieții de apoi, dar, de asemenea, explică legile fundamentale, cărora li se supune Universul și societatea umană. Revelația

nu contrazice rațiunea și știința. Dimpotrivă, aceste trei elemente se completează reciproc și formează o viziune de ansamblu asupra lumii, în care există o înțelegere a scopului final și a cauzalității, în care realitatea și divinitatea se unesc împreună.

Abu Sulayman critică cunoașterea occidentală pentru limitativitatea sa și pentru desfrâul capriciilor oamenilor. Știința modernă este lipsită de conținut spiritual și ruptă de la scopurile și valorile universale. Ea a încetat să mai aducă lumină în viața noastră, transformându-se într-un mijloc de exploatare și de înrobire. Toate discuțiile despre neutralitatea științei occidentale sunt nefondate, deoarece aceasta servește scopurilor și intereselor oamenilor, dar nu întregii omeniri. Islamizarea cunoștințelor este necesară pentru ca descoperirile științifice să satisfacă și necesitățile materiale, și cele spirituale ale omului, pentru ca dezvoltarea civilizației să nu amenințe existența rasei umane și viața planetei noastre. Și astăzi, izolarea omenirii de principiile spirituale se resimte ca niciodată de acut, pentru că musulmanii se isprăvesc cu greu cu obligația de conducători, responsabili pentru stabilirea pe Pământ a principiilor binelui și dreptății. Popoarele musulmane nu sunt un exemplu demn de imitație. Ele s-au împotmolit în corupție și ignoranță, au încetat să mai depună eforturi pentru idealurile înalte ale Islamului și să lupte împotriva întunericului păgânismului, tiraniei și imoralității. Rațiunea musulmană este afectată de «virusul» aroganței și distructivității. Ea a pierdut legătura cu sursele puterii sale vitale și energiei creatoare, dar nu s-a lipsit de aceste surse – Coranul și Sunna profetului Muhammad ﷺ.

Cândva Islamul a transformat civilizația mondială, datorită luminii cunoașterii și moralității ridicate. Mulțumită Islamului, scrie Muhammad 'Ammar, «omul a început să citească Cartea Revelației și Cartea Universului, să reflecte asupra lor și să le înțeleagă. El a început să dezvolte științele și să construiască orașe, examinând patrimoniul ideologic al antichității, aplicându-i criteriile islamice și debarasându-l de întunericul ignoranței, păgânism și nedreptate»⁷⁸. Astăzi, problemele globale care amenință întreaga omenire, din nou aduc o provocare Islamului și musulmanilor, și comunitatea noastră musulmană are de trecut pe o cale dificilă de renaștere și de transformare, înainte ca aceasta să fie în măsură să influențeze pozitiv asupra sorții planetei.

Renașterea gândirii islamice, după părerea autorului, trebuie să înceapă cu sistematizarea textelor religioase și formarea unei viziuni cuprinzătoare asupra lumii. Prin sistematizarea textelor islamice se înțelege nu numai redistribuirea lor după secțiuni tematice și valoarea veridicității acestora. De asemenea, sunt necesare cercetări, care conțin o analiză istorică și filologică a tradițiilor și care permit să se facă concluzii corecte din acestea, ținând cont și de contextul temporal-spațial. În ceea ce privește dezvoltarea științei islamice și formarea unei viziuni cuprinzătoare asupra lumii, atunci ea nu poate fi începută de la zero. Este necesar să se studieze patrimoniul cultural, ideologic și științific al altor civilizații și să se adopte ceea ce va ajuta musulmanii să recupereze cele pierdute.

⁷⁸ 'Ammara. Azma al-fikr al-islami. P. 4-5.

Dar acest lucru trebuie să fie făcut în mod conștient și selectiv, evitând imitația oarbă și împrumutul mecanic. În caz contrar, eforturile de modernizare a societăților musulmane, vor fi ineficiente și vor atrage după sine încă și mai mult retard a lumii islamice din Occident.

Atitudinea lui Abu Sulayman față de modernizarea țărilor musulmane, în mare parte coincide cu punctele de vedere ale altor reformatori, asupra posibilității de dezvoltare a civilizației islamice, numai în cadrul unei anumite paradigme socio-culturale, care se bazează pe valori spirituale. Al-afgani, în articolul său *Madi al-umma va hadiruha va ,iladj ,ilaliha* (Trecutul și prezentul comunității musulmane și vindecarea bolilor sale) subliniază faptul că revenirea la fundamentele spirituale – este singura cale spre renaștere. Primele generații de musulmani au fost capabile să pregătească baza, pentru dezvoltarea științei și culturii, curățind obiceiurile și conștiința popoarelor de idolatrie și imoralitate. Iar când aceștia au construit o societate corectă, versetele înțelepte ale Coranului și prescripțiile șariatului le indica spre necesitatea de a-și îmbunătăți cunoștințele, iar ei au început să adopte și să dezvolte patrimoniul lui Hipocrate și Galen, Euclid și Ptolemeu, Platon și Aristotel⁷⁹. „Abd al-Halim ,Uvais scrie, de asemenea, că utilizarea eficientă de către musulmani a realizărilor civilizației moderne, va fi posibilă numai atunci când, ei vor înțelege corect Coranul și se vor conduce în întregime de poruncile lui⁸⁰.

Perfecționarea metodei științifice ocupă un loc important în învățăturile lui Abu Sulayman. Dar, după viziunea sa, reformele nu se limitează la sfera cercetărilor academice. Aceasta presupune dezvoltarea și aplicarea în practică a teoriei islamice de stat și de drept, teoria islamică economică, teoria islamică a relațiilor internaționale, teoria islamică de management ș.a.m.d. După «Abd ar-Rahman al-Kawakibi, autorul insistă asupra faptului că despotismul și tirania sunt obstacol în calea dezvoltării spirituale, intelectuale și economice ale popoarelor musulmane. Acesta solicită crearea unor instituții, care să asigure participarea oamenilor la determinarea propriului lor destin, precum și publicarea și punerea în aplicare a legilor, care corespund valorilor umane, legilor naturale și necesităților obiective ale societății.

Cu toate acestea, Abu Sulayman nu consideră islamizarea ca fiind un program politic, care ar trebui să asigure islamiștii cu venirea lor la putere și stabilirea legilor șariatului. În înțelegerea lui, islamizarea – este un proces de formare la popoarele musulmane a unui nou tip de conștiință, necesar pentru dezvoltarea lor socio-culturală și pentru coexistență și a unei interacțiuni eficiente între diferite civilizații și religii din lumea modernă. O astfel de abordare a reformării comunității musulmane, autorul o contrastează proiectelor tradiționaliste și moderniste și o numește *asala* modernă islamică.

Cuvântul *asala* înseamnă „originalitate”, „autenticitate” și indică spre o legătură strânsă cu baza. Acesta este etimologic apropiat de cuvântul *usulyya* „funda-

79 Afgani și «Abdo. Al-'Urva al-vuska. P. 84

80 'Uwais. Fikh at-tarih. P. 88.

mentalism”, totodată să echivalăm aceste două concepte ar fi greșit. Termenul „fundamentalism” a apărut la începutul secolului trecut în Occident și a fost folosit pentru prima dată pentru marcarea grupărilor protestante, care se deosebeau de conservatorism în întrebările de crez și care respingeau orice critică a Bibliei. Spre deosebire de creștinism, în Islam, până de curând, chiar și susținătorii raționalismului nu se deosebeau de punctele de vedere liberale și se bazau pe o tradiție sacră. Revenirea la fundamentele religiei este destul de firească pentru marea majoritate a cursurilor din Islam. În legătură cu acest lucru, după cum remarcă A. Malashenko, «printre clericii musulmani, ideologii islamici sunt predominanți de o atitudine pozitivă față de fundamentalism, interpretat de către aceștia într-o cheie filozofică și vizionară asupra lumii»⁸¹.

Cu toate acestea, în Occident și în Rusia cuvântul „fundamentalism” a căpătat o semnificație conotativă extrem de negativă. În conștiința maselor largi, acesta adesea este asociat cu termeni precum „terorist” și „extremist”. Mulți autori consideră „fundamentalismul islamic” ca o provocare pentru Occident și ca amenințare pentru „noua ordine mondială”. Sociologul american F. Fukuyama, în articolul său „Vestul a câștigat. Islamul, în mod radical, nu este în stare să zdrobească democrația și capitalismul. Încă mai suntem la sfârșitul istoriei», publicat în ziarul britanic *The Guardian*, peste o lună după tragedia din 11 septembrie, numește „fundamentațiștii islamici” aproape ca singurii adversari ai modernismului⁸².

Respirația „fundamentalismului islamic” a început să se simtă aproape imediat după revoluția islamică din Iran, în 1979. După cum scrie M. Mohaddessin, fundamentalismul islamic cu rădăcinile sale răsare în primele secole ale existenței Islamului, dar anume venirea la putere a liderului spiritual Khomeini – „a transformat ideea de conducere globală islamică, dintr-un ideal de neatins într-un obiectiv într-adevăr realizabil”, la fel ca și cum victoria bolșevică din octombrie 1917 a ajutat partidele marxiste împrăștiate prin Europa, să crească într-o mișcare comunistă mondială⁸³.

Un alt punct de vedere un pic diferit, este deținut de filosoful egiptean Hassan Hanafi. El nu consideră „fundamentalismul islamic” ca fiind copilașul modernității și pune semnul egal între el și salafism – printr-o direcție tradițională în Islam, orientat pe stilul de viață și credința musulmanilor timpurii, pe excluderea oricăror inovații în întrebările de crez și practică religioasă. După părerea sa, termenul „fundamentalism islamic” reflectă mai reușit esența actualei renașteri islamice. Fundamentațiștii, scrie acesta, au tendința de a crea un sistem politic islamic, care se va baza pe principiile și valorile șariatului, și nu pe necesitatea practică. Și în astfel de interpretare, conceptul de „fundamentalism islamic” nu indică spre vreun curs concret din Islam, ci integrează și reformatorii, și raționaliștii, și chiar naționaliștii arabi⁸⁴.

81 Malashenko. Renașterea islamică. P. 127.

82 <http://www.guardian.co.uk/world/2001/oct711/afghanistan.terrorism>

83 Mohaddessin. Islamic Fundamentalism. P. xxi.

84 Hanafi. Ad-Din va-s-saura. T. 6. SP. 7-8.

Pe dimensiunea politică a „fundamentalismului islamic” pune accent și unul dintre cei mai importanți cercetători ai Islamului modern I. Jansen. Potrivit cuvintelor sale, punctele de vedere ale fundamentaliştilor și tradiționaliștilor cu privire la problemele de credință și problemele practicii religioase, pot fi similare, dar pentru fundamentalişti semnificația prioritară o are lupta politică și confruntarea armată cu „dușmanii lui Allah”. El scrie că fundamentalismul islamic nu este o încercare de a rezolva problema sărăciei sau consecința interpretării literaliste a Coranului. „Este un complex de convingeri, care trag puterea politică modernă în sfera religiei. Fundamentalistii propun o abordare religioasă a problemei puterii politice. Puterea de care au nevoie pentru a obliga omenirea să îndeplinească poruncile lui Dumnezeu; ei chiar visează să apropie însuși venirea Împărăției lui Dumnezeu. În astfel de Împărăție, adevărul scrierilor sacre va fi ne semnificativ, o parte de la sine înțeleasă”⁸⁵.

Unii cercetători consideră că termenul „fundamentalism islamic” și echivalentele sale arabe – *usulyya* și *salafyya* – în mod conștient se exploatează pentru a menține mitul despre „amenințarea islamică”. După cum scrie P. Gregorios, „fundamentalismul islamic” este o creație a mass-mediilor occidentale, în fața căroră, după dispariția amenințării comuniste, a stat sarcina „de a depista un nou inamic pentru societatea occidentală”⁸⁶. Este evident că, un astfel de punct de vedere nu este nerezonabil, pentru că mulți autori occidentali și ruși interpretează „fundamentalismul islamic” ca fiind „o întărire a credinței în sursele fundamentale ale Islamului, o îndeplinire strictă a reglementărilor Coranului și cerințelor legilor șariatului, o introducere a preceptelor islamice tradiționale în calitate de norme obligatorii pentru toate aspectele vieții”⁸⁷. În legătură cu aceasta, practic se spală marginea dintre fundamentalism și tradiționalism (sau între fundamentalism și însuși Islamul), ceea ce contribuie la răspândirea islamofobiei și subminează fundamentele socio-culturale ale comunităților multi-culturale.

În opinia noastră, o astfel de interpretare a „fundamentalismului islamic” este greșită și inacceptabilă. În ceea ce privește părerea anterioară, atunci ea contrazice interpretarea tradițională a *salafyyei* ca pe un curent ideologic în teologia sunnită, care era contrazisă de diferite școli *kalama* (teologie speculativă). Cu toate acestea, utilizarea termenului de „fundamentalism islamic”, în acest sens, este permisă (deși nu este în totalitate corect), dacă noi ne refuzăm de combinarea lui cu conceptul obișnuit pentru musulmani, *salafyya* și *usulyya* (aceste termen este folosit pentru marcarea juriștilor, care se bazează pe metodologia școlilor de drept tradiționale islamice).

Atunci în ce constă diferența dintre ideologiile fundamentaliste și abordarea reformistă a lui Abu Sulayman? Spre deosebire de fundamentalişti și tradiționaliști, el nu propune restaurarea formelor istorice ale instituțiilor politice și sociale, dar

85 Jansen. The Dual Nature of Islamic Fundamentalism. P. 5.

86 Gregorios. Liberalism and Fundamentalism. P. 12.

87 Dobaev. Radicalismul islamic. P. 27.

reformarea acestor instituții, ținând cont de realitățile actuale și de solicitările timpului. Autorul subliniază faptul, că noțiunea coranică șura subînțelege un principiu consultativ de luare a deciziilor de stat și de gestionare a afacerilor comunității musulmane. Iar dacă în sarcinile statului islamic se include conducerea gospodăriei și societății, asigurarea drepturilor și protejarea intereselor cetățenilor săi (subiecților), atunci orice sistem politic și orice formă de conducere, care se ocupă cu soluționarea acestor probleme și satisface necesitățile religioase și materiale ale musulmanilor, se poate numi califat și le merită sprijinul. Împreună cu acestea, punctele de vedere ale autorului cu privire la reorganizarea politică a societății, în cea mai mare parte, sunt acceptabile pentru lumea arabo-musulmană; ele nu iau în considerare particularitățile societăților tranzitare asupra spațiului post-sovietic. Acest lucru este în totalitate de acord cu afirmațiile sale precum că, fiecare societate trebuie să-și caute propria cale de dezvoltare, ținând seama de capacitățile sale, necesitățile și provocările cu care se confruntă.

Abu Sulayman își adresează lucrarea, în mod general, oamenilor de știință și intelectualilor musulmani. El îi îndeamnă să-și unească forțele pentru a discuta problemele comunității musulmane și pentru a răspândi ideile educaționale. Stilul său este caracterizat printr-un complex de structuri sintactice și fraze excesive, care se explică prin tendința sa de a concretiza. Acest lucru, cu toate acestea, nu împiedică cititorul atent să pătrundă în esența cărții și împreună cu autorul, să se miște spre țintele marcate. Repetând ideile cheie și prezentând principalele teze în diferite contexte, Abu Sulayman ne ajută să scăpăm de iluzii și să înțelegem, în mod clar, sarcinile prioritare care stau în fața comunității musulmane. Ideile sale sunt formulate sub formă de teze și au nevoie de un studiu minuțios și de o fundamentare științifică. Fiecare dintre ele poate fi pusă la baza unor cercetări speciale socio-filosofice sau istorico-filosofice.

Împreună cu acestea, unele puncte de vedere ale autorului, par să ne fie ambigue. În mod particular, destul de controversată este interpretarea lui a marxismului ca doctrină, care nu lua în considerare nevoile spirituale ale omului și care explica comportamentul uman exclusiv ca o tendință spre prosperitatea materială. Într-o anumită măsură, un motiv pentru astfel de judecăți ne dă atitudinea nihilistă a însuși clasicului german, față de moralitate și etică ca față de niște produse spirituale ale societății clasice⁸⁸. Totodată, trebuie recunoscut faptul că, pe baza marxismului au crescut diferite concepte etice, care uneori aveau o atitudine destul de îndepărtată față de comparația marxistă proprie a moralei cu interesele clasei conducătoare. Chiar și Engels în lucrarea sa „Anti-Dühring”, vorbește despre o oarecare „moralitate cu adevărat umană”, care „va fi posibilă doar la un astfel de nivel de dezvoltare socială, când oponența claselor nu doar că va fi depășită, dar și uitată în practica vieții”⁸⁹.

Sociologul și filosoful german Erich Fromm interpretează, în general, învățăturile lui Marx ca fiind o chemare la emancipare spirituală și de eliberare a omului

88 Vezi de ex.: Marx și Engels. T. 3. P. 46.

89 Marx și Engels. T. 20. P. 96.

de legăturile cu dependența economică. „Filosofia lui Marx în limba non-religioasă – scrie el – a marcat un nou pas radical, înainte pe calea mesianismului profetic, care este îndreptat spre realizarea deplină a individualismului, adică acelui scop, de care s-au ghidat toate gândirile publice occidentale începând cu timpurile Renașterii și Reformei și până la mijlocul secolului XIX”⁹⁰.

După cum se vede, în ciuda completitudinii imaginare a opiniilor socio-filozofice și etice ale maturului Marx, multe dintre ideile sale permit interpretări diferite. De aceea, după părerea noastră, la evaluarea eticii marxiste nu trebuie să se facă concluzii generalizate și să fie comparată cu o interpretare marxist-leninistă a originii și naturii moralității.

De o cercetare minuțioasă are nevoie și judecata lui Abu Su-Lyman privind normele de drept islamice. De exemplu, autorul critică juriștii pentru „tratarea oficială” a hadisului lui Rafi’ ibn Kadija despre *muzara’a* (pag. 103). Acest hadis a ajuns până la noi în diferite versiuni și în el se interzic două tipuri de afaceri comerciale, răspândite în perioadele pre-islamice: *muhakala* (schimbul roadelor de cereale nerecoltate pe cele recoltate deja) și *muzara’a* (angajarea țăranilor pentru o parte din recoltă). Primul tip se consideră interzis, deoarece cumpărătorul și vânzătorul fac schimb de bunuri similare, fără să știe cum vor fi roadele nerecoltate. Prin urmare, părțile nu știu care dintre ei va avea profit, și care va suferi pierderi. Cel de-al doilea tip de afacere este numit *muhabara*.

În conformitate cu cel mai preferat punct de vedere, angajarea țăranilor pentru o parte din recoltă, în principiu, nu este interzisă. Interdicția se răsfrânge numai asupra formei de angajare pentru o parte din roade, răspândită în timpurile preislamice, strânse de pe un sector anumit al câmpului, pentru că recolta poate fi pierdută pe o anumită zonă a câmpului și păstrată pe alta. Și chiar dacă proprietarul de pământ angajează țăranii pentru o anumită parte din întreaga roadă strânsă, atunci în acest fapt nu este nimic rău, și profetul Mohammad ﷺ a angajat iudei să lucreze pe plantațiile de palmieri Khaybar, pentru o anumită parte a roadei. Dar o astfel de concluzie nu este evidentă din unele versiuni ale hadisului. Așa, an-Nasai a transmis din cuvintele lui Rafi’, că profetul ﷺ a spus:

مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَلْيَزْرِعْهَا أَوْ لِيَزْرِعْهَا أَخَاهُ وَلَا يَكْرِهَهَا بَثْلًا وَلَا رِبْعًا وَلَا طَعَامَ مُسْتَمِيٍّ

«Dacă cineva are un [sector] de pământ, las-să semene singur sau să-i permită fratelui său să-l semene, dar să nu-l dea în arendă nici pentru o vreme, nici pentru un sfert, nici pentru o anumită cantitate de cereale». La prima vedere, acest lucru înseamnă, că a da țăranilor în arendă pământul, este interzis în orice condiții. Totodată, în una dintre versiunile lui al-Bukhari și Muslim se relatează, că Rafi’ a spus:

كُنَّا أَكْثَرَ الْأَنْصَارِ حَقْلًا فَكُنَّا نُكْرِي الْأَرْضَ قُرَيْبًا أَوْ بَعِيدًا وَلَمْ نُخْرِجْ مِنْهَا شَيْئًا عَنْ ذَلِكَ وَلَمْ

90 Fromm E. Marxov concepția omului.

«Noi, majoritatea ansarilor, eram proprietari de terenuri și dădeam pământul în arendă, cu condiția ca [recolta] de pe acest sector al câmpului ne va reveni nouă, iar de pe celălalt – lor. Se întâmpla, ca recolta de pe o suprafață din câmp să fie reușită, iar pe alta – nu, și de aceea ne era interzis să procedăm astfel, dar nu era interzis să dăm pământul pentru argint».

Prin urmare, interdicția se referea numai la afacerile, care puteau provoca dispute între proprietarii de terenuri și țărani. Acest lucru este confirmat și de numeroase rapoarte despre faptul că companionii, inclusiv califii ,Umar ibn al-Khattab și ,Ali ibn Abu Talib, angajau țărani pentru o parte din recoltă. Unele dintre aceste povestiri, al-Bukhari le-a relatat în „Sahih”-ul său. Apropo, anume acolo se povestea precum că, califul ,Umar își lua jumătate din roade, dacă asigura țăranii cu semințe, și le oferea o anumită parte, dacă aceștia găseau singuri semințe. După cum se vede, în timpul unei cercetări minuțioase a problemei date, poziția șariatului referitoare la *muzara'a* nu cauzează alte probleme suplimentare. Cu toate acestea, după cum scrie imamul ash-Shawkani, unii juriști au introdus ambiguitate în această întrebare, atribuindu-le unor învățați islamici puncte de vedere opuse. Posibil, anume din acest motiv autorul a menționat hadisul lui Rafi' în acest context. Dar cel mai bine cunoaște despre aceasta, Allah!⁹¹

Dezvoltând gândul despre imperfecțiunea abordării tradiționale a soluționării problemelor economice, Abu Sulayman vorbește despre „capitularea” juriștilor în fața de hadisul lui Usama ibn Zayd: **«Nu există creștere în nimic altceva, decât în prelungirea termenului de plată»** (pag 103). Într-o astfel de formă, hadisul i-a fost transmis lui Ahmad, de către al-Bukhari și an-Nasai. În versiunea lui Muslim și Ibn Madji se spune:

إِنَّمَا الرَّبَا فِي النَّسِيئَةِ

«Într-adevăr, creșterea există numai la prelungirea termenului de plată». Într-o altă versiune a lui Muslim, se spune: «Creștere nu-i, dacă [afacerea] se realizează din mână în mână». Din aceste povestiri urmează că creșterea interzisă se referă numai la acele afaceri, în care are loc plata cu termen prelungit. Cu toate acestea, într-un înțeles tradițional, *riba* se împarte în două categorii: *riba nasy'a* (creșterea termenului de achitare) și *riba fadl* (creșterea diferenței). De exemplu, comerțul cu aur în rate este considerat un tip de *riba nasy'a*, iar schimbul aurului de probă mai mare pe o cantitate mai mare de aur de probă mai mică – este un fel de *riba fadl*.

În Sunna sunt menționate șase tipuri de produse, care pentru evitarea *ribei fadl*, se permite să fie schimbate doar în cantități egale. De exemplu, în „Sahih”-ul lui Muslim se relatează povestirea ,Ubad ibn al-Samit despre faptul, că trimisul lui Allah ﷺ a spus:

91 Shawkani. Nail al-autar. T. 3. P. 306-310; Mubarakfuri. It-haf al-kiram. P. 233-234.

الذَّهَبُ بِالذَّهَبِ وَالْفِضَّةُ بِالْفِضَّةِ وَالْبُرُّ بِالْبُرِّ وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ وَالتَّمْرُ
بِالتَّمْرِ وَالْمِلْحُ بِالْمِلْحِ مِثْلًا بِمِثْلِ سَوَاءٍ بِسَوَاءٍ يَأْتِي بِأَيْدٍ فَإِنَّا اخْتَلَفْتُ هَذِهِ الْأَصْنَافَ فَيَمُونُوا كَيْفَ شِئْتُمْ إِنَّا كُنَّا بِأَيْدِي

«Schimbați aur pe aur, argint pe argint, grâu pe grâu, orz pe orz, curmale pe curmale, sare pe sare - aceleași mărfuri în cantități egale din mână în mână. Dar dacă schimbați unul dintre aceste produse pe altul, atunci schimbați-le cum vă este mai convenabil, dar numai din mână în mână».

După părerea majorității învățaților islamici, această cerință nu se limitează la aceste „șase tipuri”, ci se răspândește asupra tuturor mărfurilor, care sunt asemănătoare cu ele. Între timp, în ceea ce privește cauza unei astfel de asemănare dintre *mahab-uri*, există dezacorduri semnificative, iar aceasta înseamnă că afacerea comercială, care, potrivit unui *mahab*, se consideră legitimă, absolut poate fi ilegală și ireală, după părererea altor învățați islamici. Unificarea cerințelor șariatului în acest domeniu și corelația dintre opiniile juriștilor cu principiile economice și obiectivele legislației islamice, la etapa actuală prezintă o mare importanță pentru formarea unui model economic islamic eficient.

În ceea ce privește interpretarea hadisului lui Usama, atunci juriștii își exprimă diferite păreri cu privire la acest subiect. După cum se menționează în comentariile la „Sunan” de al-Tirmidhi, unii învățați islamici consideră hadisul lui Usama anulat, cu toate că acest lucru este doar o presupunere. Potrivit unei alte interpretări, sensul hadisului este că obținerea unei creșteri al termenului de achitare – este cea mai adevărată cămătărie, cea mai grea formă a ei. At-Tabari propune să se combine hadisul lui Usama și hadisele despre cele «șase tipuri», după cum urmează: «În cazul în care mărfurile schimbate sunt neomogene, atunci *riba* are loc numai în cazul prelungirii termenului de achitare, iar dacă mărfurile sunt omogene, atunci schimbul lor în cantități diferite, chiar din mână în mână, este o camătă»⁹². De fapt, acest principiu stă la baza interpretării tradiționale a întrebării date. Cu toate acestea, opinia autorului cu privire la necesitatea unui studiu mai aprofundat al hadisului lui Usama și locul său în economia islamică, este prezentată destul de corect.

Cercul de probleme ideologice și jurisprudențiale, prezentate în această carte, este suficient de mare. Autorul subliniază faptul că ele au nevoie de un studiu și de niște discuții deschise cu implicarea nu numai a teologilor de renume, dar, de asemenea, și a specialiștilor calificați în alte domenii. După părerea sa, pentru o dezvoltare ulterioară a comunității musulmane, este necesar ca oamenii de știință să ajungă la un consens cu privire la problemele majore din economie, politică, conducere, justiție, relații internaționale ș.a.m.d. Iar în cazurile, când problema nu are o soluție unică și nu se reușește să se ajungă la un consens, părerile argumentate ale majorității trebuie să poarte un caracter prescriptiv. Cu alte cuvinte, opinia majorității este considerată de aceștia, ca fiind cea mai simplă poziție, necesară pentru a soluționa problemele de interes public.

92 Mubarakfuri. Tuhfa al-ahwazi. T. 4. P. 370.

În general, abordarea lui Abu Suleyman față de înțelegerea problemelor gândirii islamice moderne poartă un caracter fundamental. Uneori, el este excesiv de categoric în concluziile sale, iar uneori, suferă de un idealism naiv. Cu toate acestea, nu i se poate nega înțelegerea în profunzime, a evoluției istorice a comunității musulmane și specificul mentalității lor. Viziunea autorului privind calea de depășire a crizei din lumea islamică, nu poate fi numită necondiționată. Conceptul său încă rămâne de realizat în cercetări științifice fundamentale, de găsit o confirmare în practică și de trecut testul timpului. Numai după aceasta, el poate conta pe sprijinul și înțelegerea marelui părti a musulmanilor. Dar până când, el există sub formă de teze extrase din textele Coranului și Sunnei, dar care n-a primit o fundamentare științifică și o confirmare practică în condițiile moderne. Mai mult decât atât, civilizația de viitor este construită pe principiile unității și binelui comun, despre care scrie autorul, în lumina a ceea ce se întâmplă în lumea arabo-musulmană, amintește mai mult a utopie. Și însăși ideea de a construi o civilizație, rămâne neînțeleasă de mulți adepți ai Islamului.

Trecând la lucrul asupra acestei cărți, noi n-am vrut să înclinăm cititorul spre punctul de vedere al autorului sau să arătăm necondiționalitatea declarațiilor sale. Scopul nostru este – să inițiem o discuție privind posibilitățile Islamului în lumea modernă și contribuția musulmanilor la dezvoltarea unei conștiințe globale. În plus, am căutat să arătăm cum ideile reformatoare transformă rațiunea musulmană, modul în care acestea pot afecta identitatea comunității musulmane din Rusia și alte țări CSI, și în care direcție este necesar să se depună eforturi pentru a soluționa problemele generale, cu care se confruntă națiunile noastre.

Gândirea reformistă musulmană din regiunea Volga, Crimeea și Azerbaidjan are niște tradiții vechi. Aceasta se caracterizează prin legătura indestructibilă cu istoria și cultura popoarelor musulmane și prin caracterul deschis față de dialogul cu alte culturi și religii. Vitalitatea sa și puterea creatoare își au originea în tradițiile sacre ale Islamului și sunt sprijinite de patrimoniul cultural și științific al națiunilor, care au atins un succes semnificativ în secolul trecut. În timpul nostru, când omenirea se află în pragul schimbărilor globale, o astfel de gândire ar putea constitui baza pentru formarea unei noi culturi, construită pe valorile spirituale, morale și umane. Și ceea ce rămâne neînțeles în țările arabe, Pakistan sau Afganistan, s-ar putea transforma într-o realitate în spațiul fostei Uniuni Sovietice.

După părerea noastră, o asemenea gândire este capabilă de a suprima „virusul” distructivității din conștiința musulmanilor, de a le insufla încredere în propriile lor forțe, de a-i ajuta să depășească tirania, corupția, ignoranța și frica în fața civilizației moderne. Aceasta este singura posibilitate pentru musulmani, de a aduce o contribuție pozitivă la dezvoltarea civilizației mondiale și la soluționarea problemelor globale, de a reveni la o înțelegere corectă a Islamului și de a merita dreptul să se numească conducători. Și în același timp, aceasta este singura posibilitate pentru omenire, de a evita scufundarea în întunericul «evului mediu nou» sau dominația cinismului, sexismului și rasismului global. Iar Allah știe cel mai bine!

REFERINȚE

În limba rusă:

1. Али-заде А. А. Хроники мусульманских государств I - VII веков хиджры. М.: Умма, 2004
2. Добаев И. П. Исламский радикализм: социально-философский анализ. Исламский радикализм: генезис, эволюция, практика. Ростов на/Д.: Издательство СКНЦ ВШ, 2003
3. Кепель Ж. Джихад: Экспансия и закат исламизма / Пер. с фр. В. Ф. Денисова. М.: Ладомир, 2004
4. Малашенко А. В. Исламское возрождение в современной России. М.: Московский Центр Карнеги, 1998
5. Маркс К. и Энгельс Ф. Сочинения. Т. 20. М.: Государственное издательство политической литературы, 1961
6. Маркс К. и Энгельс Ф. Сочинения. Т. 3. М.: Государственное издательство политической литературы, 1955
7. Розов Н. С. Закон Ибн Халдуна. К чему может привести рост коррупции и силового принуждения в России // Политический класс, 2006, № 16
8. Фромм Э. Марксова концепция человека / Пер. Э. Телятниковой
9. [<http://psylib.org.ua/books/fromm01/txt01.htm>]

În limba arabă:

1. Al-Albani, Muhammad Nasir ad-Din. Silsila al-ahadis as-sahiha. Ār-Riyad: Maktaba al-maarif
2. Al-Albani, Muhammad Nasir as-Din. Tahridj ahadis mushkila al-fakr va kayfa 'aladjaha al-islam. Beirut: al-Maktab al-islami, 1405/1984
3. Al-Albani, Muhammad Nasir ad-Din. Hutba al-haja allati kana rasul Allah yu'allimuha ashabah. Beirut: al-Maktab al-islami, a. H. 1400.
4. 'Ammara Muhammad Mustafa 'Ammara. Azma al-fikr al-islami al-mu'asir. Cairo: Dar ash-shark al-awsat
5. Arslan, Shakib ibn Hamud. Limaza ta'ahhara al-muslimun va limaza takaddama gayrum / Ed. Hasan Tamim. Beirut: Maktab al-hayat
6. Al-afgani, Jamal ad-Din și Muhammad ḂAbdo. Al-ḂUrva al-vuska / Comp. Hadi Husrushahi. Teheran: al-Majma' al-Ḃalami li-t-takrib bayna-l-mazahib al-islamiyya - Kum: Markaz al-buhus al-islamiyya, 1421 a. H.
7. Al-Ghazali, Muhammad. Sirr ta'ahhur al-ḂArab va-l-muslimin. Cairo: Dar as-sahwa, 1985/1405
8. Az-Zahabi, Muhammad ibn Ahmad. Siyar a'lam an-nubalac. Beirut: Muassasa ar-risala, 1403/1983
9. Al-Kawakibi, 'Abd ar-Rahman ibn Ahmad. Tabai' al-istiḂdad va masari' al-isti'Ḃad / Ed. Muhammad cAmmar. Cairo: Dar ash-shuruk 2009
10. Malik ibn Nabi. Shurut an-nahda / Trad. din fr. 'Abd as-Sabur Shahin și ḂUmar Kamil Mis-kavi. Damasc: Dar al-fikr, 1986
11. Al-Mubarakfuri, Muhammad ḂAbd ar-Rahman ibn ḂAbd ar-Rahim. Tuhfa al-ahwazi bi-sharh jamiḂ at-Tirmizi. Beirut: Dar al-kutub al-Ḃilmiyya
12. Al-Mubarakfuri, Safi ar-Rahman. Ithaf al-kiram sharh bulug al-maram. El-Kuwait, 1416/1996
13. Uwais, cAbd al-Halim. Fikh at-tarih fi dawc al-azma al-muslimin al-hadariyya. Cairo: Dar as-sahwa, 1414/1994
14. Ash-Shawkani, Muhammad ibn 'Ali. Nayl al-autar sharh muntaka al-akbar. Damasc-Beirut: Dar al-hair, 1418/1998

15. Hanafi Hassan. Ad-Din va-s-sawra fi misr. T. 6. Al-Usuliyya al-islamiyya. Cairo: Maktaba madabuli
16. Huvaydi, Fahmy. Azma al-va'y ad-dini. Sana: Dar al-hikma al-yamaniyya, 1408/1998

În limba engleză:

1. Gregorios P. M. Liberalism and Fundamentalism in Islam and Christianity: How Two Traditions have Handled Modernity // Muslim-Christian Dialogue: Promise and Problems. Minnesota: Paragon House, 1998
2. Jansen, Johannes J. G. The Dual Nature of Islamic Fundamentalism. New York: Cornell University Press, 1997
3. Mohaddessin, Mohammad. Islamic Fundamentalism: The New Global Threat. New Delhi: Anmol Publications, 2003

În limba turcă:

1. Zellum, Abdulkadim. Hilâfet nasıl yıkıldı
2. [<http://www.hilafet.com/kitaplar/hny/18.htm>]

CUPRINS

PREFAȚĂ	3
PREFAȚA AUTORULUI	2
CAPITOLUL I. ASALA CONTEMPORANĂ ISLAMICĂ: SINGURA SOLUȚIE	10
1.1. Trei abordări pentru rezolvarea problemei	10
1.1.1. Soluția externă	13
1.1.2. Soluție istorică islamică	16
1.1.3. <i>Asala</i> islamică modernă	19
1.2. Originile istorice ale crizei	22
1.2.1. Schimbarea sistemului politic: beduinii, revoltele și sfârșitul califatului neprihănit	22
1.2.2. Separarea autorității religioase de cea politică	24
1.3. Esența crizei și mecanismele de depășire a acesteia	26
1.3.1. Criza de rațiune, și nu criză de credință	26
1.3.2. Diferența dintre idei și mijloace și dintre valori și obiective	51
1.3.3. Izolarea intelectuală ca pricină a stagnării, imitației și înapoierii ..	52
 CAPITOLUL II. METODOLOGIA TRADIȚIONALĂ AL INTELLECTULUI ISLAMIC: EVALUAREA ȘI ASPECTUL CRITIC	 55
2.1. <i>Usul</i> : definiția și explicația	55
2.2. Îngroparea științelor sociale	61
2.3. Patrimoniul nostru: comoara trecutului, sursa puterii vitale și învățăturile pentru viitor	74
 CAPITOLUL III. PRINCIPIILE METODOLOGIEI GÂNDIRII ISLAMICE	 78
3.1. Cadrul metodologic al gândirii islamice: integritatea realității și sfințeniei	79
3.2. Sursele metodologiei islamice: revelația, rațiunea și Universul	85
3.3. Principiile de bază ale metodologiei islamice	94
3.3.1. Unitatea lui Allah	94
3.3.2. Conducerea	97
3.3.3. Responsabilitatea morală	99
3.4. Principalele categorii ale metodologiei islamice	103
3.4.1. Finalitatea creațiilor și a existenței	103
3.4.2. Obiectivitatea realității și subiectivitatea atitudinii față de ea ...	105
3.4.3. Libertatea în alegere (voinței)	108
3.4.4. Încrederea în Allah	116
3.4.5. Cauzalitatea fenomenelor	119
3.5. Caracteristicile metodologiei islamice: universalitatea instrumentelor și domeniile de aplicare	122

CAPITOLUL IV. METODA ISLAMICĂ ȘI DEZVOLTAREA ȘTIINȚEI ÎN LUMEA ISLAMICĂ	129
4.1. Sistematizarea textelor islamice	129
4.2. Formarea unei viziuni cuprinzătoare	131
4.3. Începutul științelor sociale	133
4.3.1. Dimensiunea umană în Islam: unitate combinată și diversitate întreagă	136
4.3.2. Sensul și destinația ordinii în Univers	141
4.3.3. Obiectivitatea adevărului și a realității, în natura relațiilor umane și sociale	142
CAPITOLUL V. DESPRE ÎNCEPUTURILE ȘTIINȚELOR SOCIALE	145
5.1. Pedagogia și educația	146
5.2. Politologia	154
5.3. Științele naturale și tehnice	164
CAPITOLUL VI. ISLAMUL ȘI VIITORUL	169
6.1. Viitorul comunității musulmane	169
6.2. Islamizarea cunoștințelor și instituțiile academice	172
6.3. Viitorul omenirii	176
CONCLUZIE	183
REFERINȚE	185
EPILOG. AMURGUL (SEMIÎNTUNERICUL) OMENIRII	186

Institutul Internațional
de Gândire Islamică